

TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİK

İzleyicinin Kabul Sınırları

(Doktora Tezi)
Yaprak İŞÇİBAŞI
Eskişehir-1998

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİK
İzleyicinin Kabul Sınırları

Doktora Tezi
Yaprak İŞÇİBAŞI
(BÜYÜKERŞEN)

Danışman:
Prof. Dr. Levent KILIÇ /

Eskişehir-1998

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

ÖZET

“TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİK -İzleyicinin Kabul Sınırları-” konulu doktora tezi, ticari televizyonlarda yayınlanan film ve programlardaki müstehcenlik unsurlarının toplumda olumsuz etkilere yol açtığı yolunda, son zamanlarda kamuoyunda yükselen tepkiler ve tartışmalar üzerine yapılmış bir araştırmadır.

Araştırma dört bölümdür. Birinci Bölümde müstehcenliğin kavramsal içeriğine ait tartışmalar ve tanımlar yer almaktadır.

İkinci Bölümde,televizyon yayıncılığının sosyolojik gelişme safhalarını Türkiye’den önce yaşamış uyguar batı ülkelerindeki televizyonlarda müstehcenlik olgusunun ortaya çıkış süreci ve gelişen olaylara ait araştırma bulguları ile kamu otoritelerinin yayınları düzenleme yaklaşımları incelenmektedir.

Üçüncü Bölümde, Türkiye’de televizyon yayıncılığının başlama ve gelişme süreci içinde müstehcenlik araştırılmaktadır. Bu bölüm, aynı zamanda, Türkiye’de kamusal televizyonculuktan, ticari televizyonlara geçişin tarihi bir özetini verecek şekilde kurgulanmıştır.

Dördüncü Bölümde ise, ticari televizyonculuk dönemine geçişten sonra yayınlarda görülen ve tepkilere yol açan müstehcenliğin kabul edilebilirliğini etkileyen değişkenlerin, Türk izleyicisi üzerindeki rolünü belirlemek üzere tasarlanmış bir alan araştırmasında anket uygulamasıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bölüm sonuç ve önerileri de kapsamaktadır.

Ayrıca araştırmada kullanılan senaryoların ki-kare test sonuçları ile konu açısından ilgi çekeceği düşünülen eklere araştırmanın sonunda yer verilmiştir.

ABSTRACT

The thesis on The Approval Limits of The Viewer, is a research done upon the increasing reactions from the public and discussions about the possible negative effects of the obscenity elements in films and programmes broadcast on commercial television.

The research consists of four parts. In the first part, discussions and definitions concerning the conceptual content of obscenity are presented.

In the second part, the emergence process of the obscenity phenomena on the networks in the civilized western countries, which experienced the sociological development stages of the television broadcasting before Turkey and the research findings concerning the developing events together with the broadcast regulation approaches by the public authorities are studied.

In the third part, obscenity in the beginning and development stages of the television broadcasting in Turkey is investigated. At the same time this part is edited in such a way, so as to give the historical summary of the transition period from the public television to the commercial television.

In the fourth part, variables which influence the acceptability of obscenity, observed in the broadcasts after the transition period to the commercial television are given. Moreover, findings that are obtained from the survey research in a field study, which is designed to determine the role these variables are playing on the Turkish viewers are presented. This part also comprises conclusion and suggestions.

In addition, the “ χ^2 ” results of the scenarios used in the research and another appendixes that are considered to draw attention take place at the end of the research.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
TABLOLAR LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MÜSTEHCENLİK KAVRAMI

1. KAVRAMSAL İÇERİK, TARTIŞMALAR VE TANIMLAR	4
1.1. Cinsellik	8
1.2. Erotik	9
1.3. Pornografik	11
1.4. Müstehcen	13

İKİNCİ BÖLÜM BATI ÜLKELERİ TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK

1. ABD TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK	17
1.1. 1975-1976 Yayın Dönemi	18
1.2. 1977-1978 Dönemi	25
1.3. 1978-1979 Dönemi	28

2. AMERİKALI AİLELERİN MÜSTEHCEN TV YAYINLARINA KARŞI TEPKİSİ	30
2.1. Sivil Toplum Örgütlerinin Duyuru Raporları	32
2.2. Sivil Toplum Örgütlerinin Baskı Gücü	34
3. İNGİLTERE TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK	38
3.1. Televizyon Yayınlarında Seks Sahnelerinin Miktarı	41
3.2. Televizyonda Seks Sahneleri Hakkında Görüşleri	42
3.3. Televizyonlarda Eşcinsellikle İlgili Görüntüler	43
4. İNGİLTERE'DE AİLELERİN TV'DE MÜSTEHCEN YAYINLARA KARŞI TEPKİSİ	47
4.1. Ailelerin Müstehcen Sahnelerle İlgili Duygu ve Düşünceleri	48
4.2. Çocukların Yaşlarına Bağlı Olarak Ebeveynlerin Durumu	49
4.3. Müstehcenliğe Karşı Liberalleşme Eğilimi	52
5. FRANSIZ TELEVİZYON YAYINLARINDA MÜSTEHCENLİK	53
5.1. 1970-1986 Dönemi	54
5.2. 1987-1990 Dönemi	56
5.3. Televizyonda Müstehcen Yayınların Düzenlenmesi	62
5.3.1. Görsel-İşitsel İletişim Yüksek Otoritesi	63
5.3.2. Özgürlükler ve İletişim Ulusal Komisyonu	64
5.3.3. Görsel-İşitsel Üst Konsey	66
6. ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİĞİ ÖNLEMeye YÖNELİK DÜZENLEMELER	68
6.1. Amerika Birleşik Devletleri	69
6.1.1. Müstehcen Malzemeler Tüm Zamanlar İçin Yasaklanmıştır	69
6.1.2. Edepsiz Yayınlar Sınırlandırılmıştır	70

6.2. İngiltere	71
6.3. Fransa	73
6.4. Almanya	73
6.5. İsveç	74
6.6. İspanya	75
6.7. Kanada	76
6.8. İtalya	76
6.9. İsviçre	76
6.10. Portekiz	77
6.11. Japonya	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİĞE İLİŞKİN GELİŞMELER

1. YAYIN MEVZUATINDA MÜSTEHCENLİK	
KAVRAMINDAKİ GELİŞİM	79
1.1. 1968-1971 Dönemi	81
1.2. 1971-1983 Dönemi	84
1.3. 1983-1993 (RTYK) Dönemi	88
1.4. 1985 ve 1989 Genel Yayın Planları	89
1.5. 1992 ve 1993 Genel Yayın Planları	90
1.6. 1994 Genel Yayın Planı	91
2. T.C.K.'NDA TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİK VE MÜEYYİDESİ	92
3. TRT YAYINLARINA KARŞI BİRBİRİNE ZİT TEPKİLER	93
4. ÇANAK ANTENLER, KORSAN YAYINLARLA	
AVRUPA TELEVİZYONLARININ MÜSTEHCEN PROGRAMLARI	96

5. İLK TÜRK TİCARİ TELEVİZYONUNUN AVRUPADAN TÜRKİYE'YE YÖNELİK YAYINI İLE HIZLANAN KAOS	98
6. ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ, YENİ DÜZENLEME VE RTÜK	99
6.1. Yeni Dönemde Televizyon Yayınlarında Müstehcenlik	100
6.2. Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'nde Yayıncının Sorumluluğu	102
6.3. 1996 Yılı Sonunda Cinsel Duygu Sömürüsüne ve Cinsellik İçerikli Yayınların Saatine Ölçüt Getirilmesi	104
7. RTÜK'ÜN KAMUOYU ARAŞTIRMALARINDA TV'DE MÜSTEHCENLİK BULGULARI	105
8. BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU'NUN TV YAYINLARINDA MÜSTEHCENLİK BULGULARI	108
9. RTÜK'ÜN MÜSTEHCEN YAYINLARA VERDİĞİ UYARI VE YAYIN DURDURMA CEZALARI	111

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK İZLEYİCİSİNİN TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİĞİ KABUL EDEBİLME DERECEŚİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

1. KABUL EDEBİLİRLİĞİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER	117
2. ARAŞTIRMANIN TASARIMI	118
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	121
4. MÜSTEHCENLİĞİN KABUL EDEBİLİRLİĞİNE İLİŞKİN GENEL BULGULAR VE YORUM	125
4.1. Tek Başına İzlerken Kabul Edebilirlik Derecesi	125
4.1.1. Tek Başına İzlerken, Farklı Yaşlardaki İzleyicilerin Kabul Edebilirliği	126
4.1.2. Tek Başına İzlerken Cinsiyete Göre Kabul Edebilirlik	129

4.1.3.	Tek Başına İzlerken Medeni Duruma Göre	
	Kabul Edebilirlik	130
4.1.4.	Tek Başına İzlerken Eğitim Durumuna Göre	
	Kabul Edebilirlik	131
4.1.5.	Tek Başına İzlerken Dindarlık Derecesine Göre	
	Kabul Edebilirlik	133
4.1.6.	Tek Başına İzlerken Çocuklu Olup Olmamaya Göre	
	Kabul Edebilirlik	134
4.2.	Başkalarıyla İzlerken Kabul Edebilirlik Derecesi	135
4.2.1.	Başkalarıyla İzlerken Farklı Yaşlardaki İzleyicilerin	
	Kabul Edebilirliği	136
4.2.2.	Başkalarıyla İzlerken Cinsiyete Göre Kabul Edebilirlik	138
4.2.3.	Başkalarıyla İzlerken Medeni Duruma Göre	
	Kabul Edebilirlik	139
4.2.4.	Başkalarıyla İzlerken Eğitim Duruma Göre	
	Kabul Edebilirlik	141
4.2.5.	Başkalarıyla İzlerken Dindarlık Derecesine Göre	
	Kabul Edebilirlik	143
4.2.6.	Başkalarıyla İzlerken Çocuklu Olup Olmamaya Göre	
	Kabul Edebilirlik	144
4.3.	Senaryolardaki Cinsellik Sahneleri Yasaklanmalı mı?	146
4.3.1.	Yaş Durumuna Göre Yasaklama İsteği	147
4.3.2.	Cinsiyet Durumuna Göre Yasaklama İsteği	149
4.3.3.	Medeni Durumuna Göre Yasaklama İsteği	150
4.3.4.	Eğitim Durumuna Göre Yasaklama İsteği	151
4.3.5.	Dindarlık Durumuna Göre Yasaklama İsteği	153
4.3.6.	Çocuklu Olup Olmamaya Göre Yasaklama İsteği	154

4.4. Senaryolar Başkaları Tarafından Görülmeli mi?	155
4.4.1. Yaş Durumuna Göre Senaryoları Başkalarının Görmesinde Sakınca Bulma	156
4.4.2. Cinsiyete Göre Senaryoları Başkalarının Görmesinde Sakınca Bulma	158
4.4.3. Medeni Durumuna Göre Senaryoları Başkalarının Görmesinde Sakınca Bulma	159
4.4.4. Eğitim Durumuna Göre Senaryoları Başkalarının Görmesinde Sakınca Bulma	160
4.4.5. Dindarlık Durumuna Göre Senaryoları Başkalarının Görmesinde Sakınca Bulma	162
4.4.6. Çocuklu Olup Olmamaya Göre Senaryoları Baskalarının Görmesinde Sakınca Bulma	163
4.5. Senaryoların İzleyicide Uyandırdığı Duygular	164
4.5.1. Tek başına izlerken uyanan duygular	164
4.5.2. Başkalarıyla izlerken uyanan duygular	166
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	168
 KAYNAKÇA	 179
 EKLER	 186

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil.1:** Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırmış olduğu araştırmada elde edilen sonuçlar.
- Şekil.2:** Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırmış olduğu araştırmada elde edilen sonuçlar.
- Şekil.3:** Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırmış olduğu araştırmada elde edilen sonuçlar.

TABLOLAR LİSTESİ

- TABLO:1- Televizyonun 58 Saatlik Yayınında Mahrem Seksüel Faaliyetleri Gösterim Frekansı
- TABLO:2- En Çok Çocuğun İzlediği Showlarda Mahrem Seksüel Sunumlara İlişkin Frekanslar
- TABLO:3- Son zamanlarda (1992) Televizyonda Sex Miktarı
- TABLO:4 - Televizyonda Seks Gösterimi Üzerine Kaygılar
- TABLO:5 - TV’de Seks sahneleri üzerine genel görüş
- TABLO:6 - Televizyonda Eşcinselliğin Tasvirine İlişkin Genel Tutumlar
- TABLO:7 - Çocuklar Üzerindeki Etkisi
- TABLO:8 - 15 ve Daha Genç Yaştakilerle Seyrederken Televizyonu Kapamaya ve Kanal Değiştirmeye Yol Açan Sebepler
- TABLO:9 - X Ratingli Filmlerin Televizyonda Saat 20.30’da Gösterilmesinin Lehinde misiniz, Yoksa Aleyhinde misiniz?
- TABLO:10- Aşağıda belirtilmiş olan yayın türlerine ilişkin olarak, Conseil Supérieur de l’Audiovisuel (CSA)’nın bu programlarını yasaklamasını, saat 22.30’dan sonra gösterilmesini, beyaz kare ile işaretlemesini ya da kararların kanallara bırakılmasını istiyor musunuz?
- TABLO:11 - Televizyonda seks sahnelerinin şu sıralar çok fazla mı, yoksa yetersiz mi olduğunu düşünüyorsunuz?
- TABLO:12- Erotizm ve beyaz kare. Televizyonda seks ve porno yayınlarının şu saatlerde yapılmasını onaylıyor musunuz?
- TABLO:13- TV Yayınları ve Programları Hakkında Vatandaşların Görüşü

TABLO:14 - Anaokulu, İlkokul Sahip, Yönetici ve Velilerine Uygulanan Anket

TABLO:15- Tek Başına İşlerken Kabul Edilebilir Bulma

TABLO:16- Tek Başına İzleme / Yaş (18-24)

TABLO:17- Tek Başına İzleme / Yaş (25-40)

TABLO:18- Tek Başına İzleme / Yaş (41-54)

TABLO:19- Tek Başına İzleme / Yaş (55 üstü)

TABLO:20- Tek Başına İzleme / Cinsiyet (Kadın)

TABLO:21- Tek Başına İzleme / Cinsiyet (Erkek)

TABLO:22- Tek Başına İzleme / Medeni Durum (Evli-Dul)

TABLO:23- Tek Başına İzleme / Medeni Durum (Bekâr)

TABLO:24- Tek Başına İzleme / Eğitim (İlkokul)

TABLO:25- Tek Başına İzleme / Eğitim (Ortaokul)

TABLO:26- Tek Başına İzleme / Eğitim (Lise)

TABLO:27- Tek Başına İzleme / Eğitim (Üniversite)

TABLO:28- Tek Başına İzleme / Dindar (Dindarım)

TABLO:29- Tek Başına İzleme / Dindar (Dindar değilim)

TABLO:30- Tek Başına İzleme / Çocuğu var mı? (Evet)

TABLO:31- Tek Başına İzleme / Çocuğu var mı? (Hayır)

TABLO:32- Başkalarıyla İzlerken Kabul Edilebilir Bulma

TABLO:33- Başkalarıyla İzleme / Yaş (18-24)

- TABLO:34- Başkalarıyla İzleme / Yaş (25-40)
- TABLO:35- Başkalarıyla İzleme / Yaş (41-54)
- TABLO:36- Başkalarıyla İzleme / Yaş (55 üstü)
- TABLO:37- Başkalarıyla İzleme / Cinsiyet (Kadın)
- TABLO:38- Başkalarıyla İzleme / Cinsiyet (Erkek)
- TABLO:39- Başkalarıyla İzleme / Medeni Durum (Evli-Dul)
- TABLO:40- Başkalarıyla İzleme / Medeni Durum (Bekâr)
- TABLO:41- Başkalarıyla İzleme / Eğitim (İlkokul)
- TABLO:42- Başkalarıyla İzleme / Eğitim (Ortaokul)
- TABLO:43- Başkalarıyla İzleme / Eğitim (Lise)
- TABLO:44- Başkalarıyla İzleme / Eğitim (Üniversite)
- TABLO:45- Başkalarıyla İzleme / Dindar (Dindarım)
- TABLO:46- Başkalarıyla İzleme / Dindar (Dindar değilim)
- TABLO:47- Başkalarıyla İzleme / Çocuğu var mı? (Evet)
- TABLO:48- Başkalarıyla İzleme / Çocuğu var mı? (Hayır)
- TABLO:49- Böyle Sahneler Yasaklanmalı mı?
- TABLO:50- Yasaklama İsteği / Yaş (18-24)
- TABLO:51- Yasaklama İsteği / Yaş (25-40)
- TABLO:52- Yasaklama İsteği / Yaş (41-54)
- TABLO:53- Yasaklama İsteği / Yaş (55 üstü)

- TABLO:54- Yasaklama İsteği / Cinsiyet (Kadın)
- TABLO:55- Yasaklama İsteği / Cinsiyet (Erkek)
- TABLO:56- Yasaklama İsteği / Medeni Durum (Evli-Dul)
- TABLO:57- Yasaklama İsteği / Medeni Durum (Bekâr)
- TABLO:58- Yasaklama İsteği / Eğitim (İlkokul)
- TABLO:59- Yasaklama İsteği / Eğitim (Ortaokul)
- TABLO:60- Yasaklama İsteği / Eğitim (Lise)
- TABLO:61- Yasaklama İsteği / Eğitim (Üniversite)
- TABLO:62- Yasaklama İsteği / Dindar (Dindarım)
- TABLO:63- Yasaklama İsteği / Dindar (Dindar değilim)
- TABLO:64- Yasaklama İsteği / Çocuğu var mı? (Evet)
- TABLO:65- Yasaklama İsteği / Çocuğu var mı? (Hayır)
- TABLO:66- Böyle Bir Senaryoyu Başkaları Görmeli mi?
- TABLO:67- Başkaları Görmeli mi? / Yaş (18-24)
- TABLO:68- Başkaları Görmeli mi? / Yaş (25-40)
- TABLO:69- Başkaları Görmeli mi? / Yaş (41-54)
- TABLO:70- Başkaları Görmeli mi? / Yaş (55 üstü)
- TABLO:71- Başkaları Görmeli mi? / Cinsiyet (Kadın)
- TABLO:72- Başkaları Görmeli mi? / Cinsiyet (Erkek)
- TABLO:73- Başkaları Görmeli mi? / Medeni Durum (Evli-Dul)
- TABLO:74- Başkaları Görmeli mi? / Medeni Durum (Bekâr)

TABLO:75- Başkaları Görmeli mi? / Eğitim (İlkokul)

TABLO:76- Başkaları Görmeli mi? / Eğitim (Ortaokul)

TABLO:77- Başkaları Görmeli mi? / Eğitim (Lise)

TABLO:78- Başkaları Görmeli mi? / Eğitim (Üniversite)

TABLO:79- Başkaları Görmeli mi? / Dindar (Dindarım)

TABLO:80- Başkaları Görmeli mi? / Dindar (Dindar değilim)

TABLO:81- Başkaları Görmeli mi? / Çocuğu var mı? (Evet)

TABLO:82- Başkaları Görmeli mi? / Çocuğu var mı? (Hayır)

TABLO:83- Tek Başına İzlerken Neler Hisseder?

TABLO:84- Başkalarıyla İzlerken Neler Hisseder?

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.a.	:	Adı geçen araştırma
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BBC	:	British Broadcasting Corporation
BSC:	:	The Broadcasting Standards Council
CNCL	:	Commission Nationale de la Communication et des Libertes
CSA	:	Le Conseil Supérieur de l'Audiovisuel
FCC	:	Federal Communication Commission
IBA	:	Independent Broadcasting Authority
ITC	:	Independent Television Commission
NFD	:	National Federation for Decency
RTÜK	:	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
RTYK	:	Radyo Televizyon Yüksek Kurulu
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TRT	:	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

GİRİŞ

Televizyon yayıncılığının reklam geliri peşinde koşan özel sektöre açık bulunduğu her ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de **“en çok izlenen TV kanalı olmak”** yarışının, doğal olarak, geleneksel ahlâk anlayışı ve değer yargılarında da değişiklikleri zorlamaması, toplumsal bazı sorunları ortaya çıkarmaması mümkün değildir.

Her ne kadar, radyo ve televizyon türü kitle haberleşme araçlarının haber vermek, eğlendirmek, eğitmek, çok seslilik, katılımcılık gibi faydaları onların topluma sunuluş gerekçesi olsa da, bunların salt tecimsel amaçlara dayanan içeriklerle toplumun belirli bir bölümünü veya büyük bir kesimini ya da tamamını olumsuz etkiler altına alabildiği de bir gerçektir.

Nitekim, bu konuda televizyon yayıncılığına Türkiye’den çok önce başlamış ülkelerde yapılan araştırmalar, özellikle çocukların ve gençlerin, yetişkin ve yaşlılara oranla, TV yayınlarının olumsuz içerikli olanlarından etkilendiklerini, ahlak değerleri ile davranış biçimlerinin değiştiğini ortaya koymakta, bunlara ilişkin bir **“kitle iletişim sosyolojisi”**ni ortaya çıkarmış bulunmaktadır.⁽¹⁾ Gerçi kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki olumsuz etkileri televizyon teknolojisinin keşfinden ve yaygınlaşmasından önce de basın ve sinema filmleri için söz konusu olmuştur. Ne var ki, basılı medya ve özellikle filmlerin bir yandan piyasada belli bir fiyatla satılması, bir yandan da arzlarının tiraj ya da sinema ve koltuk sayısı ile sınırlı oluşu, sosyal

1 –(Bkz.): Atkin & Noyman, **“Television Viewing and Aggressive Behaviour”**, A Report Prepared for the National Association of Broadcasters, 1971.
– Atkin, Murray, Noyman, **“Television and Social Behaviour”** An Annotated Biography of Research Focusing on Television Impact on Children, NIMH, 1971.
– Atkin, Murray, Noyman, **“Television and Social Behaviour”** Report of the Departmental Committee on Children and Cinema, London, 1950.
– Schramm, Lyle, Parker, **“Television in the Lives of Our Children”** SUP, California 1961.
– The Longford Report, **“Pornography”**, London, 1972.
– Halloran, James, **“The Effects of Mass Communication with Special Reference to Television”**, Leicester, 1964.

düzenleyici olan devleti bu metaların etkisini kontrol altına almakta fazla zorlamamıştır. Toplumun değer yargılarına ve ahlâk anlayışına ölçütler ve yayınlara kural getiren resmi kurumların mevcudiyeti ile bu tür medyanın kitlesellik gücü yıllar boyu başa çıkılabilir bir sınırdan tutulabilmiştir.

Televizyon teknolojisinin, basılı medyanın fotoğraf özelliğini hareketli resim ve yazılı özelliğini de hem görüntülü hem sesli şekilde ekranında toplaması; filmleri sinemanın dört duvardan ibaret karanlık salonlarından çıkarıp, ekranı ile evlerimizin içine taşınması; uydu yayıncılığı ile yayınlarını fiziki engel ve sansürlerden aşırabilmesi; bugün çocukları ve gençleri korumaya çalışan ailenin yanı sıra, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisinin kurallarını mı yoksa toplumu mu koruması gerektiğini şaşırان devleti de çaresiz bırakmış bulunuyor.

Yıllarca devlet televizyonu ile haber alan, eğlenen ve eğitilen Türk izleyicisi bir süreden beri özel (tecimsel) televizyonculuğun bütün özelliklerinin yoğun etkisine açık bir izlenim sürdürüyor.

Bu çalışmanın amacı, muhafazakâr, milliyetçi ve hatta mukaddesatçı olduğunu söyleyen; devletin küçültölüp, serbest rekabete dayalı piyasa koşullarının hâkim olmasını savunan siyasi partilerin çoğunlukta olduğu; liberal ekonomiyi benimseyen sol partilerin de azınlıkta bulunduğu bir parlamentonun alelacele yaptığı bir düzenlemeyle Türkiye'ye getirdiği özel televizyonculuk anlayışının sonucu olarak, erotik ve cinsellikle ilgili yayınlara karşı izleyicilerin tepkilerini ölçmek ve onların değer yargıları üzerinde ne gibi değışiklikler yaptığını, tepkilerini nelerin etkilediğini tespate çalışmaktır.

Böyle bir çalışmada, başlangıçtan beri ticari televizyonculuğun toplumsal sorunlarını yaşamış ABD ile devlet tekeli Türkiye'den önce bırakarak özel televizyonculuğa müsaade etmiş bazı Avrupa ülkelerindeki

gelişmelere yer vererek konuya daha geniş bir perspektif içinde derinlik kazandırmak istedik.

Çalışmamızın birinci bölümünde medyada yer alan müstehcenliğin kavramsal içeriği hakkındaki tartışmalar ve tanımlara kısaca yer verildikten sonra, ikinci bölümde ABD, İngiltere, Fransa ve Türkiye'deki televizyon yayınlarında müstehcenlik konusundaki gelişmeler, tartışmalar, alınan tedbirler veya düzenlemeler incelenmektedir. Üçüncü bölümde Türk televizyonlarında müstehcenliğe ilişkin gelişmelere yer verilmektedir. Dördüncü Bölümde ise türk izleyicisinin televizyonda hangi ölçüye kadar müstehcenliği kabul edebileceğine ilişkin olarak yaptığımız alan araştırmasının sonuçlarını yoruma tabi tutarak, Türk televizyonlarının yayın programlarında müstehcenlik sınırlarının ne olabileceğini belirlemeye çalıştık.

Ayrıca araştırmalarımız sırasında ilginç bulduğumuz ve Türkçe literatürde yer almaları bakımından fayda gördüğümüz bazı bilgi ve belgelere, çalışmamızın sonunda "ek" olarak yer verdik.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜSTEHCENLİK KAVRAMI

1. KAVRAMSAL İÇERİK, TARTIŞMALAR VE TANIMLAR

“Müstehcen” sözcüğünün Türkçe sözlüklerdeki anlamı “edep dışı, açık saçık, terbiyesizce, iğrenç” olarak tarif edilmektedir. “Edep”in anlamı ise “söz ve davranışta beğenilen yol, terbiye” demektir. “Edep etmek” utanmayı belirtir.

Yine Türkçe sözlüklere göre “edep” sözcüğünün ikinci anlamı: “örtülmesi gerekli ayıp yerler”² veya “insanlarda açıkta görünmesi ayıp sayılan vücuttaki yerler”³dir. Bu bağlamda, kadın ve erkek cinselliğinin utanç duygusu uyandıracak tarzdaki çıplaklığı ve birlikteki eylemi olan “seks” “müstehcen” sözcüğü ile çakışmaktadır.

Yunan mitolojisindeki üreme iç güdüsü ve aşk tanrısını tanımlayan eros’un heykel ve resim sanatına utanç vermeyecek tarzdaki yansımalarının güzelliği, bu tür çıplak cinselliğin müstehcen kavramı dışında tutulması tartışmalarına yol açmıştır.

Söz konusu tartışmalar, günümüz toplumlarında da sanat ve edebiyat çevreleri ile muhafazakar çevreler arasında, zaman zaman alevlenmektedir. Özellikle, son çeyrek asırda cinselliğin bir ticari meta haline gelmesi ve kitle iletişim araçları ile adeta pazarlanması çeşitli toplumlarda yeni sosyolojik sorunlar yaratmaktadır.

2 Mustafa Nihat Ozon, “Osmanlıca Türkçe Sözlük”, İnkılap Kitabevi, 7. baskı, s.187.

3 Kemal Demiray, “Temel Türkçe Sözlük”, İnkılap Kitabevi, 2. baskı, s.247.

Cinselliğin bir gösteri metarı olarak, medyada yer almasına karşı toplumların çeşitli kesimlerinden yöneltilen tepkiler üç grupta toplanmaktadır.

Bunlardan birincisi, dini kesimler ile devletin muhafazakâr bir tutumla, tıpkı sosyal hayatta olduğu gibi, cinselliğin sinemada veya televizyonda gösterilmesini, ahlaki bir çöküntüye yol açacağı endişesi ile önlemeye çalışmasıdır.

İkinci grup tepkiler ise kadının onur ve haysiyetini korumaya dayalı olarak erotik gösterimleri “**seks sömürüsü**” olarak nitelendiren görüştür.⁴

Üçüncü grubu ise, cinsellik gösteriminin erotik hazzın yerine röntgencilğe yol açmasına karşı çıkan görüş oluşturmaktadır.

Erotik ve cinsellik konusunda inceleme yapmak isteyenler, Batı kültürü çerçevesi içinde, bu üç temel tezden birine dayanmayan tek bir çalışma bulamazlar. Her eleştiri, her inceleme, her makale ve değinme, gele gele bu üç argümandan birine sırt vermektedir. Bütün bu inceleme ve eleştirilerin ortak noktası, erotik ve cinsellik konusunda kesin tanımlanmış, sabit, değişmez bir anlayış ve kavrayışı alttan alta hissettirmeleridir; böyle olunca da, “**cinsellik anlayışları**” ne kadar doğruysa, bu argümanlar da o kadar doğru olabilmektedir. Bu türden argümanlar, az ya da çok, ötekilere karşı, (daha doğrusu birbirlerine karşı) polemiğe girişen tezlerin dayanaklarını oluştururlar; cinselliğin nasıl sosyalleştirilmesi gerektiğini söyleyen tezlerin ilkesel dayanağıdırlar. Bu tezlerin, cinselliğe yaklaşış tarzlarında merak unsuru yer almaz; böyle olunca da erotiğin incelenmensine yönelik her düşünce, ahlaksal ya da akademik bir yargı

4 Mahmut Tali Öngören, “Sinemada Kadın ve Cinsellik”, Ankara, 1982.

özelliğine bürünür.⁵

Cinsellik ve erotizm, televizyon yayınlarına, cinsellik ve erotizm kuşkusuz, sinema filmleri ile aktarılmış ve daha sonra televizyonun kendine özgü eğlence programlarında da (show, talk show, pembe diziler gibi) sözlü ya da imalı görüntü anlatımları ile prime-time saatlerine kadar taşınmıştır.

Esasen televizyonun yaygınlaşması karşısında boşalan sinema salonlarını yeniden doldurmayı amaçlayan film endüstrisinin 1960'lı yıllarda içeriği seks ağırlıklı yapımlara yönelmesi, kamu otoritelerinin bu sektörün ekonomik krizi atlatması için (X), (XX) veya **“18 yaşından aşağı kimseler seyredemez”** ya da **“Yalnız yetişkinler içindir”** ibarelerine dayanan hoşgörüsü ile karşılanmış, ancak bu filmlerin daha sonra televizyon ekranları ile yaygın şekilde ailenin izlenimine sunulabileceği kimsenin aklına gelmemiştir.

Böylece, yağmurdan kaçarken doluya tutulan sosyal iktidar cinsellik ile ekonomi arasındaki çelişkiyle ve dolayısıyla çözümü zor bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Çünkü bu çelişki ancak toplumların kendi etik, din, felsefe, eğlence ve sanat kurumlarınca mesajları ortaya konan bir cinsel ahlak anlayışının oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

Rahatı, huzuru kaçmış modern Batı toplumu, meta ve insan üreten bir makinedir. Gerçek hayatları, bu makinenin “akaryakıtını” oluşturan insanların, birçok kusurun yanı sıra, cinsel tutum ve davranışlarının önceden hesaplanabilir, kestirilebilir olmaması bu nedenle de, (sistemlerce) kesin bir biçimde yönlendirilip denetlenememesi gibi bir kusurları daha vardır. Bu

5 Bernhard Roloff-George SeeBlen-Claudius Weil, “Erotik Sinemanın Estetiği”, çev:Veysel Atayman, İstanbul, 1996, s.13.

yüzden de, toplumsal hegemonya insanlara tahakküm etmek isterken, bir dizi baskı, meşrulaştırma ve telafi edici bir araç ve mekanizmasını devreye sokar. Böylelikle sistem için tehlike oluşturan “yaşama sevincinin ve zevkinin”, öteki deyişle “anarşist” cinselliğin patlak vermesini önlemeye çalışır. İlk bakışta aslında tek boyutlu ve doğrudan zora ve şiddete dayalı bir tahakküm biçimi olan faşizm bile, cinselliği bastırmaya ve onun yönünü değiştirmeye kalktığı yerde, alabildiğine karmaşık, esnek, ilkeleriyle bağdaşmayan çok boyutlu bir biçime bürünmeden edememiştir.⁶

Sistem, cinselliğin sosyal dağılımını belirlerken, aynı sosyal iktidarın, belli bir ölçüde denetlenemeyen, düzenin istemeyeceği, bu yönüyle “anarşistçe” sayılabilecek cinsellik biçimlerini bastırmak istemesinden daha anlaşılır ne olabilir ki? Cinsellik ilk ağızda amacı kendinde olan bir şeydir; onda motivasyon ile amaç, araç ile hedef örtüşmüş, tek bir şey olup çıkmıştır. Onun kendi dışında bir motivasyonu ve hedefi bulunmamaktadır. Oysa toplumsal sistemler, cinselliği sosyalleştirme çabasına girdikleri yerde, bu alanı, birey üstü, belli amaçlarla ilintili rasyonel hedeflerle bağlantıya sokmaya çalıştıkları, bunlarla bütünleştirmek istedikleri ölçüde, iş çatallaşır. Bu amaç, cinselliğin sosyalizasyonunu gerçekleştirebilmek için onu denetlemek zorunluluğunu getirir ki, acı dolu tarihsel olayların da öyküsü buradan kaynaklanmaktadır. Gerçi insanın, cinselliğini toplumsal yasak ve tabuların baskısından kurtarma talebi, farklı tarihsel süreçlerde farklı kılıklara bürünmüştür, ama cinselliğin evcilleştirilesini, onun sosyalizasyonu sürecini engellemek, onun kendi doğal motif ve amaçlarından kopartılmasına dur demek, salt bir irade işi değildir. Cinselliği, büyük olasılıkla, bir zamanlar ne idiyse o durumuna geri götürmek artık olanaksız gibidir.⁷

Ve sözümona “seks delisi” çağımızdaki cinsellik ile geçmiş dönemlerin

6 a.g.e., s.19.

7 a.g.e., s.21

cinselliği karşılaştırıldığında, hafif bir esinti ile tam bir fırtına arasındaki farkı düşünmeden edemeyiz. Nerede o günler, nerede bu günler. Çünkü, geçmişin ahlaksal baskısı, din ve töre aracılığıyla bireyin tepesine ne kadar binmiş olursa olsun, cinselliği bugünkü sosyal koşulların etkilediği kadar olumsuz etkileyememişlerdi. Bir zamanlar dinin, töre ve geleneğin bütün çabalarına rağmen yapamadığını, “**modern meta dolaşımı toplumu**” yaşama dünyasına dayattığı koşullarla kolayca elde etmektedir.⁸

Nitekim günümüzde, cinselliğin çeşitli gösterimlerinde kabul edilebilir sınır olan erotizm, **müstehcenlik** ve **pornografi** ile fersah fersah aşılmış bulunmaktadır.

Durum bu olunca, böyle bir çalışmada, **cinsellik**, **erotik**, **pornografik** ve **müstehcenlik** kavramlarının birbiriyle olan hudutlarını –zor da olsa– belirlemeye çalışmak gerekmektedir.

1.1. Cinsellik:

Cinsellik, ergenlik cinselliği yani genital cinselliktir. Bir başka deyişle özde yaşama sevincidir.

Batı toplumlarının orta katmanları, normları oluşturan katmanlar olarak, cinselliği masum, zararsız bir olgu gibi algılayıp sunmuşlardır; cinsellik, mevcut koşullara ve taleplere uygun, çalışma koşullarına göre ayarlanmış, dolayısıyla boş zamanı hoşça geçirmeye yönelik; bu anlamda toplumsal yapının işleyişiyle çelişmeyen ve bu koşulların müsamaha ettiği bir olgudur. Ancak bütün bu hedef ve talepler ile çelişmeyen cinsellik, müsamaha edilen ve göz yumulan cinselliktir.

8 a.g.e., s.24

İşte bu evcilleştirilmiş, uysallaştırılmış cinsellik ister istemez kendi muhalefetini de birlikte getirmiştir. Cinselliğinden toplumsal iktidarın öngördüğü çerçevede içinde kurtulmaya razı olmayan, cinsel mutluluğa “ulaşma” taleplerini, “şu işi pratik ve temiz yoldan hallet” çağrılarını feda etmeye yanaşmayan kişi, cinselliği ya kaydırılmışlığın en uç biçimleriyle yaşamak ya da onun yıkıcı bir enerjiye dönüştürülmüş halini tercih etmek anlamına gelen bir sırat köprüsü üzerinde yürümek zorundadır.⁹

Bazı insanlar için seks hayatın müstehcen bir yönüdür. Bu nedenle mümkün olduğunca gizlenmeli veya bastırılmalıdır. Bu tür bir müstehcenlik anlayışı edeplilikten seksüel olan tüm şeylere ilişkin korkuyu aşağılamaya kadar uzanmaktadır. İngiltere’de Kraliçe Victoria zamanında insanlar oldukça seksüel olduğunu düşündüklerinden dolayı masalarının ayaklarını ve ev hayvanlarının genital bölgelerini örterlerdi. Amerikalı gençler karşı cinsten bir seksüel partner adayı ile gebelikten korunma yöntemlerini tartışmayı kaba veya nezaketsiz bulabilmektedirler.¹⁰

Cinselliğin bazı insanlar tarafından müstehcen olarak görülecek yönleri her zaman olacaktır. Ayrıca, yaygın biçimde müstehcen olduğu düşünülen bazı şeylerin spesifik yönleri, saygın toplum onun standartlarını tanımladıkça, zamanla değişecektir.

1.2. Erotik:

Sözlüklerdeki anlamı her ne kadar “cinsel aşkla ilgili; cinsel duygular uyandırıcı; seksi aşk veya arzu” şeklinde tarif edilse de¹¹, Erotik sıfatı

⁹ a.g.e. , s.31-32.

¹⁰ David A. Shultz, “Human Sexuality, 3rd.Ed., Prentice Hall, 1998, s.8-10.

¹¹ Redhouse Concise Usage Dictionary

aklınızda öncelikle “çıplaklık” çağrışımı yapar. Çıplaklaşmanın ön safhalarında yavaş yavaş soyunmayla başlayan, öpüşme ve koklaşma ile cinsel ilişkiye geçişin ritüel davranışlarını kapsar. Cinsel ilişkiyi dolaylı yoldan ve bedensel çıplaklığı sanatsal estetik anlayışı içinde gösterir.

Bir tanıma göre, “**Erotik**” terimi, şiddet içermeyen ve kişileri alçaltmayan cinsel davranışların yararlı ve olağan olduğunu vurgulayan yapıtlar için kullanılmaktadır.¹²

Onat Kutlar, “Sinema Bir Şenliktir” adlı eserinde şöyle demektedir¹³:

“İnsan bedeninin güzelliği, sinemada, bedenin görüntüsünün, filmin genel yapısı içindeki yeri, yönetmenin ve ekibin yaşama bakışları ile yakından ilgilidir. Sinemada erotizm, insancıl bir sevgiyle, yaşamla bütünleştiği oranda ‘pornografik’ olmaktan kurtulur.”

Cinselliğe daha insanca yaklaşan, genellikle cinsel hazlardaki şefkati, sıcaklığı, yumuşaklığı, vücutların uyumu ve karşılıklı birbirini kabulünü, sopontane ve içten gelerek paylaşılan ortak bir zevki görüntüleyen türdeki erotik materyal, erkeklerdeki cinsel nasırlaşmayı azaltmaktadır. Bu tip yapımlar her iki cinsten, olgun, cinsel bakımdan çekingen ve önyargılı olmayan, tecrübeli izleyiciye hitap eder.

Bu bağlamda, erotik gösterim, mesajını iletebilmek için komediden tutun da, gerilime kadar akla gelebilecek tüm anlatım biçimlerini kullanır.

12 Fisher and Barak, “Sex Education as a Corrective”, (In Zillman and Bryant, Pornography, 1989)

13 Onat Kutlar, “Sinema Bir Şenliktir”, 2. basım, 1991, s.151.

1.3. Pornografik:

Müstehcen cinsellik dediğimizde, genellikle aklımıza pornografi gelmektedir. Pornografi kent sokaklarının bir yaratığıdır. Onyedinci yüzyılda okuryazar, şehirli orta sınıf ile birlikte ortaya çıkmış ve ondokuzuncu yüzyılda Kraliçe Viktorya döneminin sansürü altında gelişmiştir. Günümüzde halâ canlı bir biçimde varlığını sürdürmektedir.¹⁴

Pornografi toplumun kabul ettiği seks veya ahlaki davranış ölçütlerine karşı saldırı ya da aykırı bir hareket tarzıdır. Cinsel eylemi, imaya yer vermeden, estetik endişeden uzak, hatta bazen iğrençlik duyguları uyandıracak tarzda, olabildiğince açık-seçik gösterir.

Bir çok sinema yazarının, düşünürün ortaya koyduğu gibi “pornografinin cinsel tabuları yıkmaya yaradığı” görüşüne katılmayanlar da vardır. Örneğin Onat Kutlar yukarıda adı geçen kitabında;

“Böyle bir sinema seyircisi kafasındaki bütün baskıları taşıyarak karanlık salonlarda, kalabalık içinde yalnız bir tür röntgenciliğe yönlendirilir... Pavyonların, genelevlerin, porno filmlerin en sürekli müşterilerinin, toplumda geri bir ahlâkı en şiddetle savunan, özel yaşamlarında, toplumsal ilişkilerinde en tutucu tavırlara sahip olan kişilerden oluştuğunu unutmamalıyız”

demektedir.¹⁵

Kutlar’a göre, pornografik gösterim seyircisinin yanısıra, bu gösterimlerin yapımcı ve getirticileri ile sansürcülerin ortak bir yanı vardır.

¹⁴ Shultz, a.g.e., s.8.

¹⁵ a.g.e., s.152.

Hepsi de insan bedenine, onun yaşam ve toplum içindeki yerinden soyutlayarak, salt bir cinsel tahrik ögesi olarak bakarlar. Böyle bir bakış açısının kıskacından Visconti, Fellini, Bergman, Bertolucci ve benzerleri gibi, gösterimlerinde erotizmi kullanan sanatçıları kurtarmak oldukça güçtür.¹⁶

Günümüzde pornografi nedir? Bunun, açık seksüel eylemlerin sözcüklerle veya resimlerle açık biçimde gösterilmesi olduğunu söyleyebilirsiniz. Ancak “müstehcen” ne demektir? Sizin için “Gördüğüm zaman bilirim” demek yeterli olabilir, ama bir insan için açık saçık olan bir şey, bir diğeri için sanat olabilir. Yasalar için bir temel oluşturmak amacıyla genel bir kılavuz yaratmak isteyen idari makamlar bu tanımlama problemine takılmışlardır.

David Copp da pornografiyi “...uygunluk veya toplumsal davranış kurallarının etik ilkelerini çiğneyen seksüel tasvir” olarak tanımlamaktadır. Bu tür bir tanım insanların pornografiden rahatsız olduklarını söyledikleri zaman hissettikleri sözlerin çoğunu kapsamaktadır. Çoğu durumlarda ifade edilen anlayış, estetiği kınamaya ilişkin değil, ahlaki aşağılama veya rezalete ilişkindir. Pornografi ile ilgili bir şeyler ahlaki açıdan rahatsız edicidir.¹⁷

“Pornografi”, cinsel bakımdan izleyiciyi tahrik etmeyi temel amaç olarak alan yapımları tanımlamaktadır. Bu tür yapımlarda cinsel organların teşhiri ve cinsel birleşmenin ayrıntılarıyla (yakın çekim, oral seks, anal seks, vb.) görüntülenmesi söz konusudur. Bunun dışında genel ahlaki kurallara aykırı ve cinselliği istismar eden, incitici ve, iğrenti, tiksinti gibi itici duygular yaratan yapımlar da bulunmaktadır ki pornografi de türüne göre bu tanıma uyacak öğeler içerir; örneğin, grup seksi, cinsel şiddet, aynı cinsle, çocuklarla, hayvanlarla seks, sado-mazoşistik şiddet, cinsellikle bağlantılı

16 a.g.e., s.152,153.

17 David Copp, “Pornography and Censorship:An Introductory Essay”, (in David Copp and Susan Wendell, “Pornography and Censorship”, Buffalo, N.Y. 1983, s.20.)

olarak psikolojik şiddet, bireyi cinsel meta haline indirgeyip aşağılama, vb.¹⁸

1.4. Müstehcen:

Edep ve ahlak dışı anlamına gelen müstehcen, erotik bir provakasyon, bir meydan okuma ve bir tahrik olarak tarif edilir.

Müstehcen bir görüntü veya gösterim, ahlakçılara ve edepçilere sahip çıkan sosyal otoriteye, yasakçılığa meydan okumak, onu tahrik etmek için provakasyonu en aşırı noktalara kadar götürür.

Erotizmin ilkelerini aşıp, bayağılığa, çirkinliğe, edep dışına, ahlak dışına, estetik ölçülerin ve sanatsal kaygıların ötesine taşan gösterim müstehcendir.¹⁹

Müstehcenlik ve **pornografi**, birçok insanın edepsiz ve bu nedenle rahatsız edici olarak bulduğu yazılı, kayıtlı ve filmler de dahil olmak üzere resim materyallerini tanımlamak için kullanılan terimlerdir. *Müstehcenlik* terimi toplum ahlakını bozduğuna inanılan herhangi bir dil veya davranışa işaret etmek için de kullanılmaktadır. *Pornografi* terimi seksüel uyarma amacı taşıyan basılmış veya seksüel bakımdan açık resimli materyallere işaret etmektedir. Bazı insanlar bu terimi kadınlara yönelik şiddeti yücelten ve kadınları aşağılayan basılı veya resimli materyallere işaret etmek için kullanmaktadırlar. Bununla birlikte, pek çok durumda müstehcenlik ve pornografi terimleri birbirinin yerine kullanılmaktadır.²⁰

¹⁸ Zillman and Bryant, a.g.e.

¹⁹ Öngören, a.g.e., s.117.

²⁰ The World Book Encyclopedia, N-O, Vol:14, s.649.

Müstehcen olarak sınıflandırılan şeylerdeki ortak bir unsur, bu seksüel davranışlarla büyük bir olasılıkla bebek yapılamayacağıdır. Masturbasyon, hayvanlarla cinsel ilişki ve aynı cinsten veya karşı cinsten kişilerle oral-genital ve anal-genital seks gibi üretimsel olmayan seksüel davranışlar “sapkın” veya müstehcen olarak nitelendirilmektedir. Bunun nedeni seksin kısmen bebek yapma anlamına geldiği yerleşmiş geleneklerin bir sonucudur. Diğer seks türleri doğal değildir - veya müstehcendir.²¹

Bu bağlamda, hiç kuşuk yok ki, pornografi müstehcendir. Çünkü, “**edep dışı**”dır; “**ahlâk dışı**”dır.

Ancak, bu noktada “**edep**” ile “**ahlâk**”ın kesin ölçütlerinin olmaması, müstehcen tarifinin en masum erotik sanat görselliğini de kapsaması tehlikesine değinmek gerekir.

Edep ve ahlâk toplumdan topluma hatta kişiden kişiye değişebilir. Örneğin travestilik, iki cinslilik, sevicilik diye tanımlanan ve doğal kadın-erkek cinsel ilişkisinin yerini alan sapkın ilişkilerin gösterimi kimi toplum ve kişilerde ahlak ve edep dışı olarak tepki yaratırken, kimilerinde yaratmaz.

Müstehcenlikle, yalnızca film ve televizyonlarda savaştırmakla da kalmayıp, mücadeleyi bilgisayarlar, CD-Rom’lar ve Internet web sitelerine kadar götüren ABD’de 50 eyalet ve Columbia Bölgesinde kanunlar müstehcenliği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Müstehcen, çağdaş toplum standartlarına uygun ortalama her birey için 1) aşırı cinsellik düşkünlüğüne hitap eden, 2) ciddi edebi, sanatsal, politik veya bilimsel değerden yoksun olan ve 3) çıplaklığı, seksi veya ifrazatı açık, rahatsız edici biçimde gösteren veya tasvir eden materyaller”.

21 Shultz, a.g.e., s.8.

Bu tanımlamayı Amerikan Bilgi Teknoloji Birliği için temel bilgi olarak hazırlayan Ronald J. Palenski ve arkadaşları, hemen şunu da ilave etmektedirler; “Elbette ki coğrafi sınırları olmayan on-line ortamlarda (sınırlar ötesi TV yayını gibi) “toplumu” kimlerin oluşturduğu tartışmaya açık bir konudur.”²²

Nitekim, belirli bir tutum veya davranışı müstehcen yapan şey üzerinde yaygın bir fikirbirliğine varmak genellikle zordur. Amerika’da Yüksek Mahkeme, şu an için, “**müstehcenliği**” yasal biçimde tanımlama girişimlerinden vazgeçmiş ve tanımlamaları için bunu yerel toplumların yargılarına bırakmıştır. Bu nedenle, müstehcenlik göreceli olarak görülmektedir, mutlak olarak değil.

Amerika’daki Yüksek Mahkemenin de kabul ettiği üzere, beğeniler müstehcenlik nosyonunu etkilemektedir. Bazı insanlar için seksüel tutum veya davranışa ilişkin herhangi bir gösterim müstehcendir. Bu nosyonun temel dayanağı seksüel uyarılmanın kötü olduğu (geçmişte din ve yönetim yetkilileri tarafından bu şekilde deklare edilmiştir) ve bu nedenle sanatsal özelliği olsun olmasın, uyarılmaya neden olan her şeyin kötü olduğudur.

Diğerleri edeplilik açısından insan cinselliği tasvirlerini müstehcen bulmaktadırlar- doğru insanlar bu tür özel konuların açık hale getirilmesine izin vermezler. Bu görüşle yakından ilgili olan bir şey de, müstehcenliğin yaygın veya kaba olan herşey olduğu kanısıdır. Bu tür insanlar için, çıplak bir kadını gösteren siyah-beyaz bir fotoğraf “müstehcen” iken, konusu aynı olan başarılı bir tablo “sanattır”.

22 Ronald J. Palenski & Partner Gordon-Glickson, “State Laws on Obscenity, Child Pornography and Harresment”, www.itaa.org/porn1.html.

Müstehcenlik komik de olabilir. Erkekler seksüel mizahı geleneksel biçimde kendileri arasındaki buzları kırma ve kadınları aşağılama aracı olarak kullanmışlardır.²³

Bu nedenle, erotizm ile müstehcenlik arasında çok ince bir çizgi vardır. Bu çizgi utanç duygusu ile estetik sanat kaygısının örtüştüğü çizgidir.

Öngören, “**Sinemada Kadın ve Cinsellik**” isimli kitabında, özellikle filmlerde neyin müstehcen olup olmadığı tartışmasının daha çok sürüp gideceğini söylemekte ve “**Ama bu arada hoşgörü ile bağnaz olan ve olmayan tutuculuğun da söz konusu değerlendirmelerde karşı karşıya geldiklerini söyleyemeden geçmeyelim**” demektedir.²⁴ Bu görüşün televizyon için de geçerli olduğuna kuşku yoktur.

23 Shultz, a.g.e., s.10.

24 Öngören, a.g.e., s.118.

İKİNCİ BÖLÜM

BATI ÜLKELERİ TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK

1. ABD TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK

Özel televizyon kanallarının en çok olduğu Amerika Birleşik Devletlerinde, şiddet içeren yayınlar konusu kırk yıldan; cinsellik üzerine yapılan yayınlar ise son yirmi yıldan bu yana Amerikan kamuoyunda tartışılmakta ve bilimsel araştırmalara konu olagelmektedir. Öyle ki, bu konuda federal resmi otorite'lerin²⁵ şiddet ve sekse yönelik denetimini dahi yeterli görmeyen toplum kesimleri, vakıflar, dernekler gibi çeşitli sivil toplum örgütleri oluşturarak, yayınları izlemekte, bu konuda üniversitelerin bilimsel araştırmalarını finanse etmekte ve baskı grupları oluşturarak parlamentoda etkili olmaktadır. Hatta, bu konulardaki programların sponsoru olan firmaların mallarının boykot edilmesini etkili bir silah olarak kullanmaktadırlar²⁶.

Amerikan televizyonlarında 1960'lı yıllara kadar, cinsellik ya da seksüel içerik pek yer almamıştır. Cowan'a göre:

"TV tarihi boyunca, yayın endüstrisindeki standartlar ve uygulamalar departmanları hamile gibi sözcüklerin bile tabu olduğu ve tüm evli çiftlerin görünüşte ayrı yataklarda uyuduğu oldukça kuralcı bir TV dünyasını sürdürmüş ve korumuşlardır".

1960'lı yılların sonlarında ve 1970'li yıllar boyunca, toplumsal eleştiriler televizyonda gösterilen şiddet üzerinde odaklandığında, kanal sansürcüleri

25 FCC (Federal Communication Commission), FTC (Federal Trade Commission), NFD (National Federation for Decency) gibi.

26 Örneğin; "National Council of Churches", "Children Now and Kaiser Family Foundation", "United Methodist Women's Monitoring Project" gibi.

ve TV yapımcıları seksüel göndermelerin sınırları hakkında sahne arkası savaş halindeydiler.²⁷

1970'li yılların başlamasıyla birlikte televizyonlarda cinsellik tasvirleri de izleyici ve araştırmacıların dikkatini çekmeye başlamıştır. 1975 yılında yapılan TV Guide tarafından yapılan ve derginin 6 Aralık sayısında yayınlanan bir ankette, katılımcıların %58'i TV'de sekse çok yer verildiği, %23'ü seksin şiddetten daha sakıncalı olduğu, %28'i ise her ikisinin de sakınca yönünden eşit olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Bununla birlikte, bu dönemde televizyonda şiddetin aksine seksüel içeriğin etkileri hakkındaki araştırma kanıtları az ve sonuçsuz bulunmuştur.

1.1. 1975-1976 Yayın Dönemi

Franzblau, Sprafkin ve Rubinstein'in 1975-76 yayın döneminde prime-time yayın örneklemelerinde yaptıkları inceleme sonuçlarına göre²⁸; en çok rastlanan sakıncalar öpüşme, kucaklaşma, agresif dokunma ve agresif olmayan dokunmalar olarak ortaya çıkmıştır.

Kamuoyunda en çok tartışılan eylemler olarak, mahrem olan cinsel ilişki, tecavüz ve homoseksüel davranışlara rastlanmadığı belirtilen araştırmada komedi, dram türü ve eğlence şovlarında ise öpüşme gibi az mahrem sayılabilen fiziki temas ve davranışlarla, imaların sıkça kullanıldığı görülmüştür.

27 G. Cowan, "See No Evil: The Backstage Battle Over Sex and Violence in Television", NewYork: Simon and Schuster, 1978. Liebert & Stafkin & Davitson, "The Early Window", Pergamon, USA, 1982'ye atfen. s. 170.

28 Susan Franzblau & Joyce N. Sprafkin & Eli A. Rubinstein, "Sex on TV: A content Analysis", Journal of Communication, Spring, 1977, s.164.

Durum komedileri herhangi bir diğer program türünden daha fazla öpüşme, kucaklaşma, agresif olmayan dokunma ve gülüş efektli imalar içermektedir. Televizyon showları da sıklıkla agresif olmayan dokunmaları göstermekte, ancak ılımlı ve az miktarda öpüşme ve sarılma içermektedirler; show programlarının en önemli özelliği gülme efektinin olmadığı imaların kullanılmasıdır. Dram programları daha muhafazakârdırlar; az veya orta sayılabilecek miktarda öpüşme, sarılma ve agresif olmayan dokunma göstermekte ve hemen hemen hiç bir seksüel ima içermemektedirler. Polisiye macera programları yoğun agresif dokunma bolluğu ve diğer fiziksel mahrem içerik kısıtlığı açısından kayda değerdirler.²⁹

Fiziksel mahrem davranışların ve imaların en çok durum komedileri ve TV showlarında görüldüğü bulgusu, seksin rahatsız edici bir konu olduğu ve mizahi biçimde ele alınması gerektiğini içeren geleneksel düşünceyi desteklemektedir. Durum komedileri ve TV showları benzer mahrem davranışsal kategori düzeylerine sahip olmalarına karşın, etkilerini arttırabilecek, birbirlerinden farklı biçimlerde imalar sunmaktadırlar. Durum komedilerinde imaları genellikle gülme efektleri takip etmektedir, bu da izleyicilerin müstehcen ve komik bir şeyin söylendiğini düşünmelerine yol açmaktadır; eğlence gösterilerinde imalar genellikle gülme efekti ile kullanılmamaktadır, izleyici cinselliğe ilişkin ince göndermeyi farketmeli ve daha sonra bunu mizahi veya ciddi olarak yorumlamalıdır. Bu, durum komedisinin, izleyiciye ima edilen şeyin algılandığına ilişkin bir geri besleme (feedback) sağladığını ve gösteri programının da daha dolaylı seksüel imalar gönderdiğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte, eğlence gösterileri cinsellik hakkında ince mesajlar içerirken, açık saldırganlık modellerini de sunmaktadırlar; eğlence gösterileri durum komedilerinden daha fazla agresif dokunma içermektedirler. Gizli cinsellik ve açık

²⁹ a.g.e., s.169.

saldırganlık kombinasyonu eğlence gösterisini yetişkin izleyiciler için daha uygun kılmaktadır; bununla birlikte örneklemlenen 4 gösteriden 3'ü çocukların da, büyük bir olasılıkla, televizyon başında olduğu aile izleme zamanı (saat 20-23 arası) içinde ve haftasonlarında yayınlanmıştır.³⁰

Dramatik programlarda fiziksel mahremiyetin yokluğu, seksin tabu oluşturduğunu öne sürmekte ve polislerin, dedektiflerin ve doktorların yaşam tarzları hakkında eksik bir görüntü sunmaktadır. Kadın ve erkek kahramanların heyecan verici ve doyurucu mesleki yaşamlar sürmelerine karşın, özel hayatları fiziksel veya sözel şefkat ifadesinden yoksun gibi gözükmektedir. Dedektifin durumunda ise, seks suçlularının yakalanmasıyla seks, arada bir de olsa, meslek yaşamının bir parçası olmaktadır.³¹

1977 yılında televizyon programlarındaki seksi konularda olası bir artışa karşı duyulan kaygılar ile kadınların basmakalıp rollerde, özellikle de akılsız “seks objeleri” olarak sunulması ve erkeklerden daha çok “baştan çıkarıcı”, erkeklerin ise agresif davrandıkları konusunda kamuoyunda beliren eleştirilere karşı, kanallar “aile izleme saati kuralı”nı gönüllü olarak kabul ederek, erken akşam saatlerini seks ve şiddetten arındırmışlardır.³²

Franzblau ve arkadaşlarının yukarıda bahsedilen araştırmalarının yapıldığı dönemde aynı seks etkinlikleri kategorisini kullanan Michigan State Üniversitesi Telekomünikasyon Bölümünden Abel ve Fontes, saat 21.00'den önce kodlanmış türdeki cinsel etkinliklerin daha çok gösterildiğini saptayarak, önceki araştırma ile çelişen bir sonuca ulaşmışlardır.³³

30 a.g.e., s.170.

31 a.g.e., s.170.

32 L.Theresa Silverman & Joyce N.Sprafkin & Eli A.Rubinstein, “Physical Contact and Sexual Behavior on Prime-Time TV”, Journal of Communication, Winter 1979, s.33.

33 – J. Abel & B. Fontes, “The Portroyal of Illegal, Sexual and Violent Behaviours in Prime Television Programming”,MSU, Dep. Telecommunication, 1976.
– Carlos F. Fernandez & Collado and Bradley S. Greenberg with Felipe Korzeny and Charles K. Atkin, “Sexual Intimacy and Drug Use in TV Series”, Journal of Communication, Sum.1978'e atfen.

Söz konusu araştırmaya göre; akşamın erken saatlerindeki bazı şiddet gösterimlerinin yerini seks davranışları almıştır. Bu çalışmanın özelliği öpüşme, sarılma ve bunlar gibi etkinlikleri içermeyip, daha çok mahrem seksüel davranışlar üzerinde durmasıdır.

Mahrem seksüel davranışlar açık veya imalı cinsel ilişki eylemlerini, yasak seksüel davranış türlerini ya da homoseksüelliği içermektedir. Aşağıda belirtilmiş olan alt grup etkinliklerini kapsamaktadır:

1. Tecavüz, homoseksüel veya heteroseksüel: saldırı veya tehditle birlikte gelen zorlamalı ilişki eylemi.
2. Homoseksüel eylemler: Tecavüz dışında aynı cinsiyetten olan iki kişi arasındaki seksüel davranış.
3. Evli çiftler arasındaki ilişki: Eşler arasında imalı veya açık her ilişki örneği.
4. Evli olmayan çiftler arasındaki ilişki: Sadece imalı veya açık heteroseksüel eylemler.
5. Fahişelik: Kadın satıcılarını ve seks satışını içeren tasvirler.
6. Diğer mahrem seksüel davranışlar: Yasal olmayan veya mahrem seks eylemleri olarak görülen diğer seksüel davranışlar.

Aşağıdaki tablo, 58 saatlik televizyon programlarında mahrem seksüel eylemlerin gösteriminin dağılımını ortaya koymaktadır.

TABLO:1 - Televizyonun 58 Saatlik Yayınında Mahrem Seksüel Faaliyetleri Gösterim Frekansı

	f	%	Herbir saate yansıma
1. Irza Tecavüz / eşcinsel ve heteroseksüel	5	5	.09
2. Homoseksüel eylem	7	7	.12
3. Evli olmayan çiftler arası seksüel ilişki	41	41	.71
4. Fahişelik	28	28	.48
5. Diğer seksüel davranış imaları	13	13	.22
6. Evli çiftler arası seksüel ilişki	6	6	.10
TOPLAM	100	100	1.72

Yukarıdaki tablo mahrem seksüel davranış kategorisi için paralel bir analizi göstermektedir. Tanımlanan toplam 100 eylem teşhis edilmiştir. Evli olmayan çiftler arasındaki seksüel ilişki (N=41) ve fahişelikle ilgili eylemler (N=28) en sık ima edilen veya görülen davranışlardır. Bu iki kategori kodlanmış tüm davranışların %69'unu oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın sonraki analizlerinde evli ve evli olmayan çiftler arasındaki tüm heteroseksüel ilişki eylemleri özetlenmiş ve tek bir "heteroseksüel ilişki" alt kategoride sunulmuştur. Bunu yaparken, yukarıda Tablo:1'de görülebileceği üzere, tüm gösterim programlarında evli olmayan çiftler arasındaki cinsel ilişkinin, imalı veya açık biçimde olarak, karı-koca arasındaki ilişkiden yedi kat daha fazla olduğunu kaydetmeliyiz. Ayrıca, daha çok çocukların izlediği şovlarda evli olmayan çiftler arasındaki cinsel ilişkiye yapılan gönderme oranı Tablo:2'de neredeyse aynı iken, evli çiftler arasındaki ilişki sadece bir kezdir. Çocukların tercih ettikleri şovlarda fahişelik pek görünmemektedir.

TABLO:2 - En Çok Çocuğun İzlediği Showlarda Mahrem Seksüel Sunumlara İlişkin Frekanslar

	f	%	Herbir saate yansıma
1. Irza Tecavüz / eşcinsel ve heteroseksüel	2	7	.07
2. Homoseksüel eylem	1	4	.04
3. Evli olmayan çiftler arası seksüel ilişki	17	60	.60
4. Fahişelik	3	11	.11
5. Diğer seksüel davranış imaları	4	14	.14
6. Evli çiftler arası seksüel ilişki	1	4	.04
TOPLAM	28	100	1.00

1970'lerin sonuna gelindiğinde, Fernandez ve arkadaşları ³⁴ Journal of Communication'un 1979 yaz nüshasında yer alan "TV Dizilerinde Seksüel Mahremiyet ve Uyuşturucu Kullanımı" başlıklı incelemelerini

"İçerik analizleri, her bir saatte iki kezden fazla uyuşturucu olarak alkolü; her bir saat başına yaklaşık iki kez mahrem seksi göstermekte veya ona ilişkin olarak konuşulduğunu göstermektedir."

spotu ile sunmakta ve araştırma sonucu şu tesbitleri sıralamaktadırlar:

- En sık mahrem seksüel davranışlar saat 21-23 arasında gösterilmekte ya da ima edilmektedir (saatte 2.7 eylem). İlişki ve fahişelik baskın olgulardır. Bu şov örneğinde, aile saatinde homoseksüel eylemlerin bulunduğu tek televizyon saatiydi; Cumartesi sabahı hiçbir mahrem seksüel eylem kaydedilmemiştir.
- Çocukların en sevdikleri şovlarda, heteroseksüel ilişki neredeyse tamamen saat 21-23 arasında gösterilmekte veya ima edilmekteydi

34 Fernandez & Greenberg & Korzeny & Atkin, "Sexual Intimacy and Drug Use in TV Series", Journal of Communication, Summer 1978, s.30.

- (saatte 2.3 kez). Çocukların saat 21-23 arasında izledikleri şovlar saatte birden fazla ilişki eylemine dair gönderme içermektedir.
- c) Mahrem seksüel davranışlar açısından, en seksüel içeriğe sahip olan en yeni TV programı türü devam eden öykülerdir. Cinsel ilişki, fahişelik ve diğer mahrem eylemler arasında bir dağılım gösteren bu türde saatte üç eylem ima edilmekte veya gösterilmektedir. Polisiye programlar ve durum komedileri saatte ortalama 1.5 ile seks eylemi frekansı gösteren diğer iki program türleridir.
 - d) Seks eylemleri çocukların tercih ettikleri şovlarda, tüm polisiye ve durum komedileri kategorisinde olduğu oranda yer almakta veya ima edilmektedir. Tercih edilen şovlarda, kodlanmış seks eylemleri fahişelik veya diğer mahrem seks davranışlarından ziyade cinsel ilişki eylemleridir.
 - e) En sık kodlanmış heteroseksüel cinsel ilişki olayına CBS'de (saatte 1.3 eylem) rastlanmıştır.
 - f) İmalı ve açık mahrem seksüel eylemler ticari televizyonda saatte 2 kereden biraz daha düşük bir oranda gösterilmektedir. En çok gösterilen eylem birbiriyle evli olmayan heteroseksüeller arasındaki cinsel ilişkidir; ikincisi ise fahişeliktir. Çocukların en çok izledikleri şovlarda en çok sunulan mahrem davranış, evli olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişkidir.
 - g) Televizyondaki sözel ve görsel mahrem seks davranışları gösterimi, heteroseksüel çiftler tarafından karşılıklı olarak kabul edilmiş ilişki eylemleri ile sınırlıdır. Homoseksüellik ve tecavüz şeklindeki sapkınlık çok az görülmektedir.
 - h) Televizyon içeriğinde yer alan cinsel ilişkiye dair temel gerçek bunun çok sık görüldüğü, ama nadiren birbirleriyle evli çiftler arasında gösterildiğidir.

1.2. 1977-1978 Dönemi

Amerikan televizyonlarının bu döneminde, 1977 yılı ayrıca önem taşımaktadır. Çünkü yayıncılar bu yıla kadar, sıkı sıkıya korunan cinsel tabuları yavaş yavaş ve kademeli olarak aştıkları için toplumdaki tepkiler de küçük boyutta kalmış, etkisi az olmuştur.

1977 yılında ise sekse yönelik bir prime-time komedisi olan “Sooap”ın yayına girmesi izleyicilerin kıyameti koparmasına yol açmıştır.

Daha henüz yayınlanmadan *Soap*’ın tanıtım filmleri toplumsal gösterilere, bir yığın şikayet mektuplarına ve **Ulusal Kiliseler Konseyi** ile bazı dini grupların başlattıkları anti-*Soap* kampanyaları nedeniyle bazı reklam desteklerinin çekilmesine neden olmuştu. ABC topluluklarının bazıları *Soap*’ın gala bölümünü yayınlamadılar ve birçoğu da (çocuk izleyicilerin sayısını azaltmak üzere) bir saat geç yayınladılar. Kısa bir süre sonra, TV’nin seksüel içeriği dini örgütler ve kamu çıkar grupları tarafından yakın bir inceleme altına alındı. Bunlardan biri olan **Ulusal Ahlak Federasyonu (NFD)** “televizyonda seksin en büyük sponsorları”nın isim ve adresleri ile birlikte prime-time TV dizilerindeki seksüel göndermeleri saydı ve yayınladı. NFD şöyle bir çağrıda bulundu: “**Seksi sömüren ve onu ticari bir ürün haline getiren programlara reklam veren şirketlerden ürünler satın aldığınız taktirde, bu tür gösterileri teşvik etmiş olursunuz**” (Ulusal Ahlak Federasyonu , 1977, s.1). NFD’nin bulguları 15 haftalık prime-time program gözlemleme çalışmasına dayalıdır. Rapor prime-time’da sekse ilişkin olarak saatte 2.81 gönderme yapıldığını bulmuştur ki, bu da “**bu hızla, bir yıllık bir dönemde izleyicilerin 9230 imalı cinsel ilişki veya üstü kapalı cinsel yoruma maruz kalacakları anlamına gelmektedir**”. Ayrıca, “**prime-time televizyonda gösterilen seksin yüzde 89’unun**

evlilik dışı olarak gösterildiği” belirtilmiştir. NFD bulgularını TV’nin “seks sponsorlarına” doğrudan bir baskı uygulanması için kullanmıştır. 1978 yılının ortasında, NFD Chicago’daki Sears Tower ve 34 şehirdeki Sears-Roebuck mağazalarına Sears’ın *Three’s Company* ve *Charlie’s Angels* sponsorluklarını protesto etmek için gözcüler dikmiştir. Bu iki program NFD tarafından yüksek düzeyde seksüel olarak bulunmuştur. Sears daha sonra bu gösterilerdeki sponsorluğunu geri çekmiştir. Diğer “seks sponsorları” benzer muamelelerle karşılaşmışlardır.³⁵

Bundan kısa bir süre sonra, NFD’nin bulguları, Tennessee, Joelton’daki Hristiyan Cemaati Kilisesinden ahlaki açıdan en saldırgan TV programlarını listelemelerini isteyen Bakan John Hurt’ün yürüttüğü bir araştırma ile destek bulmuştur. Sonuçlar şunlardır:

Ahlâk değerlerine saldıran diziler:

- 1- Dallas (Türkiye’de de yayınlandı)
- 2- Charlie’s Angels (Türkiye’de de yayınlandı)
- 3- Soap
- 4- Three’s Company
- 5- Saturday Night Live

Çeşitli sponsor şirketlerindeki yetkililerin yanıtlarından memnun olmayan Hurt, binlerce Hristiyan Kilisesini bu saldırgan şovların sponsorluğunu üstlenen şirketlerin ürünlerini boykot etmeye çağırdı. Kilise üyelerine, hedeflenen ürünlerin cüzdan büyüklüğünde listeleri dağıtılmıştır. Reklamcılar kaygılanmış gibi göründüler, ama boykotun satışları etkileyip etkilemediği belli olmamıştır.³⁶

35 Robert M. Liebert & Joyce N. Sprafkin & Emily S. Davidson, “The Early Window-Effects of Television on Children and Youth”, Pergaman, 2. edit., 1982, s.170-171.

36 a.g.e., s.171.

Televizyonda seks ve dolayısıyla müstehcenliğe karşı başlayan bu başkaldırı basılı medyada da makale ve eleştiri yazılarıyla destek bulmakta gecikmemiştir.

Yayıncılar programlarında sekse ağırlık verildiğini inkâr ederken, CBS televizyonunun bir denetçisi, Newsweek'e "TV programlarında cinsellik şiddetin yerini aldı" itirafında bulunmuştur.³⁷

FCC üyesi olan Margarita White ise 1978 yılında New York Times'da yayınlanan yazısında şunları söylemektedir:

"Gelecek sezon için kanalların rating oyunlarının ismi seks'dir. Kanalların şiddet temalarından kaçarken, hangisinin kadın anatomisini daha çok göstereceği konusunda yarış yaptıklarına dair her tür kanıt mevcuttur.

Televizyonun antişiddet kampanyasının mesajını yanlış anladığına mı, yoksa kadınların yeni bir cinsiyet sömürüsü ile hırpalandıklarına mı daha çok kızgın olduğuma emin değilim. Ancak kanalların "Korkunç derecede kızgınlık, daha fazlasına müsaade edemiyeceğim" şeklinde yeni bir koroyu dinleyeceklerinden eminim."³⁸

"Soap Opera" türü (Türkiye'de "Pembe Dizi" olarak isimlendirilen) programlarda cinselliği inceleyen üç araştırmacı Greenberg, Abelman ve Neuendorf 1976, 79 ve 80 yıllarında yayınlanmış olan 65 saatlik bir soap opera örneğinde seksüel göndermeleri direkt olarak analiz etmişlerdir. Onlar öğleden sonra yayınlanan soap operaların prime-time'dakinden daha fazla seksüel ima, fakat daha az müstehcen eylem içerdiklerini bulmuşlardır; Öğleden sonra yayınlanan soap operalarda sevgi dokunmaları gösterilirken, akşamları yayınlananlarda cinsel ilişkiye ait göndermelerle birlikte seksüel sapkınlığa ilişkin göndermeler yer almaktadır.³⁹

37 Newsweek, "Sex and TV", February 20, 1978, s.54.

38 Liebert, Sprafkin, Davidson, a.g.e., s.172.

1979 yılında soap operalarda yer alan seksüel davranışlara ilişkin olarak yapılmış çalışmanın bir benzeri, evli olmayan kişiler arasında seks olayının giderek arttığını ve karışık bir seks normunun bulunduğunu göstermiştir.

1986 yılında Amerikan Planlı Ebeveynlik Federasyonu'nun tam sayfa olarak verdiği gazete ilanının manşeti şu şekildedir: **“Geçtiğimiz yıl televizyonda 9.000 kere yaptılar.”** Reklam şöyle devam etmektedir: **“Televizyon cinsellik ve sorumluluğa ilişkin olarak gençler üzerinde başlıca bir etki kaynağıdır. Belki de şu anda okul, aile ve arkadaşlardan daha önemli bir etki yaratmaktadır. Televizyon seks hakkında dengesiz bir bakış açısı ortaya koymakta, bu da gençler ve toplum için büyük problemlere neden olmaktadır.”** İkinci bir reklamda şöyle bir ifade kullanılmıştır: **“Bugünün televizyon mesajı şudur: ‘ŞİMDİ YAPIN. TEKRAR YAPIN. HİÇBİR ŞEY İÇİN KAYGILANMAYIN’.** Ancak kaygılanılması gereken pek çok şey vardır”.⁴⁰

1.3. 1978-1979 Dönemi

Daha önce Franzblau ve Rubinstein ile 1975-1976 prime-time programlarına ilişkin araştırma yapan Sprafkin'in daha sonra Silverman ile yaptığı 1978-1979 dönemi prime-time programları üzerindeki araştırma, söz konusu dönemde televizyonların aile izleme saatleri olan 20.00 - 23.00 arasındaki yayınlarında seksüel içerik miktarında kesin bir artış olduğunu ortaya koymuştur.

39 B.S.Greenberg & R. Abelman-U. Neuendorf, “Sex on the Soap Operas: Afternoon Intimacy”, Journal of Communication, Summer, 1981, s.31.

40 Dennis T. Lowry & David E. Towles, “Soap Opera Portroyals of Sex Contraception and Sexually Transmitted Diseases”, Journal of Communication, Spring, 1989, s.76.

Spesifik olarak, bağlamsal biçimde ima edilen ilişkiler 1977 yılında 15'e ve 1978 yılında 24'e çıkmıştır; seksüel kinayeler (sözel göndermeler) frekans açısından 1975 yılında saatte bir göndermeden, 1977 yılında saate 7 ve 1978 yılında saatte neredeyse 11 göndermeye çıkmıştır. En dramatik olarak da, cinsel ilişkiye dair doğrudan yapılan sözel göndermeler 1975 yılında haftada 2 den, 1977 yılında haftada 6 ya ve 1978 yılında haftada 53 e çıkmıştır.⁴¹

Seksüel kinayelerin iki yıl içindeki artışı ve bu göndermelerin durum komedilerinde toplu olarak gösterilmesi, TV'de gösterilen seksin çoğunluğunun hafif, mizahi bir biçimde sunulmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, 1978 analizi, seksüel başlıkların daha önceki sezonlarda olduğundan daha ciddi biçimde de ele alındığını göstermiştir. Dramlar ve sinema filmleri cinsel ilişkiye ve fahişelik tecavüz gibi sosyal olarak kabul görmeyen uygulamalara daha direkt göndermelerde bulunmaktadır. Cinsellikle ilgili davranışların baskın olarak mizahi biçimde sunulmasını dengelemek amacıyla, yayıncılar ciddi program formatlarına daha fazla cinsel içerik getirmişlerdir.

Soap Operalarda sex'in mahremiyet modeli üzerinde araştırma yapan Lowry, Love ve Kirby 1979 sezonundaki soap operalar üzerine yaptıkları çalışmada, ortalama olarak, saatte 6 dan fazla seksüel davranış (örneğin erotik dokunma, imalı ilişki, fahişelik) gösterildiğini bulmuşlardır. Daha önce yapılmış birçok çalışmada olduğu gibi, onlar evli çiftler arasında bir seksüel davranış örneğine karşı, evli olmayan çiftler arasında üç seksüel davranış örneği olduğunu ortaya çıkarmışlardır.⁴²

41 J.N. Sprafkin & L.T. Silverman, "Update: Physically Intimate and Sexual Behavior on Prime Time TV 1978-79", Journal of Communication, Winter, 1981, s.34-40.

42 Dennis.T. Lowry & G. Love & M. Kirby, "Sex on The Soap Operas: Patterns of Intimacy", Journal of Communication, Summer, 1981, s.90-96.

Lowry daha sonra 1987 yılında, Towles ile birlikte yine Soap Opera programları üzerinde bir çalışma yapmış ve sonuçları 1979 yılındaki sonuçlarla mukayese etmiştir.⁴³

Mukayeseden çıkan sonuca göre, evli olmayan çiftler arasındaki erotik dokunmaların sayısı her eylem için saatte 2.3'den 3.9'a çıkmıştır. Fahişeliğe ilişkin sözel göndermelerin sayısı da 0.2'den 1.1'e yükselmiştir.

Bu çalışmanın ortaya koyduğu bir başka sonuç ise soap opera türü dizilerin, gebelikten korunma, AIDS'e karşı güvenli seks konularına yer vermeye başlayarak, sosyal ve sağlık sorumluluğuna doğru bir geçiş dönemine girmiş olmalarıdır.⁴⁴

Buna karşılık Muriel G. Cantor, "Dallas" ve "soap Opera" gibi pembe diziler ile durum komedilerinin popülaritesi ile seksüel içeriğin daha da yaygınlaşacağından şüphe etmemektedir.⁴⁵

2. AMERİKALI AİLELERİN MÜSTEHCEN TV YAYINLARINA KARŞI TEPKİSİ

Amerika'da televizyonlarda yayınlanan programlardaki müstehcenlik konusunda özellikle "TV Guide" tarafından 1975, 1976 ve 1979 yıllarında anketler yapılmış bulunmaktadır.⁴⁶ Bu anketler deneklerin, genellikle, müstehcen sahnelerin yer aldığı televizyon programlarının yayınlanmasına

43 Lowry and Towles, a.g.m. s.76-77

44 a.g.e., s.83.

45 Muriel G.. Cantor, "Prime Time Television-Contentand Control", Sage Publication, USA, 1981, s. 42.

46 N. Hickey, "Does America Want Family Viewing Time?", TV Guide, December 6, 1975.
M. Ryan, "Family Viewing Time. Has It Passed The Test?", TV Guide, June 5, 1976.
M. Callum, "What Viewers Love-Hate about TV", TV Guide, May 12, 1979.

karşı olduklarını ortaya koymuştur.

Bir bakıma, bu beklenen bir sonuç sayılabilir. Çünkü, Steiner'in daha 1963 yılında yaptığı bir ankete katılanların yarıya yakını:

“-Çocukların görmemeleri gereken müstehcen şeyleri gördükleri”

için televizyonun zararlı olduğunu düşündüklerini; deneklerin üçte ikisinin ise ahlâk dışı müstehcen görüntülerden kaygı duyduklarını ifade ettiklerini görüyoruz.⁴⁷

“TV Guide” dergisinin yukarıda bahsettiğimiz üç ayrı yılda yaptığı üç ayrı araştırma, deneklerin %53'ünün yayınlarda çok fazla seksüel gösterim, söylemler ve imalara yer verildiği düşüncesinde olduklarını ortaya koymuştur.

Ancak bu araştırmalarda ilginç olan taraf, deneklerin çoğunun şikayetlerine karşılık yine de devlet sansürünü içeren kontrol mekanizmalarına karşı çıkmalarıdır.

Bu tür tepkiler, ailelerinin çoğunun çocuklarının cinselliğe yönelik tutum ve değer geliştirme biçimlerinde televizyonun önemli bir rol oynadığını düşündükleri gerçeğini yansıtmaktadır. Roberts, Kline ve Gagnon, 3-11 yaşları arasında çocukları olan 1400 aileden oluşan bir örnekleme, televizyon çocukların seksüel öğrenme kaynakları listesinde ikinci sırayı almıştır. Çocuklarının cinsellik hakkında bildikleri şeylerin çoğunu televizyondan öğrendiklerini söyleyen ailelerin oranı, bu konu hakkındaki bilgilerini kardeşlerinden, akranlarından, daha büyük çocuklardan, kitap/dergilerden, sinemalardan, diğer akrabalarından, diğer yetişkinlerden,

47 G.A. Steiner, “The People Look at Television”, Alfred A. Knopf, New York, 1963.

bir okul programından, kilise veya doktordan aldığını söyleyen ailelerin oranından daha yüksektir.⁴⁸

2.1. Sivil Toplum Örgütlerinin Duyuru Raporları

Amerika'da televizyonlardaki müstehcenlik konusunda ebeveynler adına araştırmalar yapan kuruluşlardan ikisi de **"Children Now"** ve **"Kaiser Family Foundation"**dır. Bunlar tarafından 1996 yılı sonunda kurulan üç ayrı çalışma komisyonunun, televizyon yayınlarındaki müstehcen seksüel mesajlar ve bu mesajların çocuklar ile aileler üzerindeki yansımalarına ilişkin olarak toplanan ve kamuoyu ile ilgili otoritelere duyurulan veriler, rapor özeti halinde internette yer almıştır.⁴⁹

Rapor içerik analizi bölümünde, aile saati olan prime-time'daki showlarda saat başına düşen seksüel etkileşimin;

1976'da	2.3
1986'da	3.9
1996'da	8.5

olduğunu tesbit ettikten sonra, şu bulguların saptandığı görülmektedir.

- a) Kanallardaki her dört aile saati programından üçü (%75) seksüel içeriğe sahiptir. Karşılaştırma yapıldığında, 1976 yılında gösterilen programların %43'ü seksüel içeriğe sahip iken 1986 yılının aynı

48 E.J. Roberts & D. Kline & J. Gagnon, **"Family Life and Sexual Learning"**, Cambridge, Mass. 1978.

49 – **"Sex, Kids and Family Hour-A three Part Study of Sexual Content on Television"**, <http://www.dnai.com/~children/media/FAMHOUR.html>.

– Thomas Johnson, **"The Family Hour:No Place for Your Kids"**, Parent Television Council, Media Research Center, May 8, 1997.

– **"Conclusion and Recommendations"**, Parent Television Council Media Research Centre, May 8, 1997.

döneminde gösterilen programlarda bu oran %65 olmuştur.

- b) Çalışma iki farklı cinsel içerik türünü ölçmüştür: “seks hakkında konuşma” ve “seksüel davranış”. Her ikisinin de oranı geçtiğimiz 20 yıl içinde artış göstermiştir. Öpüşmeden seksüel ilişkiye kadar uzanan açık fiziksel eylemleri kapsayan seksüel davranış, en dramatik biçimde artan cinsel içerik türüdür. Bugün, aile saati programlarının %61’i seksüel davranış içermektedir. Bu oran 1976 yılı için %26; 1986 yılı için ise %48’dir.
- c) Televizyondaki seksüel içeriğin büyük bölümü yapısı gereği çok önem taşımasa da, bu çalışma, aile saati programlarının, seksüel içeriğin sahnenin en önemli özelliği olduğu anlamına gelen, seksin özellikle vurgulandığı sahneleri hangi oranda içerdiğini de incelemiştir. Bu analiz, 1996 yılındaki aile saati programlarının %30’unun seksi özellikle vurgulayan sahneler içerdiğini ortaya koymuştur. Bu oran 1976 yılı için %9 iken, 1986 yılı için ise %23’dür.
- d) 1996 yılında aile saati boyunca saatte ortalama olarak 8.5 seksüel etkileşim gösterilmekteydi. Bu seksüel ilişkinin yaklaşık olarak üçte birini seks hakkındaki konuşmalar ve üçte ikisini de fiziksel davranışlar oluşturmaktaydı. Geçmiş yıllar ile karşılaştırıldığında burada belirgin bir artış gözlenmektedir; seksüel etkileşimlerin toplam miktarı 1986 yılından beri %118 (saatte 3.9), 1976 yılından beri %270 (saatte 2.3) oranında artmıştır.

Söz konusu raporun açıklama kısmında çocukların sekse ilişkin olarak aldıkları mesajların, seksüel etkinliğin sonuçları itibariyle, genç insanların yaşamında önemli olduğuna dikkat çekilerek; **“Her yıl 700.000’den fazla genç kız planlamaksızın hamile kalmakta ve milyonlarca genç insan cinsel yoldan bulaşan hastalıklara yakalanmaktadırlar.**

2.500'den fazla genç AIDS hastasıdır, ve uzmanlar en az 20.000 AIDS'li yetişkinin bu hastalıkla gençlik yıllarında tanıştıklarına inanmaktadırlar" denilmektedir.

2.2. Sivil Toplum Örgütlerinin Baskı Gücü

Daha önceki sayfalarda Amerikan Ulusal Ahlak Federasyonu NFD'nin çocukları korumaya yönelik olarak, içinde sömürü amaçlı seks gösterimleri ve imaları bulunan televizyon programı kuşaklarına reklam vermek suretiyle sponsor olan firmaların mallarına karşı 1977 yılında giriştikleri boykot eylemlerine değinmiştik. Amerikan kamuoyunun, o günden bu güne, sivil örgütsel gücünü yalnızca müstehcenliği sponsor eden firmalar ve TV yayıncılarına karşı kullanmakla kalmayıp, yasa koyucularının da bu konuya dikkat etmelerini istemekte ve politikacılar arasında da kendilerine destek bulabilecek bir baskı gücü oluşturmaktadırlar.⁵⁰

Nitekim, bunun bir sonucu olarak, senatör Bob Dole, Hollywood'u "aşksız, seksi ve açıkça şiddeti özendirici filmler, TV programları ve müzikleri yapmakla" suçlamıştır. Senatör Bob Dole bu tür suçlamayı yapan ilk kişi değildir. Giderek çok sayıda politikacı ve ebeveynler, bu endüstrinin çılğın erotizmi ve kan dökmeyi durdurmalarının zamanının geldiğini seslendirmeye başlamışlardır.

Başkan Clinton, kongre üyelerine hitaben yaptığı konuşmada televizyonları **"sürekli, tekrarcı, akılalmaz şiddet davranışı, her zaman medyamızın içine nüfuz etmektedir"** sözleri ile eleştirince,

50 – Sydney W. Head and Cristopher H. Sterling, "Broadcasting in America", Houghton Mifflin Cop., USA Boston, 1990.
– Bradley S. Greenberg, "Life on Television", Ablex Publishing Corp., USA, 1984.
– "Bringing Responsibility to Television Programming", About The Parents Television Council.

ayakta alkışlanmıştır.⁵¹

Bunun üzerine ebeveynleri, eğitimcileri, yasa uygulayıcıları, tıpçıları temsilen 28 ulusal örgütü kapsayan “TV’de Şiddet Konusunda Vatandaş Baskı Gücü” (Citizens Task Force on TV Violence) oluşturularak, Adalet Bakanı Janet Reno’nun isteği üzerine, Amerikan yönetimine öneriler sunulmuştur.

Adalet Bakanı söz konusu yayınların düzenlenmesinin anayasal yönden mümkün olduğunu belirtmiştir.

Bu arada, kablolu televizyon şirketlerinin müstehcen yayınlarının da şikayet konusu ve onların da özellikle pornografik yayınlar açısından takibe alınması yolunda önerilerin yapıldığı dikkat çekmektedir.⁵²

2-11 yaş arası çocukların haftada 28 saat televizyon izlediği ve bu çocukların liseden mezun olduklarında sınıfta geçirdikleri 11.000 saate karşılık tam 15.000 saati televizyon izleyerek geçirmiş olduğu hesaplanan Amerika’da Ohio Üniversitesi tarafından ulusal düzeyde yapılan bir araştırmada da oylamaya katılan ebeveynlerin %55’inin, federal hükümetin televizyondaki seks ve şiddet miktarını düzenlemesini istediklerini belirlemiştir. Aynı araştırma, evde yaşayan çocukları olan ebeveynlerin %84’ünün, çocuklarının neyi izlediklerini görmek için bekçi gibi hareket etmek zaruretini hissettiklerini ortaya koymuş bulunmaktadır.⁵³

51 Bill Johnson, “Pulling the Pulg on Television’s Sex and Violence”, The Detroit News, Editorial Page, June 2, 1995.

52 – Joseph Dominick & Barry L. Sherman & Gary Copeland, “Broadcasting/Cable and Beyond”, Mc.Graw Hill, USA, 1990.
– “Cable Television Fact Sheet Program Content Regulation”, FCC, September 1997.
– “Law allows government to dictate television obscenity charges”, Censored Media, 1996.

53 Johnson, a.g.e.

The Detroit News'un editörü Bill Johnson The Detroit News'un 2 Haziran 1995 tarihli sayısındaki makalesinde, bu gelişmeler karşısında Televizyon yayın kuruluşlarının seks ve şiddet içerikli programlara ilişkin olarak "öz denetim" değerlendirmelerine başladıklarını, çocuklar için uygun olmayan programlara bir çözüm bulmak için Hollywood'un Meclisten önce harekete geçeceğine işaret etmekte, **bu sorunun endüstrinin TV cihazları için bulacağı elektronik önleyici bir aygıt (V-Chip) ile çözülebileceğini eğer bu yapılamazsa, çocukları korumak için TV alıcısının fişini çekmekten başka çare kalmayacağını** söylemektedir.

Diğer yandan çeşitli üniversiteler, örgütler ve bazı sivil toplum örgütleriyle bunların internette açtıkları web sayfaları ve siteler televizyon yayınlarını izleyenlere, şikayetlerini kendilerine bildirmelerini istemekte ve toplanan şikayetler, basına, devletin yayın otoritelerine duyurulmaktadır.

Birleşik Krallık'ta kitle haberleşme aracı olarak televizyonun ABD'deki kadar fazla olumsuz etkileri görülmemekte ise de, Amerikan filmlerinin İngiltere'de yoğun şekilde gösterilmesinin, devlet kurumu olarak nitelendirilebilecek bir yapıya sahip bulunan BBC'nin yanında ticari amaçlı Bağımsız Televizyon (ITV - Independent Television) kanalının yayına başlamasının çocuk ve gençler üzerinde olumsuz etkilere yol açmaya başladığına ilişkin bulgular tesbit edilmiştir.⁵⁴

Bunun üzerine, İngiltere'de de filmlerin ve televizyon yayınlarının çocuk ve gençlik üzerindeki olumsuz etkilerini ölçmek üzere, ABD'deki kadar fazla olmamakla birlikte, araştırmalar başlatılmıştır.

İngiliz Hükümeti tarafından daha 1947'de yürütülen bir araştırmada, altı aylık bir süre zarfında Çocuk Mahkemesi önüne çıkan 16 yaşından küçük

54 Aysel Aziz, "Görsel İşitsel Haberleşme Araçlarının Çocuk ve Gençliğe Etkisi", A.Ü. Siyasal Bilgiler Fk. Basın-Yayın Y.O., Yıllık 1973'den ayrı bası, Ankara, 1974, s.308.

38.000 çocuğun 112'sinin filmlerin etkisinde kalarak ahlâka aykırı davrandıkları ortaya çıkmıştır.⁵⁵

Çocuk ve gençleri müstehcen yayınların olumsuz etkisinden korumak için yine İngiliz Hükümeti tarafından bir başka araştırma da Lord Longford başkanlığında 50'den fazla üyesi bulunan bir komite tarafından, radyo ve televizyonları da içeren ve tüm kitlesel medya türlerini (sinema, gazete, kitap, dergi, tiyatro vb. gibi) kapsayan ve "Longford Raporu" adını taşıyan kapsamlı araştırmadır.⁵⁶

Medya türlerinin ayrı ayrı raporlarda ele alındığı söz konusu araştırmada, radyo ve televizyonun diğer medya türlerinin yanında en az müstehcenlik ve şiddet içerdiği belirtilmiştir. Rapor bu tür yayınların da daha geç saatlere konarak, çocukların uykuda olacağı varsayımına dayanarak olumsuz etkilerden korunabilecekleri sonucuna varmaktadır.⁵⁷

Longford Raporu sonrası, yayın kuruluşları ve yayıncılar da kendi içlerinde özdenetime önem vermek gereğini duymuşlardır. BBC kendi yayın kurallarını ve mevcut yasa hükümlerini yayımlayarak ve zaman zaman genelgeler çıkararak, bunlara aykırı programlar yapılmamasını sağlamakta yayıncılara yardımcı olmuştur.⁵⁸ ITV de kendi kurallarını uygulamaya başlamıştır.

55 Atkin & Murray & Nayman, "Television and Social Behavior-Report of the Departmental Committee on Children and Cinema", U.K. Home Office, London, 1950, s.98, Aysel Aziz, a.g.esere atfen.

56 The Longford Report, "Pornography", Coronet Books, Hodder Paper Books, London, 1972.

57 Aziz, a.g.e., s.310.

58 Bunlara bir örnek bu çalışmanın sonunda ek olarak verilmiştir.

3. İNGİLTERE TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK

İngiltere’de kamu ile özel radyo ve TV kuruluşları yayınlarını aynı ilke ve kurallar çerçevesinde yapmaktadırlar. Bu ilke ve kurallar Parlamento tarafından kabul edilmiş bir kanun ile tespit edilmişlerdir. Yayınların bu ilke ve kurallara uyup uymadıkları hususunu denetlemek üzere biri kamu, öteki de ticari radyo ve TV kuruluşları için, her biri oniki üyeden oluşan iki ayrı organ oluşturulmuştur. Kamu kuruluşları British Broadcasting Corporation (BBC), ticari kuruluşlar da Independent Broadcasting Authority (IBA) etrafında kendilerini denetlemek için örgütlenmişlerdir. Bu organlar yayınların, herşeyden önce, temel ilke olarak kabul edilen “information, entertainment and news” arasında dengeli bir dağılım gösterip göstermediği ve doyurucu ve seviyeli olup olmadığı hususlarına bakmaktadırlar. Bunu kısaca “standard” deyiimi ile ifade etmektedirler. Üzerinde önemle durulan hususlar arasında **müstehcenlik, kötü sözler, cebir ve şiddet kullanılmasının teşvik edilip edilmediği** de önemli bir yer işgal etmektedir.

Radyo ve TV kuruluşları bir yandan kendi kendilerini denetlerken, öte yandan seyirci ve dinleyici de örgütlenerek, resmî olmayan yollardan yayınları denetlemek yoluna gitmişlerdir. Özel kuruluşlar arasında en etkili, Mrs. Mary Whitehouse isimli bir bayanın örgütlediği **“National Viewers and Listeners Association”**’dır. Bu kuruluş özellikle radyo ve TV’de dinî inançları küçük düşürücü yayınlar üzerinde durduklarını ifade etmiştir. Bunun dışında, en çok, müstehcen yayın, şahısları küçük düşürmek, kötü sözler kullanmak ve şiddet ve cebiri teşvik etmek gibi hususlarla ilgilenmektedir.

Kamu ve özel radyo ve TV kuruluşları yetkililerinin bazıları Mrs. Whitehouse'un çalışmalarını överken, diğerleri, bu yoldan yayınların bir nevi dolaylı sansüre tabi tutulmaya çalışıldığını ileri sürerek, eleştirmektedirler.⁵⁹

Bununla beraber, son yirmi yıl içinde, televizyon yayıncılığının hızla gelişmesi ve özellikle uydu yayınlarının ülke sınırlarını ve hiçbir önlem tanımaz gücü karşısında, her ülkede olduğu gibi çocukları ve gençleri olumsuz yayınlardan korumak kaygısı, İngiltere'de de yeni çözüm arayışlarına yol açmıştır. Bu amaçla 1988 Mayıs'ında Yayın Standartları Kurulu BSC (**The Broadcasting Standards Council**) kurulmuştur.

İngiltere'de 1990 yılında yayın mevzuatına getirilen bir yenilik de "Bağımsız Televizyon Komisyonu" ITC'nin (Independent Television Commission) kuruluşudur.

Bir kamu kurumu olarak kurulan ITC'nin görevi İngiltere'de ticari amaçla kurulmuş televizyonların (Channel 3 - ITV, Channel-4, Teletext, kablolu TV ve uydu servisleri) lisans ve düzenlenmesini kapsamaktadır.

İngiliz Yayın Yasası, ITC'den, düzenlediği tüm hizmetlere ilişkin program standartlarına hakim kurallar koymasını ve bu kuralların zevk, ahlâk, dil şiddet, tarafsızlık, ırk, din ve ticari ürünler ve diğer konulara aşırı önem vermesini istemektedir.

Yayın istasyonlarının lisansı, ancak bu kurallara uymakla muhafaza edilir. Başka bir deyişle, yayın yapabilmek ancak bu kurallara uymakla mümkündür.

59 Mehmet Gönübol ve Özcan Özal, "İngiliz Radyo ve TV Kuruluşları Hakkında Rapor", RTYK Hizmeti için ofis çoğaltması, 1987, s.2-3.

ITC yayınlara önceden müdahale etmeyip 11 izleyiciden oluşan kamuoyu temsilcisi Danışma Konseyi'nin görüşleri, izleyici araştırmaları ve kuruma yapılan şikayetlere göre komisyon üyelerine, görevlilerce rapor edilir. Duruma göre ticari televizyon istasyonuna uyarı, özür yayını veya para cezası ya da lisans iptali verilir.

ITC'nin uyulması gereken kuralların başında **“programlar, zevk ve ahlâkı incitecek, suça yönlendirebilecek, ve toplum duygularını zedeleyebilecek veya rahatsızlığa neden olabilecek materyalleri içermemelidir”** hükmü gelmektedir.⁶⁰

Yayın Kanunu altında yine bir statü organı olan BSC'ye de 1990 yılında, beş ana görev verilmiştir. Bunlardan birincisi yayıncıların uyması gereken yayın kurallarını yeniden gözden geçirip, düzenleme yapmak; ikincisi yayınları izlemek ve raporlar hazırlamak; üçüncüsü seksüel sahneler ve şiddet gibi konularda araştırma komisyonları kurmak; dördüncüsü yayınlar hakkında şikayetleri dikkate alarak onlara karşı çözümler bulmak; ve beşinci olarak da televizyon programları için standartları koyarak Birleşik Krallığı uluslararası camiada temsil etmektir.⁶¹

Yayın Standartları Kurulu, 1989 yılında teşekkülünü takiben bir yandan Uygulama Kurallarını (A Code of Practice)⁶² ve yıllık raporlarını yayınlarken bir yandan da Aston Üniversitesi İletişim Departmanındaki araştırmacılarla işbirliği yaparak çeşitli araştırma projelerini başlatmıştır. Bunlar arasında Andrea Maguire, Andrea Millwood Hargrave ve David Morrison'un birlikte yürüttükleri ve çeşitli İngiliz üniversitelerinden uzmanların çalıştığı

60 – “Programme Regulation on Commercial Television”, ITC, U.K. (tarihsiz)
– “Report-Programme Complaints and Interventions”, ITC, Oct. 1996.

61 <http://www.informinc.co.uk/LM/LM59/LM59-BSC.html>

62 – “A Code of Practice”, Broadcasting Standards Council, Sec.Ed.(tarihsiz)
– “BSC Complaints Form”, (tarihsiz)

“Yayınlarda Seks ve Seksüalite” konusu en kapsamlı araştırmalardan biri olarak 1992 yılında yayınlanmıştır.⁶³

3.1. Televizyon Yayınlarında Seks Sahnelerinin Miktarı

Söz konusu araştırmanın sonuçlarına göre, her beş denekten ikisi televizyonda gösterilen “seks etkinliği” oranının fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bilhassa kadınlar ve yaşlıların bu durumdan daha fazla kaygı duydukları ve bunun derecesinin çocuklarının yaşlarıyla da bağlantılı olarak değiştiği ortaya çıkmıştır.

TABLO:3 - Son zamanlarda (1992) Televizyonda Sex Miktarı

	Çok fazla (%)	Biraz fazla (%)	Bir miktar (%)	Daha az (%)	Çok az (%)
Toplam	43	28	20	5	3
Cevapla- yanların Yaşı					
13-17	34	32	21	8	5
18-24	25	37	25	7	6
25-34	38	34	17	7	3
35-54	44	30	19	4	3
55+	56	17	18	5	3

Kaynak: a.g.a.

Denekler ayrıca, yayın standartlarının giderek daha liberal, cinsellik tasvirlerinin de giderek daha açık hale geldiği konusundaki inançlarını da belirtmişlerdir.

⁶³ Andrea Milwood Hargrave, “Sex and Sexuality In Broadcasting”, Annual Review, Broadcasting Standarts Council, John Libbey, UK, 1992.

TABLO:4 - Televizyonda Seks Gösterimi Üzerine Kaygılar

(%)	Tamamen katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Kısmen katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1. Seksi göstermek yalnızca gençleri denemeye teşvik eder.	28	28	24	19
2. Seksin gösterilmesi gençleri ahlâk dışı davranışa teşvik eder.	21	27	27	24
3. TV'de seks sahneleri görmeyi saldırganlık sayarım.	18	21	30	31

Kaynak: a.g.a.

Televizyonda seks sahnelerinin gösterilmesinin ne gibi olumsuz etkileri yaratacağı konusunda İngiliz izleyiciler arasında yapılan araştırma sonuçları Tablo 4'de görülmektedir. Bu sonuçlara göre, ilk iki cevaba katılım “kısmen” ve “tamamen” ifadeleri arasında oldukça eşit paylaşılmıştır. Söz konusu sahneleri kısmen ve tamamen “saldırganlık sayarım” diyen ve deneklerin yaklaşık %40'ı; bu deneklerin yaşlarının da 55 ve yukarısı olduğu anlaşılmıştır.

3.2. Televizyonda Seks Sahneleri Hakkında Görüşler

BSC'nin 1992 yılına ait yıllık raporunda yayınlanan araştırmaya ait bir başka anket tablosu, kamuoyunun, televizyonlarda sekse ilişkin sahnelerin yayınlanması hakkında genel görüşe ışık tutmaktadır:

TABLO:5 - TV’de Seks Sahneleri Üzerine Genel Görüş

(%)	Tamamen katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Kısmen katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1. Seks seyretmekten hoşlanmayan daima televizyonu kapatabilir.	65	23	5	7
2. Eğer kişi seks seyretmek isterse buna izin verilmelidir.	38	40	13	9
3. Eğer içinde sevgi unsuru varsa seks’in gösterilmesine evet.	25	45	18	11
4. Seksi göstermeye peki. Çünkü insanın günlük hayatta yaptığı şey.	14	37	28	21
5. Avrupa TV’leri daha iyi. Çünkü sekse daha açık bir tavırdadır.	37	28	31	33

Kaynak: a.g.a.

Deneklerin %88’i “**cinselliği izlemek istemeyenler televizyonlarını kapatabilir**” görüşüne katılmış; yine aynı şekilde %78 gibi büyük bir kısmı da “**Eğer insanlar TV’de cinsellik izlemek istiyorlarsa, izleyebilmelidir**” görüşünden yana olmuşlardır.

Tablo 5’de dikkat çeken bir husus, ada ülkesi olan Birleşik Krallıktaki halkın, seks gösterimine daha açık saydıkları Avrupa televizyonlarını daha iyi bulmalarıdır.

3.3. Televizyonlarda Eşcinsellikle İlgili Görüntüler

ABD’deki eşcinsellik özgürlüğü hareketinin gelişimi İngiltere’de daha sessiz bir şekilde gelişmektedir. Bunun bir sonucu olarak, televizyon

programlarında eşcinselliğe ilişkin gösterimlere oldukça sık yer verilmektedir. İngiltere’de yetişkinlerin ve devletin sosyolojik oluşum ve değişimlere karşı sessiz ama dikkatli bir izleyici olduğu bilinmektedir. Bunun sonucu olarak BSC araştırmalarında bu konunun özel olarak ele alındığı dikkati çekmektedir.

Televizyonda eşcinsellik ve eşcinsellerle ilgili anketlerdeki bulgular Tablo 6’te görülmektedir:

TABLO:6 - Televizyonda Eşcinselliğin Tasvirine İlişkin Genel Tutumlar

	Kesinlikle katılıyorum %	Az katılıyorum %	Pek katılmıyorum %	Kesinlikle katılmıyorum %
Birlikte televizyon izlediğim insanlarla homoseksüel seks sahnelerini izlemeyi utanç verici buluyorum	50	21	12	16
Gay erkekleri gösteren seks sahnelerinde kondomların güvenli seksi teşvik etmek için kullanıldığı açıkça belirtilmelidir.	48	28	6	18
Gay erkekler arasındaki fiziksel temasın gösterilmesini rahatsız edici buluyorum.	45	17	17	21
Gay ve lezbiyenler hakkındaki film ve programlar yasaklanmalıdır.	25	14	28	33
Televizyonda lezbiyen karakterler kesinlikle gösterilmemelidir.	24	15	28	33
Televizyonda gay karakterler kesinlikle gösterilmemelidir.	22	16	27	35
Homoseksüel erkekler ve lezbiyenler kendi programlarını izleyebilmelidirler.	22	36	18	24
Öykü için gerekliyse, homoseksüelliğin gösterilmesi önemlidir.	16	44	16	23

	Kesinlikle katılıyorum %	Az katılıyorum %	Pek katılmıyorum %	Kesinlikle katılmıyorum %
Homoseksüellik gerçek yaşamda olduğu için gösterilmesi normaldir.	15	31	21	32
Tüm program boyunca değil de, sadece tek bir sahnede gösteriliyorsa, olabilir.	11	29	21	39
Lezbiyen sahneleri izlemenin benim için sakıncası yok.	10	20	22	48
Gay sahneleri izlemenin benim için sakıncası yok.	9	18	23	50

Bu araştırmaya ait bulgular arasında, 55 yaşının üstündekilerde **“Gay ve lezbiyenler hakkındaki program ve filmler kesinlikle yasaklanmalıdır”** ifadesine büyük oranda katılım görülmüştür. Bu bireylerin yüzde 36’sı bu ifadeye kesinlikle katılmaktayken, bu ifadenin antitezi olan, **“Homoseksüel erkekler ve lezbiyenler de kendi programlarını izleyebilmelidirler”**, liberal görüşü, beklendiği üzere, 25 yaşının altındakilerde genel bir kabul bulmuştur. Sorgulanan 55 yaşının üstündeki deneklerin üçte biri de buna kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Ancak, sadece 55 yaşın üstündekilerin homoseksüel sahnelerin gösterilmesine karşı olduklarını ileri sürmek yanlış olur. Diğer denekler homoseksüel ilişkilere dair kaygı ve utançlarında bu kadar homojen değildiler, bununla beraber yine de şüphelerini ifade etmişlerdir. 13 yaşında ve üstünde çocuk sahibi olan ebeveynler homoseksüel karakterlerin gösterilmesine daha az pozitifler. Sorgulanan deneklerin yarısı, **“eğer öykü gerekiyorsa, homoseksüelliğin gösterilebileceği”**ni ifade etmişlerdir. Deneklerin yüzde 15’i **“homoseksüelliğin gösterilmesinin**

normal olduğunu, çünkü bunun hayatın bir gerçeği olduğunu” söylemişlerdir. Bununla birlikte, deneklerin yarısı “gay veya lezbiyen sahnelerini izlemenin kendileri için sakıncası olmadığı” ifadesine kesinlikle katılmamışlardır. Genç erkek denekler (35 yaşın altında) “bu tür sahneleri izlemenin bir sakıncası olmadığı”nı söylemeye daha çok eğilimlidirler.

TABLO:7 - Çocuklar Üzerindeki Etkisi:

	Kesinlikle katılıyorum %	Az katılıyorum %	Pek katılmıyorum %	Kesinlikle katılmıyorum %
Homoseksüel karakterler sadece saat 22'den sonra gösterilmelidir.	62	17	6	15
Çocukların gay ve lezbiyen karakterleri gösteren programları izlemeleri gerektiğini düşünmüyorum.	51	15	14	20
Televizyonun insanların homoseksüel veya heteroseksüel olmaları üzerinde bir etkisi yoktur.	35	26	19	20

Kaynak: a.g.a.

Deneklerin çoğu homoseksüel sahnelerin saat 22.00'den sonra ekranda gösterilmesini onaylamaktadırlar. Üçte ikisi ise çocuklarının homoseksüel karakterleri içeren programları izlemeleri gerektiği konusunda kaygı duymaktadırlar (Tablo 6). Bu bulgu, çocuk izleyicilerin hassasiyeti hakkındaki niteliksel araştırmada ifade edilen kaygıları ortaya koymaktadır.

Deneklerin çoğunun seksüel konularla ilgili olarak hoşgörülü ve geniş fikirli olma istekleri ile seksüel etkinliğin tasvirine ilişkin duydukları utanç arasındaki çelişki, homoseksüelliğin tasvirine ilişkin düşüncelerinde çok açık biçimde görülmektedir.

4. İNGİLTERE'DE AİLELERİN TV'DE MÜSTEHCEN YAYINLARA KARŞI TEPKİSİ

Araştırma İngiltere'de ailelerin müstehcen sahneler karşısında ilk tepkilerinin TV'yi kapamak veya kanal değiştirmek şeklinde olduğunu tespit etmiştir.

Deneklerden her beş yetiştikenden ikisi 15 yaş ve altındaki çocuklarla TV izlerken -seks yüzünden- ya televizyonu kapattıklarını ya da kanalı değiştirdiklerini söylemişlerdir.

Ailelerin televizyonu kapatmasına yol açan nedenler konusunda ise ortaya çıkan sonuç aşağıdaki tabloda görülmektedir:

TABLO:8 - 15 ve Daha Genç Yaştakilerle Seyrederken Televizyonu Kapamaya ve Kanal Değiştirmeye Yol Açan Sebepler

Program Kategorisi	%
Filmler	55
Drama	35
Pembe Diziler (Soap Operalar)	15
Belgeseller	13
Komediler	11

Kaynak: a.g.a.

Araştırmacılar, deneklere televizyonda eşcinsel karakterleri izlerken kişisel iğrenme duydukları için televizyonlarını kapatıp kapatmadıkları veya kanalı değiştirip değiştirmediklerini sormuşlardır. Sorulan deneklerden sadece dördte biri bunu yaptıklarını söylemiştir. Yaşlı denekler izole edilmiş bir şekilde olarak ele alındığında, %40'ı televizyonu kapattıklarını veya

kanalı değiştirdiklerini söylemiştir. Bunu yapmalarının nedeni cinsel etkinliğin tasviridir (55 yaşındakilerin yaklaşık beşte ikisi bu tür bir programı seyrederken televizyonlarını kapatmak için harekete geçtiklerini ifade etmişlerdir).

4.1. Allelerin Müstehcen Sahnelerle İlgili Duygu ve Düşünceleri

Sözünü ettiğimiz bu araştırmada, uzmanlar deneklerle hem bireysel bazda görüşmeler yapmış hem de grup tartışmaları açarak tesbitlerde bulunmuşlardır. Bireylere kendi düşünceleri sorulduğunda, ya da grup tartışması dahilinde akranları ile birlikte kendileri ile görüşüldüğünde, üzerlerindeki ebeveyn etiketini bir kenara bırakıp, soruları o grup içindeki homojenliği yansıtacak biçimde cevapladıkları grlmştır. Bununla birlikte, aile görüşmelerinde, kendilerini ailenin bir parçası olarak görmüşler ve yayıncılığa ilişkin oldukça farklı tutumlar sergilemişlerdir.

Saat 21.00'den yani Watershed'den (ocukların yatma zamanı anlamında) nceki saatlere ilişkin olarak, ailelerin büyük bir bölümü çocuklardan oluşan bir izleyici topluluğuna iletilecek olan materyalin uygunluğu konusunda yayıncıların tek veya ortak bir sorumluluğu üzerlerine almaları gerektiğini düşünmüşlerdir. Watershed'den sonra, ailelerin bir çoğu çocukların izleyecekleri materyaller konusunda sorumluluğu stleneceklerini ifade etmişlerdir.

Gerçekten de, aileler çocuklarının izledikleri materyalleri denetlemeleri gerektiğini düşünmektedirler. Teorik olarak, ocuk programlarını izleme, onların uygunluğu hakkında karar verme konusundaki düşüncelerini ifade etmişlerdir. Ancak, bu tür bir gözlemin sadece en ekstrem durumlarda

mümkün olacağını da kabul etmişlerdir. “yatma zamanı” (watershed), ailelerin çocuklarının izlemesini istemedikleri materyallerden alıkoymak için kullandıkları en yaygın araçtır.

Ayrıca, televizyonun oldukça özel bir alan olan eve girmesi, ailelerin hassasiyet duygularını arttırmıştır. Araştırmaya katılan aile fertleri özellikle cinsel etkinliğin gösterilmesi ile ilgili olarak, adeta **“kendilerinden aktörlerle ve ailenin diğer üyeleri ile birlikte yatak odasına girmelerinin istendiği”** hissine kapıldıkları konusunda yorumlarda bulunmuşlardır. Nottingham’daki bir ortaokul öğretmeni ile bir annenin yorumu şöyle olmuştur⁶⁴:

“Tamamıyla şok olmadım, ama kamera ille de yatak odasına girmeli midir? Cinsel etkinlikler bu derece açık gösterilmeli midir? Ne yapmaya çalışılıyor? Kendimi bir röntgenci gibi hissediyorum, bu da özellikle hissetmek istediğim bir şey değil.”

16 ve 18 yaşlarında iki çocuğu olan bir anne ise şöyle demiştir:

“Eskiden, o romantik olarak adlandırdığımız sahnelerde çiftlerin hiç bir zaman yatak odasına birlikte girdiklerini görmezdik... Odaya ne için girdikleri bilinirdi, yani ayrıntılara girmeye gerek kalmazdı.”

4.2. Çocukların Yaşlarına Bağlı Olarak Ebeveynlerin Durumu

55 yaşının üstündeki denekler televizyonda gösterilen cinsel etkinliği torunları ile veya yetişkin olsalar bile çocukları ile birlikte izlerlerken duydukları utançtan bahsetmişlerdir. Bu utancın, çocuklarının aktif cinsel varlıklar olduğunu itiraf etmelerinden kaynaklandığı ve çocukları da kendi

64 a.g.e., s.15.

çocuklarına sahip olduklarında, duyulan utançta biraz azalma olduğu farkedilmiştir.

Ayrıca, yalnız başına izlendiğinde utanç verici bulunmayan materyalin, başkaları ile birlikte izlendiğinde utanç verici olabildiği bilinmektedir. Bu durum özellikle izleyici topluluğunun farklı nesiller ve cinsiyetlerden oluştuğu zamanlarda görülmüştür.

Andrea Millwood Hargrave'in direktörlüğünü yaptığı BSC'nin araştırmasına göre; televizyondaki cinsellik tasvirine karşı ebeveynlerin gösterdikleri tutumun, çocukların yaşları ile ilgili olduğunu da ortaya koymuştur.⁶⁵

Çocukların cinsel olgunlukları geliştikçe ailelerin televizyon programlarındaki müstehcen sahnelerden duydukları utanç daha da artmaktadır.

Diğer taraftan, televizyonda cinsel konuları ele alan programlar, AIDS gibi bir konuyu işlediklerinde aileler buna adeta minnettar olmaktadır, çünkü bu konuyu çocuklarına ilk olarak kendileri açmak zorunda kalmamaktadırlar. Gerçekten de, bazı aileler televizyonda sekse ilişkin olarak çocukların "süreçleri" anlayıp anlamadıklarını öğrenmek için referanslar kullanmaktadırlar. Çocuklar da benzer şekilde bilgilerini ailelerine göstermektedirler (örneğin, 'pis' şakalara gülerek).

Küçük yaşlarda çocukları olan ailelerin şu andaki yaşamlarını "**bekar yaşamları**" ile bir tuttukları ve televizyon programlarındaki cinsellik sahnelerine daha hoşgörülü baktıkları görülmüştür. Aileler bu hoşgörünün

65 a.g.e., s.17.

çocuklarının henüz kendileri ile televizyon izleme konusunda bir tartışmaya girme pozisyonunda olmadıkları gerçeğinden kaynaklandığını kabul etmişlerdir.

Bununla birlikte bu aileler giderek daha aktif sansürcü durumuna girdiklerinden, gelecek konusundaki kaygılarını da ifade etmişlerdir. Çocukları büyüdükçe ve kendileri ile birlikte televizyon izlemeye başladıkça, televizyonda daha önce izledikleri seks sahnelerini azaltmaları gerektiğinin farkındadırlar. Bu noktada, çocuklarının varlıklarını düşünmeleri gerektiğini bildikleri ve gençlik yıllarına ait anılarına karşın, daha tutucu olacaklarını hissettikleri görülmektedir.

Araştırma 11 ve 15 yaş arası çocukları olan ailelerin seks tasviri ile ilgili konuları problemlili bulduklarını göstermiştir. Genel olarak, bu aileler çocuklarının bu yaş dönemlerini onların gelişimi üzerinde doğrudan etki uygulamak için son fırsat olarak algılamaktadırlar. Oyun alanı ve arkadaş grubu baskıları artık aileyle geçirilen zamanı aşmaktadır ve televizyon da diğer bir müdahaleci olmaya başlamıştır.

Ailelerin seks tasvirine ilişkin kaygıları sadece çocuklarının, henüz fiziksel ve duygusal açıdan hazır olmadıkları bir zamanda, seks hakkında çok fazla şey öğrenmelerinden değil, aynı zamanda kendilerinin de hazır olmadıkları bir anda, çocuklarının seksle ilgili soruları ile karşılaşmalarından duydukları korkudan kaynaklanmaktadır. Çocuklarının yatağa daha geç bir zamanda girmeye başlamaları onların aileleri ile birlikte daha fazla televizyon izlemeye başlayacakları anlamına gelmektedir ve bu da onların seks sahnelerini görme olasılıklarını arttırmaktadır. Bu yaşta ayrıca aile bireylerinin birbirlerini cinsel varlıklar olarak ne derece bildikleri de belirsizdir.

4.3. Müstehcenliğe Karşı Liberalleşme Eğilimi

11-13 yaşındaki çocuklar açısından ailelerin denetimi, bağımsızlıklarına yapılmış istenmeyen bir müdahaledir. Onlar kendileri için neyin uygun olup olmadığına tanımlanmasında daha fazla özgürlük talep etmektedirler. Bu yaşta çocukları olan bir çok ailenin çocuk odasında bir televizyonları vardır ve bu da sık sık potansiyel savaşın meydana geleceği anlamına gelmektedir. Çocuk odasında bulunan bir televizyon özel hayata izin vermektedir ve bir aile olarak potansiyel utanç verici programlardan kaçış demektir. Aileler bu kaçışı hoş karşılarlarken, sorumluluklarını ve ebeveynsel görevlerini bir kenara bırakmaktadırlar.

İngiltere’de yapılan araştırmalarda bir başka bulgu daha ortaya çıkmıştır. Çocukları 16 yaşına ulaştığında, aileler çocuklarının cinsellikle ilgili pek çok şeyi bildiklerini farz etmektedirler - çocuklar da ailelerinin böyle düşündüklerini bilmektedirler.⁶⁶

Bu yaşta çocukları olan aileler, kendilerinin çocukları tarafından modern düşünmeye zorlandıklarını hissetmektedirler. Bu da ailelerin kendilerini televizyonda açık sahneler izlenirken, istenmeyen katılımcılar olarak hissetmelerine yol açmakta ve böylece kontrolü yitirdiklerini düşünmektedirler.

Bu yaştaki genç insanlar kendi çocuklarına sahip olduklarında daha liberal olacaklarını düşünmektedirler. Aileleri ise kendi ailelerinden daha hoşgörülü davrandıklarına inanmaktadır.

Bununla birlikte, hem aileler, hem de bu yaştaki çocuklar, cinsellikle ilgili kapsamaların bazı pozitif yönlerine (örneğin AIDS) karşın, hiç bir zaman

⁶⁶ a.g.e., s.21.

tasvir edilmemesi gereken özel alanların olduğunu da düşünmektedirler (örneğin masturbasyon).⁶⁷

5. FRANSIZ TELEVİZYON YAYINLARINDA MÜSTEHCENLİK

Fransa'da tecimsel (özel) televizyon kanallarının yayınlara başlaması 1985-86 yıllarına rastlamaktadır. O tarihlere kadar üç kamu televizyon kanalının görevi topluma yalnızca, haber ve bilgi vermenin yanı sıra, eğitmek ve eğlendirmek idi. Ancak “**eğitmek**” görevine rağmen, seks eğitimi Fransız okullarında 1974 yılında başladığı halde, kamu televizyonlarında tabu olmaya devam ediyordu. Şaşırtıcı olan Fransız filmlerinde yapımcılar erotizme yer verdiği halde televizyon yapımcılarının bir kameranın aktrisin vücudu üzerinde oyalanması kurgusal karakterler arasında cinsel ilişki boyutunu, uygun ışıklandırma ve çok kısa süreli görüntü halinde vermesi dahi riskli görülmekte, bir bakıma böylesine maskelenmiş kısa sahnelerin olduğu programlara bile “küçük beyaz kare” (bizdeki kırmızı nokta yerine) konarak aileler uyarılmakta idi.⁶⁸

Bununla beraber müstehcen sahneler konusunda yapımcıları kısıtlayan bir kanun veya uygulama kuralları da yoktu. Sansürü uygulayan veya söz konusu sahnelerin sınırının ne olacağına her televizyon kanalının program denetçisi karar vermekteydi.

Oysa, erotizm ve cinsellik konularında Jeane Moreau, Michel Mercier, Martin Carol ve Brigitte Bardot ile sinema filmleri tarihinde Fransa'nın özel bir yeri vardı. Öyle ki, ünlü yönetmen Roger Vadim'in meşhur filmi

⁶⁷ a.g.e., s.22.

⁶⁸ Hurard François, “**Sex on French Television**”, a.g.e. s.97.-[makalenin yazarı Odiovizüel Yüksek Konsey'in (CSA) -Conseil Supérieur de Audiovisuel- program servisleri başkanıdır.]

“Tehlikeli İlişkiler” 1959 yılında gösterime girdiğinde Fransa’da ve sinema dünyasında olay olmuştur.⁶⁹

Filmin bir erotizm başyapıtı mı?, yoksa müstehcen mi?, tartışmaları yapılırken, Vadim: “Yapıtımı izleyen herkes Tehlikeli İlişkiler’in benim teşhirciliğimin bir ürünü olduğunu söyleyecek” demekten geri kalmamıştır.

Tehlikeli ilişkilerin konusu ise 1782’de bir topçu subayı tarafından yazılan ve yayını skandal olarak nitelenerek yasaklanan bir romandan alınmıştır.

Dönemin ahlâk anlayışını sergileyen romanda iki aristokrat aşık birbiriyle evlenmeyip aralarında bir anlaşmaya varırlar. Birbirlerini kıskanmayacaklar ve cinsel yönden özgür davranacaklardır. Her ikisi de diğer kişilerle cinsel ilişki kurabilecek, hatta bu konuda birbirlerine yardım edecekler, fakat ilişki kurdukları kişilere aşık olmayacaklardır. Dahası, birbirlerine başkalarıyla kurdukları ilişkileri anlatacaklardır.⁷⁰

Görüldüğü gibi, 1960’lı yıllara girerken Fransa’da sinema sanatında gerek senaryo ve gerek erotizm konusundaki bu cesaretli çıkışın arkası 1970’li yıllara değin aynı keskinlikte gelmemiştir.

5.1. 1970-1986 Dönemi

1970’li yılların bir “**cinsel devrim**”in yapıldığı yıllar olarak anılmaya başlamasına neden olan “Emmanuelle (1973) ile “O’nun Hikayesi-The Story

⁶⁹ Filmin Paris’teki galasında, sinemaya gelenler kapıları kapalı bulmuşlar ve içeri girmek için saatlerce beklemişlerdir. Çünkü, filmin sansür kurulundan izin almasına rağmen, İç İşleri Bakanı Roger Frey son anda tüm ilgilileri özel bir toplantıya çağırarak durumu yeniden gözden geçirmek ihtiyacını duymuştur. Sonunda gösterim izni çıkmış ama filmin Fransa dışına çıkarılması ve 16 yaşından küçükler gösterimi engellenmiştir.

M.Tali Öngören, “Sinemada Kadın ve Cinsellik Sömürüsü”, Dayanışma Yayınları, Ankara, 1982, s.98-99.

⁷⁰ Öngören, a.g.e., s.96-97.

of O- (1975) filmlerinin⁷¹ erotizmin pornografik anlayışla örtüşeceğinden endişe duyan Fransız Parlamentosu pornografik ağırlık taşıyan filmlere karşı 1974 yılında “X rating yasası” nı çıkarmak zorunluluğunu duymuştur.

Bu kanunun çıkışı ile Fransa’da erotik ve pornografik basılı yayınlarla, porno video kaset piyasası da genişlemiştir. Bu genişlemeye yol açan erotizm talebi karşısında üç kamu televizyonunun direnci on yıl sürmüştür. Ancak, bunlardan FR3 1985 yılında, küçük yaştaki izleyicilere yasak olan “Paris’te Son Tango” ve “Gece Hamalı” (The Night Porter) filmlerini göstermeye başlamıştır. Aynı yıl ilk özel televizyon kanalı olarak kurulan “Canal Plus” şifreli ve abone usulüne dayanan yayınlara başlayınca, haliyle sinema filmleri gösterimi ağırlık kazanmıştır.

İlk zamanlar “soft porno” filmelere yer veren Canal plus çok geçmeden her ay gece yarısından başlayarak sabah saat 05.00 arasında üç kez tekrarlanan “X” işaretli seks filmlerini yayınlamayı devamlı bir program haline getirmiştir.

Canal Plus’ın bu yayını şifreli olduğu ve yalnızca abone talebine cevap verdiği için kamudan gelen tepkiler de fazla olmamıştır.

1986 yılında, bu kez devlet kanallarından biri daha, “Antenne 2” yeni bir erotizm türü program başlattı. “Sexy Follies” isimli bu magazin programı, striptiz ve ünlü kişilerle görüşme ile filmlerden gösterimlerle ölçülü dozda uygar bir erotizmi, entellektüel ve mecazi bir röntgenciliği ele alıyordu.⁷²

71 Bertolucci’nin “Pariste Son Tango” filmi de bu dönemin bir yapıımıdır ve yirminci yüzyılın yaşlı ve genç kuşaklarının çeşitli sorunlarının sekse nasıl yansıdığını müstehcenliği en ileri düzeyinde gösterime almakla eleştirilmiş, pek çok ülkede -bu arada Türkiye’de- sansüre tabi tutulmuştur.

72 Hurard, a.g.e.

Çok geçmeden devletin üçüncü televizyon kanalı olan FR3 de Fransız edebiyatının erotik hikaye türü olan “**Pembe Seri**” (Serie Rose) den uyguladığı yapımları Cumartesi geceleri geç vakit yayınlamaya başlamıştır.

5.2. 1987-1990 Dönemi

1987 yılında yayına başlayan iki yeni özel kanal (La Cinq ve M6) öncekiler gibi ticari kanal statülerinden kaynaklanan bir durumla erotizmi özellikle kullanmışlardır. 1988’den sonra ise La Cinq düzenli olarak erotik (**soft porno**) filmlerini yayınlamaya başlamıştır. Aynı tarihte, M6 da erotik magazin programlarının üretimini harekete geçirerek filmlerin programlanmasında La Cinq’i taklit etmiştir. Bugün M6 bu tür materyali her haftasonu saat 23’ten sonra yayınlayan tek kanaldır (*Sexy-Clip*, *Charmes* ve *Vénus*).

Fransız Televizyonunun bu tür programlara ilişkin merakı 1990’lı yılların başında daha mantıklı bir düzeye gelmiş bulunmaktadır. Devlet kanalları olan Antenne 2 ve FR3 günümüzde kendilerini bu tür programlardan soyutlayarak kendilerini ticari kanallardan farklı kılmışlardır. İzleyicilerin yüzde 40’ından fazlasını cezbeden özel bir kanal olan TF1 de akıllıca bir yaklaşım içine girerek bu tür programları yayınlama ayrıcalığını daha kısıtlı bir izleyici topluluğuna sahip olan M6 ve Canal Plus’a bırakmıştır.

Fransız Ses ve Görüntü Yüksek Konseyi (CSA)nin Program Hizmetleri Başkanı François Hurard bu dönem için şöyle demektedir:

“Seksenli yılların sonunda görülen ‘reality televizyonu’ modası televizyonu, sosyal eğilimler ve bireylerin yaşamlarına tanık olmak için, her yerde ve her zaman hazır olmaya itti. Kameralar nezaketin ve ılımlılığın sınırlarını unuttuklarından, insan

psikolojisinin iniş ve çıkışlarını görüntülemek, özel yaşamın sınırlarını çiğnemek, duyguları ve tutkuları açığa vurmak istediler.”⁷³

Müstehcenliğin televizyon ekranlarına yansıyan süreci, diğer ülkelerde olduğu gibi Fransa’da da şiddet konusu ile beraber kamuoyu araştırmalarına konu olmuştur.

Bu anketlerden elde edilen sonuçlara ilişkin ilk incelemeler Fransız kamuoyunun televizyonda cinselliğin tasvir edilme şekline hoşgörü ile baktığını ancak bunun bir izin olmadığını ortaya çıkarmıştır. Seksin şiddetten daha kolay kabul edildiği sonucu kayda değerdir.

Anketlerin bir çoğunun Fransız televizyon izleyicilerinin kendi seçimlerini ifade etmekten ve televizyonun verdiği öğütleri (bazı **soft porno filmler veya magazin programlarının yüksek ratinglerinden görüldüğü üzere**) uygulamaktan utanmadıkları gerçeğini ortaya koymalarına karşın, bu hoşgörünün aşılmaması veya çiğnenmemesi gereken bazı sınırların varolduğunu ve hatta zorunlu bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bu nedenle 1988 yılında yapılan bir ankette (Tablo 8) izleyicilere X ratingli filmlerin (**hard porno**) televizyonda saat 20.30’da gösterilmesi ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Çoğunluk buna karşı olduğunu söylemiştir (%63).

73 Hurard, a.g.e., s.99.

TABLO:9 - X Ratinglı Filmlerin Televizyonda Saat 20.30'da Gösterilmesinin Lehinde misiniz, Yoksa Aleyhinde misiniz?

	Lehinde %30	Aleyhinde %53
Erkekler	%33	%58
Kadınlar	%26	%68
15-24 yaşındakiler	%34	%56
25-34 yaşındakiler	%38	%57
50-59 yaşındakiler	%20	%66
60 ve üstündekiler	%21	%72
Yazıhanelerde çalışan yaşlı işçiler	%21	%70
Teknisyenler, katipler, orta yönetim	%32	%61
İşçiler ve rençberler	%41	%52
Çalışan Katolikler	%24	%70
Çalışmayan Katolikler	%32	%62
Katolik olmayanlar	%30	%57

19 Kasım 1988 yılında Ipsos ve Le Point tarafından Fransa'yı temsilen 18 yaşında ve üstündeki 800 denekle yapılan bir anket.

TABLO:10.

Aşağıda belirtilmiş olan yayın türlerine ilişkin olarak, Conseil Superieur de l'Audiovisuel (CSA)'nın bu programlarını yasaklamasını, saat 22.30'dan sonra gösterilmesini, beyaz kare ile işaretlemesini ya da kararların kanallara bırakılmasını istiyor musunuz?

***Super Sexy* gibi soft porno yayınlar:**

Yasaklansın	%5
22.30'dan sonra gösterilsin	%44
Beyaz kare ile işaretlensin	%12
Kanallar istedikleri gibi yapsın	%36
Bilmiyorum	%3

***Emmanuel* gibi soft porno filmler:**

Yasaklansın	%5
22.30'dan sonra gösterilsin	%44
Beyaz kare ile işaretlensin	%12
Kanallar istedikleri gibi yapsın	%36
Bilmiyorum	%3

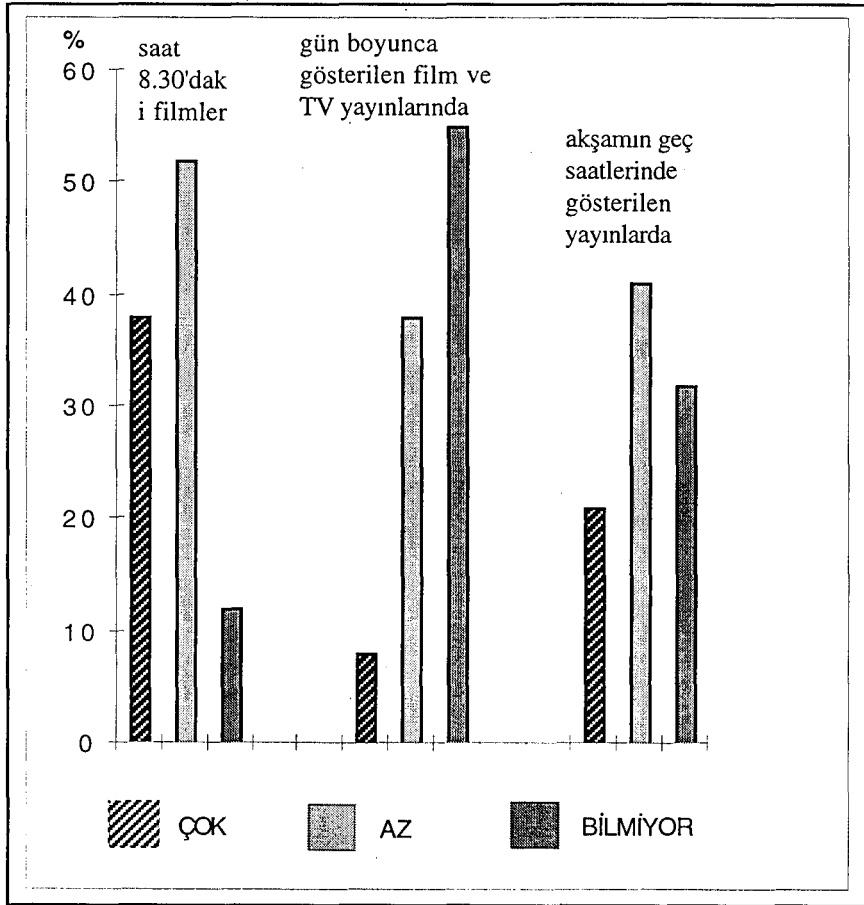
IPSOS anketi; Şubat 1989; Ulusu temsil eden 18 yaş ve üstü 800 kişiye telefonla sorulmuştur.

Bir kaç ay sonra, 1989 yılı başlarında yapılan bir başka anket Fransızların hard porno filmlerin (bir 'Watershed' tesbiti olarak) saat 22.00 veya 22.30 civarında gösterilmesine ilişkin seçimlerini onaylamıştır.

Televizyonun tam özgürlüğüne karşı olanların ankete verdiği yanıtlara gelince, oldukça ilginç gerçekler ortaya çıkmıştır. Soft porno filmler (Tablo:11 ve 12) hakkında kendilerine sorular sorulduğunda yanıt verenlerin sadece yüzde 28'i televizyonun özgürlüğünden yana olduklarını söylemişlerdir. Bu fikre karşı çıkanların oranı %69'dur (yüzde 3'ü bir yorumda bulunmamıştır). Bu düşünceye karşı çıkanlar üç gruba ayrılabilir:

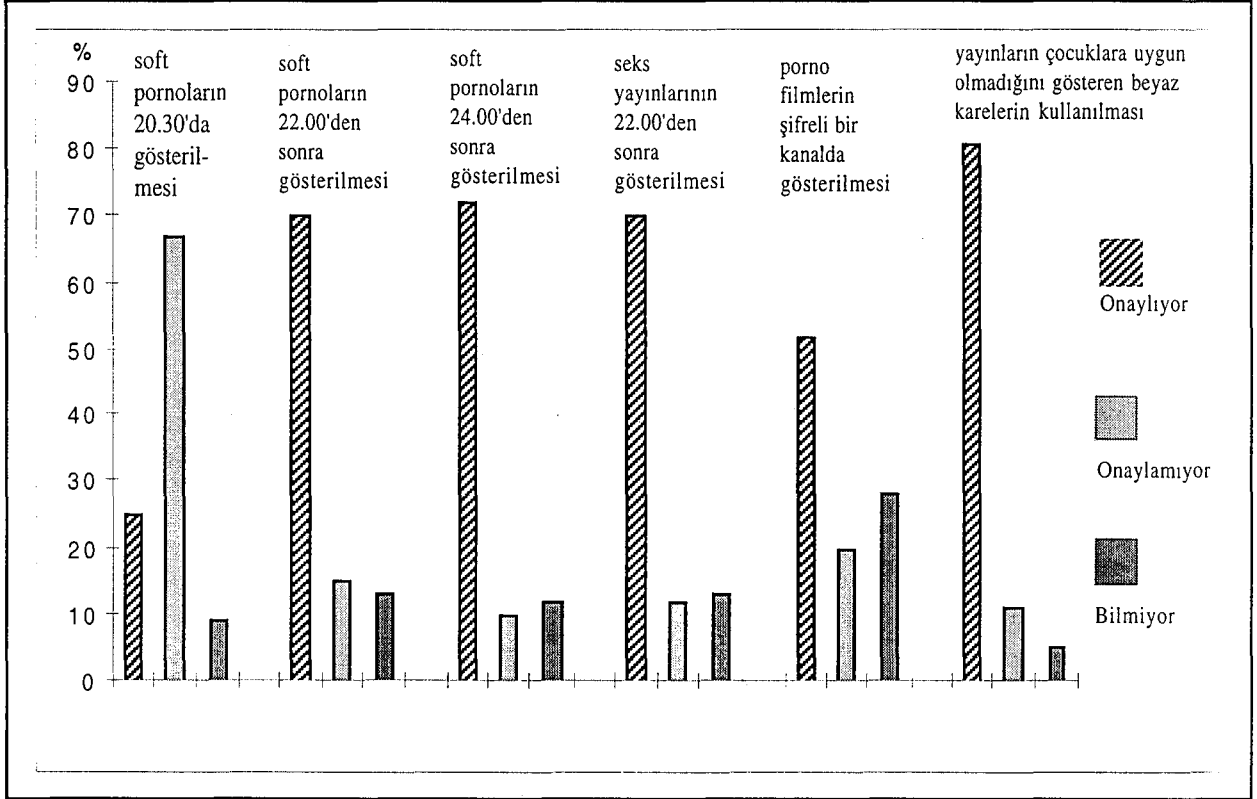
- (a) televizyonda soft porno filmlerin yasaklanmasını savunan küçük bir azınlık grubu (soru sorulan insanların % 5'i)
- (b) bu programların saat 22.30'da yayınlanmasına taraftar olanların çoğunluğu oluşturduğu ikinci grup (soru sorulan insanların % 47'si)
- (c) yayın saati ne olursa olsun, filmin sadece yetişkinlere yönelik olduğunu belirten küçük bir uyarı işaretinin (beyaz kare) konulmasına taraftar olanların oluşturduğu üçüncü grup (soru sorulan insanların %17'si).

TABLO:11 -Televizyonda seks sahnelerinin şu sıralar çok fazla mı, yoksa yetersiz mi olduğunu düşünüyorsunuz?

Tablo 11 ve 12.: 2 - 3 ve 4 Kasım 1988 tarihlerinde Fransızları temsilen 18 yaşında ve 18 yaşından büyük 907 kişiyle telefonla yapılan bir kamuoyu anketinin sonuçlarını göstermektedir.

TABLO:12- Erotizm ve beyaz kare. Televizyonda seks ve porno yayınlarının şu saatlerde yapılmasını onaylıyor musunuz?

Soft porno yayınların ve cinsellikle ilgili bilgi programlarının izleyici ratinglerine bir bakış bu konu başlıklarının izleyicinin merakını uyandırdığını ve yukarıda bahsedilen çeşitli anketlerden ortaya çıkan eğilimleri doğruladığını göstermektedir.

Büyük ölçüde (devlet kanalları) veya tamamen (özel kanallar) reklam gelirleri ile finanse edilen bir sistemde, kamunun bu ilgisinin televizyon kanalları için açık bir ticari değeri vardır.

Francois Hurard özel televizyon kanallarının müstehcen yayınlarına, yayıncıların ahlâki unsurlara, meslek etiğine ve izleyiciler üzerinde yapılan araştırmalara önem vermemelerinin yanı sıra, seks ekonomisinin de sebep olduğunu ileri sürmektedir.

Hurard'a göre Fransa'da "soft" veya "hard" porno filmleri, diğer filmlerin yapım bütçesinin ortalama onda biri kadardır. Aynı durum belgeseller için de geçerlidir. Dolayısıyla program maliyeti / izleyici oranı yayıncılara bir avantaj sağlamaktadır. Örneğin Emanuelle filmleri dizisi, - diğer televizyonlar tarafından talep edilmediği için- çok ucuz fiyatla Kanal Cinq tarafından satın alınarak maliyet/izleyici oranı çok iyi olan bir ticari strateji izlemiştir.

5.3. Televizyonda Müstehcen Yayınların Düzenlenmesi

Televizyon yayınlarının devlet tarafından düzenlenmesi, Fransa'da da televizyon yayıncılığının geçirdiği evrime ve iktidardaki partilerin politikalarına paralel bir gelişme göstermiştir.

Fransızlar, her iktidar değişikliği döneminde yeni yasa önerileriyle karşılaştılar. Radyo ve televizyonun düzenlenmesiyle ilgili birçok yasa önerisi gündeme getirildi. 1947-1988 tarihleri arasında 23 yasa tasarısının önerilip tartışıldığı görülüyor. Radyo ve Televizyon kurumunun yayınlarını ve kuruluşunu düzenleyen her yasa, sürekli gündemde kalan, tartışılan bir çerçeve oluşturmuştur.⁷⁴

74 Süheyla Öksüz, "Televizyonda Özelleştirmeye Gidilirken Fransız Televizyonu Sorunları Çözemedi", RTYK, ofis çoğaltması, Eylül 1993, s.2.

Sosyalist Parti Lideri Mitterand, seçim kampanyası sırasında, **“Televizyonu siyasi iktidara bağlayan kordon bağını keseceğim”** demesi bir seçim vaadi olmuştur. Mitterand, **“görsel işitsel alanın merkezi yapısının dağıtılacağını ve bölgeselleştirileceğini de”** ifade edebilen bir sosyalist lider olarak dikkat çekmiştir.

5.3.1. Görsel-İşitsel İletişim Yüksek Otoritesi

Fransa’da 1982 yılında çıkarılan yasayla, **“Görsel-İşitsel İletişim Yüksek Otoritesi”** (Haute Autorite de la Communication Audiovisuelle) adı ile bir devlet organı kurulmuştur. Yeni yasa, üçte biri her üç yılda bir değişen, Cumhurbaşkanı, senato başkanı ve meclis başkanı tarafından atanan 9 üyeli **“Yüksek Otorite”**ye **“radyo ve televizyon yayınlarının bağımsızlığını garanti altına almak”** görevini veriyordu. Fransız görsel-ışitsel alanın bütünlüğüne damgasını vurmak isteyen Mitterand, 1986 seçimlerinden hemen önce, iki yeni özel televizyon kanalının kurulmasını da sağlamıştır.

Görsel-İşitsel İletişim Yüksek Otoritesi (Haute Autorite de la Communication Audiovisuelle) ekranlarda seksin görüntülenmesine göz yummayan bir kuruluş olmuştur. Bununla birlikte icraatı mevcut yasalara ve yayıncıların uygulama biçimlerine göre gelişme göstermiş, programların kalitesi hakkında hükümler vermiş ve özellikle izleyicilerle çeşitli kuruluşlardan gelen şikayetleri incelemiştir.

Bununla beraber bu otorite, FR3’ün 1984 yılından sonra erotik içerikli filmler ve Antenne2’nin *Sexy Follies*’i yayınlamasına müdahalede bulunmamıştır. Bunun aksine, 1984-86 yılları arasında yayınlanan yıllık

raporlarında Haute Autorité, küçüklerin izlemesinin sakıncalı olduğu bazı filmlerin içeriğinden dolayı kamuyu uygun bir biçimde uyarmaya özel önem vermiştir.⁷⁵

5.3.2. Özgürlükler ve İletişim Ulusal Komisyonu

1986 seçimlerinden zaferle çıkan sağcı Chirac hükümetinin ise amacı gerçek bir özel sektör yaratmak, şeffaflığı ve çoğulculuğu özendirmek olarak duyurulan, (oysa bir önceki yasayla içine girilen süreci hızlandıran) yeni bir yasa ortaya çıkardığını görüyoruz. Yeni yasa, “Yüksek Otorite”yi kaldırıyor ve yerine 13 üyeli **“Özgürlükler ve İletişim Ulusal Komisyonu”**nu (CNCL, Commission Nationale de la Communication et des Libertés) kuruyordu.

Eylül 1986’da **“İletişim özgürlüğü”** kamuoyuna açıklandığında iletişim yasasının yayın ruhsatı verme yetkisiyle donatılmış bir düzenleme organı oluşturulmasını öngörüyordu. Bu organ yasa ihlallerini idari mahkeme hakiminin yönetiminde cezalandıracaktı.

Nitekim, Aralık 1986’da kurulan CNCL (Commission Nationale de la Communications et des Libertés) ifade **özgürlüğünün savunulması ile “çocukların ve ergenlik çağındaki gençlerin korunması” zorunluluğu arasında hassas bir denge oluşturmuştur** (1986 yasasının 15. maddesi). Bu yasa, Fransa’daki insan onuruna saygı konsepti gereğince, otoritelerin programların içeriğine müdahale edebilecekleri tek dayanaktır.

Bu nedenle, yasa sadece çok genel ilkeleri belirlemiş ve bunları yorumlamayı, ve hatta genişletmeyi düzenleyicinin bir görevine bırakmıştır.

⁷⁵ Hurard, a.g.e., s.104.

Bu yorumlama görevi, yasa gereğince, adil pragmatik biçimde yapılmalıydı.

1987'den sonra, CNCL'nin sayısı giderek artan “**problemli yayınları**” durdurmak durumunda kaldığı görülmektedir. Bunlar, seks, softporno ve şiddet içerikli film ve programlardır.

Bu durum gerek TV kanallarında, gerek basında büyük tartışmalara yol açmakta gecikmemiştir. Beklenebileceği gibi,. TV kanalları, sanat ve film çevreleri iletişimde özgürlük vaadeden yasanın inandırıcılığını kaybettiğini ileri sürmekte gecikmemişlerdir.

Komisyon ilk önemli eylemini 1988 yılında, La Cinq Kanalının, her perşeme saat 20.30'da 12 veya 16 yaşından küçüklerinin izlemesinin sakıncalı görüldüğü, bir soft porno film göstermeye karar verdiğinde gerçekleştirmiştir. Televizyon kanalı, 12 yaşın altındakilerin izlemesinin sakıncalı olduğu iki filmi gösterdikten sonra, 16 yaşından küçüklerin izlememesi gereken *Joy et Joan* isimli filmi de (Fransız hard porno sinemasının starlarından biri olan Brigitte Lahaye'in oynadığı bir film) yayınlayacağını duyurunca, CNCL tarafından kanala bu filmin daha geç zamanda yayınlamasını bildiren bir uyarı gönderilmiştir.

La Cinq filmin yayın süresini değiştirmeyeceğini kamuya açıklaması ve bu uyarıya uygun hareket etmeyeceğini bildirmesi üzerine, CNCL acilen dava tutanakları ve başvurusunu hazırlamakta tereddüt etmemiştir.

Filmin izlenmesinden ve her iki tarafın avukatlarının dinlenmesinden sonra, hakim kararını filmin planlanmış yayın saatinden sadece bir kaç saat önce açıklamıştır. Hakim (daha sonra meşhur olacak) bir kararla, kanalın “Joy

et Joan” isimli filmin, içerdği çok sayıda cinsel sapkınlık sahnesini göz önünde bulundurarak, saat 22.30’dan önce yayınlamamasını, aksi taktirde bir milyon franglık bir ceza ödemek durumunda kalacağını bildirmiştir.⁷⁶

Bu kararla oluşan kural, 16 yaşından küçüklerin izlemesinin sakıncalı olduğu bir soft porno filmin televizyonda prime time’da gösterilmesinin çocukların ve gençlerin hassasiyetini zedeleyeceğini bildiriyordu. Son olarak, belki de en önemlisi olarak, **hakim insanlara yasanın bu tür yayınlar için belli bir yayın saatini empoze edebileceğini, ama o yayını yasaklayamayacağını veya sansürleyemeyeceğini** hatırlatmaktaydı.

5.3.3. Görsel-İşitsel Üst Konsey

Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve onu izleyen milletvekilleri seçimlerinden sonra 1989yılı, Fransa’da yine televizyon yayınlarını düzenleyecek yeni bir yasanın ortaya çıktığı tarih olmuştur. Kurulan Sosyalist Hükümetin bu kez, oyunun kurallarını alt üst edecek bir yasal düzenlemeden kaçındığı görülmüştür. Mitterand, bu eğilimini **“Ne yeniden devletleştirme, ne de özelleştirme”** şeklinde ifade etmiştir. Ama bütün inandırıncılığını yitiren CNCL, üzerindeki bitmek bilmeyen tartışmalar yüzünden, 1989 yılında çıkan yeni bir yasayla değiştirilerek yerine **“Görsel-İşitsel Üst Konsey”** (CSA, – Le Conseil Supérieur de l’Audiovisuel) kurulmuştur. 5 hükümet, 4 muhalefet temsilcisinden olmak üzere 9 üyeden oluşan konseyde üyeler, kendi mesleklerinin gerektirdiği doğrultuda ilgili dairelerin başına geçerek kendi sekreteraryalarını oluşturmuşlar ve görsel-işitsel alanın tümünün düzenlenmesinden sorumlu tutulmuşlardır.⁷⁷

⁷⁶ Hurard, a.g.e., s.105.

⁷⁷ Öksüz, a.g.e., s.3. (Bkz. bu çalışmanın eki)

Böylece Görsel ve İşitsel Üst Konsey (CSA), Fransız yayıncılığını düzenleyen CNCL'in yerine geçerek, televizyon yayıncılarını hedef alan ve çocuklarla ergenlik çağındaki gençleri koruyacak ilk kararnameyi çıkarmakta gecikmemiştir.⁷⁸

1989 yılında tüm yayıncılara gönderilen bir mektup Commission de Classification des Films Cinématographiques'in film sınıflandırmalarının televizyondaki filmlere transfer edilmesi maddesini içermektedir.

Böylece yayıncılara 12 yaşından küçüklerin izlemesinin sakıncalı olduğu filmleri saat 22.00'den önce ve 16 yaşından küçüklerin izlemesinin sakıncalı olduğu filmleri de saat 22.30'dan önce göstermemeleri önerilmiştir. 18 yaşından küçük olanların izlemesinin sakıncalı olduğu X ratingli filmlerin ve sinema filmlerinin sadece izlenebilme sınırlamalarının sözkonusu olduğu (PIN kodu veya kardi) şifreli kanallarda gösterilmesine izin verilmekteydi. Ayrıca bu kanallarda kesin programlama sınırlamaları da vardı (geceyarısından sabah 5'e kadar).

Sinematografik materyaller dışında kalan ve herhangi bir sınıflandırmanın sözkonusu olmadığı diğer programlar (TV kurgusu, magazin programları vs.) için CSA, yayın kanallarının kendi içinde izleme komitelerinin oluşturulmasını önermiştir. Bu komitelerin görevi, çocukların ve gençlerin izlemesinde sakınca gördüğü programlar için uygun bir yayın saati saptamaktır.

Kararnamenin benimsenmesinden sonra, CSA çok sayıda dinamik kararlar almıştır. Müeyyide olarak, hayli ağır para cezasıyla sonuçlanabilecek

78 Sevgin Eğilmez, "Fransa'da Şiddet ve Pornografik Sahneler İçeren Yayınlardan Gençlerin ve Çocukların Korunmasına Yönelik CSA Kuralları", çev., CSA, La Lettre, n86, Novembre, 1996, LEMONDE Jeudi, 24 Oct.1996, RTÜK Arşivi.

ceza işlemleri getirmiştir.

Görülebileceği gibi son on yıl içinde, Fransız televizyonu önemli ölçüde yasal, mali ve sosyal değişimler geçirmiştir. Devlet tekelinin bir kenara bırakılması, rekabet yasalarının getirilmesi, gerçek TV'nin gelişmesi, programlamanın yüzünü değiştiren faktörlerden bazılarıdır. Televizyonda seksin tasvirini sınırlayan tabular, iletişim özgürlüğü gerekçesiyle; daha fazla izleyici topluluğu oluşturulması için; mali gerekçelerle; toplumun ve âdetlerin değişim geçirmesini kapsayan sosyolojik nedenlerle kaldırıldı.

Hurard'a göre; böylece, ekrandaki erotizm ve pornografiden kaynaklanan kaygılarla, iletişim özgürlüğü hakkı ve çocuklarla gençlerin korunması arasındaki ince bir çizgiyi dengelemesi gereken düzenleyicinin aldığı önlemler haklılık kazanmıştır.

6. ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİĞİ ÖNLEMENE YÖNELİK DÜZENLEMELER

Televizyon yayınlarının toplum üzerindeki etkileyici rolünü ve olumlunun yanı sıra, olumsuz etkilerini de gören devletler, çeşitli yasal düzenlemelerle bunu önlemeye çalışmaktadırlar.

Televizyon yayıncılığının başından beri ticari olduğu ABD'de müstehcenliğin, piyasadaki hakim rekabet koşulları içinde, Batı Avrupa ülkelerinde ise özgürlük, düşünceyi ifade ve yaygın hoşgörü hakimiyeti altında geliştiği görülmektedir.

1960'lı yıllarda sessizce başlayan bu gelişme, 1970'li yıllardan bugüne hız ve yoğunluk kazanarak gelmiş, buna paralel olarak da ülkelerin

kamuoyunda şikayetlere, tartışmalara yol açmıştır.

Yapılan araştırmalar ve kamuoyunda uyanan tepkiler sonucunda, devletler bu alanı düzeltmek ihtiyacını duymuşlardır. Doğrudan yasalara konan hükümlerin yanı sıra, bu amaçla kurulan kamu otoriteleri, yetkili olarak, televizyon yayınlarını ilkelere ve standartlara bağlamakta, bunlara uymayanlar, para cezası veya lisans iptali ile cezalandırılmaktadırlar. Ayrıca yayın kuruluşlarının da, kendi öz denetimleri için mesleki örgütleri vasıtasıyla “etik” kurallar tespit ettikleri görülmektedir.

Biz bu kısımda, bunlardan bazı örnekleri aktaracağız⁷⁹:

6.1. Amerika Birleşik Devletleri

Müstehcen veya edepsiz programların yayınlanması federal yasanın ihlali anlamına gelmektedir. Yasaklama Amerika Birleşik Devletleri Yasası, Bölüm 1464, Başlık 18 altında geçmektedir. Kongre, Federal İletişim Komisyonu’na bu maddenin uygulanması sorumluluğunu vermiştir. Bu şekilde, Komisyon müstehcen veya edepsiz materyalin yayınlanmasına karşılık olarak bir istasyonun lisansını iptal edebilir, bir uyarı yayınlatabilir, ya da para cezası verebilir.

6.1.1. Müstehcen Malzemeler Tüm Zamanlar İçin Yasaklanmıştır

Müstehcen konuşma Birinci Değişiklik ile korunmamıştır ve hiçbir

79 – Avrupa Konseyi Medyada Şiddet Alt Komisyonu Belgesi olan MM-s-VL (95) Misc1’den hazırlanmıştır. RTÜK ofis çoğaltımı,
– Timur Sayraç, “İtalya Kamu ve Özel Radyo-TV Kanunu”, RTYK Araştırma Dairesi, Ankara

zaman yayınlanamaz. Bir materyalin müstehcen olarak nitelendirilebilmesi için şu üç koşulu karşılaması gerekmektedir: (1) çağdaş toplum standartlarına uyan ortalama bir insanın materyali bir bütün olarak şehvet içerikli olarak bulması; (2) materyalin, seksüel ilişkiyi, uygulanabilir yasa tarafından tanımlandığı şekilde, rahatsız edici biçimde göstermesi; (3) materyalin bir bütün olarak ciddi edebi, sanatsal, politik veya bilimsel değerden yoksun olması.

6.1.2. Edepsiz Yayınlar Sınırlandırılmıştır

Komisyon yayında edepsizliği seksüel organları veya bölgeleri, yayınlarında, çağdaş toplum standartlarına göre rahatsız edici biçimde gösteren veya tasvir eden dil, hareket veya materyal olarak tanımlamıştır. Edepsiz programlar müstehcenlik derecesine varmayan derecede seksüel imalar içermektedir. Bu nedenle edepsiz materyal Birinci Değişiklik ile korunmuştur ve tamamıyla yasaklanamaz. Bununla birlikte, bu materyalin çocukların izleyici topluluğunun bir bölümünü oluşturabileceği saatlerde yayınlanması sınırlandırılabilir. Bu alandaki mahkeme kararları ile tutarlı olarak, Komisyon edepsiz materyallerin yayınlanmasını saat 6.00 ilâ 22.00 arasında yasaklamıştır.

Edepsiz yayınlara ilişkin kısıtlamalar televizyona olduğu kadar radyoya da uygulanmaktadır. Bu tanıma uyan ve saat 6.00 ilâ 22.00 arasında yayınlanan programlar edepsizlik yaptırımı yasasına maruz kalacaktır. FCC edepsiz materyal yayınlayan birçok istasyonu cezalandırmıştır ve şu anda da aktif olarak çeşitli olayları araştırmaktadır.

6.2. İngiltere

Bağımsız TV Komisyonu ITC'nin Program İlkeleri (ITC: Independent Television Commission), İngiltere'de, denetlemekten çok düzenleyen bir kuruluştur. (Birleşik Krallıkta denetlemeye esas teşkil eden ilkeler, Yayın Satandartları Konseyince "BSC" belirlenmiştir. İhlaller için Yayın Standardları Konseyi'ne bağlı "şirketler komitesi"ne başvurulur.)

İngiltere'de cinsellik ve çıplaklık, programın içeriği açısından konunun sergilenebilir ayrılmaz bir ögesini teşkil ediyorsa sunulabilir.

Cinsel birleşmenin gösterimi, ancak 21.00'den sonra doğa belgeselleri, eğitici amaçlı filmler olmak kaydıyla en üst düzey program yöneticisinin izni ile gösterilebilir.

Değişik televizyon iletim türlerine uygulanan standartlardaki kilit faktör "**kazara izleme**" olasılığıdır. Dolayısıyla şifreli bir kanalda izlenmesi kabul edilebilir bir materyalin uydu, kablo veya yerden Hertz dalgalarıyla her yayını alabilen televizyonlardan izlenmesi sakıncalı olacaktır. **Cinsel birleşmeyi açık seçik gösteren sahneler hiçbir kanalda yayınlanamaz.**

İngiliz yasaları pornografiyi tanımlamamaktadır. Materyali "**Müstehcen**" veya "**Nezih Olmayan**" şeklinde değerlendirir ve yasaklar.

Bir program veya sahnenin "**müstehcen**" olarak nitelendirilmesi için "**baştan çıkarmaya**" ve "**ahlak bozmaya**" yönelik olması gerekmektedir. İngiltere ve Galler'de "**müstehcen**" yayınlar yasaktır.

“**Nezih olmayan**” yayınlarda yetişkinlerin kullanılması yasak değildir. Ancak 16 yaşından küçüklerin kullanılması, bu tip yayınların pazarlanması ve bulundurulması yasaktır.

İngiltere’de “**Yayın Standartları Konseyi**” (BSC)nin belirlediği yayın ilkeleri önemlidir. Bu kuruluşun müstehcenlik konusunda koyduğu ilkeler şunlardır:

- 1- Belgesellerde, çeşitli cinsel temalar mevcut olabilir. Bu tür programlar bilgilendirme amaçlı olmalıdır.
- 2- Tartışma programlarında, cinsellik duyarlı bir biçimde ele alınmalıdır.
- 3- a) Drama program prodüktörleri programlarında yer alan cinsel faaliyetlerin açıklık derecesinin gerekli olup olmadığını dikkatle incelemelidir. İnsanlar arasındaki fiili cinsel ilişkiler hiçbir zaman yayınlanmamalıdır.
- b) Erişkinlerle çocuklar arasındaki açık cinsel davranış yayınlanmamalıdır.
- c) Aile içi ilişkiler içeren programlar ailece izlenebilir saatlerin dışında verilmeli ve içeriklerinin de özenle düzenlenmelidir.
- d) İnsanlarla hayvanlar arasındaki açık cinsel ilişki yayınlanmamalı ve programlarda bu tür görüntülere ancak en üst düzey program yöneticisinin izni alındıktan sonra yer verilmelidir.
- e) Çıplaklık, bireyi teşhir ederek sömürmeyi amaçladığı, yayınlanan yapıtın zorunlu bir ögesi olduğu taktirde kabul edilebilir, meşru görülebilir.

6.3. Fransa

5 Mayıs 1989 tarihinde değiştirilen 1986 tarihli yasa, Görsel-İşitsel Üst Konseyi'ne çocukların ve gençlerin korunmasına ilişkin talimatname ile, özel ve kamu TV kanallarındaki yayınlarda çocukların ve gençlerin duygularını zedeleyecek şiddet ve erotizm içeren görüntülere yer verilmemesini, ahlaka ters düşen filmler yayınlanmamasını temin etme görevi vermiştir.

Erotik nitelikteki televizyon yayınları, özellikle görsel işitsel yapımlar ve film eserleri de dahil olmak üzere 22.30 ile 6.00 saatleri arası yayınlanmalı, bunların duyuruları da 20.30'dan önce yapılmamalıdır.

6.4. Almanya

3 Nisan 1987 tarihli "Yayıncılığın Yeniden Yapılanması Hakkında Eyaletlerarası Anlaşma"da şu maddeler yer almıştır:

- √ pornografinin gösterilmesi yasaktır.
- √ çocuk ve gençlerin ahlâkının bozulmasına ciddi şekilde neden olabilecek yayınlar yasaktır.
- √ çocukların veya gençlerin fiziksel, ruhsal ve zihinsel yapılarına zarar vermemek için 18 yaşından küçükleri olumsuz etkileyebilecek yayınların sadece 23.00 ile 6.00 arası, 16 yaşından küçükleri olumsuz etkileyebilecek yayınların sadece 22.00 ile 6.00 arası gösterilmesine izin verilir.

Ayrıca Alman Ceza Yasası'nın 184. maddesi uyarınca televizyonda pornografik yayın yasaktır. Bu maddede pornografik yayınlarla ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır:

Ceza Kanunu Md. 184- Pornografinin Yayınlanması Konusunda:

“Her kim, ...18 yaşından küçüklerin girebileceği veya seyredebileceği yerlerde veya halka açık yerlerde ücret karşılığı bu tür filmleri gösterir...

Yukarıda belirtilen yerlerde ve şekilde bu tür yayınları kullanan, kullandıran veya dağıtımını yapmak maksadıyla üreten, elinde bulunduran, temin eden, stokunda bulunduran bu kanunun uygulanabileceği bir bölgeye ihraç eden veya oradan ithal eden kişiler, bir yıldan başlayan hapis veya para cezasına çarptırılır.

Çocukların seksüel bir obje olarak kullanıldığı, şiddet içeren, insanlarla hayvanlar arasında cinsel ilişkiyi gösteren pornografik yayın yapan kişiler bir yıldan başlayan hapis veya para cezasına çarptırılır.”

Almanya’da Gönüllü Televizyon Oto-Kontrol Kuruluşu (Voluntary Television Self-Control Body) FSF’nin yayın ilkelerine göre ise, insanlar cinsel ilişki sırasında fiziksel veya herhangi bir tür şiddet uygulamaya teşvik ediliyorsa...izin verilemez.

6.5. İsveç

Çocukların pornografik kapsamda görüntülendiği filmler İsveç Ulusal Film Sansür Kurulu tarafından yasaklanmaktadır. (Sansürden geçmemiş bir filmin televizyonda gösterilmesinin söz konusu olamayacağı açıktır) Televizyon yayıncılarıyla hükümet arasında varılan anlaşmalara göre, medyanın toplum üzerinde yapacağı etkiler yayıncılar tarafından göz önünde bulundurulacaktır. Bu, şiddet, cinsellik ve uyuşturucu kullanımı konularında hassasiyet gösterileceği anlamına gelmektedir.

İsveç’te Temel Basın Yasası’nda yer alan ilkelerin yanı sıra İsveç Parlamentosu’nun oluşturduğu özel bir konseyin belirlediği düzenlemeler

uygulanır:

- √ Bir kişinin çocukların kullanıldığı pornografik yayınları, dağıtım amacıyla kullanması suçtur. Ancak toplum yararına bir durum olduğunda haklı görülebilir.
- √ Cinsel şiddet içeren görüntülerin, yayınlanmak amacıyla çoğaltılması yasaktır. Ancak toplum yararına bir durum olduğunda veya toplumu bilgilendirmek amacıyla izin verilebilir.
- √ Gösterimi yasak olan, insanlara ve hayvanlara karşı şiddet içeren, tiksindirici sahnelerin filmlerin arasına sıkıştırılarak dağıtım amacıyla yayınlanmasına ancak toplum yararına bir durum olduğunda veya toplumu bilgilendirmek amacıyla izin verilebilir.

İsveç Ulusal Film Sansür Kurulu gösterim kararını verirken bütün detaylara, şiddet gösteren sahnelere, seksüel şiddet ve çocukların pornografik bir unsur olarak kullanılıp kullanılmadığına aşırı özen gösterir. Çocuklara zihinsel zarar vereceği düşünülen yayınların 15 yaşın altında çocuklara gösterilmesi yasaktır.

6.6. İspanya

Çocukların ve gençlerin korunması ilkesini esas alan İspanyol yayın yasalarına göre açık seçik cinsel görüntüler içeren, çocukların duygularını zedeleyici ve hiçbir eğitici yanı olmayan programların yayınlanmasına izin verilmez.

Şiddet ve pornografik öğeler içeren programlar 22.00 ile 6.00 saatleri arasında önceden gerekli duyurular yapılması koşuluyla yayınlanabilir.

6.7. Kanada

1987 tarihli “**Radyo Televizyon Yasası**”na dayanılarak çıkarılan “**Televizyon Yayınları Yönetmeliği**” (1987) müstehcen ve küfür içeren konuşma veya görüntüleri” yasaklamaktadır.

6.8. İtalya

İtalya’da “**Kamu ve Özel Radyo ve Televizyon Kanunu**” 18 yaşından küçükler veya halka gösterimi ya da tanıtımı yasaklanmış filmlerin yayınına izin verilmez. Aksine hareket eden yayın kuruluşu faaliyetten men edilir.

Ayrıca 14 yaşından küçük çocukların izlemesi yasak olan filmler 22.30’dan önce ve 7.00’den sonra kısmen veya tamamen yayınlanamaz.

6.9. İsviçre

Televizyonlarda müstehcenlik konusunda, Kamu Düzeni Yasası’na göre İsviçre’de Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi’nin Yayıncının Sorumluluklarına ait 7. Maddesi’nin, 1. Bendi’nin (a) fıkrası ile 2. Bendi kuralları uygulanmaktadır. Bu kurallar şöyledir:

- 1- (a) Edebe aykırı olmayacak ve pornografi içermeyecek.
- 2- Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyebilecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmayacaktır.

6.10. Portekiz

Pornografik öğeler içeren yapımların yayınına izin verilmez.

6.11. Japonya

Japonya'da “Ticari Yayıncılar Ulusal Birliği” televizyon ve radyoda yayın standartlarını belirlemektedir.⁸⁰

Ticari yayıncılığın amacını “toplum iyiliğini hedeflemek; kültürün geliştirilmesi ve endüstri ile ticaretin başarısı için çabalamak ve barışçıl bir toplumun gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktır” şeklinde belirten Birliğin 140 maddeden oluşan standart kuralları arasında doğrudan müstehcenlikle (seks) ilgili olan altısı şöyledir:

- 70- Seks ile ilgili konular rahatsızlık veya korku duyguları yaratmayacak şekilde ifade edilmelidir.
- 71- Bulaşıcı cinsel hastalıklardan korunma ile ilgili ifadeler için seks konusunu ele almak, tıp, eğitim ve sağlık için gerekli ise o taktirde bu yerlerle sınırlı olmalıdır.
- 72- Sanatsal çalışmalar cinsel duygular uyandırmayacak şekilde dikkatle ele alınmalıdır.
- 73- Cinsel suçlar ve doğal olmayan istek veya eylemlerle ilgili konular ele alınırken çok dikkatli davranılmalıdır,

80 “Broadcasting Standards”, The National Association of Commercial Broadcasters in Japan, s. 6.

- 74- Bir kural olarak tamamen çıplaklığın gösterilmesinden kaçınılmalıdır. Bedenin bir kısmı ifade edilirken veya gösterilirken bir edepsizlik veya müstehcenlik duygusunun uyandırılmaması için dikkatli olunmalıdır.
- 75- Kişilerin sözcükleri, hareketleri, dansları, stilleri, kostümleri, renkleri ve konumlarının izleyicilerde aşırı bir şehvet uyandırmamasına dikkat edilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE TELEVİZYONLARINDA MÜSTEHCENLİK

1. YAYIN MEVZUATINDA MÜSTEHCENLİK KAVRAMINDAKİ GELİŞİM

Türkiye’de otuzuncu yılına basan Televizyon yayıncılığının toplum ve özellikle çocuklarla gençlik üzerindeki etkileri konusunda, Başbakanlık Aile Kurumu’nun “Türkiye’de Televizyon ve Aile” konusunda yaptırdığı araştırma⁸¹ hariç tutulursa, batı ülkelerindeki kadar çok sayıda ve kapsamlı araştırmaların yapıldığını ve bu konuda yeterince yayın olduğunu söylemek mümkün değildir.⁸² Münhasıran “Televizyonda Müstehcenlik” ve onun etkileri ile toplumdaki tepkiler konuları, –özel televizyonlara izin verilmesinden sonra dahi–, her nedense, araştırmacıların gerektiği ölçüde ilgisini çekmemiştir. Bu alanda düzenleyici görevi olan devlet otoritesi de, daha çok, sinema, video ve basılı iletişim araçlarındaki müstehcenlikle, (sansür anlayışı yaklaşımıyla) ilgilenmiştir. Türk sinemasında müstehcenlik konularının incelenmesi ise daha ziyade, sinemaya ilişkin olarak yayınlanan kitaplarda, eleştirmen ve akademisyen değerlendirmeleri olarak yer almıştır.

Kitle iletişim araçlarında müstehcenlik konusundaki düzenlemelere ilişkin devlet anlayışını yakalamak için daha gerilere (televizyon öncesine) gittiğimizde ise 1939 yılında çıkarılan “Filmlerin Ve Film Senaryolarının Kontrolüne Dair Nizamname”nin 6. bendindeki “...**Umumi terbiyeye ve ahlâka mügayyir bulunmak...**” deyimini karşımıza çıkmakta ve bu ifadenin de, o günden bu yana, düzenleyici Türk mevzuatında müstehcenlik kavramı

81 Veysel Batmaz & Asu Aksoy, “Türkiye’de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane) Aralık 1993-Aralık 1994”, Pan Ajans İletişim ve Araştırma, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Yayın No:85, Kasım 1995.

82 RTÜK’ün, biri kendi icraatı ile ilgili olmak üzere 1997 yılında, yalnızca Ankara’nın Gölbaşı, Etimesgut ve Keçiören semtlerinde yaptırdığı üç küçük anket, parça parça RTÜK dergisinde (Ağustos-Eylül 1997 ve Ekim-Kasım 1997 ile Aralık-Ocak 1998) yayınlanmıştır.

ve kapsamı için adeta bir kilit taşı vazifesi gördüğüne şahit olmaktayız.

Bundan önceki bölümlerde görülebileceği gibi, ABD, İngiltere ve Fransa'da televizyon yayınlarındaki müstehcenliğin sosyolojik etkilerinin ve toplumda belirlenen tepkilerin ya da yol açtığı değişikliklerin ölçülmesine ilişkin araştırma ve değerlendirme yoğunluğunun, –neredeyse çeyrek asırdır–, Türkiye'de görülmeyişinin sebeplerinden birinin 1968 yılında yayın hayatına başlayan TRT'nin bir devlet kuruluşu olmasından kaynaklandığını söylemek yanlış olmasa gerektir. Çünkü toplum ahlâkını korumaktan kendisini sorumlu tutan devletin, üstelik tekelci olduğu bir yayın alanında, çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkiler yapacak bir yayıncılık politikası gütmesi beklenemezdi. Kaldı ki, devlet radyo ve televizyonlarının yayınları önceleri, meslek etiğine dayanarak, yazılı olmayan ilkelere, daha sonraları da yasaların emrine dayanılarak hazırlanan yıllık **“Genel Program Planları”** ile **“Program İlke ve Amaçları”**, arasında yer alarak kurum içi ve kurum dışı yapımcılar için belirleyici ilkelere dayandırılmıştır. Hatta bununla da kalınmayıp programların konuları dahi ana hatları ve yayın oranları itibariyle önceden, yıllık olarak, belirlene gelmiştir.

Söz konusu ilke, amaç ve planlara uyum, halen kurumun kendi denetçileri tarafından dikkatle uygulanmaktadır. Diğer bir deyişle, programlar yapım ve yayın öncesi bir çeşit iç sansürden geçirilmektedir ve devletin memuru olan bu görevliler, kurumun yayın hakkını aldığı yerli ve yabancı sinema filmlerinin gerekli gördükleri sahnelerini de (müstehcenlik başta olmak üzere ilke ve esaslara aykırı bulunca) makaslamakta tam yetkilidirler.

Bu yetkinin kaynakları ve ölçütlerini araştırdığımız zaman gördük ki, radyo ve televizyon yayını düzenleyen yasa ve diğer normlarda da

bırakınız **cnsellik, seks, pornografi** gibi sözcükleri, **müstehcen** sözcüğüne rastlamak dahi güçtür.

Türkiye'deki bu durumu tarihi süreci içinde incelemek konumuzun gelişim çizgisine daha çok ışık tutacaktır.

1.1. 1968 - 1971 Dönemi

Türkiye'de elektromanyetik dalgalarla yapılan -açık- televizyon yayını, (İstanbul Teknik Üniversitesi'nin, bir laboratuvar çalışması niteliğinde, yaptığı bir yana bırakılırsa) ilk kez 1968 yılının başlarına rastlar.

Başlangıçta yalnız Ankaralıların izleyebildiği bu siyah-beyaz yayınlar, bir süre, deneme niteliği taşımıştır.

Televizyon yayıncılığının Türkiye'de başlaması kolay olmamıştır. Her ne kadar bu amaçla 1963 yılında çıkarılan 359 Sayılı Kanun, o zamana kadarki radyo yayıncılığı ile televizyon yayıncılığını birleştiren "Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu" (TRT) adıyla tüzel kişiliği olan özerk bir kamu iktisadi teşebbüsünün kuruluşunu⁸³ sağlamış ise de, televizyon yayını için 5 yıl beklemek gerekmiştir.

TRT'nin kuruluş kanun incelendiğinde, bugünkü anlamda "yayın ilkeleri" başlığı altında bir bölüme rastlanmamakla birlikte, değişik başlıklar altında, yayınlarla ilgili sınırlar ve usullerin getirildiği görülmektedir. Bunlar da ağırlıklı olarak hükümet bildirileri, siyasi yayınlar ile onlara ilişkin Hakem Kurulları, TBMM Saati, Milli Güvenlik, seçimler, düzeltme ve cevap haklarıyla yayın suçlarına aittir.

83 "Türkiye Televizyon Kurumu Kanunu", Resmi Gazete, 2 Ocak 1964, s. 1. Kabul Tarihi 24.12.1963.

Bu durumun, 27 Mayıs 1960 öncesi dönemde Demokrat Parti iktidarının eli altındaki devlet radyolarını “Vatan Cephesi Yayınları” ile yalnız kendisine hizmet veren kitle iletişim aracı olarak kullanmasına karşı bir tepkiyi yansıttığı açıktır.

Bununla beraber, yasa, özerk kamu kuruluşu olarak yetkilendirdiği TRT’nin, Yönetim Kurulu kararıyla “radyo ve televizyon hizmetleriyle ilgili konularda danışmak üzere kurullar” kurabilmesine imkân vermektedir. Fakat, bu kurulların tavsiyeleri istikametinde yayınların yönlendirilebileceği düşünülmüş olsa bile, yasa koyucunun, bir devlet radyo ve televizyonunun ahlâka aykırı, müstehcen yayınlar yapabileceğini asla aklına getirmedeği muhakkaktır.

Nitekim, daha televizyon yayınları başlamadan üç yıl önce, TRT Yönetim Kurulu’nun kabul ettiği “**Genel Yayın İlkeleri**”⁸⁴ iki başlık altında düzenlenmiştir:

- A- Mevzuattan Doğan Yayın İlkeleri,
- B- Kamu Yayın Organı Niteliğinin Gerekliklik ve Sorumluluğundan Doğan Yayın İlkeleri

Bunlardan birincisinde Anayasanın başlangıcındaki temel hak ve ödevlerine ait esaslarla, 359 sayılı TRT kanunundaki esas hükümleri sıralanmıştır.

İkincisinde ise yayıncıların mesleki etiği olarak TRT yönetiminin onbir ilkesine yer verilmektedir. Devlet ve milletin işbirliği ve planlı kalkınmadan objektif yayıncılık, ulus çıkarları ve yaşama sevincine kadar dikkat edilecek hususlar arasında, bizim konumuza 2. sırada yer alan bir tek şu ilke yakın

84 13.3.1965 tarihinde kabul edilen “Genel yayın İlkeleri” TRT, Ankara.

bulunmaktadır:

“... moral bozucu, yıldırıcı veya **nezakete aykırı** yayınlara yer vermemek”

Buradaki “**nezakete aykırı**” ifadesi o tarihlerde İngiliz televizyonları için konulan kurallarda “terbiye dışı” sözcüğü yerine kullanılmış olması ve TRT’cilerin de BBC’yi örnek almalarının bir sonucudur. Zaten o tarihlerde yayınlanan **TRT Yayıncılık** ve **Haber Dergilerinde** BBC yayın ilkelerinin çevirileri ile hep İngiliz radyo ve TV yayıncılığına ait öğretici yazıların yer aldığı görülmektedir.

1968 yılında TRT Ankara Televizyonu’nun deneme yayınlarından bir yıl sonra 1969 yılında kendi bünyesinde bir “**Sinema Komisyonu**” kurduğu görülmektedir. Haftada iki kez TV’de yayınlanması kararlaştırılan sinema filmlerini seçmekle görevli bu komisyonun, özellikle yurda ithal edilerek sansürden geçmiş, piyasada oynatıla oynatıla eskimiş (telesinede sık sık kopan) filmleri alırken çok dikkatli hareket ettiği bilinmektedir.

TRT içinde o günleri yaşayan ve ilk Sinema Filmleri Komisyonu Başkanı olan Akın Beşiroğlu şunları söylemektedir:

“Sinema filmleri konusunda seçim kıstasları neler olacaktı? Filmlerin içeriği için ölçütler gerekiyordu. Bazı sahneler nereye kadar müstehcendi? Aklımıza BBC’nin yayın ilkelerini getirtmek geldi. Ancak oradaki bazı ilkeler bizim toplumumuzun çeşitli kesimlerinin farklı ölçütlerinin hepsine cevap veremiyordu. Uzunca bir süre, sinemalarda gösterilmiş filmlerdeki öpüşme sahnelerini bile elde kronometre, saniye ile ölçüyorduk. Çünkü bazı öpüşme sahneleri hayli uzun ve ateşli olabiliyordu. Kısaltarak cinsel duygu uyarmasını önlemeye çalışıyorduk. Bir yandan bunlarla uğraşırken, bir yandan meslek etiği anlayışımıza dayanarak, yazılı olmayan ilkeler oluşturmaya çalışıyorduk. Yatak sahneleri ise çiftlerin yatak

odasına gidişleri veya yatağa girişinden sonra kesiliyor ya da karartılıyordu. Çünkü yetişkin izleyiciler konunun sonraki kısmında ne olduğunu anlayabiliyorlardı.”⁸⁵

1.2. 1971 - 1983 Dönemi

Siyasi tarihimizde “12 Mart Muhtırası” olarak anılan dönemle birlikte, “359 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek ve ek geçici maddeler ilavesi hakkında” yeni bir kanunun parlamentodan geçirildiği görülmektedir.⁸⁶

Yasama organının 29 Şubat 1972 tarihinde kabul ettiği 1568 Sayılı Kanun, TRT’nin özerkliğini kaldırarak, “... tarafsız bir kamu tüzel kişisi ..!) olarak tarif etmiş ve ilk kez “Görev ve Yayın Esasları” başlığını taşıyan 2. maddesinin 2. paragrafında sıralanan yayın esaslarını getirmiştir.

“Yayın Esasları” incelendiğinde “**başlıca yayın esasları**” olarak sıralanan 9 kural arasında 4. sırada yer alan

“Milli Güvenlik ile Genel Ahlâkın gereklerini ve milli gelenekleri gözetmek”

emri ile

“Milli Kültür ve Eğitime yardımcılık görevinde, Türk Milli Eğitiminin görüş, amaç ve ilkelerine uymak”

emirlerinin bulunduğu görülüyor.⁸⁷

85 Akın Beşiroğlu ile konuşmadan (Beşiroğlu, TRT’nin en eski hukukçusu olup, kurumda çeşitli görevlerde bulunmuştur. RTYK’da da görev alan Beşiroğlu Telif Hukuku konusunda da ihtisas sahibi olup, yükseköğretim kurumlarında dersler de vermiştir).

86 “24.12.1963 tarih ve 359 Sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kanununun bazı madd. ...”, Resmi Gazete, 14122, s. 35-38. 1971 den önceki anarşi ve terör dönemlerinde TRT’nin özerkliğini iyi kullanmadığı aşırı sol örgütlere, eylemlere ve propagandalara yer verdiği iddialarının bu değişikliğe sebep olduğu çeşitli çevrelerce ileri sürülmektedir.

87 İlerde de görüleceği gibi “Genel Ahlak gerekleri, milli gelenek”, gibi çok geniş anlamli tanımlamalar, sonraki düzenlemelerde hep yer alagelmıştır.

“Müstehecenlik” kavramını da içerdği varsayılan, bu her türlü yoruma açık “Genel Ahlâk” sözcüğünün milli kültür ve milli eğitim görüşü ile de bağlantısı kurulunca yayıncıların işinin daha da güçleşeceği ortadadır.

Çünkü, televizyonlardaki yayınlarda, Türk toplumunun ahlâk anlayışına ters, örneğin “yetişkinlerin zina”, “evlilik dışı cinsel ilişkiler” ya da “sapkın ilişkilere” girmesini önlemek (veya gençlerle çocukları cinsel hastalıklardan korumak) için bunların kötülüğünü gösteren, sonu hüsrarla biten dramlar ya da dökümanterleri TV ekranlarında gerek konu, gerek görsel anlatım olarak göstermenin hangi yöntemi müstehecen sayılmayacaktır? Buna kim, hangi ölçülere göre karar verecektir?

Nitekim, kamu yayıncılığı yapmakla görevli bir devlet kurumu olan (ve müstehecen yayınlar yapması düşünülemeyecek) TRT’de bu açmazı ortaya koyan bir durum 1974 yılında yaşanmıştır.

Akın Beşiroğlu bu olayı şöyle anlatmaktadır.

“...İsmail Cem’in Genel Müdür, Erhan İmset’in de Televizyon Müdürü olduğu dönemdi. Haberlerden sonra Cannes’den naklen euro-vision yayını yapacaktık. Ancak, Cannes ile bağlantı kurulamıyordu. Tek çare naklen yayınlanacak programı daha sonra banttan vermektir. Onun yerine acele bir filmi yayına vermek durumundaydık. Alelacele elimizde bulunan **5 Günlük Aşk** isimli Fransız filmini yayına sokmaktan başka çare yoktu.

Filmin konusu evli bir kadının zina yapması, sonunda kocası tarafından affedilmesi etrafındaki olayları işliyordu.

Yayının ertesi günü kıyamet koptu. Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş, Genel Müdüre resmi bir yazı yolladı ve yayınlanan söz konusu filmin hangi yayın ilkelerine göre ekrana getirildiğini sordu. Tabii Genel Müdür de aynı soruyu ve dolayısıyla verilecek cevapları bana sordu. Yayın anındaki sıkıntımız ve çaresizliğimizle bakanı tatmin etmek zordu.

Kaleme aldığım ve Genel Müdür'ün sayın bakana yolladığı cevap özetle şöyle diyordu:

.....

- Bu film bir ahlâk sorunu olan zinayı konu almakta ve zinanın kötülüklerini anlatmaktadır. Bizim toplumumuzda da rastlanan olaylardandır ve aldatılan koca, genellikle karısını ve diğer erkeği öldürür. Halkımız şeriatta bunun recm' cezasına⁸⁸ dayandığını bilir. Recm yapmaz ama namus adına öldürmekte tereddüt etmez. Bu yüzden ülkemizde işlenen cinayetler çoktur. Çağdaş toplumda öldürme yerine af etme ve boşanma yollarının olduğunu düşündürecek bir filmdi ve zinanın da ne kadar kötü olduğunu gösteriyordu. Bu nedenle yasadaki "genel ahlâkın gerekleri" esasına uygun bulunmuştur"⁸⁹.

1568 sayılı kanun, 2. maddesindeki 9 adet yayın esasını belirtmesinin ötesinde, **"TRT'nin radyo ve televizyon yayınları hakkında kamuoyunun düşünce ve dileklerini tespit etmek ve sonuçlarını TRT Yönetim Kurulu'na bildirmek" için bir "Genel Danışma Kurulu" kurmuştur.**⁹⁰

TBMM'de grubu bulunan siyasi partiler temsilcileri ile İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Ulaştırma, Köy İşleri, Gençlik ve Spor Bakanlıkları, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Tiyatroları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Devlet ve Belediye Konservatuvarları, Gazeteciler Derneği, Türkiye Ziraat Odaları, Ticaret, sanayi oda ve borsaları Birliği, Esnaf Sanatkar dernekleri, İşçi, İşveren federasyonları, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Kızılay, Halkevleri temsilcilerinden kurulan Genel Danışma Kurulu'nun yılda bir kere Genel Kurul'un çağrısı ile toplanması öngörülmekteydi.

88 "recm", şariat kurallarına göre zina yapanların yarı beline kadar toprağa gömülüp, taşlanarak öldürülmesi cezası.

89 Akın Beşiroğlu'nun anlatımı.

90 "1568 sayılı Kanun'un 10. maddesi".

Tutanakları olmayan bu Kurul'un yasanın yürürlükte olduğu süre içinde 3 defa toplanabildiği ve ilk toplantısında yapılan konuşmalardan TRT'cilerin önemli bulduğu eleştiriler arasında AP (Adalet Partisi) temsilcisi olan bir Genel Başkan Yardımcısı'nın

“- Kameralarınız Mecliste hep ön sıraları gösteriyor. Bu nedenle arka sıralarda yeri olan arkadaşlar, sizin çekim yapacağınız zamanlar erkenden gelip ön sıradaki arkadaşların sıralarına oturuyorlar. Ön sıralarda sıkışmalar oluyor. Meclisin düzeni bozuluyor...”

Şeklindeki konuşmasının unutulmadığı ve toplantılarda ahlâk ya da müstehcenlikle ilgili bir konu ya da eleştiri geçmediği anlatılmaktadır.⁹¹

Türkiye’de 1970 ve 1980 yılları arasında televizyon yayıncılığının kamuoyuyla karşılıklı sosyolojik etkileşimler içinde olmaktan çok siyasi etkileşimler içinde olduğunu söylemek kanımızca yanlış olmaz.

Bu dönemde, televizyon yayınlarının ülke düzeyinde yaygınlaşması, yayın saatlerinin ve dolayısıyla gösterilen filmlerin sayısının artmasına karşın, müstehcenlik konusunu gündeme getirecek programlara rastlanmamıştır.

Hiç şüphe yoktur ki bunda, TRT'nin televizyon yayıncılığından önce, çok başarılı bir radyo yayıncılığı dönemine sahip olmasının ve bir yayıncılık okulu görevini de yapmasının payı büyüktür. Çünkü, deneyimli radyo kadroları, televizyon kuruluşunda yayıncılığın temel taşlarını oluşturmuşlardır⁹². Bu kadroların mesleki etik anlayışlarını, bir çeşit yazılı olmayan ilkeleri olarak, özel ticari televizyonlar furmasına kadar getirdikleri görülmektedir.

91 Akın Beşiroğlu'nun anlattıklarından.

92 Turgut Özakman ile konuşma.

1.3. 1983 - 1993 (RTYK) Dönemi

1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesi ile Türkiye'de radyo ve televizyon yayıncılığı için yeni bir dönem başlamıştır. Yeni Anayasa'ya göre, 1980 öncesi yeniden düzenlenmesi gereken bazı devlet kuruluşları arasında TRT de bulunmaktaydı. Bu nedenle, 2954 sayılı yeni bir "Radyo ve Televizyon" kanunu çıkarıldı. Kanun, TRT'ye yeni bir yapılanma getirmenin yanı sıra, ilk kez batı ülkelerindeki gibi, TRT ile organik bağı olmayan, TRT üstü bir yüksek kurulu, "**düzenleyici otorite**" olarak yaşama geçirmektedir. Kanun "**Yayın İlkelerini**" belirleme görevini de bu kamu otoritesine, "**Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu**"na (RTYK)⁹³ vererek, her yıl belirecek toplumsal ihtiyaç ve değişecek şartlara göre, yıllık yeni yayın ilkeleri getirilebilmesine, geçersiz olanların da kaldırılmasına imkan tanımaktaydı.

Bunun dışında, 2954 sayılı "**Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu**"nun "**Genel Yayın Esasları**"nı belirleyen 5. maddesinde müstehcenliğe ait daha belirgin veya kesin tarifli bir açıklamaya rastlanmamakta ve fakat (e) bendinde;

"Genel ahlakın gereklerini, millî gerekleri ve manevî değerleri gözetmek..."

ifadesiyle, (h) bendinde ise;

"Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek"

gibi (adeta "ne niyetine yersen" misali) sınırları çok geniş ve her türlü yoruma açık, muğlak ifadeler kullanıldığı görülmektedir.

93 RTYK, 20.4.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3984 sayılı yasa ile kaldırılıp yerine Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruldu.

1.4. 1985 ve 1989 Genel Yayın Planları

RTYK'nın yayın ilkeleri ışığında TRT'nin uygulamaya konan 1985 yılı “Genel Yayın Planı” incelendiğinde müstehcenliğe karşı hiç bir koruma hükmüne rastlanmamaktadır.

1989 Genel Yayın Planında ise “yerli ve yabancı filmlerin seçiminde uç örneklerden kaçınılması” ile “çocuk yayınlarında, yaş gruplarına göre, pedagojik esaslar çerçevesinde, çocuğun zihni ve bedeni gelişmelerine yardımcı olunması, ...sosyalleşmesi ve bunun gereği olan tutumları kazanması için...uygun teknik yolları seçilecektir” ifadeleri yer almıştır.⁹⁴

Genel Planın “Aileye Yönelik Programlar” bölümünde “Bulaşıcı hastalıklardan korunma yolları ve çareleri”nin işlenmesi ilkesi yer almış olmasına rağmen buna cinsel ilişkiden kaynaklanan hastalıkların dahil olup olmadığı belirtilmemiştir.⁹⁵

Keza, aynı Planın “Gençlere Yönelik Programlar”ın “ilke ve hedefler” başlığı altındaki (e) bendinde “Gençlerin içinde bulundukları fiziksel, duygusal ve toplumsal yönden önem taşıyan gelişim dönemini sağlıklı biçimde geçirmelerine... topluma sağlıklı, mutlu ve verimli kişiler olarak katılmalı” şeklinde ifadeler kullanılmıştır.⁹⁶

94 TRT 1989 Genel Yayın Planı” RTYK ofis çoğaltımı, s.3-4.

95 a.g.e., s.28.

96 a.g.e., s.24.

1.5. 1992 ve 1993 Genel Yayın Planları

1992 Genel Yayın Planını incelediğimizde ise gençlere yönelik yayın ilkesi olarak bir önceki paragrafta belirttiğimiz ifade aynen tekrarlanmıştır.⁹⁷

Buna mukabil bu Planda çocuklar için “...**şiddete yönelik, şiddeti temsil eden kişileri kahraman gösteren yapımlara yer verilmeyecek**” ifadesi kullanılarak, ilk kez şiddet unsuruna işaret edilmektedir.⁹⁸

1992 Yılı Genel Yayın Planı’nda çocuklara yönelik ilkeler sıralanırken, en son fıkrasında, ilk kez olarak, “**müstehcenlik**” sözcüğüne yer verildiği görülmektedir. İlke şöyledir:

“Programlarda kullanılan kliplerin seçiminde ayrı bir özen gösterilecek şiddet, müstehcenlik, uyuşturucu, saldırganlık, vahşet, dehşet ve fetişizm vb. unsurlara yer verilmeyecektir.”⁹⁹

Keza, TRT’nin 1993 yılı Genel Yayın Planı’nda da bir gelişme olmuş, gençlere yönelik televizyon programlarına ilişkin ilkelerin 6. maddesine “...**Gençleri yozlaştıracak, ahlâki bunalımlara sürükleyecek programlardan kaçınılacaktır**” cümlesi ilave edilmiştir.¹⁰⁰

Radyo Televizyon Yüksek Kurulu’nun, on yıl süresince, TRT televizyonlarının yayınlarıyla ilgili olarak, hazırladığı aylık raporlar da incelendiğinde, müstehcenlik konusunda herhangi bir eleştiriye

97 Kendisi ile görüştüğümüz ve o tarihlerde RTYK Başkanı olan Prof. Dr. Y. Büyükerşen 1985 ve 1992 yılları arasındaki planlarda da bu ifadelerin aynen tekrarlandığını ifade etmiştir.

98 “TRT 1992 Genel Yayın Planı”, TRT ofis çoğaltımı, s.40.

99 a.g.e., s.40.

100 “TRT 1993 Genel Yayın Planı”, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı çoğaltımı, s.50.

rastlanmamaktadır. Ancak bazı film, dizi ve programların yayın saatinin hedef kitle açısından uygun olmadığına ve bir kısım çocuk programlarının yayın saatinde ise çocukların izleme şansının az olduğuna işaret eden eleştirilere yer verildiği görülmekte ise de, bunun, batı ülkelerinde olduğu gibi, müstehcenlik endişesi ile prime-time'da "Aile Saati" ya da "watershed" kuralı koymak ihtiyacından doğmadığı açıktır.

Bununla beraber, bu eleştiriler TRT'nin program seçiminde hedef kitle ile yayın saati ilişkisine dikkat etmesi alışkanlığını sağlamıştır.

1.6. 1994 Genel Yayın Planı

1993 yılında RTYK tarafından son defa hazırlanan 1994 Genel Yayın Planı'nda¹⁰¹ ise "**Genel Durum ve Hedefler**" başlığı altında yer alan yeni bir paragraf dikkat çekmektedir:

"Özel radyo ve televizyonculuğun başlamasından sonra da TRT'de rekabet endişesi olmadan, kamu yayıncılığına yakışır bir hassasiyetle yayınların sürdürülmesi, toplum ve aile hayatımız için önemli görülmektedir."¹⁰²

Özel radyo ve TV'lerin korsan yayınları karşısında yapılan Anayasa değişikliğinin ardından bunlara meşruiyet vermek için hazırlanan 3984 sayılı kanun tasarısının yasalaşacağına belli olduğu günlerde hazırlanan 1994 Genel Yayın Planı'ndaki bu cümle, TRT dışındaki **özel radyo ve TV'lerin, rekabet amacıyla toplum ve aile hayatını korumada gerekli**

101 RTYK'nın görevi Şubat 1994 tarihinde sona ermiştir. Genel Yayın Planları her yıl için bir önceki yılın sonunda hazırlanıp yeni yılın ilk takvim gününde yürürlüğe girmektedir. Bu nedenle 1994 Genel Yayın Planı RTYK tarafından onaylanmıştır.

102 "TRT 1994 Genel Yayın Planı", Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı çoğaltımı, s.23.

hassasiyeti göstermeyeceklerinin peşinen bilindiğini gösteren resmi bir devlet belgesi niteliğini taşımaktadır.

Buraya kadar yer verdiğimiz belgelerden de anlaşılabileceği gibi, Türkiye’de devlet otoritesi, radyo ve televizyon yayınlarında müstehcenlik kapsamına girecek söz ve görüntülerin yer almayacağından o kadar emindir ki, düzenlemelerinde bunlara karşı kesin belirlemeler getirmek ihtiyacını dahi duymamıştır. “**Genel ahlâk**”, “**millî gelenekler**”, “**manevi değerler**”, “**ruh ve beden sağlığı**” gibi ifadelerin toplumda olumsuz etkiler yapabilecek yayınlara karşı yeterli olacağını sanmıştır.

2. T.C.K.’NDA TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİK VE MÜEYYİDESİ

Devlet, önceki paragrafta belirttiğimiz anlayış ve yaklaşımının sonucu olarak, yaptığı düzenlemelere aykırı olacak yayınların yapılması halinde, özel müeyyideler ya da yaptırımlar getirmek ihtiyacını da duymamıştır¹⁰³. Nitekim, RTYK’na dahi, TRT üzerinde bir yaptırım gücü verilmemiştir.

Bu konuda, muhtemelen, Türk Ceza Kanunu’ndaki genel hükümlerin işletilebileceği düşünülmüş olabilir. Çünkü 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 426. Maddesi¹⁰⁴ şöyledir:

**“Md. 426 (Değişik: 6/3/1986-3266/10 Md),
Halkın ar ve haya duygularını inciten veya cinsî arzuları
tahrik ve iltismar eder nitelikte genel ahlaka aykırı;**

1- Her nevi kitap, gazete, risale, mecmua, varak,

¹⁰³ Söz konusu yıllarda gerek yasa, gerek yayın ilkelerinde ve planlarda, RTYK’nın televizyon yayınlarının siyasi tarafsızlığını sağlamaya yönelik bir düzenlemeye önem ve ağırlık verdiği açıkça göze çarpmaktadır. Bu da o dönemlerde RTYK’nın, hükümetlerin TRT’yi kendi borozanları gibi kullanma eğilimleri nedeniyle rejime verebilecekleri zarar diğer zarar verici konulardan daha çok önemsediyini göstermektedir.

¹⁰⁴ TCK., Md. 426 (6.3.1986. 3266/10 Md ile değişik hali).

makale, ilan, resim, tasvir, plak, afiş, pankart, televizyon ve teyp bantları, fotoğraf, sinema veya projeksiyon filmlerini veya diğer anlatım araç ve gereçleri ile eşyayı teşhir eden veya ettirenler, ...

2- Eser ve mevzuları tiyatro veya sinema veya radyo veyahut televizyonlarda veyahut umumi mahallerde temsil eden veya ettirenler, ...

iki milyon liradan on milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.”

Görüldüğü gibi T.C.K.’nın 426. maddesinde “Halkın ar ve haya duygularını inciten cinsi arzuları tahrik edici” konuların, eserlerin gösterim ve temsil araçları arasına televizyon da alınmış ve suçun müeyyidesi de belirtilmiştir.

Doğal olarak, kamusal yayın yapmakla görevli, rekabet, rating ve izleyici çekmek gibi tecimsel endişesi olmayan, gerek TRT radyo ve televizyonları, gerek devletin yasal yayın izinine tâbi “Polis Radyosu” ile “Meteoroloji” radyoları için, bugüne değin, TCK’nın bu maddesini uygulayacak herhangi bir durum ortaya çıkmamıştır.

3. TRT YAYINLARINA KARŞI BİRBİRİNE ZIT TEPKİLER

Bununla beraber, zamanın akışı içinde, TRT televizyonlarında iç sansüre karşı sınırlı da olsa, zaman zaman, kamuoyunda tepkiler gelişmiş, filmlerdeki öpüşme sahneleri ile masum yatak sahnelerinin karartılması eleştirilere yol açmıştır. Oryantal dans gösterileri bile özel ve kısmen muhafazakar sayılacak giysilerle, dans figürleri kısıtlanarak, ancak yılbaşı gecesi eğlencelerinde

ekrana getirilebilmiştir.

1986 yılı Eylül'ünde, Mahmut Tâlî Öngören Cumhuriyet Gazetesinde şunları yazmıştır:

"... Küçükleri Muzır Yayınlardan Koruma Yasası, TRT'ye karışmıyor. TRT hem küçükleri hem de yetişkinleri kendi kurallarına uygun olarak koruyor. İlk olarak, 20 Ocak 1986'da yayımlanacağı açıklanan "müstehcenlik" üzerine yapılmış bir TV tartışma izlencesini yasaklamıştı TRT televizyonu. Ama aynı televizyon reklam filmlerinde kadın vücudunun tanıtılan malın satışı için kullanımında bir sakınca görmüyor. Oysa TRT'nin çarpık ölçülerine göre bu gibi reklam filmlerinin yasaklanması gerekir. Çünkü TRT yıllardan beri televizyonun düzeysiz eğlence izlencelerine çıkarılan dans topluluklarını, dansçıların açık giysilerinden ötürü, birdenbire yasakladı. Acaba TRT bu dansçıları niteliksiz danslarından ötürü eğlence izlencelerine çıkarmamayı kararlaştırsaydı daha iyi olmaz mıydı? ...".¹⁰⁵

TRT'nin özerk olduğu dönemde Yönetim Kurulu'nda üye olan ve öğrenimini Amerika'da Sinema-TV üzerine yapan, ayrıca üniversitede yine bu konuda öğretim elemanı olan Mahmut T. Öngören'in bu yazısının son paragrafı ise şöyledir:

"Hepsi iyi de, 17 Ağustos'ta televizyonda gösterilen 'Altına Hücum' adlı sinema filmini nasıl yayımladılar, bir türlü anlamadık. Filmin kahramanı kovboy bir adam öldürdükten, genç bir kıza tecavüz ettikten, durumu hoşgörüle karşılayan kız babasıyla beraber devletin altınını çaldıktan, altını çalarken kızla bir kez daha sevişmeye kalktığı anda babanın 'şimdi olmaz' diye işi ertelemek istemesinden sonra altınla kaçıp kurtuldu. 'Altına Hücum' aslında TRT'nin sahte ahlak anlayışına 'hücum'dan başka bir şey değildi".

TRT yayınlarında gösterilen yabancı filmlerin çoğalmasına paralel olarak, bir yandan sansüre karşı tepkiler gelişirken, diğer yandan bunların aksine eleştiriler de kendini göstermiştir.

¹⁰⁵ Mahmut Tali Öngören, "Ahlâka Hücum", Cumhuriyet Gazetesi, 2 Eylül 1986.

Özellikle açıkça müstehcen sahneleri olmamakla birlikte, cinsel ilişkilerin konu olarak yer aldığı ve izleyicisi çok olan, “Dallas Dizisi”nin yayınlanması bazı çevrelerce TRT’ye hücumlara sebep olmuştur.

TRT televizyonlarının programlarını, yayın sonrasında, yayın ilkelerine uyup uymadığını değerlendirmekle görevli olan RTYK’nın aylık raporlarında “Dallas” gibi “soap opera” türü diziler hakkında “müstehcenlik” ve “ahlâki” yönden eleştirilere rastlanmazken, TBMM’nde konunun zaman zaman gündeme getirildiği görülmektedir.¹⁰⁶

TRT sansürcülerinin, yasak aşkı mahkum eden ve ahlâksal bir finalle sonuçlanan Richard Quine’nin “Yasak Aşk” filminde karı-koca arasındaki, ateşli de olmayan, meşru bir öpüşme sahnesini bile müstehcen sayarak makaslamaları sanat ve sinema çevrelerince ağır şekilde eleştirilmiştir.

İlginçtir, TRT’ye ağır eleştiriler yöneltilmesine yol açan böylesine ağır bir müstehcenlik anlayışına sahip çıkan Genel Müdür Tunca Toskay daha sonra yurtdışından Türkiye’ye yönelik ilk tecimsel özel TV korsan yayınlarını başlatan ekibin başında yer alarak geniş bir hoşgörü sergilemiştir.

106 **Milletvekilli Mahmut Öztürk**, TBMM’de 4.11.1988 günü şunları söylemektedir: “Sayın üyeler, TRT, sanki Türkiye Radyo ve Televizyonu değil, dünya kültürlerinin ve yayınlarının bir kozmozu; zorla tekelinde tuttuğu bu ekranı sanki Türk milletinin gözüne sokarcasına hergün ekranlanmıza bu kozmozu yansıtmakla görevini yerine getirmekte ve huzurumuzu bozmaktadır. Bugün yediden yetmişe Türk insanı ve Türk aile yapısı ya Amerikan’ın üçüncü sınıf dehşet filmleriyle, ya da Avrupa ve Amerika’nın kendi memleketlerinde göstermeyi düşünmedikleri, **alle yapısını bozucu filmleri bizlmlkler çağdaşlaşmanın ve çağ atlamanın gereği sayarak bol bol ve zoraki olarak bizlere izletmektedirler. Hele geleceğimizin teminatı Türk çocukları nelerle, hangi filmlerle yetliyor.** Sayın Başkan, TRT’nin son günlerde ekrana çıkardığı bazı yerli ve yabancı sanatçı maskesi adı altındaki bazı isimlere bir bakalım. Sadece birkaç örnek vermek istiyorum: Ahu Tuğba, Banu Alkan ve Neriman. diğerleri, buna benzer diğerleri. Kısaca, **TRT bu göreviyle Türk genç kızına ve kadınına demek istiyor ki: Bakın, bunlar soyundular, saçıldılar, meşhur oldular, zengin oldular; siz de bunlar gibi olun.** Sayın Başkan, şunu unutmayalım: Milli benliği olmayan hiçbir devlet çağdaş olamaz. Bu devlet ister sağ görüşle idare edilsin, ister sol görüşle idare edilsin, milli benliği olmayan bir devlet çağdaş olamaz. **Türkiye’de ise, maalesef bizim paramızla kurulan ve bizim adımızı taşıyan TRT, sanki Türkiye’yi kültürüyle, diliyle, ahlâk yapısıyla, tarihiyle, alle yapısıyla alay edencesine yabancı kültüre esir etmektedir.**”, TBMM Tutanak Müdürlüğü, Grup: Cem/13, s.32-33.

Televizyon-sinema ilişkilerinde cinsel politikaları inceleyen Agâh Özgüç bu konuda şunları söylemektedir:¹⁰⁷

“Ya Tunca Toskay’dan önceki Genel Müdür Macit Akman döneminde bu olgu nasıl gelişmişti? İşte Akman da *Üç İstanbul* adlı dizinin bazı sahnelerinin kesime uğraması nedeniyle denetime karşı çıkan Feyzi Tuna’yı eleştirerek, TRT’nin cinsel politikasını şu sözleriyle açıklıyordu: ‘Feyzi bey kendini biraz fazla yetkili görüyor galiba. Bitmiş onun işi. Eserini TRT’ye teslim etmiş. Biz dışarıdan da film alıyoruz. Onu da kesiyoruz. Dışardaki rejisörler de bana böyle mi söylüyor yani. Mesela dışarıdan aldığımız filmlerin çoğu ya polisiye ya da seks konulu. benim toplumum 40 saniyeli bir seks sahnesine tahammül edemez. Ben de onu kesiyorum, 3 saniyeye indiriyorum.’

Demek ki uluslararası üne sahip yönetmenlerin filmleri TRT’nin makasıyla kuşa döndürülebiliyorken Feyzi Tuna da kim oluyordu? Hele, Amerikan yaşam biçimini bir dizi çarpık ilişkiyle sergileyen Dallas’ı makaslamasalar Türk izleyicisi Akman’ın deyişiyle nasıl “tahammül” edebilecekti? Oysa ne kadar kesilip tırpanlansa da seks olgusu ve Amerikan aile yaşamındaki çürüme, söz konusu dizinin temel içeriğiydi. Ve Türk toplumunun bu diziyi soluk almadan, genel bir beğeniyle izlediği gerçektir. Kaldı ki PLAR’ın 1983 yılında yaptığı bir kamuoyu araştırmasına göre en çok izlenen yabancı dizi Dallas’tı.”

4. ÇANAK ANTENLER, KORSAN YAYINLARLA AVRUPA TELEVİZYONLARININ MÜSTEHCEN PROGRAMLARI

1980’li yılların sonlarında, Türk izleyicisi TRT yayınları dışında, Avrupa ülkelerinin uydu yayınlarını da ekranlarında yakalamaya başladılar. Bu yayınları uydu çanak antenleri ile alan PTT önce Ankara’da sonra İstanbul’da kablo şebekeleri ile ücret karşılığı evlere dağıtım yapmaya başladı.

107 Agâh Özgüç, “Türk Sinemasında Cinselliğin Tarihi”, Antrakt yayınları, 1994, s.208.

Bu olayla Türkiye’de ilk kez bir devlet kuruluğu hiçbir bedel ödemededen ve uluslararası telif hakları anlaşmalarına aldınış etmeden yabancı bir ülkenin programlarını ücret karşılığđ yeniden yayınlıyordu (rebroadcasting-redüfuzion).

Bu durum, RTYK’nın hükümeti uyarması ile tartışmaya yol açtı. Tartışmalar yapılırken bazı illerde Belediyelerin de, o tarihlerde yurda kaçak giren, çanak antenler ile uydudan aldıkları yabancı yayınları, “**kamu hizmeti**” gerekçesiyle ve yine kaçak getirilmiş verici cihaz ve yayıcı antenlerle, illegal olarak yayınlamaya başladılar. Bunlardan bazı belediye başkanları kameralar ve amatör stüdyo cihazları ile işi büyütüp, kendilerinin ve mensubu oldukları partilerin icraatlarının propagandasını yaptıkları gibi, RTL gibi kısmen müstehcen kapsamlı, hatta porno ölçüsüne girebilecek yayınlar yapan Avrupa televizyonlarını yörelerine izlettirmeye başladılar. Tartışmalar büyüdü. RTYK, çanak antenler vasıtasıyla, uydudan gelen serbest yabancı yayınların alınmasının Anayasa ve yasalar açısından suç olmadığını, ancak bunun tekrar yayına verilmesinin hem Anayasa hem de TRT yasası açısından suç olduğunu söylüyordu¹⁰⁸. Valiler İller Kanunu gereğince bu yayınları durduruyor, cihazlara el koyuyordu.

Bu arada muhalefet milletvekillerinden birinin İzmir’de bir apartmanın üst katını kiralayıp, oradan yerel yayınların sürdürölmesini, kendi dokunulmazlığının kanatları altında, polislere karşı korumaya aldığđ da görölüyordu.

108 Anayasa’nın 133. Maddesi, radyo ve televizyon yayınlarının devlet tekeli altında olduğu ve bu alanın kanunla düzenleneceğđ hükmünü taşıyordu. Yasal düzenleme ise bu konuda yalnızca TRT ile devlet kuruluşlarına ait olan Polis Radyosu ve Meteoroloji Radyosuna yayın imkânı tanıyordu. Çanak anten kullanarak uydudan yayın almak ise, İnsan Hakları Beyannamesi’ndeki haberalma özgürlüğü ile ilgiliydi. Türkiye bu beyannameyi imzalamıştı. Dolayısıyla çanak antenle yabancı yayın izlemek suç değildi.

O dönemde, tirajları düşen yazılı basın da Türkiye’de TRT tekelinin kırılıp, kendilerine özel radyo ve televizyon yayıncılığı imkânının doğmasını beklediği için, başlayan televizyon yayın kaosunun yanında yer alıyordu.

5. İLK TÜRK TİCARİ TELEVİZYONUNUN AVRUPA’DAN TÜRKİYE’YE YÖNELİK YAYINI İLE HIZLANAN KAOS

Bu gelişmeler arasında Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın oğlunun bir şirket kurup, uydudan kanal kiralayarak, eski Genel Müdür Tunca Toskay ve TRT’den ayrılan ekibi ile birlikte Avrupa’dan Türkiye’ye yönelik ticari özel televizyon yayınlarına başladıkları ve devlet bankaları başta olmak üzere büyük firmalardan reklamlar aldıkları görüldü.

“Magic Box” adlı bu televizyonun hükümetin müsamahası ile karşılanması üzerine, aynı şekilde korsan yayın yapan özel televizyonların sayısı 1990 yılından sonra hızla artmaya başladı.

Bunları çok daha ucuza mâl olan ve mantar gibi çoğalan yurtiçi korsan radyo yayınları takip etti. Radyo yayınları ile valiliklerin ve polisin başa çıkması daha kolaydı.

Ne var ki, başta muhalefet partilerinininkiler olmak üzere, milletvekilleri seçimlerde kendilerinin propogandasını yapacakları medya kanalı olarak gördükleri bu korsan yayınların Anayasa’yı ve yürürlükteki kanunları delmesine göz yumdular.

Yalnızca, TRT ile ilgili ve oluşum tarzı itibariyle bağımsız ve tarafsız bir yapıya sahip olan RTYK, hükümete ve partilere, Anayasanın 133’üncü maddesi ile Türkiye Radyo ve Televizyon yasasının ivedi olarak

düzenlenmesi zaruretini hatırlatarak, bu konuda yasa tasarıları hazırlamaya yardımcı olacağını bildirdi. RTYK'ya göre, daha çok gecikilmesi ve alelacele, yalnızca siyasi çıkarlar açısından hazırlanacak bir kanunun ülkeyi pek çok ve sonradan çözülmesi güç sorunlarla karşı karşıya bırakması kuvvetle muhtemeldi.

Ancak, politikacıların, (valilerin yayınlarını önlediği onlarca, daha sonra yüzlerce) korsan radyoların yanında yer almaları ve yakalarına siyah kurdeleler takarak “radyomu istiyorum” sloganlı popülist kampanyalara katıldıkları süreç içinde, bu istasyonların gayri meşru şekilde kurulmasına izin verilmemesi için, suç duyurusunda bulunan, Anayasa ve yasa düzenine sahip çıkmak isteyen RTYK'ya kulak asılmadı hatta çok kızıldı¹⁰⁹.

6. ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ, YENİ DÜZENLEME VE RTÜK DÖNEMİ

Sonuçta, giderek büyüyen **yayın kaosu**nu önlemek için Anayasa'nın özel televizyonlara imkân vermeyen 113. maddesi, değiştirildi. Arkasından da alelacele “3984 sayılı, **Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun**” TBMM'de kabul edilip yürürlüğe sokuldu.¹¹⁰ Böylece korsan yayın kuruluşları ruhsat alacakları tarihe kadar “fiili yayın kuruluşu” oldular.

3984 sayılı Kanun RTYK'yı kaldırıp, yerine TBMM'deki partilerin göstereceği adaylar arasından seçilecek kimselerden oluşan RTÜK (**Radyo ve Televizyon Üst Kurulu**) adıyla yeni bir kamu otoritesi oluşturuyordu.

109 RTYK Başkanı Yılmaz Büyükerşen'le konuşmada anlatılanlar ve o tarihlerde yayınlanan muhtelif gazetelerdeki haberler.

110 20.4.1994.

RTYK'nın aksine RTÜK'ün, nerede ise sınırsız sayılacak kadar bir yaptırım gücüne sahip olmasına karşın, üyelerinin TBMM'ce siyasi partilerin kontenjanları için gösterdikleri adaylar arasından seçilmesi; görev dönemi süresinde, iktidarlar değişse bile onların kontenjanından seçilenlerin değişmemesinin sakıncaları üzerinde eleştiriler başladı. RTÜK'ün bu yönü ile tarafsız değil siyasi taraflı bir kuruluş olduğu ileri sürüldü. Değişen üyeler yerine, seçim kaybetmiş eski milletvekillerinin üye yapılması, bazı üyelerin siyasi parti yanlısı tutumları, eleştirileri arttırdı. Yasanın bu açılardan son derece sakıncalı bir düzenleme getirdiği ve mutlaka değişmesi gerektiği yolundaki sürekli eleştiriler günümüzde de hâlâ devam etmektedir.

6.1. Yeni Dönemde Televizyon Yayınlarında Müstehcenlik

Özel radyo ve televizyon istasyonlarının kuruluşuna ve ticari yayın yapmalarına izin veren 3984 sayılı kanunun, batı ülkelerindeki tecrübeler göz önüne alınarak, “**müstehcen yayın**” konusunda, yayın ilkelerine sınırları belirli tariflerin konması için gereken özenin gösterilip, lüzumun duyulduğunu söylemek mümkün değildir. Böyle bir ihtiyacın akla bile getirilmediği, bu konudaki iki bentten anlaşılmaktadır.

Çünkü kanunun “Yayın İlkeleri”ni sıralayan 4. maddesinin (d) bendinde; yayınların “**Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına uygun olacağı**”, (m) bendinde; “**Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek yayınların yapılmaması**”nın esas olduğu şeklinde, genel kapsamlı ve herkese göre değişebilecek, ölçütler ifade edilmektedir.

Diğer bir deyişle kanunda “**müstehcenliğin**” açıkça anlaşılabilir bir tarifi yapılmamış ve kapsamı belirtilmemiştir.

Türkiye'deki radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının kanun hükümlerine uyup uymadıklarını kuracağı izleme sistemleriyle incelemek ve denetlemek, uymayanları cezalandırmakla görevli RTÜK'ün, yayınlanan **Yönetmelikler ve Tebliğler** kitabının önsözünde, başkan (eski milletvekili) Güneş Müftüoğlu şunları söylemektedir:

“RTÜK: Türk ailesi, erkeği, kadını, genci ve çocuğu, kısaca Türk insanı için ideali aramakla yükümlüdür. RTÜK'ten kanun ve yönetmeliklerinde yer alan bu çerçevenin dışına çıkılmasını isteme hakkına kimse sahip değildir, hatta bunu tartışmamalıdır.

.....

Üst kurul, uyarılarında zarar vermeyi değil; ödüllendirmeyi, cezalandırmayı değil; cesaret vermeyi, tehdit ya da sansürü değil; uyarmayı benimsemiştir. Kanaatimce 'kamunun ilgisini ne çekiyorsa o kamunun yararınadır' görüşü doğru değildir. Görsel ve işitsel basın yani medya (yayıncılar, gazeteciler) kamu yararına hizmet etmeli, kamunun ruhuna ve vicdanına en azından saygı duymalıdır.

.....

Bir otokritik yapmak gerekirse, RTÜK olarak geniş müsamahalarımızın yanında yeterli inceleme ve denetimi yapabildiğimizi söylemek de doğru olmaz.”¹¹¹

RTÜK Başkanı'nın bu satırları da gösteriyor ki, kurul geniş yetkilerine rağmen bunları pek kullanmak niyetinde değildir. Hele son paragraftaki otokritik açık bir itiraf olarak, özel ticari televizyon yayıncılarına adeta, kendilerinden korkulmaması mesajını vermektedir.

Nitekim Üst Kurul 1994 yılında dört; 1995 yılında beş; 1996 yılında da dört olmak üzere 13 yönetmelik hazırlayıp yürürlüğe koymuş, ayrıca altı tebliğ ve duyuru yayınlamıştır. Bunlar arasında yer alan “**Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında**

111 RTÜK- Kanun, Yönetmelikler ve Tebliğler, Ankara, Aralık 1996.

Yönetmelik"te de müstehcenlik hakkında yeterli ve doyurucu bir tarifi yer aldığını söyleyemiyoruz.

Kaldı ki, bu yönetmelikte, Genel Yayın İlkelerini belirleyen 5. maddenin (d) bendi olarak yer alan şu ilke bile, herkese farklı şeyler söyleyebilecek bir baştan savmalık sergilemektedir:

"Genel ahlâka aykırı ... ve toplumun en küçük birimi olan aile yapısını zedeleyecek nitelikte yayın yapılamaz."¹¹²

6.2. Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'nde Yayıncının Sorumluluğu

RTÜK'ün yukarıda bahsedilen yönetmeliği hazırlarken yalnızca 3984 sayılı yasanın ilkelerini gözönünde tutmasının yanı sıra, vaktiyle RTYK'nın tesbit ettiği yayın ilkelerini de, büyük ölçüde aynen, yeni Genel Yayın İlkeleri'ne aktarmakla yetindiği ve bu arada, kendi kuruluşundan önce, 4 Kasım 1993 tarihli ve 3915 sayılı Kanunla Türkiye'nin onaylanması uygun görülen "**Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi**"nin yayıncıların sorumluluklarına ait şartlarını dahi unutmuş görülmektedir. Oysa, RTÜK'ün Genel Yayın İlkelerini kaleme alırken bu sözleşme hükümlerini dikkate alması gerekirdi.

Nitekim, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, özel televizyonların Cine-5'e karşılık, müstehcen sayılan film gösterilerine ağırlık vermeye başladıkları 1995 yılında yaptığı uyarılara uymadığını gördüğü Kanal-6, Kanal-D ve Show TV için verdiği geçici yayın kapatma cezasını Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'ne dayandırmak ihtiyacını duymuştur.

¹¹² a.g.e., s.183.

Kapatma kararına karşı İdare Mahkemesi'ne yürütmeyi durdurma talebinde bulunan televizyon kanallarının itirazına karşı RTÜK savunmasıyla birlikte, kapatmaya neden olan Show TV'deki "On Bir Gün, On Bir Gece" ile Kanal-D'deki "Dokuz Buçuk Hafta" ve "Mutluluk Sahili" filmlerinin yanı sıra Kanal-6'da yayınlanan "Gülyüzlü Roza" filminin kasetlerini mahkemeye yollama kararı almıştır.

RTÜK'ün o tarihte başkanı olan Ali Baransel, bu konuda gazeteci Nesrin Balkıs'a şunları söylemiştir:

"Henüz dava konusu kararlarımız üzerine verilmiş kesin bir hüküm söz konusu değil. Mahkemenin yürütmeyi durdurması durumunda bütün yasal yollara başvurulacak. Hukukun üstünlüğü ilkesine hepimiz aynı hassasiyetle yaklaşmalıyız. Medyanın bu anlamda bir ayrıcalığı olduğu düşünülemez. Yargıdan çıkacak kararlar, sağlam ve sağlıklı yayın geleneklerinin oluşmasına katkı sağlayacaktır."

Baransel, söz konusu filmlerin bir bölümünün gece geç saatlerde ekrana geldiğinin hatırlatılması üzerine, filmlere ait fragmanların cinsellik içeren görüntülerden seçildiğini ve bu fragmanların çeşitli saatlerde ekrana geldiğini hatırlatmıştır. Baransel, Show TV'ye, kurul olarak "Onbir Gün Onbir Gece" adlı filmin daha önceki yayınından dolayı 17 Kasım'da ilk uyarılarını yolladıklarını, buna rağmen filmin tekrar yayınlandığını ve RTÜK'ün kapatma kararına ilişkin savunmasını 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Kanun'un yanı sıra, Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'ne de dayandırıldığını ve sözleşmenin 7. maddesinin (a) bendi, "**Program hizmetleri edebe aykırı olmayacak ve pornografi içermeyecek**" hükmünü öngördüğünü ifade etmiştir.

Baransel, Kültür bakanlığı'ndan onay almış bir sinema filminin televizyonda neden yayınlanamayacağına ilişkin soruya karşılık, "Kültür

Bakanlığı'nın filmlere, Sinema ve Müzik Eserleri Kanunu ve ona bağlı yönetmelikler doğrultusunda, ceza hukuku açısından bir suç teşkil edip etmediği açısından bakmaktadır" cevabını vermiştir. Baransel, sinema filmlerinin televizyon ekranına geldiği anda 3984 sayılı kanunu ilgilendirdiğini belirterek "Bizim kanunumuz, böyle bir atıfta bulunmamış. Kültür Bakanlığı'nca onaylanan filmlerin televizyonda gösterilebileceği yolunda bir hüküm yok" demiştir.¹¹³

Çünkü sözleşmenin "Yayıncının Sorumlulukları"nı içeren 7. maddesinin 1. bendinin (a) fıkrası programlar hakkında "Edebe aykırı olmayacak ve pornografi içermeyecek" hükmünü taşımaktadır.

6.3. 1996 Yılı Sonunda Cinsel Duygu Sömürüsüne ve Cinsellik İçerikli Yayınların Saatine Ölçüt Getirilmesi

Ticari televizyonların giderek müstehcen yayınlarını arttırmaları üzerine RTÜK, nihayet iki yıla yakın bir zaman geçtikten sonra, yönetmelikteki eksikliğin farkına vararak, Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 10. maddesinde yaptığı bir değişiklikle **müstehcenlik** anlayışına, kısmen de olsa, bir açıklık getirebilmiştir.

13.12.1996 tarihinde Resmi Gazete'de¹¹⁴ yayınlanan, değişik 10. madde şu hükmü taşımaktadır:

"Cinsel duyguları sömürmeye yönelik yayın yapılamaz. Ancak tür ve içerik gereği, cinselliğin yer aldığı yapımlar, gençlerin ve çocukların zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlâki gelişimini korumak amacıyla uygun uyarılar yapılarak, saat 24.00 ile 5.00 arasında

113 Nesrin Balkis, "RTÜK'ten Sansür Savunması", Yeni Yüzyıl gazetesi, 16 Temmuz 1995.

114 Resmi Gazete, sayı:22846.

yayınlanabilir. Bu tür programların tanıtım duyurularında, cinselliğin teşhir edildiği bölümler kullanılamaz ve bu duyurular saat 21.30'dan önce yapılamaz.”

Söz konusu yönetmelik maddesindeki değişiklik ile yalnızca **müستهcencilik** kavramı, ilk kez, geniş anlamlardan kurtarılarak sınır sayılabilecek bir ölçüde (hiç olmazsa cinsel duyguları sömürme ve cinselliğin teşhiri şeklinde) bir içerik kazanmakla kalmamış, aynı zamanda televizyon yayıncılığımız, batı ülkelerindeki gibi, prime time “**Aile Saati**” ya da “**Water Shed**” kavramına kavuşmuştur.

Bu değişikliğin, evvelce bahsi geçen, Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu'nun anketleri sonucunda RTÜK'e gelen bir telkin ve taleple mi yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. Çünkü, özellikle “**aile saati**” nin tespiti geniş bir kamuoyu araştırmasını gerektirmektedir. RTÜK'ün bu konudaki araştırmalarının ise 1997 yılında yapıldığı görülmektedir. Bu gelişime bakılırsa, bir yandan Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptırdığı araştırma çalışmasının bulguları ile diğer yandan “**genel ahlaki kurallar**” gibi ve benzeri muğlak ifadeli yayın ilkelerine göre verilen yayın durdurma cezalarına, idare mahkemelerinde yapılan itirazlarda, yargıçların belirsiz tarifler karşısındaki yorum farklılıklarının, RTÜK'ü müستهcenciliğin biraz daha belirgin tarifini yapmaya zorladığı anlaşılmaktadır.

7. RTÜK'ÜN KAMUOYU ARAŞTIRMALARINDA TV'DE MÜSTEHCENLİK BULGULARI

Bütün bunlara rağmen, RTÜK'ün son zamanlarda kendi araştırma dairesine yaptırdığı anketlerde, televizyonlarda cinselliğin teşhirine ait detaylı sorgulamalarla, izleyicilerin müستهcencilığe karşı gerçek tepkisini

ölçtüğünü söyleyebilmek oldukça güçtür. Örneğin, anketlerde sorulan sorular: “Genel ahlaka aykırı, toplum huzurunu bozan ve Türk aile yapısı ile bağdaşmayan yayın yapıyor mu?” ya da buna benzer şekildeki sorulardır.

RTÜK, bu anketlerin sonuçlarını 1997 yılı Ağustos ve Eylül aylarında aşağıda Tablo:13 ve 14’de görüldüğü şekilde yayınlamıştır:

TABLO:13- TV Yayınları ve Programları Hakkında Vatandaşların Görüşü

Anket Soruları	Evet %	Hayır %
- Çocukların cinsel istismarına yönelik yayın yapıyor mu?	90	10
- Çocukların TV izleyebileceği saatlerde, şiddet, cinsellik ve zararlı madde bağımlılığını özendirici programlar yayınlanıyor mu?	85	15
- Çocukların şiddet, cinsellik ve zararlı madde bağımlılığını özendirici programları izleyip izlememesini kontrol edebiliyor musunuz?	35	65
- Genel ahlaka aykırı, toplum huzurunu bozan ve Türk aile yapısı ile bağdaşmayan yayınlan yapıyor mu?	57	26 (Kısmen)

Kaynak : RTÜK İLETİŞİM, Yıl:1, Sayı:1, S. 24-25’den düzenlendi.

**TABLO:14 - Anaokulu, İlkokul Sahip, Yönetici ve Velilerine
Uygulanan Anket**

Anket Soruları	Fazla	Çok Fazla
- Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek yayınlara ne kadar yer veriliyor?	44.5	35.5
- Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek yayınlara ne kadar yer veriliyor?	48.2	36.45

Kaynak : y.a.g.e. s. 25'den düzenlendi

Bu tablolardan ve soru tarzından da anlaşılabileceği gibi, RTÜK “müstehcenlik” konusunda halâ derinlemesine ölçütlere ulaşamamış, bu bağlamda televizyon yayınlarında izleyicinin nereye kadar kabuledebilir olabileceği ya da yayıncının sınırlarının nerede biteceğini tesbit etmeye yarayacak, detaylı kamuoyu araştırmaları yerine, adeta kendisinin almak istediği cevaplara yönlendirilmiş izlenimini veren küçük çaplı bir alan araştırmasıyla yetinmektedir.¹¹⁵

¹¹⁵ Buna karşılık RTÜK’ün çocuk istismarına ilişkin araştırmalarının, göreceli olarak, biraz daha detaylı ve ışık tutacak bulgular elde ettiğini söyleyebiliriz.

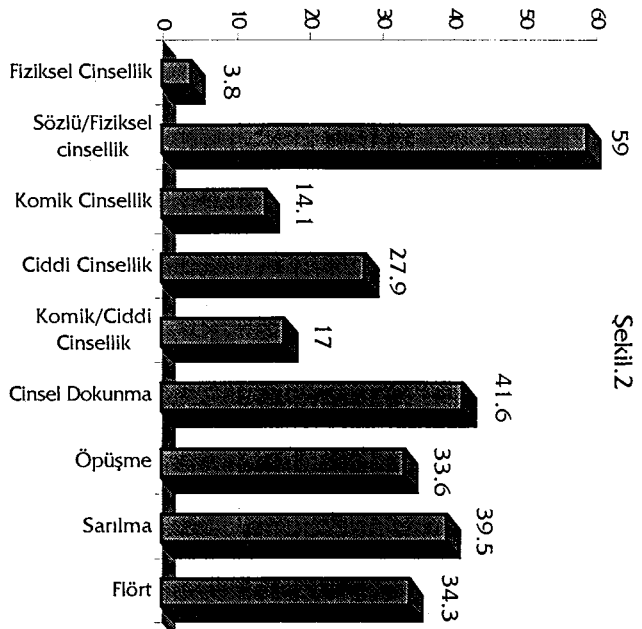
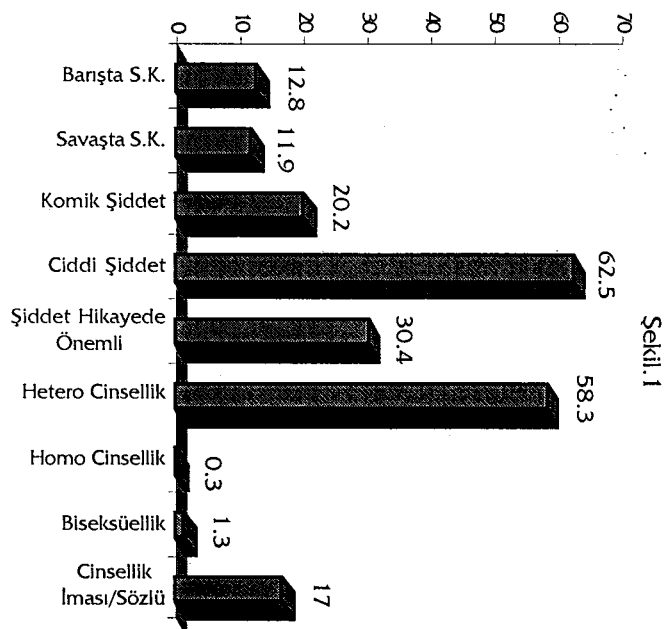
8. BAŞBAKANLIK AİLE ARAŞTIRMA KURUMU'NUN TV YAYINLARINDA MÜSTEHCENLİK BULGULARI

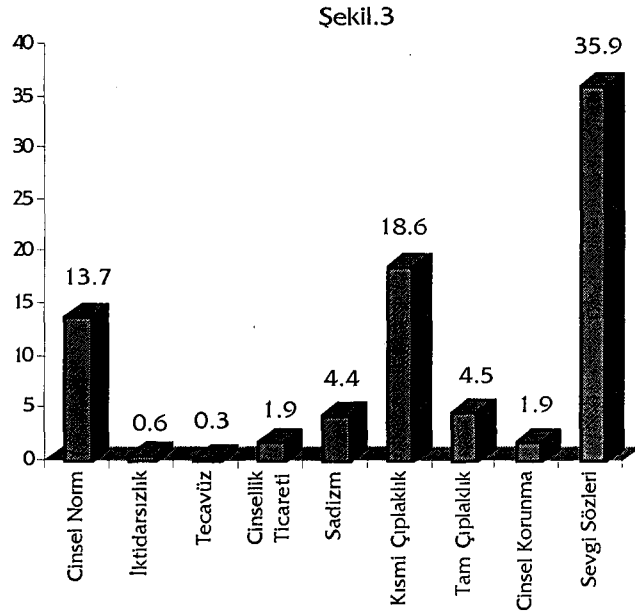
Diğer taraftan, Türkiye’de televizyon yayınlarında müstehcenlik araştırmasına, evvelce sözünü ettiğimiz, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun çalışmalarında (Doç. Dr. Veysel Batmaz ve Dr. Asu Aksoy 1995) elde edilen bazı bulgular, gerek anketin metodu, gerek kapsamı ve analizi nedeniyle, daha aydınlatıcı; konuya yaklaşımda daha yardımcı niteliktedir.

Söz konusu çalışmada Batmaz ve Aksoy ulusal çapta yayın yapan TRT1, TRT2, InterStar, Kanal 6 ve Show televizyonlarının 1992 Aralık ayından 1993 Aralık ayına kadar olan sürede birer haftalık örneklem programlarını içerikleri açısından da analiz etmişlerdir. Dramatik programlar, pembe diziler, filmler ve televizyon tiyatrolarını kapsayan yayınlarda “sözlü ve fiziksel cinsellik” %59’la şiddet ve suçtan sonra üçüncü sırayı almaktadır. Bunun kendi içindeki ağırlıklı dağılımı %58’le homoseksüel ilişki; %35.9’la sevgi sözleri ve görüntülerinden ibarettir. Kısmî çıplaklık %18.6 iken tam çıplaklık %4.5 olarak gerçekleşmiştir.¹¹⁶ (Şekil.1, 2 ve 3’te cinsellikle ilgili sonuçlar verilmiştir).

Yine aynı araştırmaya göre; yetişkinlerin %35’i televizyon programları arasında en çok rahatsız oldukları programların “**cinselliği ön plana çıkaran erotik yapımlar**” olduğuna işaret etmişlerdir. Yetişkinlerin %1.4’ü de çocukları açısından endişe nedeniyle rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda kadınların TV’deki çıplaklığın çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinden şikayet ederken, erkeklerin reklamlardan şikayet ettikleri görülmüştür.

¹¹⁶ Batmaz & Aksoy, age s. 66.

Programların ana karakterlerinin %61'inin heteroseksüel ilişki içinde ima edilmesine karşılık, %46'sının romantik bir ilişki içinde tasvir edildiği belirlenmiştir¹¹⁷.

Bu araştırma Türkiye'de televizyon yayınlarında müstehcenlik konusuna ışık tutmakta önemli bir olaya dikkatleri çekmekle beraber, müstehcenlik kapsamı içine giren eşcinsellik ve pornografi konularında ayrıntılı bulgulara sahip değildir. Oysa Türkiye televizyonlarında gerek drama, gerek eğlence, gerek durum komedileri ile gerek talkshowlarda ve filmlerde bu konularla ilgili olarak, bazen dozu kaçan, hem sözlü hem hareketli imalar yapılmakta, tasvirlerle yer verilmektedir.¹¹⁸

Şifreli yayın yapan Cine-5'de gösterilen filmlerin bazılarının daha sonraları Show TV'de, rating uğruna "**prime time**"da yayınlarına rastlanmasının yanı sıra, "**Tutti Furitti**" gibi striptiz şovları ve yine Cine-

¹¹⁷ a.g.e. s. 86,88.

¹¹⁸ Örneğin "Olacak O Kadar", "Huysuz Virjin" ve benzeri programlar gibi.

5’de şifreli filmlere ilişkin, prime time ve gündüz saatlerde, aralıklarla, şifresiz reklam spotları gösterilerek “**play boy**” şifreli kanalına abone çekmek gayretleri, yayıncıların, müstehcenliğin Türk izleyicisini çektiğine - artık iyice- inandıklarını ortaya koymaktadır.

9. RTÜK’ÜN MÜSTEHCEN YAYINLARA VERDİĞİ UYARI VE YAYIN DURDURMA CEZALARI

Hal böyle olunca, rekabet içindeki ticari radyo ve televizyon yayıncılığının sorunlarını Türkiye’den önce yaşamış ülkelerdeki tecrübelerden yararlanılan ciddi ve tutarlı bir yasa çıkarmak yerine, konuya sadece siyasi popülizm amacıyla yaklaşan siyasetçilerin alelacele onayladıkları 3984 sayılı yasayla, yayın kuruluşları ve RTÜK arasında devamlı bir sürtüşmeye ve davalara ortam hazırlamaları kaçınılmaz olmuştur.

RTÜK, radyo ve televizyonlarda müstehcen içerikli yayınlara karşı “**uyarı**”dan sonra “**geçici yayın durdurma**” cezalarını uygulayınca, yayın kuruluşları da “**yürütmeyi durdurma**” talebiyle idare mahkemesine başvurmaya başlamışlardır. Bunlardan bazılarının mahkemece kabul edilerek yürütmenin durdurulduğu, bazılarında talebin red edildiği ya da mahkemelerin davacı yayın kuruluşunun talebini kabul etmesine karşılık, RTÜK’ün Bölge İdare Mahkemesi’ne yaptığı itiraz üzerine, talebin reddine karar verdiği görülmektedir

RTÜK’ün “**yayınları geçici olarak durdurma**” ya da bir başka deyişle televizyon istasyonunu “**geçici kapatma**” kararları 3984 Sayılı Kanunun Yayın İlkelerinin 4/d ve 4/m maddelerine dayanmaktadır.¹¹⁹

119 4/d “Genel ahlâk, toplum huzuru ve aile yapısına aykırılık”; 4/m “Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlâki gelişimini olumsuz yönde etkilemek” suçunu tarif etmektedir.

Yakın tarihlere kadar, söz konusu ilkelerin ihlâlinin, bu çok geniş tarifine göre, yayınlanan programların müstehcen bulunan hangi fiilî görüntü, tasvir veya söz ya da imâdan kaynaklandığına dair RTÜK'ün gerekçeli kararlarına, (biri hariç¹²⁰), rastlamak mümkün olamamıştır¹²¹. Son zamanlarda ise bu tutum bırakılarak, yönetmelik maddesi ve bendindeki ifadeler yer verilerek cezaya esas olan suç belirtilmektedir. Ancak programın neresinde, nasıl bir görüntü, tasvir, söz ya da imâ kullanıldığı için suç unsuru görüldüğü, açıklanmamaktadır.

1998 yılının hemen başında, Ankara'da 16 Ocak günü, RTÜK'ün birden bire, Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Işıl Saygın'ın da katıldığı bir panel düzenleyerek, televizyonda şiddet ve müstehcenliği gündeme getirdiği görülmektedir. Panelde konuşan RTÜK Başkanı Prof. Dr. İbrahim Ağâh Çubukçu, **“kurulun o güne kadar, genel ahlâk, toplum huzuru ve Türk aile yapısına aykırı yayın yapan 8 radyo ve 25 televizyon kuruluşunu uyardığını, aynı nitelikteki yayınları sürdüren radyolara toplam 8 gün, televizyonlara da 14 gün süreyle yayınlarını geçici durdurma cezası verdiklerini”** söylemiştir.¹²²

RTÜK'ün Genel ahlaka aykırı ... ve aile yapısını zedeleyecek nitelikte (açık deyiimiyle müstehcen) yayın yapan kanallara, yayın durdurma cezasından önce bu konuda verdiği uyarıların toplam sayısı ise 41'dir.¹²³

RTÜK Başkanı Çubukçu, bu cezaların nedenini şu sözlerle açıklamaktadır:

120 O da, 17 Ekim 1997'de KanalD'de yayınlanan “Huysuz ve Tatlı Kadın” programında “argo sözcükler kullanıldığı, söz, mimik, el-kol işaretleriyle cinselliğin ön plana çıkarıldığı”na ilişkin bir cümleden ibarettir. (Kaynak 22 Şubat 1998 tarihli Hürriyet)

121 Hiç değilse, bu konuda RTÜK'ün yargıya verilen savunma veya Bölge İdare Mahkemeleri ile Danıştay'a başvurularında ileri sürdüğü konulardan, anlamlı gerekçelere ulaşabilmek için yapılan taleplerde “gizlilik” gerekçesi ile maalesef geri çevrilmiştir.

122 Başkanın konuşma metni, s.4.

123 Liberal Bakış, Yeni Yüzyıl gazetesinin eki, 2 Mart 1998, s.7.

“3984 sayılı Kanun ve bundan kaynaklanan yönetmelikler çocukların ve gençlerin olumsuz yönde etkilenmelerini önlemek amacıyla tıpkı şiddet unsuru içeren programlarda olduğu gibi, müstehcen nitelikli programların da ancak saat 24.00 ile 5.00 arasında yayınlanmasını öngörmektedir. Cinsel duyguları sömürmeye yönelik yayınların tamamıyla yasaklandığı sadece, tür ve içerik gereği içinde cinselliğin yer aldığı programların yayınlanmasına izin verildiği unutulmamalıdır. Bu tür programların tanıtımlarına da çocuk ve gençlerin izleyebilecekleri saatlerde izin verilmemektedir. Bu konuda son derece hassas olan Üst Kurulumuzun en önem verdiği nokta; gençlerin ve çocukların zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlâki gelişimini korumanın yanı sıra, genel ahlâka aykırı, toplumun en küçük birimi olan aile yapısını zedeleyici nitelikte yayınlara engel olunmasıdır. Milli ve manevi değerlerimizi azami ölçüde koruyan Üst Kurulumuzun hedefi, tüm yayın kuruluşlarınca Türk aile yapısının gelişimini sağlayacak bir yayıncılık siyasetini izlemelerinin sağlanmasıdır.”

RTÜK Başkanının bu konuşması biri 21 Ocak 1998 tarihini, diğeri de hemen ertesi gün, yani 22 Ocak 1998 tarihlerini taşıyan iki RTÜK Bildirisi’nde yayınlanmıştır.

Birinci bildiri ile radyo ve televizyonlara adeta kapatma ve uyarı cezaları yağdırılmıştır. Bu cezaların o zamana kadar verilenlerden ağır olduğu dikkati çekmektedir.

Ceza alan radyo ve televizyonlar arasında suçu müstehcenlik olan Kanal-D’ye verilen ceza 3 gün kapatma olarak kararlaştırılmıştır. Cezaya sebep olan programın yıldızı “Huysuz Virjin” ünvanlı Seyfi Dursunoğlu, daha sonra bir haftalık derginin¹²⁴ yanı sıra, Şubat ayının sonunda yayınlanan programında: **“Ben televizyon kapattıran sanatçiyim. RTÜK’ün kararından sonra Kanal bana 13 bölüm daha uzatmam için teklifte bulunuyor. Demek ki hallerinden memnunar. Ayrıca – Seyfi beye söylemeyin üzülmesin– diyorlar”** sözlerini cesaretle söylemiştir.

124 Zeynep Bölükbaşı, “Huysuz Virjin”, Tempo, 4 Mart 1998, s.27.

Bu da göstermektedir ki, özel televizyonlar müstehcenliği izleyici çeken bir unsur olarak kullanmakta, hatta RTÜK cezalarını bir çeşit reklam fırsatı saymaktadırlar.

RTÜK'ün ikinci bildirisi¹²⁵ sporda şiddete ait olmakla birlikte sorumlu Devlet Bakanı Işıl Saygın'ın bir çağrısının bu bildiriye eklendiği görülmektedir. Çağrı özel radyo ve TV'lere yönelik olup, yayınlarda yer alan şiddet ve öne çıkarılan cinselliğin, müstehcen programların çocuk ve aile üzerindeki olumsuz etkilerine karşı TV kuruluşlarını özdenetime ve sorumluluk duygusuna sahip olmaya davet etmektedir.¹²⁶

Bütün bu gelişmelere karşın, 9 Şubat 1998 günü akşam prime-time'daki "Olay Hattı" adlı haber programda bir genç kızın hipnozla uyutularak orgazma ulaştırılmasının gösterilmesi, kamuoyunda da büyük tepki uyandırmaya yetmiştir.

Programda, bir astroloğun, cinsel sorunları olan bir kadını hipnoz etmesi ve onun neden "erkek düşmanı" olduğunu saptaması anlatılmaktaydı. Genç kadının, hipnoz sırasında daha önce yaşadığı cinsel ilişkiyi yeniden hissetmesi, müzik eşliğinde yayınlanmıştı. Ayrıca stüdyoda da program sunucusu astrologla konuyla ilgili "kapsamlı" bir sohbet de yapmıştı. "Alo RTÜK" hattı olan 178'e, gerek Hipnoz olayına, gerek Inter Star'ın prime-time'da ekrana getirdiği "Show Girls" adlı filme kamuoyundan yoğun tepki geldiği görülmüştür.

Bu olay üzerine televizyon yöneticileri ve haber sorumluları konuyla ilgili şu görüşleri dile getirmişlerdir:

125 – Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Bildirisi, 21 Ocak 1998
– Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Bildirisi, 22 Ocak 1998

126 Bu çağrıya sondaki ekler arasında yer vermekteyiz.

√ **Ali Baransel** (TGRT Genel Müdürü ve RTÜK eski Başkanı): “Haberde esas olan yorumdan uzak, objektif bir yaklaşımdır. Abartılı, insanlarda karamsarlık yaratacak özellikle cinsel sömürüyü ve şiddeti ön plana çıkaran haber anlayışını onaylamıyorum.”

√ **Ali Kırca** (ATV Haber Koordinatörü): “Habercilik dışındaki konularda görüş bildirmek istemiyorum.”

√ **Güntaş Aktan** (TRT Haber Dairesi Başkan Yrd.): “Böyle haber atlatmak olmaz. Rating uğruna bu tarz programlar yapılıyor. Özellikle saat seçimi ve seyirciyi uyarmaması çok yanlış.”

Olay bu kadarla da kalmamış, psikiyatristler, çocukların televizyon başında oldukları erken saatlerde cinsel içerikli haber ve program yayınlanmasının sakıncalı olduğunu belirtmişlerdir.

“Olay Hattı”ndaki hipnozla orgazm türü haberlerin çocuk ve gençlerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etki yapacağına dikkat çeken uzmanlar konu ile ilgili şunları söylemişlerdir:

√ **Mansur Beyazyürek** (Psikiyatrist): “Gösterilen tepkileri doğru buluyorum. Böyle bir haberin ana haber bülteninde yayınlanması sakıncalı. Bu saatlerde çocuklar da televizyon seyrediyor. Bu tip haberler çocukları ve gençleri olumsuz etkiler.”

√ **Aysel Ekşi** (Psikiyatrist): “Hipnoz yoluyla orgazmın tedavisi 19. asırdan beri yapılıyor. Cinsel konular, en ucuz ilgi çekme yolu olduğundan iki asırdır uygulanan hipnozla orgazmın ana haber bültenlerimize taşınmasına sadece esef etmek gerekir.”

√ **Özkan Pektaş** (Psikiyatrist): “İnsanlar etkilenecek, ilginç gelecek diye bu tür haberlerin verilmesi yanlış. Özellikle çocuklar bu tür konuları tamamen somutlaştırarak algılıyor. Medya, bu kişileri bilim adamı gibi ciddiye alıyor. Ben ‘parapsikoloji uzmanıyım’ diyeni hastaneme yatırıyorum.”

√ **Canan Arın** (Avukat): “Artık özel kanallar porno kanalı haline mi dönüyor? Rating için halkın beğeni seviyesini düşürenlere ciddi denetim gerekiyor. Çocuklar ekran başında olmasa dahi, televizyonların varlık sebebi cinsel dürtüleri tatmin etmek değildir.”

√ **Necla Arat** (Kadın Sorunları Merkezi Başkanı): “Ana haber bültenleri son zamanlarda iyice çığırından çıktı. Biz ülkede, dünyada olan olaylar hakkında bilgilendirici haberler bekliyoruz. Son zamanlarda sürekli sansasyonel haberler yayınlanıyor.”¹²⁷

Bu arada RTÜK’ün TV’deki müstehcen yayınların tırmanmaya başlaması üzerine Ocak 1998’de vatandaş şikayetleri için kurduğu “**178 Alo RTÜK**” hattına gelen şikayetleri araştıran gazeteci Ateş Yalazan izleyicilerin şikayetlerinin en çok seks ve şiddet içerikli yayınlarda yoğunlaştığını öğrenmiştir.¹²⁸

“Alo RTÜK”e bir ayda yapılan 463 şikayetten 204’ünün seks sahneleriyle ilgili olduğu, şikayet rekorunu ise Inter Star’da yayınlanan “Show Girls” adlı filmin kırdığı, ikinci sırayı ise Sheron Stone ve Mike Douglas’ın oynadığı “Temel İçgüdü”nün aldığı görülmüştür. Bu şikayetler arasında Cine-5’in Playboy TV yayınlarının durdurulması istekleri de yer almış bulunmaktadır.

Aynı günlerde Cumhuriyet gazetesinin de sivil toplum örgütlerinin RTÜK kurallarının tavizsiz uygulanmasına ilişkin isteklerini birinci sayfasında üç sütun üzerine, haber olarak yer verdiği görülmektedir.

Bütün bunlar göstermektedir ki; Türkiye, batı ülkelerinin 1970’li yıllardan bu yana karşı karşıya kaldığı televizyonda müstehcenlik konusunu 1990’lı yılların sonunda yaşamaya başlamıştır. Bu nedenle, Türkiye’de konu üzerinde yeni yeni ve yüzeysel olarak başlayan bu tartışmaları daha da derinleştirecek ve boyut kazandıracak araştırmalarla, onların ulaşacağı bulgulara ihtiyaç olduğu açıktır.

¹²⁷ Özlem Öztürk, “Uzmanlar Eleştirdi:Çocukları Etkiler”, Hürriyet, 11 Şubat 1998.

¹²⁸ Ateş Yalazan, Hürriyet gazetesi, 25 Şubat 1998.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK İZLEYİCİSİNİN TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİĞİ KABUL EDEBİLME DERECESİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

1. KABUL EDEBİLİRLİĞİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER

Televizyonda müstehcenlik konusunda batı ülkelerinde yapılan araştırmalar göstermiştir ki, yayınların içeriklerine ait bulgular yalnız başlarına neyin kötü, çirkin ve zararlı olduğuna karar vermek için yeterli olmamaktadır. Çünkü insanların müstehcenlik konusundaki ölçütleri farklılıklar gösterdiği gibi, yayınlarda yetişkinlerin kendileri için uygun bulduklarını, çocukları için uygun bulmadıkları, buna karşılık bu programların yasaklanmasını istemeyip, geç saatlerde yayınlanmasını istedikleri; yaşlılarla gençlerin, erkeklerle kadınların müstehcen yayınlara karşı farklı tepkiler gösterdikleri; izlenen sahnelerin ve ortamın yalnız ya da başkalarıyla beraber olunmaya göre değiştiği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan yayıncılar içinde bulundukları toplumun anlayış düzeyini arttırmak, bilgilendirmek ve onların davranışlarını yansıtmak hatta AIDS gibi hastalıklara karşı korumak amacıyla veya aşk, seks ve evlilikte toplumun çeşitliliklerini ya da standartlarını ekrana yansıtmakla görevli olduklarını ileri sürmektedirler.

Ayrıca, yine yayıncılar ve yapımcılar yaratıcılığın ve ifade özgürlüğünün kısıtlanamayacağı, geleneksel ahlâk yasakları ile program standartlarının yükselmekten çok düşeceği görüşlerini de ileri sürmektedirler.

Bu karşıtlıklar içinde görünen odur ki, içinde bulunduğumuz ahlâki karmaşa çağında, müstehcen konuları baskı ve sansür atmosferinden çok çeşitlilik ve hoşgörü bağlamında araştırmak ve yayıncıları bu konulara daha dürüst biçimde (tecimsel sömürü dışında) yaklaşımı amaçlayan programlar yapmak sorumluluğuna yönlendirmek, soruna çözüm getirici olabilir.

Bunun için **yayıncıların televizyon ekranında müstehcenlik sınırı ne olmalıdır? Ya da izleyicinin müstehcenliği kabul edebilirlik derecesi veya ölçüsüne neler etki etmektedir? Bu konuda toplumda hangi özel değişkenler rol oynamaktadır?** sorularının cevabını aramak gerekmektedir.

İşte bu düşünceden hareket ederek, araştırmamızın bu bölümünde, yaş, cinsiyet, eğitim, inanç ve sosyo-ekonomik kültürel yapıları farklı olan Türk izleyicilerinden üçyüz denek üzerinde uyguladığımız anket sonuçlarına yer verilmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN TASARIMI

Televizyon yayınlarında müstehcenliğin kabul edilebilirliği konusunda kanalların yayınlarını kotalama ile yapılacak araştırmaların daha çok içerik hakkında bilgi verebildiği, ancak tepkilere etki eden ana değişkenlerin tespitine elverişli olmadığı, batı ülkelerindeki araştırmalarda ortaya çıkmıştır.

Bu güçlüğü aşabilmek ise, televizyonlarda yayınlanan program örneklerindeki konu, sahne ve eylemlere benzer olası yayın senaryoları ile izleme ortamları üreterek, deneklere bunları televizyonda seyrettiklerini düşünmelerini söylemek ve sonra soruları cevaplandırmalarını istemekle ancak mümkün olabilmektedir. Bu nedenle biz de yaptığımız alan

araştırmasında, birbirlerinden farklı altı senaryo ürettik ve deneklere bunlara ait sorular yönelterek kabul edilebilirlik derecelerini araştırdık. Her birinde farklı ana vurgu noktaları yer alan senaryoları şöyle tasarladık.

SENARYO:1

Gece geç saatlerde yayınlanan bir filmde, yeni evli bir çift oldukça romantik bir ortamda birbirlerini soyuyorlar ve çınlçıplak sevişiyorlar.

Bu senaryoda yayının gecenin geç saatinde olması, çiftlerin evli, ortamın romantik ve sevişme eyleminin çınlçıplak gerçekleşmesi vurgulanmıştır. Burada sorgulamak istediğimiz, deneklerin gece geç saatte (ve muhtemelen çocukların izlemediği saatte) çınlçıplak soyunan evli bir çiftin romantik bir ortamda görülmesinin ne derece kabul edilebilir olduğudur.

SENARYO:2

Akşam üstü yayınlanan bir dizide başrol oyuncusu orta yaşlı bir kadın uzun süredir beraber olduğu aynı yaştaki sevgilisi ile romantik bir ortamda birbirlerini soyuyorlar ve yarı çıplak sevişiyorlar.

Bu senaryoda evli olmaksızın birlikte yaşayan bir çiftin sevişmesi söz konusu olmasına karşın, yarı çıplaklık, romantizm ve yayın saatinin prime-time öncesi (yani çocukların da izleyebilme ihtimali yüksek) olması ve gösterimin sürekli takip edilen bir yayın, yani dizi olduğu vurgulanmaktadır.

SENARYO:3

Akşamüstü yayınlanan bir dizide birbirini seven iki genç romantik bir ortamda giyinik bir vaziyette öpüşüyorlar.

Bu senaryoda yine akşamüstü yayınlanan bir dizi olmakla beraber vurgulanan husus öpüşmeden ibaret bir sevişmenin evli olmayan ama birbirini seven iki genç arasında geçmesi, çiftlerin çıplaklıktan uzak bulunduğu vurgulanmaktadır. Senaryonun amacı; akşamın erken (muhtemelen çocukların da izleyeceği) saatlerinde iki gencin giyinik olarak öpüşmesini hangi deneklerin ne derece kabul edebileceklerini anlamaktır.

SENARYO:4

Gece geç saatlerde yayınlanan tarihi bir filmde, filmin erkek kahramanı bir hayat kadını ile yarı çıplak sevişiyorlar.

Bu senaryo ile, geç vakte ve çıplaklık yerine yarı çıplak bir sevişmenin bulunmasına karşılık, kadının bir fahişe olması ve filmin tarihi bir konuyu işlemesi halinde izleyicilerin tepkisinin nasıl şekilleneceği araştırılmaktadır.

SENARYO:5

Akşamüstü yayınlanan bir yabancı filmde orta yaşlı evli bir çift, bir şöminenin önünde romantik bir ortamda yarıçıplak olarak öpüşüyorlar.

Senaryo, yine akşam üstü bir satte, yayının yabancı bir film olması,

çiftlerin yarıçıplak olmalarına karşın, ortamın romantik ve eylemin yalnızca öpüşmeden ibaret olması halinde, bu tür sahnelerin ne derece kabul edilebileceğini anlamak amacıyla tasarlanmıştır.

SENARYO: 6.

Gece geç saatlerde yayınlanan bir Türk filminde evli bir kadın, zina yaptığı genç sevgiliyle bir odaya giriyor. Odanın kapısı kapanıyor. Bir sonraki sahne kadını ve sevgilisini sevişme sonrası yatakta yatarken gösteriyor.

Burada, çıplaklık ve cinsel faaliyete görüntüde yer verilmemekte, yalnızca son görüntüde cinsel birleşmeye, imâ ile yollama yapılmaktadır. Ancak, konu Türk toplumunun ahlâk ve aile anlayışına çok ters düşen zinaya ilişkin olduğu için izleyicinin bunu, geç saatte seyretmesi halinde vereceği tepkinin tesbiti için düzenlenmiş bir senaryodur.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

TV’de müstehcen sahneler ile ilgili araştırmada ankete katılacak kişilerin belirlenmesinde, Eskişehir kent merkezinde bulunan hane sayısından yola çıkarak planlama yapıldı. Öncelikle tüm mahalleler Maliye Bakanlığı Arsa Metrekare Fiyatları listesine göre Alt / Orta / Üst olmak üzere üç gruba ayrıldı. Daha sonra, 300 olarak belirlenen anket sayısı bu gruplara alt seviye ekonomik düzeyde 170 kişi, orta seviye ekonomik düzeyde 70 kişi, yüksek seviye ekonomik düzeyde 60 kişi olarak dağıtıldı. Her sosyoekonomik seviyeye giren mahallelerden, tesadüfi yöntemlerle birer ya da ikişer sokak

seçilerek bu sokaklarda 1990 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre belirlenen yaş ve cinsiyet kotalarına ulaşıldı. Araştırma 2 araştırma kontrolörü denetiminde, her biri üniversite öğrencilerinden oluşan taşıt araçlı ekiplerle, tatil günlerinin ağırlığına dikkat edilerek, gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemine giren mahalleler, görüşme sayıları ve cinsiyet ile yaş kotaları aşağıdaki gibidir:

	<u>18-24</u>	<u>25-39</u>	<u>40-54</u>	<u>55 üstü</u>
Erkek	35	55	30	30
Kadın	35	55	30	30

Eğitim Durumuna Göre Kotalama

Erkek	<u>18-24</u>	<u>25-39</u>	<u>40-54</u>	<u>55 üstü</u>
İlkokul	15	25	10	18
Ortaokul-lise	20	15	10	7
Yüksekokul	5	15	10	5

Kadın	<u>18-24</u>	<u>25-39</u>	<u>40-54</u>	<u>55 üstü</u>
İlkokul	9	26	10	22
Ortaokul-lise	21	14	10	3
Yüksekokul	6	14	10	5

Örnekleme Giren Mahallelerdeki Toplam Sokak Sayıları ve Örnek Sayıları

YSED	Toplam Sokak Sayısı	Görüşme Sayısı
Arifiye	57	20
Cumhuriye	21	7
Hoşnudiye	29	11
İstiklal	32	12
M .K. Paşa	27	10

(YSED: Yüksek seviyedeki denekler)

OSED

Cunudiye	22	3
Emek	196	19
Eskibağlar	42	6
Işıklar	19	2
İhsaniye	13	1
Kırmızıtoprak	59	6
Kurtuluş	76	7
Paşa	27	3
Şarkıye	20	2
Şeker	26	3
Vişnelik	45	5
Yenimahalle	27	3
Yenibağlar	39	4
Yenidoğan	53	6

(OSED: Orta seviyedeki denekler)

DSED	Toplam Sokak Sayısı	Görüşme Sayısı
Bahçelievler	27	3
Büyükdere	104	12
Dede	35	4
Erenköy	126	14
Esentepe	111	12
Ertuğrulgazi	78	9
Fatih	32	4
Fevzi Çakmak	124	14
Göztepe	17	2
Huzur	48	6
Kumlubel	35	4
Orhangazi	105	12
Ömerağa	37	4
Şarhöyük	89	12
Şirintepe	223	25
Tunalı	38	4
Uluönder	83	10
Yıldıztepe	54	6
Yenikent	21	3
71 Evler	40	4
Zincirlikuyu	52	6

(DSED: Düşük seviyedeki denekler)

4. MÜSTEHCENLİĞİN KABUL EDİLEBİLİRLİĞİNE İLİŞKİN GENEL BULGULAR VE YORUM

Televizyonda yayınlanan müstehcen sahnelerin izleyiciler tarafından kabul edilebilirlik derecesine ilişkin yaptığımız araştırmanın hareket noktası, kabul edilebilirliğe, cinsiyet, yaş, eğitim farklarının, evli veya bekâr olmanın, dini inançlara bağlılığın, çocuğu olup olmamanın, yayının yapıldığı zamanın ve programdaki müstehcenlik düzeyinin ne denli etki ettiğini sorgulamaktır. Bu konudaki genel bulgular aşağıda açıklanmaktadır. Araştırmada kullanılan senaryoların ayrı ayrı değişkenlere göre analizlerine ve ki-kare test sonuçlarına ise Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4, Ek-5 ve Ek-6'da yer verilmiştir.

4.1. Tek Başına İzlerken Kabul Edebilirlik Derecesi

Deneklerin, tasarlanan altı senaryodaki farklı sevişme sahnelerini tek başlarına izlerken, gösterdikleri tepkiye ilişkin anket sonucu Tablo:15'de görülmektedir.

TABLO: 15
TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

SENARYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul edilebilir	32.8	26.7	31.5	52.7	36	28.7	20.9
Oldukça kabul edilebilir	25.4	21.3	28.2	28	28	28	18.9
Pek kabul edilemez	14.4	16.7	12.8	6.7	13.3	18.7	18.2
Hiç kabul edilemez	27.4	35.3	27.5	12.7	22.7	24.7	41.9
TOPLAM	897	150	149	150	150	150	150

Genel olarak bakıldığında tek başına izleme durumunda, deneklerin 78.7'si üçüncü senaryoyu en kabul edilebilir senaryo olarak nitelemişlerdir. Bu senaryoda giyinik durumdaki iki gencin öpüşmesi söz konusudur. En az kabul gören senaryo %39.8 kabul oranı ile altıncı senaryoya aittir. Bu senaryo gece geç saatlerde yayınlanmasına ve sadece sevişme sonrası yatakta görünmelerine rağmen en kabul görmeyen senaryo bulunmuştur. Bunun nedeni kadının evli olması ve genç sevgilisi ile zina durumunda bulunmasıdır. Birinci ve dördüncü senaryolarda görüleceği gibi senaryonun evli bir çifti ya da hayat kadınıni sevişirken göstermesi durumunda dahi, denekler o senaryoları daha kabul edilebilir bulmuşlardır. Zina durumunda ise, zinanın varlığı kabul edilemezliği arttırıcı bir değişken olarak etkisini göstermiştir.

4.1.1. Tek Başına İzlerken, Farklı Yaşlardaki İzleyicilerin Kabul Edebilirliği

Yaş tabloları incelendiğinde görülecektir ki, yaş ilerledikçe tüm senaryoların kabul edilebilirlik derecesi azalmakta, müstehcenliğe karşı tolerans azalma eğilimine girmektedir. İlginç bir şekilde, 41-54 yaş arasında en az kabul gören senaryo %32.3 oranı ile birinci senaryo olmakta, 55 yaşın üstünde ise yine aynı senaryo %20.6 kabul edilebilirlik oranı elde etmektedir. Bu senaryonun tek çınl çıplaklık içeren senaryo olduğu hatırlanırsa yaş ilerledikçe müsamahanın niye azaldığını anlamak kolaylaşacaktır. 18-24 yaşlarında ise son senaryo için kabul edilebilirlik oranı %45.9'dur. Yani yaş azaldıkça da evlilik dışı ilişkilere müsamaha artmaktadır.

TABLO: 16
Tek Başına İzleme
YAŞ (18 - 24)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	36.4	48.6	60.3	50	36.4	24.3
Oldukça kabul eder	30.3	27	27.3	23.7	30.3	21.6
Pek kabul etmez	15.2	16.2	9.1	10.5	15.2	24.3
Hiç kabul etmez	18.2	8.1	3	15.8	18.2	29.7
TOPLAM	33	37	33	38	33	37

TABLO: 17
Tek Başına İzleme
YAŞ (25 - 40)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	31.6	38.5	57.9	42.3	31.6	30.8
Oldukça kabul eder	28.1	21.2	28.1	28.8	28.1	11.5
Pek kabul etmez	14	17.3	8.8	11.5	22.8	15.4
Hiç kabul etmez	26.3	23.1	5.3	17.3	17.5	42.3
TOPLAM	57	52	57	52	57	52

TABLO: 18
Tek Başına İzleme
YAŞ (41 - 54)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	22.6	17.2	58.1	24.1	29	10.3
Oldukça kabul eder	9.7	41.4	25.8	41.4	35.5	27.6
Pek kabul etmez	29	3.4	3.2	6.9	16.1	17.2
Hiç kabul etmez	38.7	37.9	12.9	27.6	19.4	44.8
TOPLAM	31	29	31	29	31	29

TABLO: 19
Tek Başına İzleme
YAŞ (55 Üstü)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	10.3	12.9	27.6	19.4	13.8	10
Oldukça kabul eder	10.3	29	31	19.4	17.2	20
Pek kabul etmez	10.3	9.7	3.4	25.8	17.2	16.7
Hiç kabul etmez	69	48.4	37.9	35.5	51.7	53.3
TOPLAM	29	31	29	31	29	30

4.1.2. Tek Başına İzlerken Cinsiyete Göre Kabul Edebilirlik

Cinsiyet tabloları incelendiğinde ise erkeklerin tüm senaryoları kadınlara göre daha kabul edilebilir bulduklarını söyleyebiliriz. Yani erkeklerin televizyonda müstehcenliğe karşı daha “kabul edebilir” olduklarını söylemek yanlış olmaz. Erkekler zinayı içeren son senaryoyu dahi %44.1 oranında kabul edilebilir bulmuşlardır. Bu oran kadınlar için %36.3’tür.

TABLO: 20
Tek Başına İzleme
CİNSİYET (KADIN)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	16.2	24.7	55.9	24.4	23.5	16.3
Oldukça kabul eder	20.6	24.7	27.9	31.7	35.3	20
Pek kabul etmez	27.9	18.5	5.9	18.3	14.7	23.8
Hiç kabul etmez	35.3	32.1	10.3	25.6	26.5	40
TOPLAM	68	81	68	82	68	80

36.3

TABLO: 21
Tek Başına İzleme
CİNSİYET (ERKEK)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	35.4	39.7	50	50	32.9	26.5
Oldukça kabul eder	22	32.4	28	23.5	22	17.6
Pek kabul etmez	7.3	5.9	7.3	7.4	22	11.8
Hiç kabul etmez	35.4	22.1	14.6	19.1	23.2	44.1
TOPLAM	82	68	82	68	82	68

44.1

4.1.3. Tek Başına İzlerken, Medeni Duruma Göre Kabul Edilebilirlik

Müstehcenliğin kabulü açısından önemli bir değişken de medeni durumdur. Nitekim bekâr denekler tüm senaryoları evli deneklere göre daha fazla kabul edilebilir bulmuşlardır. Ama yine bu grupta bile son senaryo diğerlerine göre en kabul edilemez senaryo konumunu korumuştur. Zina durumunun bulunduğu son senaryonun bekârlar arasındaki bile kabul oranı %59.4'tür. Bu oran evliler için %34.5'tir.

TABLO: 22
Tek Başına İzleme
MEDENİ DURUM (EVLİ/DUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	21.8	23.1	49.6	29.9	26.1	14.7
Oldukça kabul eder	19.3	31.6	28.6	31.6	26.9	19.8
Pek kabul etmez	19.3	12.8	7.6	13.7	20.2	18.1
Hiç kabul etmez	39.5	32.5	14.3	24.8	26.9	47.4
TOPLAM	119	117	119	117	119	116

TABLO: 23
Tek Başına İzleme
MEDENİ DURUM (BEKAR)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	45.2	62.5	64.5	57.6	38.7	43.8
Oldukça kabul eder	29	15.6	25.8	15.2	32.3	15.6
Pek kabul etmez	6.5	12.5	3.2	12.1	12.9	18.8
Hiç kabul etmez	19.4	9.4	6.5	15.2	16.1	21.9
TOPLAM	31	32	31	33	31	32

4.1.4. Tek Başına İzlerken, Eğitim Durumuna Göre Kabul Edilebilirlik

Eğitim değişkeni de yine müstehcenliğe karşı kabul seviyesini yakından ilgilendiren değişkenlerden bir tanesidir. Tablolar yine incelendiğinde görülecektir ki, eğitim seviyesi yükseldikçe müstehcenliğe karşı tolerans genel olarak artmaktadır. Ancak üniversite eğitimiyle dahi son senaryo %47.2 ile kabul edilemezlerin en başında yer almaktadır.

TABLO: 24
Tek Başına İzleme
EĞİTİM (İLKOKUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	27.9	22.6	39.7	28.5	26.5	13.1
Oldukça kabul eder	14.7	19.4	33.8	25.8	22.1	26.2
Pek kabul etmez	11.8	19.4	7.4	16.1	22.1	16.4
Hiç kabul etmez	45.6	38.7	19.1	32.3	29.4	44.3
TOPLAM	68	62	68	62	68	61

TABLO: 25
Tek Başına İzleme
EĞİTİM (ORTAOKUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	28	21.4	52	13.3	12	6.7
Oldukça kabul eder	20	50	24	33.3	44	13.3
Pek kabul etmez	24	-	12	40	20	33.3
Hiç kabul etmez	28	28.6	12	13.3	24	46.7
TOPLAM	25	14	25	15	25	15

TABLO: 26
Tek Başına İzleme
EĞİTİM (LİSE)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	13.8	45.2	65.5	48.4	27.6	16.7
Oldukça kabul eder	31	29	20.7	22.6	27.6	16.7
Pek kabul etmez	17.2	6.5	6.9	6.5	13.8	26.7
Hiç kabul etmez	37.9	19.4	6.9	22.6	31	40
TOPLAM	29	31	29	31	29	30

TABLO: 27
Tek Başına İzleme
EĞİTİM (ÜNİVERSİTE)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	35.7	38.1	71.4	50	50	40.5
Oldukça kabul eder	28.6	33.3	25	33.3	28.6	11.9
Pek kabul etmez	21.4	11.9	–	4.8	14.3	9.1
Hiç kabul etmez	14.3	16.7	3.6	11.9	7.1	38.1
TOPLAM	28	42	28	42	28	42

4.1.5. Tek Başına İzlerken, Dindarlık Derecesine Göre Kabul Edilebilirlik

Beklendiği şekilde kişinin dindarlık seviyesi müstehcenliğe olan genel bakışını etkilemektedir. Dindar olmayan kişiler için de yine en kabul edilemez senaryo son senaryo olurken, bu oran dindarların kabul edilemezlik oranına yakındır.

TABLO: 28
Tek Başına İzleme
DİNDAR (DİNDARIM)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	23.5	20	42.4	27.5	23.5	12.7
Oldukça kabul eder	18.8	33.8	31.8	28.2	21.2	25.3
Pek kabul etmez	17.6	15	9.4	15	24.7	13.9
Hiç kabul etmez	40	31.3	16.5	28.8	30.6	48.1
TOPLAM	85	80	85	80	85	79

TABLO: 29
Tek Başına İzleme
DİNDAR (DİNDAR DEĞİLİM)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	30.8	45.6	66.2	46.4	35.4	30.9
Oldukça kabul eder	24.6	22.1	23.1	27.5	36.9	11.8
Pek kabul etmez	15.4	10.3	3.1	11.6	10.8	23.5
Hiç kabul etmez	29.2	22.1	7.7	14.5	16.9	33.8
TOPLAM	65	68	65	69	65	68

4.1.6. Tek Başına İzlerken, Çocuklu Olup Olmamaya Göre Kabul Edilebilirlik

Müstehten sahneleri tek başına izlerken, deneklerden çocuğu olanların sahneleri kabul edebilirliği, çocuğu olmayanlara göre daha azdır. Diğer bir deyişle, çocuğu olmayan denekler müstehten sahneleri daha fazla kabul edebilir bulmaktadırlar. Bunlar arasındaki oran farklılığının büyüklüğü dikkat çekicidir. Bu da, ailelerin müstehten sahnelerin kabul edilebilirliğinde çocuklarının önemli etken olduğunu ve onların gördüklerini erken yaşta taklit edebilecekleri endişesini taşıdıklarını göstermektedir.

TABLO: 30
Tek Başına İzleme
ÇOCUĞU VAR MI? (EVET)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	21.2	22.6	48.7	29.6	24.8	14.9
Oldukça kabul eder	19.5	32.2	30.1	31.3	27.4	19.3
Pek kabul etmez	20.4	12.2	6.2	13.9	21.2	18.4
Hiç kabul etmez	38.9	33	15	25.2	26.5	47.4
TOPLAM	113	115	113	115	113	114

TABLO: 31
Tek Başına İzleme
ÇOCUĞU VAR MI? (HAYIR)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	35.7	58.8	75	50	42.9	35.3
Oldukça kabul eder	35.7	11.8	10.7	33.3	32.1	29.4
Pek kabul etmez	7.1	23.5	10.7	11.1	10.7	23.5
Hiç kabul etmez	21.4	5.9	3.6	5.6	14.3	11.8
TOPLAM	28	17	28	18	28	17

4.2. Başkalarıyla İzlerken Kabul Edebilirlik Derecesi

Deneklerin, tasarlanan altı senaryodaki farklı sevişme sahnelerini başkalarıyla izlerken, gösterdikleri tepkiye ilişkin sonuç Tablo:32’de görülmektedir.

TABLO: 32
BAŞLARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

SENARYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul edilebilir	16.3	9.4	10.7	36.2	14.9	15.9	10.3 } 3,8
Oldukça kabul edilebilir	17.6	14.1	14.1	28.9	15.5	17.9	15.1
Pek kabul edilemez	22.7	18.8	28.2	16.8	21.6	27.6	23.3
Hiç kabul edilemez	43.5	57.7	47	18.1	48	38.6	51.4
TOPLAM	886	149	149	149	148	145	146

Deneklerin %65.1’i üçüncü senaryoyu başkaları ile birlikte izlerken en fazla kabul edilebilir senaryo olarak nitelemektedirler. Aynı şekilde akşamüstü yayınlanan beşinci senaryoyu %33.8’i; gece geç saatte yayınlanmasına rağmen %30.4’ü ise dördüncü senaryoyu daha az kabul edilebilir bulmaktadır. Bunların yani dört ve beşinci senaryoların her ikisinde de çiftler yarı çıplaktır. Zinaya ilişkin olan altıncı senaryoda cinsel ilişki faaliyeti gösterilmediği, olay ima yoluyla anlatıldığı halde izleyicilerin %74.7’si bu senaryoyu başkalarıyla izlenemez bulmaktadır. Evli çiftlerin cırılçıplak seviştikleri birinci senaryoyu, gecenin geç saatinde yayınlanmasına, ortamın romantik olmasına rağmen izleyicilerin %76’dan fazlası kabul edilebilir bulmamaktadır.

4.2.1. Başkalarıyla İzlerken, Farklı Yaşlardaki İzleyicilerin Kabul Edebilirliği

33, 34, 35 ve 36 numaralı yaş tabloları incelendiğinde görülecektir ki, yaş ilerledikçe müstehcen yayınları başkaları ile izlemek kabul edilemez hale gelmektedir. Senaryo 1, 2, 4, 5 ve 6'da yayın zamanı ve çıplaklık ile eylem ve çiftlerin evli ya da bekar olmasına bakılmaksızın sevişme gösterimleri şiddetle kabul edilemez sayılmaktadır. En masum sahnenin olduğu üçüncü senaryoda birbirini seven giyinik iki gencin ormanda romantik öpüşme sahnesi bile 18-24 yaş grubunda %72.7 oranında kabul edilebilir iken, yaş ilerleyişine paralel olarak bu oran düşmekte, 55 yaş ve üstünde %48.2'ye kadar gerilemektedir. Kabul edilemezlik ileri yaşta %80'lere hatta birinci senaryodaki gibi %93'e çıkmaktadır.

TABLO: 33
Başkalarıyla İzleme
YAŞ (18 - 24)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9.1	8.1	54.5	16.2	27.3	22.2
Oldukça kabul eder	21.2	24.3	18.2	16.2	24.2	13.9
Pek kabul etmez	21.2	35.1	12.1	18.9	24.2	27.8
Hiç kabul etmez	48.5	32.4	15.2	48.6	24.2	36.1
TOPLAM	33	37	33	37	33	38

TABLO: 34
Başkalarıyla İzleme
YAŞ (25 - 40)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	3.6	13.5	32.1	17.6	7.4	4
Oldukça kabul eder	21.4	9.6	39.3	17.6	18.5	20
Pek kabul etmez	25	28.8	16.1	21.6	35.2	22
Hiç kabul etmez	50	48.1	12.5	43.1	38.6	54
TOPLAM	56	52	56	51	54	50

TABLO: 35
Başkalarıyla İzleme
YAŞ (41 - 54)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	25.8	10.3	41.9	13.8	23.3	13.8
Oldukça kabul eder	3.2	17.2	19.4	13.8	20	10.3
Pek kabul etmez	19.4	20.7	25.8	31	23.3	17.2
Hiç kabul etmez	51.6	51.7	12.9	41.4	33.3	58.6
TOPLAM	31	29	31	29	30	29

TABLO: 36
Başkalarıyla İzleme
YAŞ (55 Üstü)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	3.4	9.7	17.2	9.7	10.7	3.2
Oldukça kabul eder	3.4	6.5	31	12.9	7.1	12.9
Pek kabul etmez	3.4	25.8	13.8	16.1	21.4	25.8
Hiç kabul etmez	89.7	58.1	37.9	61.3	60.7	58.1
TOPLAM	29	31	29	31	28	31

4.2.2. Başkalarıyla İzlerken Cinsiyete Göre Kabul Edebilirlik

TABLO: 37
Başkalarıyla İzleme
CİNSİYET (KADIN)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	2.9	7.4	32.4	11.3	13.6	10.1
Oldukça kabul eder	8.8	8.6	25	10	16.7	15.2
Pek kabul etmez	17.6	29.6	23.5	22.5	25.8	22.8
Hiç kabul etmez	70.6	54.3	9.1	56.3	43.9	51.9
TOPLAM	68	81	68	80	66	79

TABLO: 38
Başkalarıyla İzleme
CİNSİYET (ERKEK)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	14.8	14.7	39.5	19.1	17.7	10.4
Oldukça kabul eder	18.5	20.6	32.1	22.1	19	14.9
Pek kabul etmez	19.8	26.5	11.1	20.6	29.1	23.9
Hiç kabul etmez	46.9	38.2	17.3	38.2	34.2	50.7
TOPLAM	81	68	81	68	79	67

Cinsiyet tabloları incelendiğinde, başkaları ile izlerken erkeklerin üçüncü senaryo hariç diğer beş senaryoyu kadınlara göre daha az kabul edilmez saydıkları görülmektedir. Bir başka deyişle kadınlar müstehcenlik konusunda erkeklerden daha tutucudurlar. Bu tutuculukları birinci senaryoda %88.2'ye çıkarken, üçüncü senaryoyu (ki en masum görüntü) kabul edilebilir bulanları ancak %57.4 olabilmektedir. Zinanın konu edildiği altıncı senaryoda kabul edilmezlik kadın ve erkekler arasında aynı derecededir.

4.2.3. Başkalarıyla İzlerken Medeni Duruma Göre Kabul Edebilirlik

Tablo 39 ve 40'da, medeni durumu bekar (hiç evlenmemiş) olan izleyicilerin, başkaları ile televizyon izlerken, evli ya da dul olanlara göre müstehcen sahneleri daha fazla kabul edebilir oldukları görülmektedir.

TABLO: 39
Başkalarıyla İzleme
MEDENİ DURUM (EVLİ/DUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9.3	9.5	29.7	12.1	13.2	5.2
Oldukça kabul eder	10.2	12.1	31.4	16.4	14.9	12.2
Pek kabul etmez	16.1	28.4	19.5	22.4	28.1	26.1
Hiç kabul etmez	64.4	50	19.5	49.1	43.9	56.5
TOPLAM	118	116	118	116	114	115

TABLO: 40
Başkalarıyla İzleme
MEDENİ DURUM (BEKAR)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9.7	15.2	61.3	25	25.8	10.1
Oldukça kabul eder	29	21.2	19.4	12.5	29	15.2
Pek kabul etmez	29	27.3	6.5	18.8	25.8	22.8
Hiç kabul etmez	32.3	36.4	12.9	43.8	19.4	51.9
TOPLAM	31	33	31	32	31	32

4.2.4. Başkalarıyla İzlerken Eğitime Göre Kabul Edebilirlik

Tablo 41, 42, 43 ve 44’de eğitim seviyeleri farklı deneklerin, başkaları ile televizyon seyrederken, müstehcenlik dereceleri ve yayın zamanları farklı senaryolara karşı kabul edebilme ve kabul edememe ölçütleri görülmektedir. Tablolar izleyicilerin öğrenim seviyesi arttıkça, müstehcenliği kabul edebilirliklerinin arttığını göstermektedir. İlkokul mezunlarının yarısından fazlası (üçüncü senaryo hariç) tüm senaryoları kabul edilemez bulmakta ve bu oran %80’lere kadar çıkarken, üniversite mezunlarında kabul edilemezlikte senaryo 3, 4 ve 5 yarıdan aşağıya inmekte, kabul edilebilirliklerde nisbi bir artış görülmektedir. Dikkat çeken bir husus zinanın söz konusu olduğu altıncı senaryoyu, ortaokul mezunlarının tamamı (%100) kabul edemezken, bu oranın lise mezunlarında %73.3’e, üniversite mezunlarında %59.5’e düşmesidir. İlkokul mezunlarındaki kabul edilmezlik de %80’dir.

TABLO: 41
Başkalarıyla İzleme
EĞİTİM (İLKOKUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9	4.9	23.9	4.9	15.4	5
Oldukça kabul eder	10.4	9.8	35.8	13.1	9.2	15
Pek kabul etmez	10.4	28.5	13.4	19.7	32.3	20
Hiç kabul etmez	70.1	55.7	26.9	62.3	43.1	60
TOPLAM	67	61	67	61	65	60

TABLO: 42
Başkalarıyla İzleme
EĞİTİM (ORTAOKUL)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	8	–	40	6.7	4	–
Oldukça kabul eder	8	20	20	6.7	20	–
Pek kabul etmez	36	33.3	32	20	32	50
Hiç kabul etmez	48	46.7	8	66.7	44	50
TOPLAM	25	15	25	15	25	14

TABLO: 43
Başkalarıyla İzleme
EĞİTİM (LİSE)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	3.4	9.7	41.4	13.3	14.3	10
Oldukça kabul eder	24.1	9.7	20.7	16.7	25	16.7
Pek kabul etmez	10.3	35.5	20.7	23.3	14.3	23.3
Hiç kabul etmez	62.1	45.2	17.2	26.7	46.4	50
TOPLAM	29	31	29	30	28	30

TABLO: 44
Başkalarıyla İzleme
EĞİTİM (ÜNİVERSİTE)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	17.9	23.8	57.1	33.3	29.6	21.4
Oldukça kabul eder	17.9	21.4	28.6	21.4	29.6	19
Pek kabul etmez	32.1	19	7.1	23.8	25.9	19
Hiç kabul etmez	32.1	35.7	7.1	21.4	14.8	40.5
TOPLAM	28	42	28	42	27	42

4.2.5. Başkalarıyla İzlerken, Dindarlık Derecesine Göre Kabul Edilebilirlik

TABLO: 45
Başkalarıyla İzleme
DİNDAR (DİNDARIM)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9.4	7.6	25.9	10.1	12.2	2.5
Oldukça kabul eder	11.8	11.4	28.2	16.5	17.1	17.5
Pek kabul etmez	12.9	31.6	22.4	25.3	23.2	26.3
Hiç kabul etmez	65.9	49.4	23.5	48.1	47.6	53.8
TOPLAM	85	79	85	79	82	80

TABLO: 46
Başkalarıyla İzleme
DİNDAR (DİNDAR DEĞİLİM)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	9.4	14.5	50	20.6	20.6	20
Oldukça kabul eder	17.2	17.4	29.7	14.7	19	12.3
Pek kabul etmez	26.6	24.6	9.4	17.6	33.3	20
Hiç kabul etmez	46.9	43.5	10.9	47.1	27	47.7
TOPLAM	64	69	64	68	63	65

Yukarıdaki iki tabloda başkaları ile televizyon izlemek durumunda kalanlardan dindar olanlarla kendini dindar bulmayan deneklerin yarıdan fazlasının üçüncü senaryo hariç, diğer beş senaryonun tamamını kabul edilemez buldukları görülmektedir.

Dindarların %54.1'i üçüncü senaryoyu kabul edilebilir bulurken, "dindar değilim" diyenlerde bu oran %80'e ulaşmaktadır. Dikkat çekici nokta ise, dindarların beşte biri altıncı senaryoyu kabul edilebilir bulurken, diğerlerinde bu oran %32.3'dür.

4.2.6. Başkalarıyla İzlerken, Çocuklu Olup Olmamaya Göre Kabul Edilebilirlik

47 ve 48'inci tablolarda çocuk sahibi olan ve olmayan deneklerin başkalarıyla birlikte televizyon izlerken senaryolara gösterdikleri tepkilere işaret edilmektedir.

Birinci senaryo gece geç saatlerde gösterilmesine rağmen çocuğu olan deneklerce yüksek oranda kabul edilemez bulunmuştur (%81). Aynı senaryo çocuğu olmayanlarda %64 kabul edilmezlik oranına sahipken, çocukları olan deneklerin %70'den fazlasının dördüncü ve beşinci senaryoları da kabul edilemez buldukları, bu oranın altıncı senaryoda %80'in üstüne çıktığı belirlenmektedir. Çocukları olmayan deneklerde kabul edilebilirlik oranı ise göreceli olarak diğerlerinden yüksektir.

TABLO: 47
Başkalarıyla İzleme
ÇOCUĞU VAR MI? (EVET)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	8.9	9.6	29.5	12.3	13	5.3
Oldukça kabul eder	9.8	11.4	33	15.8	13.9	12.4
Pek kabul etmez	17	28.1	19.6	21.9	29.6	25.7
Hiç kabul etmez	64.3	50.9	17.9	50	43.5	56.6
TOPLAM	112	114	112	114	108	113

TABLO: 48
Başkalarıyla İzleme
ÇOCUĞU VAR MI? (HAYIR)

SENARYO %	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Son derece kabul eder	3.6	–	53.6	11.8	21.4	11.8
Oldukça kabul eder	32.1	27.8	17.9	23.5	35.7	35.3
Pek kabul etmez	28.6	38.9	7.1	35.3	21.4	29.4
Hiç kabul etmez	35.7	33.3	21.4	29.4	21.1	23.5
TOPLAM	28	18	28	17	28	17

4.3. Senaryolardaki Cinsellik Sahneleri Yasaklanmalı mı?

Televizyonda müstehcen kavramı içinde yer alan sahnelerin tamamen yasaklanmasına taraftar olanların sesleri medyada yer alırken, bu düşüncenin aksine sahip olanların “TV’de müstehcen unsurların olduğu programlar yayınlanmalıdır” demedikleri, ancak özellikle bu tür program izlemek isteyenlerin şifreli (Cine-5 Playboy gibi) yayınlara abone oldukları, uydu antenler ile bu tür yayın yapan yabancı TV’leri izleyenlerin varlığı bilinmektedir.

Türk izleyicisinin acaba ne kadarı bu araştırma için tasarlanan senaryolardan hangisinin yasaklanması ya da yasaklanmamasını istemektedir? İzleyicilerin bu konudaki eğilimlerinin hem yayıncılara program seçiminde, hem de RTÜK’e yol gösterebileceği düşünülerek, senaryolardan hangilerinin yasaklanmasını isteyebileceği soruldu. Aşağıda bu konudaki anket sonuçları yer almaktadır.

TABLO: 49
BÖYLE SAHNELE YASAKLANMALI MI ?

SENARYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	43.7	57.7	48.7	26.7	34.9	49	45.3
Hayır	49.8	36.2	47.3	68.7	55	46.3	45.3
Bilmiyor	6.5	6	4	4.7	10.1	4.7	9.3
TOPLAM	897	149	150	150	149	149	150

Tabloda denek cevaplarının geneline bakıldığında, yarıdan fazlasında televizyonlarda yasaklamaya karşı çıktığı, yasaklanmanın istendiği

cevapların ise (%43.7) yarısından az olduğu görülmektedir. Yasaklama isteyenler arasında üçüncü senaryoya dahi tahammülü olmayanlar, bu grubun dörtte birini teşkil etmektedir. Altıncı senaryo için yasak isteyenler ile yasaklanmasın diyenlerin eşit olduğu görülmektedir.

4.3.1. Yaş Durumuna Göre Yasaklama İsteği

Yaş tablolarına bakıldığında deneklerin yaşları ilerledikçe yasaktan yana eğilim göstermeye başladıkları açıkça ortaya çıkmaktadır.

TABLO: 50
Yasaklama İsteği
YAŞ (18 - 24)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	45.5	42.1	9.1	23.7	36.4	36.8
Hayır	45.5	55.3	81.8	68.4	60.6	55.3
Bilmiyor	9.1	2.6	9.1	7.9	3	7.9
TOPLAM	33	38	33	38	33	38

TABLO: 51
Yasaklama İsteği
YAŞ (25 - 40)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	55.4	51.9	29.8	31.4	52.6	38.5
Hayır	37.5	48.1	70.2	60.8	40.4	55.8
Bilmiyor	7.1	—	—	7.8	7	5.8
TOPLAM	56	52	57	51	57	52

TABLO: 52
Yasaklama İsteği
YAŞ (41-54)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	54.8	48.3	19.4	51.7	36.7	51.7
Hayır	41.9	48.3	77.4	44.8	60	34.5
Bilmiyor	3.2	3.4	3.2	3.4	3.3	13.8
TOPLAM	31	29	31	29	30	29

TABLO: 53
Yasaklama İsteği
YAŞ (55 Üstü)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	79.3	51.6	48.3	38.7	69	61.3
Hayır	17.2	35.5	41.4	38.7	27.6	25.8
Bilmiyor	3.4	12.9	10.3	22.6	3.4	12.9
TOPLAM	29	31	29	31	29	31

55 yaşın üstündeki deneklerin yasaklama isteklerinde artış olduğu, artışın birinci ve beşinci senaryoda adeta sıçrayış yaptığı görülmektedir.

4.3.2. Cinsiyet Durumuna Göre Yasaklama İsteği

TABLO: 54
Yasaklama İsteği
CİNSİYET (KADIN)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	61.8	53.7	29.4	40.7	52.9	47.6
Hayır	27.9	42.7	66.2	46.9	39.7	41.5
Bilmiyor	10.3	3.7	4.4	12.3	7.4	11
TOPLAM	68	82	68	81	68	82

TABLO: 55
Yasaklama İsteği
CİNSİYET (ERKEK)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	54.3	42.6	24.4	27.9	45.7	42.6
Hayır	43.2	52.9	70.7	64.7	51.9	50
Bilmiyor	2.5	4.4	4.9	7.4	2.5	7.4
TOPLAM	81	68	82	68	81	68

Altı senaryonun müstehcenlik nedeniyle yasaklanmasını isteyen deneklerle, istemeyen denekler kadın ve erkek cinsiyeti itibariyle ayrıldığında, yukarıda oluşan tablolar kadınların erkeklere göre daha fazla yasaktan yana olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadınlar, birinci senaryoya, gece geç saatte gösterildiği halde, en yüksek tepkiyi göstermişlerdir. Bu senaryoda kadın ve erkek çınl çıplak sevişmektedirler. Çiftlerin yarı çıplak seviştiği ikinci ve beşinci senaryolara, akşamüstü saatlerde yayınlanmalarına rağmen, tepkileri birinci senaryoya karşı olandan daha azdır.

4.3.3. Medeni Durumuna Göre Yasaklama İsteği

Tablo:56 ve 57’de altı senaryoda yer alan sahnelerin yasaklanmasını isteyenlerle istemeyen deneklerin medeni durumlarına göre yapılan analiz sonuçları, bekârların evli veya dul kalmış kimselere oranla çok daha az yasaktan yana olduklarını göstermektedir. “Yasaklansın mı?” sorusuna bekarların en yüksek “hayır” cevabı %87.1 ile üçüncü senaryo ve %72.7 ile dördüncü senaryo olmuştur.

TABLO: 56
Yasaklama İsteği
MEDENİ DURUM (EVLİ/DUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	64.4	51.3	31.9	38.8	54.2	49.6
Hayır	29.7	43.6	63.9	50	40.7	39.3
Bilmiyor	5.9	5.1	4.2	11.2	5.1	11.1
TOPLAM	118	117	119	116	118	117

TABLO: 57
Yasaklama İsteği
MEDENİ DURUM (BEKAR)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	32.3	39.4	6.5	21.2	29	30.3
Hayır	61.3	60.6	87.1	72.7	67.7	66.7
Bilmiyor	6.5	—	6.5	6.1	3.2	3
TOPLAM	31	33	31	33	31	33

4.3.4. Eğitim Durumuna Göre Yasaklama İsteği

Senaryolardaki sahnelerin yasaklanıp, yasaklanmaması sorusunu cevaplayan deneklerin eğitim durumlarına göre elde edilen bulgular aşağıda tablo 58, 59, 60 ve 61’de görülmektedir.

TABLO: 58
Yasaklama İsteği
EĞİTİM (İLKOKUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	67.2	56.5	36.8	47.5	61.2	54.8
Hayır	28.4	37.1	57.4	44.3	31.3	35.5
Bilmiyor	4.5	6.5	5.9	8.2	7.5	9.7
TOPLAM	67	62	68	61	67	62

TABLO: 59
Yasaklama İsteği
EĞİTİM (ORTAOKUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	64	66.7	24			46.7
Hayır	32	33.3	72			46.7
Bilmiyor	4	—	4			6.7
TOPLAM	25	15	25			15

TABLO: 60
Yasaklama İsteği
EĞİTİM (LİSE)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	44.8	48.4	24.1	22.6	44.8	41.9
Hayır	48.3	48.4	72.4	61.3	51.7	48.4
Bilmiyor	6.9	3.2	3.4	16.1	3.4	9.7
TOPLAM	29	31	29	31	29	31

TABLO: 61
Yasaklama İsteği
EĞİTİM (ÜNİVERSİTE)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	42.9	31	7.1	21.4	25	33.3
Hayır	46.4	66.7	89.3	69	71.4	57.1
Bilmiyor	10.7	2.4	3.6	9.5	3.6	9.5
TOPLAM	28	42	28	42	28	42

Tablolar, eğitim düzeyi yükseldikçe deneklerin yasaktan yana olmadıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Dikkat çeken husus dört eğitim kademesinin her birinde, yasaklanmasına “evet” denilen senaryoların içinde en yüksek yüzdeyi bir ve beşinci senaryoların almasıdır. Bu durum, söz konusu senaryolarda sınırlama gerektiğine açıkça işaret etmektedir.

4.3.5. Dindarlık Durumuna Göre Yasaklama İsteği

TABLO: 62
Yasaklama İsteği
DİNDAR (DİNDARIM)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	69	55	35.3	44.3	58.8	56.3
Hayır	25	40	56.5	45.6	36.5	35
Bilmiyor	6	5	8.2	10.1	4.7	8.8
TOPLAM	84	80	85	79	85	80

TABLO: 63
Yasaklama İsteği
DİNDAR (DİNDAR DEĞİLİM)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	43.1	40.6	15.4	23.2	35.9	31.9
Hayır	50.8	56.5	84.6	66.7	59.4	58
Bilmiyor	6.2	2.9	–	10.1	4.7	50.1
TOPLAM	65	69	65	69	64	69

Deneklerden “dindarım” ve “dindar değilim” diyenler arasında, senaryolarda belirtilen sahnelerin yasaklanıp, yasaklanmaması sorgulamasına alınan yanıtlar tablo 62 ve 63’de yer almaktadır. Görüleceği üzere dindar olanlar, olmayanlara göre daha yasakçıdırlar. Bu esasen beklenen bir bulgu olmakla beraber 62’inci tabloda dördüncü senaryonun yasaklanmamasını isteyen dindarların, yasaklanmasını isteyenlerden çok olması, yayının gece geç saatte ve çiftlerden erkeğin yabancı tarihi kahraman, kadının ise bir fahişe (zaten günahkâr) olması, ve kadınla erkeğin tamamen çıplak olmamaları ile açıklanabilir.

4.3.6. Çocuk Sahipliği Durumuna Göre Yasaklama İsteği

Araştırmanın yürütüldüğü deneklerden çocuğu olanların olmayanlara göre daha yasakçı oldukları tablo 64 ve 65’de görülmektedir.

TABLO: 64
Yasaklama İsteği
ÇOCUĞU VAR MI? (EVET)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	64.6	51.3	30.1	39.5	54.5	49.6
Hayır	29.2	43.5	65.5	49.1	40.2	39.1
Bilmiyor	6.2	5.2	4.4	11.4	5.4	11.3
TOPLAM	113	115	113	114	112	115

TABLO: 65
Yasaklama İsteği
ÇOCUĞU VAR MI? (HAYIR)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	33.3	55.6	21.4	22.2	32.1	44.4
Hayır	63	44.4	75	72.2	64.3	50
Bilmiyor	3.7	—	3.6	5.6	3.6	5.6
TOPLAM	27	18	28	18	28	18

Çocuğu olan deneklerin %64.6'sı, gece geç saatte yayınlanması ve çiftlerin evli olmasına rağmen, birinci senaryonun mutlaka yasaklanmasından yanadırlar. Keza bu deneklerin yarısından fazlası da ikinci ve beşinci senaryoların yayınlanmasına yasak getirilmesini istemektedirler. Bunlardan ikinci senaryo akşamüstü (çocukların da izlediği) saatlerde yayınlanan pembe dizilere eş tutulmuştur ve ortam romantik de olsa, evli olmayan çiftlerin yarı çıplak sevişme sahnesine olumsuz tepkinin %50'nin üstünde olduğunu göstermektedir. İlginç olan yine ikinci senaryo için, çocukları olmayan deneklerin de %55.6'sının (ki çocukluların %51.3'ü idi.) yasaklamadan yana olmalarıdır.

4.4. Senaryolar başkaları tarafından görülmeli mi?

Senaryolar için ayrı ayrı “sizce böyle bir sahne başkaları tarafından görülmeli mi?” sorusunun sorulduğu bu bölümde, deneklerin senaryolara toplumsal açıdan bakışları, hoşgörülerini ölçülmüştür. Yani deneklerin, hangi senaryoları, toplum tarafından seyredilmesinde sakınca buldukları araştırılmıştır.

Genel olarak bakıldığında denekler en çok birinci ve altıncı senaryonun sakıncalı olduğuna kanaat getirdikleri ve başkaları tarafından görülmesini istemedikleri anlaşılmaktadır.

TABLO: 66
BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

SENARYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	48.5	34.7	44.3	66.7	52.3	49	44
Hayır	28.8	38.7	28.2	17.3	25.5	28.2	34.7
Bilmiyor	22.7	26.7	27.5	16	22.1	22.8	21.3
TOPLAM	897	150	149	150	149	149	150

Gece geç saatlerde yayınlanan ve evli iki kişinin romantik bir ortamda çıplak sevişmesini konu alan birinci senaryo denekler tarafından en sakıncalı senaryo olarak görülmektedir ve başkalarının izlemesine taraftar değillerdir. Zinanın konu edildiği altıncı senaryo ise ikinci derecede sakıncalı bulunmuştur. Denekler en fazla hoşgörüyü üçüncü senaryo için göstermişlerdir.

4.4.1. Yaş durumuna göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Yaş tablolarını incelediğimizde, yaş ilerledikçe birinci senaryonun başkaları tarafından görülmesi gerektiğini savunan deneklerin oranı artmaktadır. Yani kişiler yaşları ilerledikçe toplumsal ahlâkı daha fazla önemsemektedirler. (Bkz. Tablo:67, 68, 69 ve 70)

TABLO: 67
Başkaları Görmeli mi?
YAŞ (18 - 24)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	48.5	63.2	75.8	60.5	60.6	52.6
Hayır	30.3	15.8	6.1	26.3	21.2	28.9
Bilmiyor	21.2	21.1	18.2	13.2	18.2	18.4
TOPLAM	33	38	33	38	33	38

TABLO: 68
Başkaları Görmeli mi?
YAŞ (25 - 40)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	38.6	41.2	66.7	64.7	43.9	57.7
Hayır	38.6	27.5	15.8	15.7	31.6	32.7
Bilmiyor	22.8	31.4	17.5	19.6	24.6	9.6
TOPLAM	57	51	57	51	57	52

TABLO: 69
Başkaları Görmeli mi?
YAŞ (41-54)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	35.5	41.4	67.7	41.4	63.3	31
Hayır	29	41.4	12.9	37.9	20	41.4
Bilmiyor	35.5	17.2	19.4	20.7	16.7	27.6
TOPLAM	31	29	31	29	30	29

TABLO: 70
Başkaları Görmeli mi?
YAŞ (55 Üstü)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	10.3	29	55.2	32.3	31	22.6
Hayır	58.6	32.3	37.9	29	37.9	38.7
Bilmiyor	31	38.7	6.9	38.7	31	38.7
TOPLAM	29	31	29	31	29	31

4.4.2. Cinsiyete göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Cinsiyet tablolarına bakıldığında kadınlar bir ve beşinci senaryoya erkeklere oranla başkalarının görmesi konusunda daha fazla “hayır” demektedirler. Bunun yanı sıra erkekler senaryoların başkalarınca görülmesinde kadınlara oranla daha hoşgörülü davranmaktadırlar. (Tablo: 71 ve 72)

TABLO: 71
Başkaları Görmeli mi?
CİNSİYET (KADIN)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	23.5	39	64.7	46.9	42.6	39
Hayır	41.2	25.6	14.7	23.5	33.8	35.4
Bilmiyor	35.3	35.4	20.6	29.6	23.5	25.6
TOPLAM	68	82	68	81	68	82

TABLO: 72
Başkaları Görmeli mi?
CİNSİYET (ERKEK)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	43.9	50.7	68.3	58.8	54.3	50
Hayır	36.6	31.3	19.5	27.9	23.5	33.8
Bilmiyor	19.5	17.9	12.2	13.2	22.2	16.2
TOPLAM	82	67	82	68	81	68

4.4.3. Medeni duruma göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Evli olan deneklerin başkalarının çıplaklık ya da müstehcenlik içeren, senaryoları görmesi konusunda daha az toleransa sahip oldukları sonucu Tablo:73 ve Tablo:74 incelendiğinde görülecektir.

TABLO: 73
Başkaları Görmeli mi?
MEDENİ DURUM (EVLİ/DUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	27.7	40.5	62.2	50	42.4	40.2
Hayır	42.9	30.2	21	24.1	31.4	36.8
Bilmiyor	29.4	29.3	16.8	25.9	26.3	23.1
TOPLAM	119	116	119	116	118	117

TABLO: 74
Başkaları Görmeli mi?
MEDENİ DURUM (BEKAR)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	61.3	57.6	83.9	60.6	74.2	57.6
Hayır	22.6	21.2	3.2	30.3	16.1	27.3
Bilmiyor	16.1	21.2	12.9	9.1	9.7	15.2
TOPLAM	31	33	31	33	31	33

4.4.4. Eğitim duruma göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Deneklerin eğitim düzeyleri yükseldikçe bu senaryoları, başkalarının görmesinde sakınca bulmamaktadırlar. Yani toplumun müstehcenliğe karşı olan ilgisini hoşgörüyle karşılamaktadırlar. (Tablo: 75, 76, 77 ve 78)

TABLO: 75
Başkaları Görmeli mi?
EĞİTİM (İLKOKUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	26.5	37.1	57.4	47.5	35.8	40.3
Hayır	50	29	23.5	27.9	32.8	40.3
Bilmiyor	23.5	33.9	19.1	24.6	31.3	19.4
TOPLAM	68	62	68	61	67	62

TABLO: 76
Başkaları Görmeli mi?
EĞİTİM (ORTAOKUL)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	44	53.3	72	40	52	26.7
Hayır	36	33.3	20	40	36	46.7
Bilmiyor	20	13.3	8	20	12	26.7
TOPLAM	25	15	25	15	25	15

TABLO: 77
Başkaları Görmeli mi?
EĞİTİM (LİSE)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	44.8	51.6	65.5	54.8	51.7	48.4
Hayır	20.7	29	13.8	22.6	31	25.8
Bilmiyor	34.5	19.4	20.7	22.6	17.2	25.8
TOPLAM	29	31	29	31	29	31

TABLO: 78
Başkaları Görmeli mi?
EĞİTİM (ÜNİVERSİTE)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	35.7	46.3	85.7	61.9	75	52.4
Hayır	32.1	24.4	3.6	19	7.1	28.6
Bilmiyor	32.1	29.3	10.7	19	17.9	19
TOPLAM	28	41	28	42	28	42

4.4.5. Dindarlık duruma göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Kendini dindar olarak gören insanlardan müstehcenliğe daha olumsuz bakmaları ya da “hiç müstehcenlik olmasın” demeleri beklenirken, dindarların üçte birine yakınının (%28.2), en açık sahnenin yer aldığı, birinci senaryoyu dahi başkalarının görmesinde sakınca bulmadıkları Tablo 79’da görülmektedir. Bu oran senaryo üç için %54.1’e çıkmaktadır. Kendini dindar olarak görmeyenler ise bu senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulmamaktadırlar. Dikkat çeken husus zina’nın işlendiği 6. senaryoda başkalarının görmesine “evet” ve “hayır” diyen dindarların sayısının eşit olduğudur.

Dindar olmayanların dindar olanlara oranla daha hoşgörülü ve senaryoları daha kabul edilebilir buldukları söz konusudur. Bu oran üçüncü senaryoda %83.1 ile en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. (Tablo: 79 ve 80)

TABLO: 79
Başkaları Görmeli mi?
DİNDAR (DİNDARIM)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	28.2	40.5	54.1	50.6	42.4	40
Hayır	48.2	34.2	24.7	29.1	31.8	40
Bilmiyor	23.5	25.3	21.2	20.3	25.9	20
TOPLAM	85	79	85	79	85	80

TABLO: 80
Başkaları Görmeli mi?
DİNDAR (DİNDAR DEĞİLİM)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	43.1	47.8	83.1	55.1	57.8	49.3
Hayır	26.2	21.7	7.7	20.3	23.4	27.5
Bilmiyor	30.8	30.4	9.2	24.6	18.8	23.2
TOPLAM	65	69	65	69	64	69

4.4.6. Çocuk sahipliğine göre senaryoları başkalarının görmesinde sakınca bulma

Televizyonda cinselliğin kabulü açısından en önemli değişkenin çocuk sahipliği olduğu burada da görülmektedir. Çocuk sahibi insanlar belki de senaryoların en masumu sayılabilecek üçüncü senaryoyu dahi %21.2 oranla kimsenin görmemesini istemektedirler. Çocuğu olmayanlarda bu oran :7.1'e düşmektedir. (Tablo: 81 ve 82)

TABLO: 81
Başkaları Görmeli mi?
ÇOCUĞU VAR MI? (EVET)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	27.4	39.5	62.8	49.1	42	40
Hayır	44.2	30.7	21.2	24.6	32.1	36.5
Bilmiyor	28.3	29.8	15.9	26.3	25.9	23.5
TOPLAM	113	114	113	114	112	115

TABLO: 82
Başkaları Görmeli mi?
ÇOCUĞU VAR MI? (HAYIR)

%	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Evet	60.7	61.1	82.1	66.7	67.9	50
Hayır	21.4	16.7	7.1	33.3	21.4	38.9
Bilmiyor	17.9	22.2	10.7	—	10.7	11.1
TOPLAM	28	18	28	18	28	18

4.5. Senaryoların İzleyicide Uyandırdığı Duygular

4.5.1. Tek başına izlerken uyanan duygular

Bu soru için alınan açık uçlu yanıtlar araştırma bulgularını destekleyici niteliktedir. Örneğin altıncı senaryo için ne hissettikleri sorulduğunda tüm senaryolar için ortalama %22.4'ü “zinayı onaylamadıkları” yanıtını vermişlerdir. Yani olayın konu örgüsü, görünen müstehcenliğin önüne geçmiştir. Bu soruda dikkat edilecek nokta tek başına izlerken yine ortalama olarak deneklerin sadece %2.8'nin kendilerinde “utanç” duygusu uyandığını ifade etmeleridir. (Bkz. Tablo:83)

TABLO: 83
TEK BAŞINA İZLERKEN NELER HİSSEDER?

SENERYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Ayıplar	1.8	4.1	1.4	–	1.4	2	2
Kötü hisseder	4.8	4.7	8.1	1.3	4.7	2.7	7.5
Onaylamaz	3.9	2	4.1	0.7	5.4	4.7	6.8
Hiçbirşey hissetmez	12.1	6.8	14.2	20	8.1	13.5	10.2
Hoşlanır	11	17.6	13.5	11.3	10.1	12.2	1.4
Hoşlanmaz	5.5	4.1	5.4	4	4.1	8.8	6.8
Zinayı onaylamaz	3.8	–	–	–	–	0.7	22.4
Normal bulur	18.3	7.4	14.2	42.7	18.2	14.9	12.2
Etkilenir	1.7	0.7	3.4	–	2.7	3.4	–
TV'yi kapatır	1.5	2.7	2.7	–	0.7	0.7	2
Kahramanın yerinde olmak ister	2.5	4.1	1.4	2.7	4.7	2	–
Geçmişini düşünür	0.9	0.7	–	2	1.4	–	1.4
Kızar	3.5	4.7	2	4.7	2	2.7	4.8
Duygusal	1	0.7	2	2	–	1.4	–
Sıkılır	0.9	–	0.7	–	0.7	2	2
Günah bulur	1.5	0.7	2	1.3	1.4	0.7	2.7
Çocukları düşünür	0.3	1.4	0.7	–	–	–	–
Utanır	2.8	4.7	2.7	1.3	4.1	0.7	3.4
Rahat olur	0.8	0.7	1.4	–	0.7	2	–
Eşini düşünür	0.9	3.4	–	0.7	1.4	–	–
Kanal değiştirir	2.4	4.1	2	0.7	4.7	1.4	1.4
Eğitici bulur	0.3	0.7	0.7	–	–	0.7	–
Saati uygun değil	0.3	–	0.7	–	–	1.4	0.7
TOPLAM	889	148	148	150	148	148	147

4.5.2. Başkalarıyla izlerken uyanan duygular

Başkalarıyla izleme durumunda ise, kendilerinde utanma duygusu uyandığını belirtenlerin oranı tüm senaryolar için ortalama olarak %22'ye çıkmaktadır. Birinci, ikinci ve dördüncü senaryolarda bu oran sırasıyla %30.9, %29.3 ve %26.2 olmaktadır. Bu senaryolar karşısında tüm senaryolar için ortalama olarak, TV'yi kapatır (%5.8), Ortamı terk eder (%2), Kanal değiştirir (%7.2) ifadelerine rastlanmaktadır. Yani, izleyici başkalarıyla izlerken “müstehcenlikten kaçınma” duygusunu daha yoğun olarak yaşadığını belirtmekte ve aktif olarak eyleme geçme isteği duymaktadır. (Bkz. Tablo:84)

TABLO: 84
BAŞKALARIYLA İZLERKEN NELER HİSSEDER?

SENARYO %	GENEL	Senaryo 1	Senaryo 2	Senaryo 3	Senaryo 4	Senaryo 5	Senaryo 6
Utanır	22	30.9	29.3	11.4	26.2	19.6	14.7
İtici Bulur	1.8	–	1.3	0.7	2	2.7	4
Ortamı terk eder	2	4	4	1.3	1.3	0.7	0.7
TV'yi kapatır	5.8	12.1	4.7	2.7	6	4.1	5.3
Kızar	3.7	3.4	2	3.4	3.4	2.7	7.3
Normal Bulur	10.9	4.7	5.3	34.2	7.4	8.1	6
Yanındakilere bağlı	7.6	8.1	10	6	7.4	7.4	6.7
Eşiyle izler	0.4	0.7	0.7	–	0.7	0.7	–
Hoşlanmaz	3.2	4	3.3	–	2	5.4	4.7
Zinayı onaylamaz	0.9	–	–	–	–	–	5.3
Rahatsız olur	3.4	3.4	3.3	4	2.7	4.1	2.7
Rahat olur	7.9	3.4	8.7	12.1	8.7	7.4	7.3
Ailesiyle izlemez	1	2	1.3	1.3	–	1.4	–
Kanal değiştirir	7.2	10.7	6.7	2.7	7.4	13.5	2
Hiçbirşey hissetmez	4.2	0.7	3.3	8.1	5.4	3.4	4.7
Başkalarını düşünür	0.1	–	–	0.7	–	–	–
Başkalarıyla izlemez	5.3	6.7	1.3	3.4	8.1	5.4	6.7
Heyecanlanır	0.3	–	–	0.7	0.7	0.7	–
Ahlâksız bulur	3	1.3	4.7	1.3	4	4.1	2.7
Ortamı yaşamak ister	0.3	0.7	–	–	0.7	0.7	–
Sakıncalı bulur	2.7	2	2	2	0.7	3.4	6
Hoşlanır	2	0.7	1.3	2.7	1.3	2.7	3.3
Saati uygun değil	0.6	–	2	–	–	1.4	–
Dikkati dağıtır	0.9	0.7	1.3	1.3	0.7	–	1.3
İbret verici bulur	0.3	–	–	–	0.7	–	1.3
Konuyu tartışır	1.8	–	1.3	–	1.3	0.7	7.3
Duyguları düşünür	0.4	–	2	–	0.7	–	–
Hemen bitmesini ister	0.1	–	–	–	0.7	–	–
TOPLAM	895	149	150	149	149	149	150

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Televizyon yayıncılığına, Türkiye’den çok önce başlamış ileri Batı ülkelerinde, ticari televizyonlarda müstehcenlik konusu sürekli şikayetlere sebep olmuş, araştırmalara konu edilmiştir.

Toplum ahlakı, aile yapısı ve bilhassa çocukların ruh ve beden sağlığını tehdit ettiği ileri sürülen müstehcen yayınların olumsuz etkisine karşı kamu otoriteleri, çeşitli tedbirler almak zorunluluğunu duymuşlardır.

Sinema ve televizyon endüstrisinin rekabet koşulları içinde, mahrem cinselliğe, gerek konu, gerek görüntüler ve konuşmalar olarak daha çok yer verdiği bir gerçektir. Bu ise müstehcen yayınlara karşı, rating yaratan bir talebin olduğunu göstermektedir. Ancak bu talep, gerçekten izleyicinin yarattığı bir talep mi? yoksa bu tür yapımların, diğer programlara göre daha ucuz maliyetli olmasından kaynaklanan ve dolayısıyla yayıncının dayattığı bir talep midir? soruları henüz doyurucu bir cevaba kavuşmuş değildir.

Amerika’da bu tür yayınlara karşı ailelerin duyarlılığının çok yüksek olduğu araştırmalar sonunda ortaya çıkmaktadır. Keza, ebeveynlerin müstehcen yayınların çocuklar ve gençler üzerindeki olumsuz etkileri olduğunu düşündükleri de yine bilimsel araştırmalarla belirlenmiş bulunmaktadır.

Liseden mezun olan her çocuğun, o yaşa kadar 11.000 saati derste geçmesine karşılık 14.000 saati televizyon karşısında geçen ABD’de ebeveynler çocuklarının “görmemeleri gereken şeyleri televizyonda gördüklerinden” şikayet etmektedirler. Bu konuda yapılan anketlerde deneklerin üçte ikisinin yayınlarda ahlak dışı davranışlardan (müstehcenlik, terbiyesizlik ve yanlış değerler) kaygı duydukları belirlenmiştir.

Keza, deneklerin yarısından fazlası, televizyon programlarında çok fazla seksüel materyel sunulduğunu, bunun çocuklarının cinselliğe yönelik tutum ve değer geliştirmelerinde, sapkınlığa yol açmada rol oynadığı düşüncesinde olduklarını söylemektedirler.

Evlilik dışı cinsel ilişkilerin, evli çiftlerin ilişkisinden daha çok ele alınıp gösterildiği; evli olmadan hamile kalan kız çocuklarının, **“TV’deki cinsel ilişkilerin gerçek yaşamdaki aynısı olduğu”**nu söylemeye, bu tür bir ilişkiye girmeyen kız çocuklarına göre daha fazla eğilimli oldukları yapılan araştırmaların elde ettiği bulgulardır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde Adalet Bakanlığı’nın kurduğu “Meese Komisyonu” ülke düzeyinde pornografi araştırması yaparak, sonuçta kanıtlara dayanan, 92 önlem önerisinin çoğu çocukların müstehcenlikten (pornografi) korunmasına ilişkin katı kurallar ve müstehcenlikle ilgili yasaların tam uygulanmasını kapsamaktadır.

Müstehcenlik konusunu, yalnızca televizyon yayınları ile sınırlamayıp tüm basılı materyal, video, CD, bilgisayar, (günümüzde internet dahil) olarak genişleterek, Ulusal Araştırma Komisyonlarının dahi kurulduğu ABD’de, gerek federal ve gerek eyalet yasalarında yapılan değişikliklerin, getirilen yasakların FCC gibi kamu otoritelerinin koyduğu kuralların ve sivil toplum örgütlerinin baskılarının karşısında, “ekonomik sistemin özgürlüğü”, “sanatçıların yaratıcı özgürlüğü” ve “düşüncenin çeşitli şekillerde ifade özgürlüğü” ile “iletişim özgürlüğü” (hatta cinsel özgürlük) gibi karşıt kurallar ve haklar konusu da ortaya çıkmaktadır.

Yayıcılık geleneği ve BBC etiği olan İngiltere’de de ticari televizyon yayınlarında son zamanlarda müstehcenliğin arttığı görülmüştür.

İngiliz ailelerinde de mahrem cinselliğin ekranlarda gösterilmesinin gençleri yalnızca denemeye, ahlak dışı davranışlara teşvik edeceği inancının olduğu görülmektedir. Bununla beraber, İngilizlerin genelde, Amerikalı izleyicilere göre, daha hoşgörülü oldukları ortaya çıkmaktadır. İngilizlere göre müstehceni seyretmek istemeyen televizyonunu her zaman kapatabilir. Eğer seyretmek isteyen olursa ona da itiraz etmemek gerekir düşüncesi hakimdir. Hatta homoseksüellikle ilgili programlar onlara göre hayatın bir parçasıdır. Ancak, bu hoşgörü, çocukların izleyemeyeceği geç saatte, 22.00'den sonra yapılacak yayınlar için geçerlidir.

Ayrıca araştırmalar İngilizlerin, çocukları ve başkaları ile televizyon izlerken müstehcen sahnelerle yakalanmaktan korktuklarını, bu sahneleri başkaları ile izlerken utandıklarını ortaya koymaktadır.

Yaşlı İngilizlerin ise müstehcen yayınlara karşı genç ve orta yaştakilere göre hoşgörülerinin olmadığı da araştırmaların bulguları arasındadır.

İngiltere'deki araştırmalar incelendiğinde, yayıncıların, BBC geleneği olan, ahlâkı ve toplumun beğeni değerlerini rencide eden şeyleri yayında kullanmama yükümlülüklerine rağmen, ifade özgürlüğü ile hoşgörü sınırlarının genişletilmesi tartışmalarına girdiklerini, bunun ise, neyin kötü ve çirkin olduğuna ilişkin tanımların sürekli değişmesine yol açtığını göstermektedir.

80'li yılların başında, televizyonda müstehcenlik konusunun, Hristiyan ahlâkının korunmasını isteyen Muhafazakar Partinin "geleneksel aile değerlerinin" korunacağı taahhüdünde, o dönemde İngiltere'de evlilik öncesi cinsel ilişkilerin artması ve yaygınlaşması ile evlilik dışı çok çocuk doğması, boşanmaların artması ve AIDS tehlikesinin büyümesi, kanunlarda sınırları daraltıcı değişiklikleri düzenleyen ve kurallar koyan ITC ile BSC'nin

hem yayınları yakından ve sıkı şekilde izleme hem de yeni kurallar koymasına yol açmıştır.

Bununla beraber, İngilizlerin müstehcenliği bir sansür atmosferinde değil de, çeşitlilik ve hoşgörü bağlamında sürekli araştırma ihtiyacı içinde oldukları görülmüştür. Bu da yayıncıların anlayışını arttıran ve onlara özellikle toplumun cinsel akımlarına daha dürüst bir biçimde açıklık getirmeyi amaçlayan programlar yapma sorumluluğunu vermiştir. İngiltere'deki yayıncıların, Amerika'daki gibi müstehcenlik konusunda karşıt düşünce sahibi olanlarla her platformda, bir özgürlükler mücadelesi yapmak yerine, toplumun anlayış düzeyini arttırmak, eğlendirmek ve bilgilendirmek görevi ile yansıtmaya devam etmenin gereği olarak, hayatın duygusal yönünde var olan çelişkilerin ve zevklerin (aşk, cinsel ilişki, evlilik, birlikte yaşamak gibi) çeşitliliği karşısında, sömürüye kaçmadan, izleyici değerlerine göre, adil bir biçim ve ölçüde yayıncılık yapmanın yollarını aradıkları, bunun için yayın otoritelerinin, kurallarına uymak gayreti yanında öz denetime de ağırlık verdikleri görülmektedir. Keza, yayın otoriteleri de sürekli ciddi kamuoyu araştırmaları yaptırmakta ve bunları her yıl yayınlamaktadırlar.

Fransa'da ise "özgürlükler ve İletişim Ulusal Komisyonu"nun (CNCL) müstehcen yayınlara karşı tavır takındığı ve çocuklarla, ergenlik çağındaki gençleri koruyacak kararname çıkarmak zorunda kaldığı, aldığı tedbirlerle özgürlükler açısından eleştirilere uğradığı görülmektedir.

Bununla beraber, bu eleştirilere katılan Sosyalist Parti 1989'da CNCL'nin yerine, kamu otoritesi olarak "Görsel-İşitsel Üst Konsey"i (CSA) kurmakla birlikte, oyunun mevcut kurallarını alt üst edecek yasal düzenlemelerden kaçınmıştır. Mitterand'ın ifadesiyle bu politika "Televizyonda ne yeniden devletleştirme, ne de özelleştirme" olarak nitelendirmiştir. Bir başka

deyişle, televizyon yayıncılığında özelleştirmenin genişletilmesinin sakıncalı olduğunun, Fransa'da deneyimle yaşandığı vurgulanmış ve kamu otoritesinin yayın programlarındaki müstehcenliğe karşı almak zorunda olduğu düzenleyici kuralların haklılığı onaylanmıştır.

Böylece, müstehcen filmlerin gece 22.30'dan önce yayınlanması yasağı, şifreli kanallarda bile 22.30 ile sabah saat 5.00 arasında sınırlandırılmasının yanı sıra, yayın yapan kanalları izleme komiteleri kurulmuş, ve hayli ağır parasal cezalar getirilmiştir.

Avrupa'da yetişkinlere yönelik pornografiyi kısıtlayan tüm yasal engelleri kaldıran Danimarka'yı bir yana bırakırsak, hemen hemen ülkelerin tamamında müstehcenliğin toplumsal zararlarına karşı tedbirler alınmaktadır.

Kanada'da da müstehcenlik (pornografi) konusunda, araştırmalara dayanmaktan çok, çocukların cinsellik ve şiddetten korunmasına yönelik yayınlara katı cezai yaptırımlar getirecek politik düşüncelere önem verilmiştir.

İleri ülkelerin müstehcen yayınlara karşı önlem olarak uyguladıkları "aile saati", "Watershed" gibi, çocukların uykuda olduğu varsayılan saatlerde, söz konusu programların yayınlanması kuralı ise günümüzde tam anlamıyla etkili olamamaktadır. Çünkü birden fazla televizyon alıcısına sahip aile sayısı giderek artmakta ve çocuklarla ebeveynlerin farklı programlar için ayrı odalarda izlemeleri imkânı yaygınlaşmaktadır.

Kaldı ki, ebeveynlerin akşamları eve geç dönülen ziyaretlere gitmeleri, ya da şehir dışı seyahatlar nedeniyle, çocukların evde tek başlarına kaldıkları durumlarda, "aile saati" önlemi geçersiz duruma düşmektedir.

Ailelerin, çocukların televizyon izlemelerini sürekli kontrol altında tutmalarının güçlüğü'nün de dikkate alınması yayın endüstrisinin, şifresiz yayın yapan televizyon istasyonları için, müstehcen sahneleri bloke eden "V-Cip" sistemini geliştirme çabalarını da hızlandırmış bulunmaktadır.

Türkiye'deki duruma gelince: İleri Batı ülkelerinde (özellikle Avrupa ülkelerinde) görülen gelişmelerin benzerlerinin Türkiye'de de yaşandığı görülmektedir. İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya gibi televizyon yayınlarının devlet kuruluşları eliyle, kamusal yayıncılık olarak başlatıldığı ülkelerde, yayınlar nedeniyle mevcut olmayan toplumsal sorunların, sektörün ticari amaçlı televizyonlara açılması ile ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ülkelerden İtalya, gerekli yasal düzenlemeleri yapmakta geciktiği için, özel televizyonculuğun, akdenizde uluslararası sulardaki gemilerden korsan yayınlarla başlamasına karşın, politikacıların beceriksizliği ve siyasi sorunlar nedeniyle, yıllarca müstehcen yayınlara, hatta "hard pornografi" gösterimlerine maruz kalmıştır. Türkiye'deki gelişmeler de İtalya'daki kadar uzun sürmemekle beraber, aynı gelişmeyi göstermiştir.

Bugün Türkiye'de ulusal düzeyde yayın yapan televizyonlarda görülen müstehcen yayınlar nedeniyle yaşananlar da, özellikle, 1980'li yıllarda, İngiltere ve Fransa'da yaşananlara yakın bir benzerliğe ve paralelliğe sahip bulunmaktadır.

Bu durum, maalesef Türkiye'nin, kendisinden daha önce aynı şeyleri yaşamış ülkelerden ders alarak, onların ödediği bedel ve kaybettiği zamanı kazanmak gibi akılcı bir yol izlemediğini ortaya koymaktadır.

Ticari televizyonların korsanlık, fiili ama illegal ve resmen frekans tahsisli dönemleri olarak, yayın yaptıkları süre yedi yılı kapsadığı, RTÜK'ün kuruluşundan bu yana üç yıl geçtiği halde, müstehcenlik konusunda Türkiye'de halâ yeterli bir düzenlemenin yapıldığını söylemek mümkün değildir.

Bunun sebepleri arasında, mevcut mevzuatta (yapısal kusurlar yanında) müstehcenlik tarifinde kapsam ve kavram yetersizliği en başta gelmekte, bunu Avrupa'da görülmedik şekil ve bolluktaki ulusal düzeyde yayın yapan televizyonlar ile yurdun her köşesinde yayın yapan yerel ve bölgesel televizyonların RTÜK tarafından izlenip, denetlenmesindeki imkânsızlıklar başta gelmektedir.

Çalışmalarımızda görülebileceği gibi, her ne kadar belirli bir tutum ve davranışı müstehcen yapan şey üzerinde yaygın bir fikir birliğine varmak zor ise de, bu zorlukla Türkiye'den önce karşılaşmış ülkelerdeki örneklerden RTÜK'ün yararlanması ve Radyo ve Televizyon Yayınları-Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'in Genel İlkeler ve Yayıncının Sorumlulukları maddelerinin bunlara göre düzenlenmesi pekâlâ mümkündür.

Örneğin ABD Yüksek Mahkemesi bir konuşmanın müstehcen olup olmadığının saptanması için şu ölçütleri oluşturmuştur:

- 1- Çağdaş toplum standartlarına uyan ortalama bir insanın materyali bir bütün olarak şehvet içerikli olarak bulması;
- 2- Materyalin, seksüel ilişkiyi, uygulanabilir yasa tarafından tanımlandığı şekilde, rahatsız edici biçimde göstermesi;

3- Materyalin bir bütün olarak ciddi edebi, sanatsal, politik veya bilimsel değerden yoksun olması.

FCC de “edepsizlik” için şu şekilde tanım yapmaktadır:

– “Edepsizlik, çağdaş toplumsal standartlarla rahatsız edici olduğu ölçülen seksüel etkinlik veya organların tasvir edilmesidir”.

Ayrıca, müstehcen yayınları, “erotik yayın”, “açık seksüel yayın” “pornografi yayını” şeklinde ayırma tabi tutmak kanımızca olasılık taşımaktadır. Bu yapıldığında “erotik yayın” tarifi, ulusal standartlara göre, edebi, sanatsal, politik ve bilimsel değer taşıyan, uyarma amacı taşımakla birlikte şefkat içeren sahneler için; “açık seksüel yayın” tarifi uyarıcı ve rahatsız edici cinsel ilişki sahneleri için; “pornografi yayını” tarifi ise kadınları suistimal eden cinsel ilişkiyi imadan çok açıkça gösteren sahneler için kullanılabilir.

Kaldı ki, RTÜK’ün bu çalışmamızın “Çeşitli Ülkelerde Televizyonda Müstehcenliği Önlemeye Yönelik Düzenlemeler” başlıklı kısmında söz konusu edilen ilkelerden alıntılara yönetmeliklerinde yer vermesinin, Türkiye’nin bu çağdaş ülkelerle aynı uygar anlayış çizgisine sahip olmasını da sağlayacağını düşünmekteyiz.

RTÜK’ün müstehcenlik konusunda, belirgin yayın ilkeleri, yayıncı sorumlulukları ve standartlarını belirleyip yürürlüğe koymasından sonra, ülke çapında yayınları izleyemediği için, yayın sonrası denetleme şansına sahip olamamasından kaynaklanan sorunları ise diğer ülkelerdeki gibi, gönüllü izleyeci sivil toplum örgütlerinin kurulmasını sağlamakla bir ölçüde hafifletebileceğini düşünmekteyiz.

Her nekadard RTÜK, son zamanlarda “Alo RTÜK” gibi bir uygulama içine girmiş ise de buraya yapılacak başvurular bireysel değer yargılarına dayanmakta, kitlesel ya da örgütsel baskı gücü niteliği taşımaktan uzak bulunmaktadır.

Diğer yandan gerek başka ülkelerde yapılan anketler ile çeşitli araştırmalar ve gerek bizim yaptığımız alan araştırması, televizyonda müstehcen yayınlara karşı tepkinin temelinde, çocukların televizyondaki, arzuları tahrik edici seks, evlilik dışı cinsel ilişkiler, eşcinsellik, ırza tecavüz, gibi görüntü ve anlatımlarından korunması gerektiğinin yattığını göstermektedir.

Gerçi, çocukların bu tür yayınlar karşısında hangilerini taklit ettiklerini, hangilerinden korkup, hangilerini gülünç bulduklarını, hangi yaşam tarzını kabul ettiklerini, nelere özendiklerini gösteren, müstehcen imaları ve davranışları nasıl yorumladıklarını belirleyen araştırmalar yoktur. Çocuklar üzerinde bu tür araştırmalar ahlâk açısından sakıncalı görüldüğü için yapılmamaktadır. Bu konuda ebeveynlerin izlemleri, duygu ve kanaatleri ağırlık taşımaktadır.

Hiç kuşkusuz, çocuğu olmayan ya da çocukları birer yetişkin ve ebeveyn olmuş izleyicilerin televizyondaki müstehcenliği kabul edebilme ölçüsünü etkileyen başka özel unsurlar da vardır. Utanma duygusu bunlardan birisidir. Yaptığımız anket çalışmasının bulgularına göre; Türk izleyicisinin çocukları veya başkaları ile televizyon seyredirken müstehcen sahnelerle karşı hoşgörüsü azalmaktadır. Bu durum, yayıncılara, çıplak sevişme sahnelerinin olduğu programları, fertlerin yanlarında başkalarının olamayacağı, gecenin çok geç saatlerinde yayınlanmaları konusunda bir göstergedir.

İzleyicilerin kadın-erkek olmaları kabul edilebilirlikte bir başka belirleyicidir. Kadınların müstehcenliği kabul edebilirlikleri erkeklere göre daha azdır.

Bu konuda yapılmış araştırmalar, kadınların tepkisine, medyada kendilerine daima bir seks objesi gibi bakılması ve sömürü aracı olarak kullanılmalarının sebep olduğunu ortaya koymaktadır.

Deneklerin evli veya bekar olmaları da müstehcenliğin kabul derecesinde rol oynadığına göre, evlilerin -çocuk sahibi olsun olmasında daha muhafazakar tutum sergilemeleri aile kavramına kutsallık atfemelerinden kaynaklandığı yorumuna dayanmaktadır.

Türk izleyicisi, kabul edilmezliği en yüksek olan zina konusu ve ona ait müstehcen görüntülere verdiği tepkiyle, diğer ülke izleyicilerinden ayrılmakta fakat diğer tepki etkileyicilerde benzerlikler göstermektedir.

Keza, dindar olduğunu söyleyen izleyicilerin ve ileri yaştaki kimselerin de müstehcen yayınlara karşı olumsuz tepkilere sahip oldukları açıkça belirlenmiştir. Yalnızca gençlerin aksi yönde bir tutum içinde olmaları yayıncılar için cesaret verici olmamalıdır. Çünkü izleyicileri arasında çocuklar, gençler ve yaşlılar bütün zamanlarda hep olacaklardır.

Bütün bunların ötesinde, ticari televizyonların bazı batı ülkelerinde ve Japonya'da olduğu gibi, kendi öz denetimlerini sağlayacakları bir kuruluş ile televizyon yayıncılığı mesleğinde çalışanların kendi aralarında kuracakları "Etik Konseyi" gibi organlar, bu medya türünün toplum üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek açısından büyük önem taşımaktadır.

Amacı toplumun iyiliğini hedeflemek olan bu tür kuruluşların demokrasinin korunmasına, temel insan haklarına, toplumun çeşitli kesimlerinin değer yargılarına, inançlarına ve duygularına saygı gösterecek bir **“Konuşma ve İfade Özgürlüğü standartları”**nı belirlemeleri ve bu standartlara uyulup uyulmadığının, yine aynı kuruluşlar tarafından takibi kamuoyunda standartlara güven duygusunu uyandıracak ve hiç şüphesiz, hem ticari televizyonlar, hem de Türk toplumu için çok faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ✓ ABEL, J. & FONTES, B.: **"The Portroyal of Illegal, Sexual and Violent Behaviours In Prime Time Television Programming"**, MSU, Dep. Telecommunication, 1976.
- ✓ AZİZ, Aysel: **"Görsel İşitsel Haberleşme Araçlarının Çocuk ve Gençliğe Etkisi"**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fk. Basın-Yayın Y.O., Yıllık 1973'den ayrı bası, Ankara, 1974.
- ✓ BATMAZ, Veysel & AKSOY Asu: **"Türkiye'de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane) Aralık 1993-Aralık 1994"**, Pan Ajans İletişim ve Araştırma, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Yayın No:85, Kasım 1995.
- CALLUM, M.: **"What Viewers Love-Hate about TV"**, TV Guide, May 12, 1979.
- ✓ CANTOR, Muriel G.: **Prime Time Television-Content and Control**, Sage Publication, USA, 1981.
- ✓ CANTOR, Murriel G.: **Television Producers: A Sociological Analysis**, UCLA, 1969, Appendix B. University Micro Films Int., Ann Arbor, Michigan USA, 1984.
- DUGUID, Mark: **"ITC's approach to the portroyal of sexual conduct on Television"**, fax message to RTÜK, 12 July 1998 and 13 July 1998.
- HASTE, Cate: **"Sexual Standards"**, Essays, BSC, 1992.
- ✓ COPP, David & WENDELL, Susan: **Pornography and Censorship**, Buffalo, N.Y. 1983.

✓ DEMİRAY, Kemal: **Temel Türkçe Sözlük**, İnkılap Kitabevi, 2. baskı.

DOMINICK, Joseph & SHERMAN, L. Barry & COPELAND, Gary: **Broadcasting/ Cable and Beyond**, McGraw Hill, 1990.

✓ EĞİLMEZ, Sevgin: "Fransa'da Şiddet ve Pornografik Sahneler İçeren Yayınlardan Gençlerin ve Çocukların Korunmasına Yönelik CSA Kuralları", CSA, La lettre, n86, Nov.1996, Le MONDE, Jeudi 24 Oct. 1996, RTÜK Hizmet çoğaltımı.

✓ FERNANDEZ, Carlos F. & GREENBERG, Collado & GREENBERG, Bradley S. & KORZENNY, Felipe & ATKIN, Charles K.: "**Sexual Intimacy and Drug Use in TV Collado Series**", Journal of Communication, Summer, 1978.

✓ FRANZBLAU, Susan & SPRAFKIN, Joyce N. & RUBINSTEIN, Eli A.: "**Sex on TV: A Content Analysis**", Journal of Communication, Spring, 1977.

✓ GÖNLÜBOL, Mehmet & ÖZAL, Özcan: "**İngiliz Radyo ve TV Kuruluşları Hakkında Rapor**", RTYK Hizmeti için ofis çoğaltması, 1987.

✓ GREENBERG, Bradley S. & ABELMAN, B. & NEUENDORF, U.: "**Sex on the Soap Operas: Afternoon Intimacy**", Journal of Communication, Summer, 1981.

✓ GREENBERG, Bradley S.: **Life on Television**, Ablex Publishing Corp., ABD, 1984.

✓ HARGRAVE, Andrea Milwood: **Sex and Sexuality In Broadcasting**, Annual Review, Broadcasting Standards Council, John Libbey, UK, 1992.

✓ HEAD, Sydney W. & STERLING, Christopher H.: **Broadcasting in America**, Houghton Mifflin Co., Boston, USA, 1990.

✓ HICKEY, N.: **"Does America Want Family Viewing Time?"**, TV Guide, December 6, 1975.

HOWKINS, Gordon & ZIMRING, Franklin E.: **Pornography In a Free Society**, Cambridge University Press, 1989.

✓ JOHNSON, Bill: **"Pulling the Plug on Television's Sex and Violence"**, The Detroit News, Editorial Page, June 2, 1995.

✓ JOHNSON, Thomas: **"The Family Hour: No Place for Your Kids"**, Parents Television Council, Media Research Center, May 8, 1997.

✓ KUTLAR, Onat: **Sinema Bir Şenliktir**, 2. basım, 1991.

✓ LIEBERT, Robert M. & SPRAFKIN, Joyce N. & DAVIDSON, Emily S.: **The Early Window-Effects of Television on Children and Youth**, Pergaman, 2. edit., 1982.

✓ LOWRY, Dennis T. & TOWLES, David E.: **"Soap Opera Portroyals of Sex Contraception and Sexually Transmitted Diseases"**, Journal of Communication, Spring, 1989.

✓ LOWRY, Dennis T. & LOVE, G. & KIRBY, M.: **"Sex on The Soap Operas: Patterns of Intlmacy"**, Journal of Communication, Summer, 1981.

✓ OZON, Mustafa Nihat: **Osmanlıca Türkçe Sözlük**, İnkılap Kitabevi, 7. baskı, ✓

✓ ÖKSÜZ, Süheyla: **"Televizyonda Özelleştirmeye Gidilirken Fransız Televizyonu Sorunları Çözemedi"**, RTYK, ofis çoğaltması, Eylül 1993.

✓ ÖNGÖREN, Mahmut Tali: **"Ahlâka Hücum"**, Cumhuriyet gazetesi, 2 Eylül 1986.

- ✓ ÖNGÖREN, Mahmut Tali: **Sinemada Kadın ve Cinsellik Sömürüsü**, Ankara, 1982.
- ✓ ÖZGÜÇ, Ağâh: **Türk Sinemasında Cinselliğin Tarihi**, Antrakt yayınları, 1994.
- ✓ PALENSKI, Ronald J. & GORDON, Partner & GLICKSON: **"State Laws on Obscenity, Child Pornography and Harresment"**, www.itaa.org/porn1.html.
- ✓ ROBERTS, E.J. & KLINE, D. & GAGNON, J.: **Family Life and Sexual Learning**, Cambridge, Mass. 1978.
- ✓ ROLOFF, Bernhard & SEEBLEN, George & WEIL, Claudius: **Erotik Sinemanın Estetiği**, çev:Veysel Atayman, İstanbul, 1996.
- RYAN, M.: **"Family Viewing Time. Has It Passed The Test?"**, TV Guide, June 5, 1976.
- ✓ SAYRAÇ, M. Timur: **"İtalyan Kamu ve Özel Radyo ve Televizyon Kanunu"**, RTÜK özel ofis çoğaltımı, Ağustos 1990.
- SEARS, Alan E.: çev.KEŞMİR, Bige, **"Pornografiyi Kısıtlama Yönünde Yasal Yaklaşım"**, makale özeti, RTÜK ofis çoğaltımı.
- ✓ SILVERMAN, L.Theresa & SPRAFKIN, Joyce N. & RUBINSTEIN, Eli A.: **"Physical Contact and Sexual Behavior on Prime-Time TV"**, Journal of Communication, Winter 1979.
- ✓ SHULTZ, David A.: **Human Sexuality**, 3rd.Ed., Prentice Hall, 1998.

✓ SPRAFKIN, Joyce N. & SILVERMAN, L. Theresa: **"Update: Physically Intimate and Sexual Behavior on Prime Time TV 1978-79"**, Journal of Communication, Winter, 1981.

✓ STEINER, G.A.: **The People Look at Television**, Alfred A. Knopf, New York, 1963.

ŞEKERCI, Rıza & ŞEKERCI, Müfide: **Türk Medya Mevzuatı**, Yasa Yayınları, 1996.

Gazete ve Dergiler:

Hürriyet Gazetesi, 22 Şubat 1998.

Resmi Gazete: Sayı: 22846.

Resmi Gazete: Sayı: 14122.

Resmi Gazete: "Türkiye Televizyon Kurumu Kanunu", 2 Ocak 1964, s. 1. Kabul Tarihi 24.12.1963.

RTÜK İLETİŞİM dergisi, Yıl.1, Sayı.1, Ağustos-Eylül 1997.

RTÜK İLETİŞİM dergisi, Yıl.1, Sayı.2, Ekim-Kasım 1997

RTÜK İLETİŞİM dergisi, Yıl.1, Sayı.3, Aralık-Ocak 1998

Rapor ve Dökümanlar:

"A Code of Practice", Broadcasting Standards Council, second ed. (tarihsiz).

"Bringing responsibility to television programming", The Parents Television Council.

BSC Complaints Form.

“Cable Television Fact Sheet Program Content Regulations”, FCC, September 1997.

“Conclusion and Recommendations”, The Parents Television Council Media Research Center.

“Düzenleyici Kurulların Şiddet, Pornografi ve Kişilik Haklarıyla İlgili Düzenlemeleri”, RTÜK Uluslararası İlişkiler Dairesi – Kaynak: Avrupa Konseyi Medyada Şiddet Alt Komisyonu Belgesi (MM-S-VL (95) Misc1)

✓ “FCC Enforcement of Prohibition Against Obscene and Indecent Broadcasts”, FCC sekreterliği (tarihsiz).

“Law allows government to dictate television obscenity charges”, Censored Media, 1996.

“Making Complaints”, Broadcasting Standards Council (tarihsiz).

“Parental Choice in Television Programming Excerpts from V-Chip Legislation”, Federal Communication Commission.

“Programme Regulation on Commercial Television”, Independent Television Commission (tarihsiz).

“Programme Complaints and Interventions”, Independent Television Commision (tarihsiz).

TBMM Tutanağı: Milletvekili Mahmut Öztürk’ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yapmış olduğu konuşma tutanağı, TBMM Tutanak Müdürlüğü, Grup: Cem/13.

The Longford Report: **“Pornography”**, Coronet Books, Hodder Paper Books, London, 1972.

The World Book Encyclopedia : N-O, Vol:14.

TRT 1989 Genel Yayın Planı, RTYK ofis çoğaltımı.

TRT 1992 Genel Yayın Planı, TRT ofis çoğaltımı.

TRT 1993 Genel Yayın Planı, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı çoğaltımı.

TRT 1994 Genel Yayın Planı, Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı çoğaltımı.

WEB PAGES:

<http://www.dnai.com/~children/media/FAMHOUR.html>. : **“Sex, Kids and Family Hour-A three Part Study of Sexual Content on Television.”**

<http://www.informinc.co.uk/LM/LM59/LM59-BSC.html>

FCC Sekreterliği: <http://www.fcc.gov>

<http://www.fcc.gov/Bureaus/Mass-Media/Filings/Kids/TV>

EK-1

SENARYO 1

**GECE GEÇ SAATLERDE YAYINLANAN BİR FİLMDE YENİ EVLİ
BİR ÇİFT OLDUKÇA ROMANTİK BİR ORTAMDA BİRBİRLERİNİ
SOYUYORLAR VE ÇIRILÇIPLAK SEVİŞİYORLAR**

1 ' NCİ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	26,7	9,4
Oldukça kabul edilebilir	21,3	14,1
Pek kabul edilemez	16,7	18,8
Hiç kabul edilemez	35,3	57,7
TOPLAM	150	149

1 ' NCİ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	34,7	57,7
Hayır	38,7	36,2
Bilmiyor	26,7	6
TOPLAM	150	149

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	26.7	23.5	30.8
Oldukça kabul edilebilir	21.3	18.8	24.6
Pek kabul edilemez	16.7	17.6	15.4
Hiç kabul edilemez	35.3	40	29.2
TOPLAM	150	85	65

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	9.4	9.4	9.4
Oldukça kabul edilebilir	14.1	11.8	17.2
Pek kabul edilemez	18.8	12.9	26.6
Hiç kabul edilemez	57.7	65.9	46.9
TOPLAM	149	85	64

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	34.7	28.2	43.1
Hayır	38.7	48.2	26.2
Bilmiyor	26.7	23.5	30.8
TOPLAM	150	85	65

Dini durum ile böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ? soruları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.
 $X^2 = 7.70$ $df = 2$ $P < .05$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	57.7	69	43.1
Hayır	36.2	25	50.8
Bilmiyor	6	6	6.2
TOPLAM	149	84	65

Dini durum ile böyle sahneler yasaklanmalı mı ? soruları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.
 $X^2 = 10.99$ $df = 2$ $P < .05$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	26.7	36.4	31.6	22.6	10.3
Oldukça kabul edilebilir	21.3	30.3	28.1	9.7	10.3
Pek kabul edilemez	16.7	15.2	14	29	10.3
Hiç kabul edilemez	35.3	18.2	26.3	38.7	69
TOPLAM	150	33	57	31	29

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 28.11 \quad df = 9 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	9.4	9.1	3.6	25.8	3.4
Oldukça kabul edilebilir	14.1	21.2	21.4	3.2	3.4
Pek kabul edilemez	18.8	21.2	25	19.4	3.4
Hiç kabul edilemez	57.7	48.5	50	51.6	89.7
TOPLAM	149	33	56	31	29

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 31.54 \quad df = 9 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	34.7	48.5	38.6	35.5	10.3
Hayır	38.7	30.3	38.6	29	58.6
Bilmiyor	26.7	17.5	22.8	35.5	31
TOPLAM	150	33	57	31	29

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 13.15 \quad df = 6 \quad P = .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	57.7	45.5	55.4	54.8	79.3
Hayır	36.2	45.5	37.5	41.9	17.2
Bilmiyor	6	9.1	7.1	3.2	3.4
TOPLAM	149	33	56	31	29

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	26.7	35.4	16.2
Oldukça kabul edilebilir	21.3	22	20.6
Pek kabul edilemez	16.7	7.3	27.9
Hiç kabul edilemez	35.3	35.4	35.3
TOPLAM	150	82	68

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile cinsiyet
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14.65 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	9.4	14.8	2.9
Oldukça kabul edilebilir	14.1	18.5	8.8
Pek kabul edilemez	18.8	19.8	17.6
Hiç kabul edilemez	57.7	46.9	70.6
TOPLAM	149	81	68

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile cinsiyet
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11.69 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	34.7	43.9	23.5
Hayır	38.7	36.6	41.2
Bilmiyor	26.7	19.5	35.3
TOPLAM	150	82	68

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8.13 \quad df = 2 \quad P < .01$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	57.7	54.3	61.8
Hayır	36.2	43.2	27.9
Bilmiyor	6	2.5	10.3
TOPLAM	149	81	68

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 6.48 \quad df = 2 \quad P < .01$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	26.7	27.9	28	13.8	35.7
Oldukça kabul edilebilir	21.3	14.7	20	31	28.6
Pek kabul edilemez	16.7	11.8	24	17.2	21.4
Hiç kabul edilemez	35.3	45.6	28	37.9	14.3
TOPLAM	150	68	25	29	28

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	9.4	9	8	3.4	17.9
Oldukça kabul edilebilir	14.1	10.4	8	24.1	17.9
Pek kabul edilemez	18.8	10.4	36	10.3	32.1
Hiç kabul edilemez	57.7	70.1	48	62.1	32.1
TOPLAM	149	67	25	29	28

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 22.59 \quad df = 9 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ
Mİ ?**

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	34.7	26.5	44	44.8	35.7
Hayır	38.7	50	36	20.7	32.1
Bilmiyor	26.7	23.5	20	34.5	32.1
TOPLAM	150	68	25	29	28

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	57.7	67.2	64	44.8	42.9
Hayır	36.2	28.4	32	48.3	46.4
Bilmiyor	6	4.5	4	6.9	10.7
TOPLAM	149	67	25	29	28

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	26.7	21.8	45.2
Oldukça kabul edilebilir	21.3	19.3	29
Pek kabul edilemez	16.7	19.3	6.5
Hiç kabul edilemez	35.3	39.5	19.4
TOPLAM	150	119	31

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11.37 \quad df = 3 \quad P < .01$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	9.4	9.3	9.7
Oldukça kabul edilebilir	14.1	10.2	29
Pek kabul edilemez	18.8	16.1	29
Hiç kabul edilemez	86	64.4	32.3
TOPLAM	149	118	31

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 12.78 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	34.7	27.7	61.3
Hayır	38.7	42.9	22.6
Bilmiyor	26.7	29.4	16.1
TOPLAM	150	119	31

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.
 $\chi^2 = 12.23$ $df = 2$ $P < .05$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	57.7	64.4	32.3
Hayır	36.2	29.7	61.3
Bilmiyor	6	5.9	6.5
TOPLAM	149	118	31

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.
 $\chi^2 = 11.18$ $df = 2$ $P < .05$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	24.1	21.2	35.7
Oldukça kabul edilebilir	22.7	19.5	35.7
Pek kabul edilemez	17.7	20.4	7.1
Hiç kabul edilemez	35.5	38.9	21.4
TOPLAM	141	113	28

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8.70 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	7.9	8.9	3.6
Oldukça kabul edilebilir	14.3	9.8	32.1
Pek kabul edilemez	19.3	17	28.6
Hiç kabul edilemez	58.6	64.3	35.7
TOPLAM	140	112	28

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 13.32 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	34	27.4	60.7
Hayır	39.7	44.2	21.4
Bilmiyor	26.2	28.3	17.9
TOPLAM	141	113	28

Senaryoyu başkaları görmeli mi ? ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11,18 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	58.6	64.6	33.3
Hayır	36.7	29.2	63
Bilmiyor	5.7	6.2	3.7
TOPLAM	140	113	27

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$$X^2 = 10,83 \quad df = 6 \quad P < .05$$

EK-2

SENARYO 2

**AKŞAMÜSTÜ YAYINLANAN BİR DİZİDE BAŞROL OYUNCUSU
ORTA YAŞLI BİR KADIN UZUN SÜREDİR BERABER OLDUĞU
AYNI YAŞLARDAKİ SEVGİLİSİ İLE ROMANTİK BİR ORTAMDA
BİRBİRLERİNİ SOYUYORLAR VE YARIÇIPLAK SEVİŞİYORLAR**

2 ' NCİ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	31,5	10,7
Oldukça kabul edilebilir	28,2	14,1
Pek kabul edilemez	12,8	28,2
Hiç kabul edilemez	27,5	47
TOPLAM	149	149

2 ' NCİ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	44,3	48,7
Hayır	28,2	47,3
Bilmiyor	27,5	4
TOPLAM	149	150

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	31,8	20	45,6
Oldukça kabul edilebilir	28,4	33,8	22,1
Pek kabul edilemez	12,8	15	10,3
Hiç kabul edilemez	27	31,3	22,1
TOPLAM	148	80	68

Senaryoyu tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile dini
durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11,13 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	10,8	7,6	14,5
Oldukça kabul edilebilir	14,2	11,4	17,4
Pek kabul edilemez	28,4	31,6	24,6
Hiç kabul edilemez	46,6	49,4	43,5
TOPLAM	148	79	69

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	43,9	40,5	47,8
Hayır	28,4	34,2	21,7
Bilmiyor	27,7	25,3	30,4
TOPLAM	148	79	69

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	48,3	55	40,6
Hayır	47,7	40	56,5
Bilmiyor	4	5	2,9
TOPLAM	149	80	69

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	31,5	48,6	38,5	17,2	12,9
Oldukça kabul edilebilir	28,2	27	21,2	41,4	29
Pek kabul edilemez	12,8	16,2	17,3	3,4	9,7
Hiç kabul edilemez	27,5	8,1	23,1	37,9	48,4
TOPLAM	149	37	52	29	31

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$\chi^2 = 27.13 \quad df = 9 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	10,7	8,1	13,5	10,3	9,7
Oldukça kabul edilebilir	14,2	24,3	9,6	17,2	6,5
Pek kabul edilemez	28,2	35,1	28,8	20,7	25,8
Hiç kabul edilemez	47	32,4	48,1	51,7	58,1
TOPLAM	149	37	52	29	31

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$\chi^2 = 9.52 \quad df = 9 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	34,7	48,5	38,6	35,5	10,3
Hayır	38,7	30,3	38,6	29	58,6
Bilmiyor	26,7	17,5	22,8	35,5	31
TOPLAM	150	33	57	31	29

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 13.15 \quad df = 6 \quad P = .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	57,7	45,5	55,4	54,8	79,3
Hayır	36,2	45,5	37,5	41,9	17,2
Bilmiyor	6	9,1	7,1	3,2	3,4
TOPLAM	149	33	56	31	29

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	31,5	39,7	24,7
Oldukça kabul edilebilir	28,2	32,4	24,7
Pek kabul edilemez	12,8	5,9	18,5
Hiç kabul edilemez	27,5	22,1	32,1
TOPLAM	149	68	81

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$\chi^2 = 9,39 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	10,7	14,7	7,4
Oldukça kabul edilebilir	14,1	20,6	8,6
Pek kabul edilemez	28,2	26,5	29,6
Hiç kabul edilemez	47	38,2	54,3
TOPLAM	149	68	81

**BÖYLE BİR SENARYOYU
BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	44,3	50,7	39
Hayır	28,2	31,3	25,6
Bilmiyor	27,5	17,9	35,4
TOPLAM	149	67	82

**BÖYLE SAHNELER
YASAKLANMALI MI ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	48,7	42,6	53,7
Hayır	47,3	52,9	42,7
Bilmiyor	4	4,4	3,7
TOPLAM	150	68	82

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	31,5	22,6	21,4	45,2	38,1
Oldukça kabul edilebilir	28,2	19,4	50	29	33,3
Pek kabul edilemez	12,8	19,4	-	6,5	11,9
Hiç kabul edilemez	27,5	38,7	28,6	19,4	16,7
TOPLAM	149	62	14	31	42

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 19,18 \quad df = 9 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	10,7	4,9	-	9,7	23,8
Oldukça kabul edilebilir	14,1	9,8	20	9,7	21,4
Pek kabul edilemez	28,2	29,5	33,3	35,5	19
Hiç kabul edilemez	47	55,7	46,7	45,2	35,7
TOPLAM	149	61	15	31	42

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 17,59 \quad df = 9 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	44,3	37,1	53,3	51,6	46,3
Hayır	28,2	29	33,3	29	24,4
Bilmiyor	27,5	33,9	13,3	19,4	29,3
TOPLAM	149	62	15	31	41

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	48,7	56,5	66,7	48,4	31
Hayır	47,3	37,1	33,3	48,4	66,7
Bilmiyor	4	6,5	-	3,2	2,4
TOPLAM	150	62	15	31	42

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$$X^2 = 11,65 \quad df = 6 \quad P < ,05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	31,5	23,1	62,5
Oldukça kabul edilebilir	28,2	31,6	15,6
Pek kabul edilemez	12,8	12,8	12,5
Hiç kabul edilemez	27,5	32,5	9,4
TOPLAM	149	117	32

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 19,54 \quad df = 3 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	10,7	9,5	15,2
Oldukça kabul edilebilir	14,1	12,1	21,2
Pek kabul edilemez	28,2	28,4	27,3
Hiç kabul edilemez	47	50	36,4
TOPLAM	149	116	33

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	44,3	40,5	57,6
Hayır	28,2	30,2	21,2
Bilmiyor	27,5	29,3	21,2
TOPLAM	149	116	33

**BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI
MI ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	48,7	51,3	39,4
Hayır	47,3	43,6	60,6
Bilmiyor	4	5,1	-
TOPLAM	150	117	33

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	27,3	22,6	58,8
Oldukça kabul edilebilir	29,5	32,2	11,8
Pek kabul edilemez	13,6	12,2	23,5
Hiç kabul edilemez	29,5	33	5,9
TOPLAM	132	115	17

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14,31 \quad df = 3 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	8,3	9,6	-
Oldukça kabul edilebilir	13,6	11,4	27,8
Pek kabul edilemez	29,5	28,1	38,9
Hiç kabul edilemez	48,5	50,9	33,3
TOPLAM	132	114	18

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	42,4	39,5	61,1
Hayır	28,8	30,7	16,7
Bilmiyor	28,8	29,8	22,2
TOPLAM	132	114	18

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	51,9	41,3	55,6
Hayır	43,6	43,5	44,4
Bilmiyor	4,5	5,2	-
TOPLAM	133	115	18

EK-3

SENARYO 3

**AKŞAMÜSTÜ YAYINLANAN BİR DİZİDE BİRBİRİNİ SEVEN İKİ
GENÇ ROMANTİK BİR ORTAMDA GİYİNİK BİR VAZİYETTE
ÖPÜŞÜYORLAR.**

3 ' NCÜ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	52,7	36,2
Oldukça kabul edilebilir	28	28,9
Pek kabul edilemez	6,7	16,8
Hiç kabul edilemez	12,7	18,1
TOPLAM	150	149

3 ' NCÜ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	66,7	26,7
Hayır	17,3	68,7
Bilmiyor	16	4,7
TOPLAM	150	150

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	52,7	42,4	66,2
Oldukça kabul edilebilir	28	31,8	23,1
Pek kabul edilemez	6,7	9,4	3,1
Hiç kabul edilemez	12,7	16,5	7,7
TOPLAM	150	85	65

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile dindar olma
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 9,41 \text{ df} = 3 \text{ p} < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	36,2	25,9	50
Oldukça kabul edilebilir	28,9	28,2	29,7
Pek kabul edilemez	16,8	22,4	9,4
Hiç kabul edilemez	18,1	23,5	10,9
TOPLAM	149	85	64

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile dindar olma
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 12,75 \text{ df} = 3 \text{ p} < ,05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	66,7	54,1	83,1
Hayır	17,3	24,7	7,7
Bilmiyor	16	21,2	9,2
TOPLAM	150	85	65

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi? ile dindar olma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14,07 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	26,7	35,3	15,4
Hayır	68,7	56,5	84,6
Bilmiyor	4,7	8,2	-
TOPLAM	150	82	65

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile dini durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 15,07 \quad df = 2 \quad P < .01$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	52,7	60,6	57,9	58,1	27,6
Oldukça kabul edilebilir	28	27,3	28,1	25,8	31
Pek kabul edilemez	6,7	9,1	8,8	3,2	3,4
Hiç kabul edilemez	12,7	3	5,3	12,9	37,9
TOPLAM	150	33	57	31	29

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 25,65 \quad df = 9 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	36,2	54,5	32,1	41,9	17,2
Oldukça kabul edilebilir	28,9	18,2	39,3	19,4	31
Pek kabul edilemez	16,8	12,1	16,1	25,8	13,8
Hiç kabul edilemez	18,1	15,2	12,5	12,9	37,9
TOPLAM	149	33	56	31	29

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 20,89 \quad df = 9 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	66,7	75,8	66,7	67,7	55,2
Hayır	17,3	6,1	15,8	12,9	37,9
Bilmiyor	16	18,2	17,5	19,4	6,9
TOPLAM	150	33	57	31	29

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 12,84 \quad df = 6 \quad P = .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	26,7	9,1	29,8	19,4	48,3
Hayır	68,7	81,8	70,2	77,4	41,4
Bilmiyor	4,7	9,1	-	3,2	10,3
TOPLAM	150	33	57	31	29

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 20,26 \quad df = 6 \quad p < ,05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	52,7	50	55,9
Oldukça kabul edilebilir	28	28	27,9
Pek kabul edilemez	6,7	7,3	5,9
Hiç kabul edilemez	12,7	14,6	10,3
TOPLAM	150	82	68

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	36,2	39,5	32,4
Oldukça kabul edilebilir	28,9	32,1	25
Pek kabul edilemez	16,8	11,1	23,5
Hiç kabul edilemez	18,1	17,3	19,1
TOPLAM	149	81	68

**BÖYLE BİR SENARYOYU
BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	66,7	68,3	64,7
Hayır	17,3	19,5	14,7
Bilmiyor	16	12,2	20,6
TOPLAM	150	82	68

**BÖYLE SAHNELER
YASAKLANMALI MI ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	26,7	24,4	29,4
Hayır	68,7	70,7	66,2
Bilmiyor	4,7	4,9	4,4
TOPLAM	150	82	68

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	52,7	39,7	52	65,5	71,4
Oldukça kabul edilebilir	28	33,8	24	20,7	25
Pek kabul edilemez	6,7	7,4	12	6,9	-
Hiç kabul edilemez	12,7	19,1	12	6,9	3,6
TOPLAM	150	68	25	29	28

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	36,2	23,9	40	41,4	57,1
Oldukça kabul edilebilir	28,9	35,8	20	20,7	28,6
Pek kabul edilemez	16,8	13,4	32	20,7	7,1
Hiç kabul edilemez	18,1	26,9	8	17,2	7,1
TOPLAM	149	67	25	29	28

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X = 20,81 \quad df = 9 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	66,7	57,4	72	65,5	85,7
Hayır	17,3	23,5	20	13,8	3,6
Bilmiyor	16	19,1	8	20,7	10,7
TOPLAM	150	68	25	29	28

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	26,7	36,8	24	24,1	7,1
Hayır	68,7	57,4	72	72,4	89,3
Bilmiyor	4,7	5,9	4	3,4	3,6
TOPLAM	150	68	25	29	28

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	52,7	49,6	64,5
Oldukça kabul edilebilir	28	28,6	25,8
Pek kabul edilemez	6,7	7,6	3,2
Hiç kabul edilemez	12,7	14,3	6,5
TOPLAM	150	119	31

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	36,2	29,7	61,3
Oldukça kabul edilebilir	28,9	31,4	19,4
Pek kabul edilemez	16,8	19,5	6,5
Hiç kabul edilemez	18,1	19,5	12,9
TOPLAM	149	118	31

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11,08 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	66,7	62,2	83,9
Hayır	17,3	21	3,2
Bilmiyor	16	16,8	12,9
TOPLAM	150	119	31

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 6,46 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	26,7	31,9	6,5
Hayır	68,7	63,9	87,1
Bilmiyor	4,7	4,2	6,5
TOPLAM	150	119	31

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8,19 \quad df = 2 \quad P < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	53,9	48,7	75
Oldukça kabul edilebilir	26,2	30,1	10,7
Pek kabul edilemez	7,1	6,2	10,7
Hiç kabul edilemez	12,8	15	3,6
TOPLAM	141	113	28

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X=9,06 \quad df=3 \quad P<,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	34,3	29,5	53,6
Oldukça kabul edilebilir	30	33	17,9
Pek kabul edilemez	17,1	19,6	7,1
Hiç kabul edilemez	18,6	17,9	21,4
TOPLAM	140	112	28

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	66,7	62,8	82,1
Hayır	18,4	21,2	7,1
Bilmiyor	14,9	15,9	10,7
TOPLAM	141	113	28

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	58,6	64,6	33,3
Hayır	36,7	29,2	63
Bilmiyor	5,7	6,2	3,7
TOPLAM	140	113	27

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile çocuğu olup olmadığı
arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$X = 10,83$ $df = 6$ $P < .05$

EK-4

SENARYO 4

**GECE GEÇ SAATLERDE YAYINLANAN TARİHİ BİR FİLMDE
FİLMİN ERKEK KAHRAMANI BİR HAYAT KADINI İLE
YARIÇIPLAK SEVİŞİYORLAR.**

4 ' NCÜ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	36	14,9
Oldukça kabul edilebilir	28	15,5
Pek kabul edilemez	13,3	21,6
Hiç kabul edilemez	22,7	48
TOPLAM	150	148

4 ' NCÜ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	52,3	34,9
Hayır	25,5	55
Bilmiyor	22,1	10,1
TOPLAM	149	149

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	36,2	27,5	46,4
Oldukça kabul edilebilir	28,2	28,8	27,5
Pek kabul edilemez	13,4	15	11,6
Hiç kabul edilemez	22,1	28,8	14,5
TOPLAM	149	80	69

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	15	10,1	20,6
Oldukça kabul edilebilir	15,6	16,5	14,7
Pek kabul edilemez	21,8	25,3	17,6
Hiç kabul edilemez	47,6	48,1	47,1
TOPLAM	147	79	68

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	52,7	50,6	55,1
Hayır	25	29,1	20,3
Bilmiyor	22,3	20,3	24,6
TOPLAM	148	79	69

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	34,5	44,3	23,2
Hayır	55,4	45,6	66,7
Bilmiyor	10,1	10,1	10,1
TOPLAM	148	79	69

Dini durum ile böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
soruları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 7,72$$

$$df = 2$$

$$P < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	36	50	42,3	24,1	19,4
Oldukça kabul edilebilir	28	23,7	28,8	41,4	19,4
Pek kabul edilemez	13,3	10,5	11,5	6,9	25,8
Hiç kabul edilemez	22,7	15,8	17,3	27,6	35,5
TOPLAM	150	38	52	29	31

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 17,99 \quad df = 9 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	14,9	16,2	17,6	13,8	9,7
Oldukça kabul edilebilir	15,5	16,2	17,6	13,8	12,9
Pek kabul edilemez	21,6	18,9	21,6	31	16,1
Hiç kabul edilemez	48	48,6	43,1	41,4	61,3
TOPLAM	148	37	51	29	31

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	52,3	60,5	64,7	41,4	32,3
Hayır	25,5	26,3	15,7	37,9	29
Bilmiyor	22,1	13,2	19,6	20,7	38,7
TOPLAM	149	38	51	29	31

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14,28 \quad df = 6 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	52,3	60,5	64,7	41,4	32,3
Hayır	25,5	26,3	15,7	37,9	29
Bilmiyor	22,1	13,2	19,6	20,7	38,7
TOPLAM	149	38	51	29	31

Böyle bir senaryo yasaklanmalı mı ? ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14,14 \quad df = 6 \quad P < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	36	50	24,4
Oldukça kabul edilebilir	28	23,5	31,7
Pek kabul edilemez	13,3	7,4	18,3
Hiç kabul edilemez	22,7	19,1	25,6
TOPLAM	150	68	82

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 11,69 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	14,9	19,1	11,3
Oldukça kabul edilebilir	15,5	22,1	10
Pek kabul edilemez	21,6	20,6	22,5
Hiç kabul edilemez	48	38,2	56,3
TOPLAM	148	68	80

**BÖYLE BİR SENARYOYU
BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	52,3	58,8	46,9
Hayır	25,5	27,9	23,5
Bilmiyor	22,1	13,2	29,6
TOPLAM	149	68	81

**BÖYLE SAHNELER
YASAKLANMALI MI ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	34,9	27,9	40,7
Hayır	55	64,7	46,9
Bilmiyor	10,1	7,4	12,3
TOPLAM	149	68	81

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	36	25,8	13,3	48,4	50
Oldukça kabul edilebilir	28	25,8	33,3	22,6	33,3
Pek kabul edilemez	13,3	16,1	40	6,5	4,8
Hiç kabul edilemez	22,7	32,3	13,3	22,6	11,9
TOPLAM	150	62	15	31	42

Tek başına izlerken kabul etme ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 25,57 \quad df = 9 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	14,9	4,9	6,7	13,3	33,3
Oldukça kabul edilebilir	15,5	13,1	6,7	16,7	21,4
Pek kabul edilemez	21,6	19,7	20	23,3	23,8
Hiç kabul edilemez	48	62,3	66,7	46,7	21,4
TOPLAM	148	61	15	30	28,4

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 26,51 \quad df = 9 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ
Mİ ?**

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	52,3	47,5	40	54,8	61,9
Hayır	25,5	27,9	40	22,6	19
Bilmiyor	22,1	24,6	20	22,6	19
TOPLAM	149	61	15	31	42

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	34,9	47,5	46,7	22,6	21,4
Hayır	55	44,3	46,7	61,3	69
Bilmiyor	10,1	8,2	6,7	16,1	9,5
TOPLAM	149	61	15	31	42

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	14,9	12,1	25
Oldukça kabul edilebilir	15,5	16,4	12,5
Pek kabul edilemez	21,6	22,4	18,8
Hiç kabul edilemez	48	49,1	43,8
TOPLAM	148	116	32

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	14,9	12,1	25
Oldukça kabul edilebilir	15,5	16,4	12,5
Pek kabul edilemez	21,6	22,4	18,8
Hiç kabul edilemez	48	49,1	43,8
TOPLAM	148	116	32

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	52,3	50	60,6
Hayır	25,5	24,1	30,3
Bilmiyor	22,1	25,9	9,1
TOPLAM	149	116	33

**BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI
MI ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	34,9	38,8	21,2
Hayır	55	50	72,7
Bilmiyor	10,1	11,2	6,1
TOPLAM	149	116	33

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	32,3	29,6	50
Oldukça kabul edilebilir	31,6	31,3	33,3
Pek kabul edilemez	13,5	13,9	11,1
Hiç kabul edilemez	22,6	25,2	5,6
TOPLAM	133	115	18

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	12,2	12,3	11,8
Oldukça kabul edilebilir	16,8	15,8	23,5
Pek kabul edilemez	23,7	21,9	35,3
Hiç kabul edilemez	47,3	50	29,4
TOPLAM	131	114	17

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	51,5	49,1	66,7
Hayır	25,8	24,6	33,3
Bilmiyor	22,7	26,3	-
TOPLAM	132	114	18

Senaryoyu başkaları görmeli mi ? ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 6,13 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	37,1	39,5	22,2
Hayır	52,3	49,1	52,3
Bilmiyor	10,6	11,4	5,6
TOPLAM	132	114	18

EK-5

SENARYO 5

**AKŞAMÜSTÜ YAYINLANAN BİR YABANCI FİLMDE ORTA YAŞLI
EVİLİ BİR ÇİFT, BİR ŞÖMİNERİN ÖNÜNDE ROMANTİK BİR
ORTAMDA YARIÇIPLAK ÖPÜŞÜYÖRLAR.**

5 ' NCİ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	28,7	15,9
Oldukça kabul edilebilir	28	17,9
Pek kabul edilemez	18,7	27,6
Hiç kabul edilemez	24,7	38,6
TOPLAM	150	145

5 ' NCİ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	49	49
Hayır	28,2	46,3
Bilmiyor	22,8	4,7
TOPLAM	149	149

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	28,7	23,5	35,4
Oldukça kabul edilebilir	28	21,2	36,9
Pek kabul edilemez	18,7	24,7	10,8
Hiç kabul edilemez	24,7	30,6	16,9
TOPLAM	150	85	65

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile dindar olma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$X^2 = 11,69$ $df = 3$ $p < ,05$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Son derece kabul edilebilir	15,9	12,2	20,6
Oldukça kabul edilebilir	17,9	17,1	19
Pek kabul edilemez	27,6	23,2	33,3
Hiç kabul edilemez	38,6	47,6	27
TOPLAM	145	82	63

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	49	42,4	57,8
Hayır	28,2	31,8	23,4
Bilmiyor	22,8	25,9	18,8
TOPLAM	149	85	64

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	49	58,8	35,9
Hayır	46,3	36,5	59,4
Bilmiyor	4,7	4,7	4,7
TOPLAM	149	85	64

Dini durum ile böyle sahneler yasaklanmalı mı ? soruları
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8,04$$

$$df = 2$$

$$P < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	28,7	36,4	31,6	29	13,8
Oldukça kabul edilebilir	28	30,3	28,1	35,5	17,2
Pek kabul edilemez	18,7	15,2	22,8	16,1	17,2
Hiç kabul edilemez	24,7	18,2	17,5	19,4	51,7
TOPLAM	150	33	57	31	29

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	15,9	27,3	7,4	23,3	10,7
Oldukça kabul edilebilir	17,9	24,2	18,5	20	7,1
Pek kabul edilemez	27,6	24,2	35,2	23,3	21,4
Hiç kabul edilemez	38,6	24,2	38,9	33,3	60,7
TOPLAM	145	33	54	30	28

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ
Mİ ?**

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	49	60,6	43,9	63,3	31
Hayır	28,2	21,2	31,6	20	37,9
Bilmiyor	22,8	18,2	24,6	16,7	31
TOPLAM	149	33	57	30	29

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	49	36,4	52,6	36,7	69
Hayır	46,3	60,6	40,4	60	27,6
Bilmiyor	4,7	3	7	3,3	3,4
TOPLAM	149	33	57	30	29

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	28,7	32,9	23,5
Oldukça kabul edilebilir	28	22	35,3
Pek kabul edilemez	18,7	22	14,7
Hiç kabul edilemez	24,7	23,2	26,5
TOPLAM	150	82	68

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	15,9	17,7	13,6
Oldukça kabul edilebilir	17,9	19	16,7
Pek kabul edilemez	27,6	29,1	25,8
Hiç kabul edilemez	38,6	34,2	43,9
TOPLAM	145	79	66

**BÖYLE BİR SENARYOYU
BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	49	54,3	42,6
Hayır	28,2	23,5	33,8
Bilmiyor	22,8	22,2	23,5
TOPLAM	149	81	68

**BÖYLE SAHNELER
YASAKLANMALI MI ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	49	45,7	52,9
Hayır	46,3	51,9	39,7
Bilmiyor	4,7	2,5	7,4
TOPLAM	149	81	68

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	28,7	26,5	12	27,6	50
Oldukça kabul edilebilir	28	22,1	44	27,6	28,6
Pek kabul edilemez	18,7	22,1	20	13,8	14,3
Hiç kabul edilemez	24,7	29,4	24	31	7,1
TOPLAM	150	68	25	29	28

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	15,9	15,4	4	14,3	29,6
Oldukça kabul edilebilir	17,9	9,2	20	25	29,6
Pek kabul edilemez	27,6	32,3	32	14,3	25,9
Hiç kabul edilemez	38,6	43,1	44	46,4	14,8
TOPLAM	145	65	25	28	27

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 18,59 \quad df = 9 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	49	35,8	52	51,7	75
Hayır	28,2	32,8	36	31	7,1
Bilmiyor	22,8	31,3	12	17,2	17,9
TOPLAM	149	67	25	29	28

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ? ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 15,98 \text{ df} = 6 \text{ p} < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	49	61,2	48	44,8	25
Hayır	46,3	31,3	52	51,7	71,4
Bilmiyor	4,7	7,5	-	3,4	3,6
TOPLAM	149	67	25	29	28

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ? ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 15,28 \text{ df} = 2 \text{ p} < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	28,7	26,1	38,7
Oldukça kabul edilebilir	28	26,9	32,3
Pek kabul edilemez	18,7	20,2	12,9
Hiç kabul edilemez	24,7	26,9	16,1
TOPLAM	150	119	31

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	15,9	13,2	25,8
Oldukça kabul edilebilir	17,9	14,9	29
Pek kabul edilemez	27,6	28,1	25,8
Hiç kabul edilemez	38,6	43,9	19,4
TOPLAM	145	114	31

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 9 \quad df = 3 \quad p < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	49	42,4	74,2
Hayır	28,2	31,4	16,1
Bilmiyor	22,8	26,3	9,7
TOPLAM	149	118	31

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 10,05 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	49	54,2	29
Hayır	46,3	40,7	67,7
Bilmiyor	4,7	5,1	3,2
TOPLAM	149	118	31

Böyle sahneler yasaklanmalı mı ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 7,25 \quad df = 2 \quad P < .05$$

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	28,4	24,8	42,9
Oldukça kabul edilebilir	28,4	27,4	32,1
Pek kabul edilemez	19,1	21,2	10,7
Hiç kabul edilemez	24,1	26,5	14,3
TOPLAM	141	113	28

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	14,7	13	21,4
Oldukça kabul edilebilir	18,4	13,9	35,7
Pek kabul edilemez	27,9	29,6	21,4
Hiç kabul edilemez	39	43,5	21,4
TOPLAM	136	108	28

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 10,16 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	47,1	42	67,9
Hayır	30	32,1	21,4
Bilmiyor	22,9	25,9	10,7
TOPLAM	140	112	28

Senaryoyu başkaları görmeli mi ? ile çocuğu olup olmadığı
arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 6,30 \quad df = 2 \quad P < .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	50	54,5	32,1
Hayır	45	40,2	64,3
Bilmiyor	5	5,4	3,6
TOPLAM	140	112	28

EK-6

SENARYO 6

**GECE GEÇ SAATLERDE YAYINLANAN BİR TÜRK FİLMİNDE EVLİ
BİR KADIN, ZİNA YAPTIĞI GENÇ SEVGİLİSİYLE BİR ODAYA
GİRİYOR. ODANIN KAPISI KAPANIYOR. BİR SONRAKİ SAHNEDE
KADINI VE SEVGİLİSİNİ SEVİŞME SONRASI YATAKTA
GÖRÜYORUZ.**

6 ' NCİ SENARYO

%	Tek başına izlerken kabul edilebilirlik	Başkalarıyla izlerken kabul edilebilirlik
Son derece kabul edilebilir	20,9	10,3
Oldukça kabul edilebilir	18,9	15,1
Pek kabul edilemez	18,2	23,3
Hiç kabul edilemez	41,9	51,4
TOPLAM	150	146

6 ' NCİ SENARYO

%	Senaryoyu başkaları görmeli mi ?	Böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
Evet	44	45,3
Hayır	34,7	45,3
Bilmiyor	21,3	9,3
TOPLAM	150	150

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değişim
Son derece kabul edilebilir	21,1	12,7	30,9
Oldukça kabul edilebilir	19	25,3	11,8
Pek kabul edilemez	18,4	13,9	23,5
Hiç kabul edilemez	41,5	48,1	33,8
TOPLAM	147	79	68

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8,82 \quad df = 3 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değişim
Son derece kabul edilebilir	10,3	2,5	20
Oldukça kabul edilebilir	15,2	17,5	12,3
Pek kabul edilemez	23,4	26,3	20
Hiç kabul edilemez	51	53,8	47,7
TOPLAM	145	80	65

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 12,11 \quad df = 3 \quad P < ,05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	44,3	40	49,3
Hayır	34,2	40	27,5
Bilmiyor	21,5	20	23,2
TOPLAM	149	80	69

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

DİNDAR %	GENEL	Dindarım	Dindar değilim
Evet	45	56,3	31,9
Hayır	45,6	35	58
Bilmiyor	9,4	8,8	10,1
TOPLAM	149	80	69

Dini durum ile böyle sahneler yasaklanmalı mı ?
soruları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 9,25 \quad df = 2 \quad P < .05$$

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR
BULMA**

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	20,9	24,3	30,8	10,3	10
Oldukça kabul edilebilir	18,9	21,6	11,5	27,6	20
Pek kabul edilemez	18,2	24,3	15,4	17,2	16,7
Hiç kabul edilemez	41,9	15,4	42,3	44,8	53,3
TOPLAM	148	37	52	29	30

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR
BULMA**

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Son derece kabul edilebilir	10,3	22,2	4	13,8	3,2
Oldukça kabul edilebilir	15,1	13,9	20	10,3	12,9
Pek kabul edilemez	23,3	27,8	22	17,2	25,8
Hiç kabul edilemez	51,4	36,1	54	58,6	58,1
TOPLAM	146	36	50	29	31

BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	44	52,6	57,7	31	22,6
Hayır	34,7	28,8	32,7	41,4	38,7
Bilmiyor	21,3	18,4	9,6	27,6	38,7
TOPLAM	150	38	52	29	31

Böyle bir senaryoyu başkaları görmeli mi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 16.56 \quad df = 6 \quad P = .05$$

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

YAŞ %	GENEL	18 -24	25 - 40	41 - 54	55 ve Üstü
Evet	45,3	36,8	38,5	51,7	61,3
Hayır	45,3	55,3	55,8	34,5	25,8
Bilmiyor	9,3	7,9	5,8	13,8	12,9
TOPLAM	150	38	52	29	31

**TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	20,9	26,5	16,3
Oldukça kabul edilebilir	18,9	17,6	20
Pek kabul edilemez	18,2	11,8	23,8
Hiç kabul edilemez	41,9	44,1	40
TOPLAM	148	68	80

**BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL
EDİLEBİLİR BULMA**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Son derece kabul edilebilir	10,3	1,4	10,1
Oldukça kabul edilebilir	15,1	14,9	15,2
Pek kabul edilemez	23,3	23,9	22,8
Hiç kabul edilemez	51,4	50,7	51,9
TOPLAM	146	67	79

**BÖYLE BİR SENARYOYU
BAŞKALARI GÖRMELİ Mİ ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	44	50	39
Hayır	34,7	33,8	35,4
Bilmiyor	21,3	16,2	25,6
TOPLAM	150	68	82

**BÖYLE SAHNELER
YASAKLANMALI MI ?**

CİNSİYET %	GENEL	Erkek	Kadın
Evet	45,3	42,6	47,6
Hayır	45,3	50	41,5
Bilmiyor	9,3	7,4	11
TOPLAM	150	68	82

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	20,9	13,1	6,7	16,7	40,5
Oldukça kabul edilebilir	18,9	26,2	13,3	16,7	11,9
Pek kabul edilemez	9,5	16,4	33,3	26,7	9,5
Hiç kabul edilemez	38,1	44,3	46,7	40	38,1
TOPLAM	42	61	15	30	42

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 19,54 \quad df = 9 \quad P < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Son derece kabul edilebilir	10,3	5	-	10	21,4
Oldukça kabul edilebilir	15,1	15	-	16,7	19
Pek kabul edilemez	23,3	20	50	23,3	19
Hiç kabul edilemez	51,4	60	50	50	40,5
TOPLAM	146	60	14	30	42

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 17,50 \quad df = 9 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI GÖRMELİ
Mİ ?**

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	44	40,3	26,7	48,4	52,4
Hayır	34,7	40,3	46,7	25,8	28,6
Bilmiyor	21,3	19,4	26,7	25,8	19
TOPLAM	150	62	15	31	42

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI ?

EĞİTİM %	GENEL	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul
Evet	45,3	54,8	46,7	41,9	33,3
Hayır	45,3	35,5	46,7	48,4	57,1
Bilmiyor	9,3	9,7	6,7	9,7	9,5
TOPLAM	150	62	15	31	42

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	20,9	14,7	43,8
Oldukça kabul edilebilir	18,9	19,8	15,6
Pek kabul edilemez	18,2	18,1	18,8
Hiç kabul edilemez	41,9	47,4	21,9
TOPLAM	148	116	32

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 14,28 \quad df = 3 \quad P < ,05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Son derece kabul edilebilir	10,3	5,2	29
Oldukça kabul edilebilir	15,1	12,2	25,8
Pek kabul edilemez	23,3	26,1	12,9
Hiç kabul edilemez	51,4	56,5	32,3
TOPLAM	146	115	31

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 21,11 \quad df = 3 \quad p < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	44	40,2	57,6
Hayır	34,7	36,8	27,3
Bilmiyor	21,3	23,1	15,2
TOPLAM	150	117	33

**BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI
MI ?**

MEDENİ DURUM %	GENEL	Evli / Dul	Bekar
Evet	45,3	42,6	47,6
Hayır	45,3	50	41,5
Bilmiyor	9,3	7,4	11
TOPLAM	150	68	82

TEK BAŞINA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	17,6	14,9	35,3
Oldukça kabul edilebilir	20,6	19,3	29,4
Pek kabul edilemez	19,1	18,4	23,5
Hiç kabul edilemez	42,7	47,4	11,8
TOPLAM	131	114	17

Tek başına izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 8,82 \quad df = 3 \quad P < .05$$

BAŞKALARIYLA İZLERKEN KABUL EDİLEBİLİR BULMA

COCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Son derece kabul edilebilir	6,2	5,3	11,8
Oldukça kabul edilebilir	15,4	12,4	35,3
Pek kabul edilemez	26,2	25,7	29,4
Hiç kabul edilemez	52,3	56,6	23,5
TOPLAM	130	113	17

Başkalarıyla izlerken kabul edilebilir bulma ile çocuğu olup olmadığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

$$X^2 = 9,22 \quad df = 3 \quad P < .05$$

**BÖYLE BİR SENARYOYU BAŞKALARI
GÖRMELİ Mİ ?**

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	41,4	40	50
Hayır	36,8	36,5	38,9
Bilmiyor	21,8	23,5	11,1
TOPLAM	133	115	18

BÖYLE SAHNELER YASAKLANMALI MI?

ÇOCUĞU VAR MI ? %	GENEL	Evet	Hayır
Evet	48,9	49,6	44,4
Hayır	40,6	39,1	50
Bilmiyor	10,5	11,3	5,6
TOPLAM	133	115	18

EK-7

**TÜRK İZLEYİCİSİNİN TELEVİZYONDA MÜSTEHCENLİĞİ KABUL EDEBİLME
DERECESİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI SORU FORMU**

SORULAR	
1. Böyle bir sahneyi yalnız başınıza TV'de izlerken kabul edilebilir bulur musunuz?	☐ Son derece kabul edilebilir bulurum. ☐ Oldukça kabul edilebilir bulurum. ☐ Pek kabul edilemez bulurum. ☐ Hiç kabul edilemez bulurum.
2. Böyle bir sahneyi izlerken ne hissedersiniz?	
3. Böyle bir sahneyi başkalarıyla TV'de izlerken kabul edilebilir bulur musunuz?	☐ Son derece kabul edilebilir bulurum. ☐ Oldukça kabul edilebilir bulurum. ☐ Pek kabul edilemez bulurum. ☐ Hiç kabul edilemez bulurum.
4. Böyle bir sahneyi başkalarıyla izlerken ne hissedersiniz?	
5. Sizce böyle bir sahne yasaklanmalı mı?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum
6. Böyle bir sahneyi başkaları görmeli mi?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum

7. Cinseyet ☐ Erkek ☐ Kadın	8. Yaş ☐ 18-24 ☐ 24-40 ☐ 41-54 ☐ 55 üstü	9. Eğitim ☐ Okul bitirmemiş ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite	10. Dindar mısınız? ☐ Çok dindarım ☐ Oldukça dindarım ☐ Pek dindar değilim ☐ Hiç dindar değilim	11. Medeni Durumunuz? ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Dul	12. Çocuğunuz var mı? ☐ Evet Kaç adet ☐ ☐ Hayır

EK-8

(USA'da TV müstehcenliğine karşı bir örgüt örneği)

Batı Yakası Gebelik Kriz Merkezi

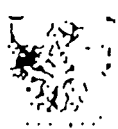
Medya ve Ergenlikte Seksüel Etkinlik

Televizyon ve filmler cinselliğin şaşaalı yönünü tasvir etmeye ve istenmeyen hamilelik ve cinsel yoldan bulaşan hastalıklar gibi bazı önemli sonuçları görmezden gelmeye eğilimlidirler. Gençlerin birçoğu cinsellik hakkındaki bilgileri televizyondan aldıklarından, bu tür gerçekçi olmayan tasvirler hayalkırıklığı yaratabilirler.

Bazı gerçekler:

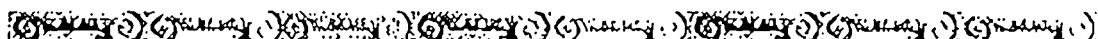
- √ Ailelerde televizyon mülkiyeti artık neredeyse evrensel olmuştur. Yapılmış olan bir çalışmada Amerikalı ailelerin ortalama olarak iki veya üç renkli ve bir siyah beyaz televizyona sahip oldukları gösterilmiştir.
- √ 1980'li yılların ortalarında, Amerika'daki evlerin neredeyse yarısında kablolu yayın, üçte birinde ise bir VCR vardır.
- √ Anketler ergenlik dönemindeki gençlerin üçte ikisinin kendi televizyonlarının olduğunu göstermiştir; üçte ikisinden fazlası da kablolu kanalları ve en az bir paralı film kanalını izleyebilmektedirler. Sadece çok az sayıda ebeveyn çocuklarının televizyon izlemelerini veya televizyon içeriğini kısıtlayan kurallar koymaktadırlar.
- √ Gençler her gün beş ile sekiz saat arası televizyon izlemektedirler.
- √ Liseden mezun olduklarında Amerikalı gençler TV önünde 15.000 saat, derste ise sadece 11.000 saat geçirmiş olacaklardır.
- √ Amerikalı ergenler her yıl televizyonda yaklaşık olarak 14.000 seksüel materyal örneği izlemektedirler.
- √ Tüm program kategorilerinde, evli olmayan heteroseksüel çiftler evli erkek ve kadınların 4 ile 8 kez arası daha fazla cinsel ilişkiye girmektedirler. Kadınlar nadiren hamile kalmakta veya cinsel yoldan bulaşan hastalıklara yakalanmaktadır.
- √ Hareketli film ve macera programlarında seksüel davranış sık sık şiddetle veya güç kullanımıyla ilişkilendirilmekte ve nadiren karşılıklı sevgi ve evlilik bağlamında gösterilmektedir.

- √ 1987 yılında yapılmış bir araştırma öğleden sonra yayınlanan soap opera'larının saatte 35 seksüel içerikli örnek veya her iki dakikada birden fazla seksüel davranış gösterdiğini ortaya koymuştur.
- √ Cinsel cazibeyi veya fiziksel çekiciliği vurgulayan 15 reklam izleyen liseli kız öğrenciler, bir dizi nötr reklam izleyen kızlardan güzellik niteliklerinin kendilerini iyi hissetmeleri ve erkeklerde popüler olmaları için önemli olduğunu söylemeye daha çok eğilimlidirler.
- √ Güzel kadınları gösteren programları izleyen kolejli erkek öğrenciler bu programı izlemeyen öğrencilerden potansiyel randevu ile ilgili resimleri daha az çekici olarak değerlendirmişlerdir.
- √ Evli olmadan hamile kalan kızlar, televizyondaki kız-erkek ilişkilerinin gerçek yaşamdaki ilişkilere benzediğini söylemeye hiç hamile kalmamış olan kızlardan iki kat daha fazla eğilimlidirler.
- √ Altı hafta boyunca yaklaşık olarak beş saat seksüel film izleyen kolej öğrencileri, kontrol grubundaki gençlerden daha fazla olarak kadınlara karşı daha duygusuz olmaya ve tecavüzü bir suç olarak önemsememeye başladıklarını ifade etmişlerdir.
- √ Lise çağında olan ve koyu bir soap opera izleyicisi olan bireyler yasadışı hamilelik ve tecavüz olaylarının sayısını az izleyen veya izlemeyen bireylerden daha fazla olarak tahmin etmeye eğilimlidirler.
- √ 400 ortaokul öğrencisini kapsayan bir çalışma, çok miktarda "seksi" televizyon izleyen öğrencilerin, anketten önceki yıl içinde diğerlerinden daha fazla seksüel açıdan aktif olduklarını göstermiştir.
- √ Ergenler, televizyonun en iyi kız veya erkek arkadaşlarından daha çok veya eşit olarak sekse teşvik edici olduğunu söylemişlerdir.
- √ Araştırmalar MTV'de seksüel göndermelerde bulunan müzik videolarını çok izleyen kolejli kız öğrencilerinin, az izleyen öğrencilerden sekse ilişkin olarak daha özgür tutumlara sahip olduklarını bulmuştur.
- √ Kendilerine 10 müzik videosundan oluşan bir set gösterilen ergenler, bu videoları izlemeyen karşılaştırma grubuna oranlar evlilik öncesi seksi kabul edilir bir şey olarak bulmaya daha fazla eğilimlidirler.

Westside Crisis Pregnancy Center The Media and Adolescent Sexual Activity

When it comes to the issue of sexuality, television and movies tend to portray the glamorous side, largely ignoring consequences, such as unplanned pregnancy and sexually transmitted diseases. Since many teens are heavily influenced by television for their information on sexuality, the consequences of such unrealistic portrayals can be devastating.

Some facts:

- Family ownership of television is nearly universal. One study found that, on average, American families owned two to three color TV sets and one black and white set.
- By the mid 1980's, nearly 50 percent of American homes were equipped with cable; one-third had at least one VCR.
- Surveys have indicated that two-thirds of adolescents have their own TV; even more have access to cable and at least one pay movie channel. Few parents impose rules or restrictions on content or on when the adolescents watch television.
- Teenagers watch from five and a half to eight hours of TV every weekday.
- By the time they graduate from high school, American teenagers will have spent 15,000 hours in front of the TV and only 11,000 hours in formal classroom instruction.
- American adolescents view nearly 14,000 instances of sexual material on television each year.
- In all program categories, unmarried heterosexual couples engage in sexual intercourse from four to eight times more frequently than married men and women. Women seldom get pregnant or contract sexually transmitted diseases.
- In action and adventure shows, sexual behavior is often associated with violence or a display of power and is rarely depicted in the context of a loving or committed marriage relationship or as an expression of mutual affection.
- Results from a study in 1987 found that afternoon soap operas contained 35 instances of sexual content per hour, or more than one instance every two minutes.
- High school girls who saw 15 commercials that emphasized sex appeal and/or physical attractiveness were more likely than girls who saw a set of neutral commercials to say that beauty characteristics were more important for them to feel good about themselves and to be popular with men.
- Male college students who watched a show featuring glamorous women rated pictures of potential dates as less attractive than those who had not viewed the program.

- Pregnant unmarried girls were twice as likely as never-pregnant girls to say that boy-girl relationships on television are similar to real-life relationships.
- College students who were exposed to about five hours of sexually explicit films over six weeks were more likely than the control group to express increased callousness towards women and trivialize rape as a criminal offense.
- High school-aged heavy viewers of daytime soap operas were far more likely than light or nonviewers to overestimate the number of societal occurrences of illegitimate pregnancies and the occurrences of rape.
- A study of almost 400 junior high students found that those who watched a greater amount of "sexy" television were more likely than light viewers to have become sexually active during the year prior to the survey.
- Adolescents reported that television is equally or more encouraging about sex than either their best female or best male friend.
- Research found that college females who were heavy viewers of sexually suggestive music videos on MTV had more permissive attitudes about sex than did light viewers.
- Adolescents who were shown a set of 10 music videos were more likely to find premarital sex acceptable than a comparison group who did not see the videos.

Return to Westside CPC [Sexuality Page](#)

Updated: December 8, 1997

EK-9

(USA’da bir Sivil Toplum Örgütü örneği)

EBEVEYN TELEVİZYON KONSEYİ HAKKINDA

“Televizyon programlarına sorumluluğun getirilmesi”

“Ebeveyn Televizyon Konseyi (PTC), 1995 yılında Medya Araştırma Merkezinin Amerika’nın değer içerikli televizyon programlarına olan talebini karşılamak amacıyla özel bir proje olarak kurulmuştur.

PTC, televizyonu bağımsız ve sosyal sorumluluk sahibi bir eğlence aracı olarak düzenlemek için özel sektör çözümleri sunmaktadır. PTC’nin başarısının büyük kısmı, kanal yetkililerine, reklamcılara ve kamu politikası liderlerine aile programlarını desteklerini bildirmeleri için topluma çağrıda bulunmalarından kaynaklanmaktadır. PTC bu çabaları ABC’deki *Second Noah* ve CBS’deki *Touched By An Angel* gibi değer içerikli programların korunması için harcamıştır.

PTC, toplumun kaygılarını dile getirmesi için güç sağlayarak, bir grup endüstri liderini Aile Televizyon Konseyi Danışmanlık Kurulunun üyeleri olmaları için ikna etti. Bu sözcüler eğlence televizyonu ve bunun Amerika’daki aileler üzerindeki etkileri hakkında konuşmalar yapmaktadırlar.

PTC hakkındaki bilgileri yayınladığı en nitelikli yayın olan 1996-97 Family Guide to Prime Time Programming içinde bulabilirsiniz. Bu yayın Amerika’da prime time konusuna ilişkin en kapsamlı çalışmadır. ABC, CBS, Fox, NBC, UPN ve WB’deki tüm durum komedileri ve dramların profilini çıkan *Family Guide* izleyicilere çocuklar için uygun olmayan materyallere ilişkin bilgi verirken, aynı zamanda ailelerin birarada izleyebilecekleri programları tanımlamaktadır.

Aile Televizyon Konseyi hakkında daha fazla bilgi edinmek ve bugünün prime time programı hakkında düşündüklerinizi iletmek için bize e-mail gönderebilirsiniz.”

ABOUT THE PARENTS TELEVISION COUNCIL

"Bringing responsibility to television programming"

The Parents Television Council (PTC) was established in 1995 as a special project of the Media Research Center to bring America's demand for values-driven television programming to the entertainment industry.

The PTC offers private sector solutions to restore television to its roots as an independent and socially responsible entertainment medium. Much of the PTC's success stems from urging the public to voice its support of family-friendly programming to network executives, advertisers, and public policy leaders. The PTC has employed these efforts to help save values-driven shows such as ABC's *Second Noah* and CBS's *Touched By An Angel*.

Along with empowering the public to voice their concerns, the PTC organized a star-studded group of industry leaders to become members of the Parents Televisions Council's Advisory Board. These spokespersons address issues relating to television entertainment and its impact on families across America.

More information on the PTC can be found in its flagship publication, the 1996-'97 Family Guide to Prime Time Programming, the only comprehensive study of prime time's content available in America. Profiling every sitcom and drama on ABC, CBS, Fox, NBC, UPN and WB, the *Family Guide* provides viewers with information on subject matter that is inappropriate for children while also identifying shows which promote family-friendly themes.

For more information on the Parents Television Council, or to simply give us your feedback on today's prime time programming, please e-mail us.

EK-10

İNGİLİZ BAĞIMSIZ TELEVİZYON KOMİSYONU - ITC
ve Program Şikayetlerine Müdahaleler
Ekim 1996

ITC (Bağımsız Televizyon Komisyonu), İngiltere'deki ticari televizyon hizmetlerinin lisans ve düzenlemelerini yapması için 1990 Yayın Yasası ile kurulmuş bir kamu organıdır. Bunlar Channel 3'ü (ITV), Channel 4'ü, Teletext'i ve bir dizi kablolu ve uydu hizmetlerini içermektedir.

ITC, İngiltere'de yayınlanan, ama Avrupa'nın herhangi bir yeri ile bağlantılı olan uydu hizmetleri veya diğer Avrupa ülkelerinde yapılan ve İngiltere'de kablo üzerinden yayınlanan program kanalları üzerinde yasal bir yetkiye sahip değildir.

Yayın Yasası, ITC'den, düzenlediği tüm hizmetlere ilişkin program standart ve uygulamalarına hakim bir kural koymasını ve bunu yürürlüğe sokmasını istemektedir. **Program Kuralları** zevk ve ahlak, dil, şiddet, tarafsızlık, ırk ve din, ticari ürün veya diğer hususlara aşırı önem verme gibi konuları kapsamaktadır.

Kurallara uygun davranılması, ITC lisansının bir koşuludur. ITV önceden müdahalede bulunmamakta, programları yayın esnasında gözlemlemektedir. ITC, bunu yaparken, 11 izleyicili Danışmanlık Konseyinin kamuoyu görüşlerini, izleyici araştırmalarını ve toplumdan gelen şikayet ve yorumları dikkate almaktadır.

İzleyici şikayetlerine yanıt verilmesi, ITC program düzenlemesinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. ITC program hakkında aldığı şikayetleri incelemekte ve herkese kişisel olarak yanıt vermektedir. Bir şikayetle veya ITC'nin gözlemiyle olası bir kural ihlali tanımlandığında, ITC bu konuyu ilgili yayıncı ile görüşmektedir. İhlal onaylandığında, bu ITV çalışanları tarafından Komisyon Üyelerine bir *müdahale* olarak rapor edilmektedir. Eğer konu ciddi ise, Komisyon bir yaptırım empoze edebilir. Resmi bir uyarıda bulunabilir, ekrandan bir özür yazısının verilmesini isteyebilir, bir tekrara müsaade etmeyebilir, para cezası uygulayabilir veya çok aşırı durumlarda, lisansı kısıltabilir veya iptal edebilir.

Bu rapor yaptırım veya müdahaleye yol açan, önemli ölçüde şikayet alan programlara ve düzenleme ile ilgili önemli hususlara yol açan diğer programlara ilişkin bir rapor sunmaktadır. Rapor belirli bir dönem boyunca alınan şikayetlerin sayısı ve yapısı hakkında da istatistiki bilgiler sağlamaktadır.

Önemli Müdahaleler

BROOKSIDE: Channel 4

3 Ağustos Cumartesi: 17.05

Background

Dizede Mayıs ayının sonundan beri bir erkek ve kız kardeş arasındaki ensest ilişkiyi konu alınmaktaydı. Öykü Brookside'in 2 Ağustos Cuma günü saat 20'deki yayınında bir yatak sahnesinin verilmesi ile en yüksek noktasına erişti. Bu bölüm bir sonraki gün saat 17'de yayınlandı.

Konu

Ensest öyküsünün devam ettirildiği ilk 9 hafta boyunca izleyicilerin kaygılarına ilişkin çok az bir kanıt vardı. Bununla birlikte Ağustos ayında 54 şikayet geldi. Şikayetlerin birçoğu Cuma günü yayınlanan bölüm hakkındaydı ve sadece 3'ü bir sonraki gün yayınlanan bölüme ilişkindi. İzleyiciler erkek ve kız kardeşin yataktaki kucaklaşma sahnesini utanç verici ve yayınlandığı saat açısından uygunsuz bulmuşlardı.

Değerlendirme

Sözkonusu sahne, yataktaki çiftin, beklemedik bir şekilde aniden eve gelen bir diğer karakter tarafından görülmelerini gösteriyordu. İzleyiciler açısından daha önce bir cinsel ilişkinin gerçekleşmiş olduğu açıktı. Ekim 1993'te, Komisyon Brookside'in içeriğine dair Channel 4'e resmi bir uyarı göndermişti. Bu uyarı, her ne kadar eleştiriler şiddete yönelik olsa da, ensest de dahil olmak üzere, bu tür öykülerin 17.05 gibi bir zamanda yeniden yayınlanmasının kabul edilirliliği hakkındaki kaygıları ifade ediyordu. Öykünün kabul edilebilirliğini değerlendirirken, Komisyon herhangi bir zamanda açık bir seksüel ilişki veya çıplaklığın olmayışını dikkate aldı. Aynı zamanda, ITC'ye danışmanlık yapan 11 izleyicili Danışmanlık Konseyinin de görüşlerine yer verdi.

Sonuç

Komisyon, ensest de dahil, herhangi bir öykü çizgisinin hiçbir şekilde yasaklanamayacağını ifade ederken, bunun konuyu ele alış tarzının ITC Program Kuralları ve özellikle aile izleme politikası ile uygunluk taşıması gerektiği sonucuna vardı. 3 Ağustos tarihli tekrar yayında, Channel 4 Komisyonun 1993 resmi uyarısına gerekli dikkati göstermemiş ve çocukların televizyon başına olabilecekleri 17.05 gibi bir saatte izleyicilerin beklentilerine duyarsız kalmıştı. Uzun süren istişarelerden sonra, Komisyon, bununla birlikte, Cuma yayınının saat 20'de verilmesini uygun

buldu. Aynı zamanda, Channel 4'ün Cumartesi yayınından yatak odası sahnelerinin çıkarılması konusunda vardığı sonucu dikkate aldı. Buna uygun olarak Komisyon Channel 4'den 3 Ağustos yayını için bir özür yazısı yayınlamasını istedi. Bu yazı 2 Kasım'da saat 17.05'de yayınlandı.

Kategori: Seksüel Tasvir

Şikayet: 54 izleyici

LONDON BRIDGE: ITV (Carlton)

18 Nisan Perşembe: 22.45

Background

London Bridge, Carlton tarafından bölgesel dram çıktısının bir parçası olarak yerel bazda yayınlanmaktadır.

Konu

Bu bölüm bir adamın alkolik bir kadınla zorla cinsel ilişkide bulunduğu bir 'tecavüz' olayını ele almaktaydı.

Değerlendirme

ITC bu sahnedeki seksüel davranış tasvirini kabul edilemez şekilde uzatılmış ve tecavüz süreci tasvirinin başından sonuna kadar ayrıntılı bir biçimde verilmiş olduğunu ileri sürerek, bunun ITC Program Kurallarının 1.3.cü bölümünü ihlal ettiğini bulmuştur.

Sonuç

ITC, Carlton Televizyonuna gece geç saatte yayınlanan yetişkinlere yönelik bir dram için bile kabul edilir sınırların ötesine geçerek, Program Kurallarını ciddi biçimde ihlal ettiğine ilişkin resmi bir uyarı gönderdi. Komisyon programın Carlton'un katı prosedürlerine maruz kaldığını kabul etti ve Carlton'un geçmiş yıllarda yayınladığı dramlarda şiddet ve seksüel etkinlik tasvirlerinde iyi bir kayda sahip olduğunu dikkate aldı.

Kategori: Seksüel Tasvir

Şikayetler: Hiçbir şikayet alınmadı.

EK-11

Kamu ve özel televizyon servislerinin yayın programının belirlenmesinde çocukların ve gençlerin korunmasına ilişkin Fransız “Görsel ve İşitsel Yüksek Konseyi” (CSA)’nın 5 Mayıs 1989 tarihli kararnamesi

30 Haziran 1986 tarihli yasada yapılan düzenlemeler Conseil superieur de l’audiovisuel’e görsel-işitsel yayın servislerinin yayınlarının programlanmasında çocukların ve gençlerin korunmasını takip etme görevini vermiştir.

Bu amacı etkileyebilecek proglamlama ve yayınlama uygulamalarından kaynaklanan kaygıyla, Konsey kamu ve özel yayıncılıkta editöryel konulardan sorumlu olanlara çağrıda bulunmakta ve parlamento tarafından onaylanan bir ilkeye katı bir biçimde bağlı kalmalarını istemektedir.

Bu hususta, Görsel ve İşitsel Yüksek Konsey (Conseil superieur de l’audiovisuelle) kamu ve özel televizyon servislerinin amaca ulaşmak için benimseyecekleri tedbirleri formüle etmeyi gerekli görmektedir.

1. Şirket, hedeflenmeyen izleyici grubunun hassasiyetine zarar verebilecek sahneler içeren programları yayınlamayacağını garanti etmelidir.
2. Şirket prime time içinde yayınlayacağı programların ailelerden oluşan izleyicilere yönelik olacağını garanti etmelidir.
3. Şirket saat 6.00 ile 22.30 arasında erotik yapıda olan veya şiddet içeren programları, özellikle sinematik ve video çalışmaları, yayınlamaktan kaçınmalıdır. Bu yayınların reklamlarını saat 20.30’dan önce yayınlamayacağını ve bu reklamların çocukların ve gençlerin hassasiyetini zedeleyecek sahneler içermeyeceğini garanti etmelidir.

4. Şirket televizyon izleyicilerini, özellikle çocuklardan ve gençlerden oluşan izleyici gruplarının hassasiyetini zedeleyebilecek programlar gösterilecekse, uygun bir şekilde uyarmalıdır. Bu uyarı ilgili yayının canlı sunumunda iletilmelidir.

5. Kabul edilmiş standartlara ters düşen hiç bir film şirket tarafından yayınlanmamalıdır.

Jacques Boutet

Başkan

Conseil superieur de l'audiovisuel

Paris

5 Mayıs 1989

EK-12

(Yayın kurallarını belirleyen bir kuruluşun TV istasyonlarına
yol göstericiliğine örnek)

İngiltere'deki Broadcasting Standards Council

A CODE OF PRACTICE

Seks Tasviri

Konsej Uygulama Kurallarının bu Bölümünde tek bir başlık altında biraraya getirilen seks ve cinsellik konularının karışıklığa neden olduğuna dair eleştirilerin doğruluğunu kabul etmiştir. Bu versiyonda seksüel etkinlik ve cinselliğe ilişkin sorular arasında bir ayırım yapılacak ve bu soruların bazıları “Onurun Korunması” başlığı altındaki Zevk ve Ahlak konulu 5. bölümde ele alınacaktır.

Seksin belgesel veya tartışma programlarında ele alınması ve kurgusal programlarda tasvir edilmesi 70 yıl önce başlayan yayıncılıkla birlikte toplumsal tartışmaların konusu olmuştur. Eğlencenin bir parçası olarak seksüel gösterimin doğruluğu ve genel sohbet konusu olarak seks hakkında rakip görüşler uzun süreden beri varlığını sürdürmektedir. Konsey, çeşitli seksüel eylemler veya deneyimler tasvir edilir veya tanımlanırken, yayıncılar için kılavuz ilkenin bireyler arasında olduğu kadar azınlık grupları ve çoğunluk arasındaki farklılıklara da saygı gösterilmesi olduğuna inanmaktadır.

Sorumlu şekilde hareket eden bir yayın kanalı veya kablolu kanal, insan etkinliklerinin çoğunda olduğu gibi, cinsiyetler arasındaki ilişkilerin de her bireyin ahlaki kararlar vermesini ve ahlaki tutumlar benimsemesini gerektirdiği gerçeğini yansıtmaktadır. Seksüel ilişkinin sadece evlilikte yaşanması gerektiği gibi seksüel davranışa ilişkin kendi açık ilkeleri olan kişiler yayın kanalları ve kablolu kanalların belirli bir ahlaki yön vermede özel bir sorumluluğa sahip olduğunu söylemektedirler. Ancak belirli bir inanç dizisine hizmet eden bir kanal için uygun olan bir şey, inançlarına bakmadan izleyiciler tarafından fonlandırılan bir kanal için uygun olmayabilir. Bu kanalların rolü seksüel konuları ele alırken nasıl ve neden bir rahatsızlığa yol açılabileceğini duyarlı biçimde gözlemlemek, böylece bir ihmale neden olmaktan kaçınmaktır. Bu tür materyalin hassas biçimde belirli bir yayın zamanına yerleştirilmesi ve sınıflandırma kararlarının verilmesi ihtiyacı akıldan çıkarılmamalıdır.

Dram: (a) Seksüel Etkinlik: Televizyon ve Radyo

Son otuz yılda, tartışmaların çoğu televizyon veya film dramlarında yer alan seksüel etkinlik hakkında yapılmıştır. Konseyin 1992 araştırması, televizyonda seks tasvirine, bunu izlemek istemeyenler arasında bile hoşgörü ile bakıldığını gösterirken, televizyonda çok fazla seks olduğunu düşünenler azınlıkta kalmıştır. Bununla beraber, Televizyonda seksi reddeden kişilerin azınlıkta da olsalar, güçlü duygularını gözönünde bulundurması gereken yapımcılar plandıkları açıklık derecesinin kabul edilebilirliğe uyup uymadığına dikkat etmelidirler. Gençlik ve fiziksel çekicilik, açıklık derecesini haklı çıkarmak için kullanılmamalıdır. İnsanlar arasındaki gerçek seksüel ilişki hiç bir zaman yayınlanmamalıdır. Televizyonda seksüel ilişki simülasyonunun Watershed'den (Aile Saati) önce gösterilmesi her zaman için üst düzey editorial yargı konusu olmalıdır. Yayıncıların daha açık cinsellik etkinliği tasvirini yayınlamadan önce izleyicilerinin kompozisyonlarını dikkate almaları gerekmektedir.

(b) Çocuklar: Televizyon ve Radyo

Yetişkinlerle çocuklar arasında seksüel davranışlar yayınlanmamalıdır. Bir yetişkinle bir çocuk veya reşit olmayan genç bir insan arasındaki seksüel ilişki dram için doğru bir konu olabilir: bunu yasadışı veya uygunsuz hale getiren şey, konunun ele alınış tarzıdır. Her ne kadar günümüzde mahkemeler reşit olmayan çiftlere daha hoşgörülü davranmaya eğilimli olsalar da, konunun işlenme tarzı hiç bir zaman bu tür davranışın yasal veya kabul edilir olduğunu ileri sürmemelidir. 1978 tarihli Çocukların Korunması Yasası ,16 yaşından küçük bir çocuğun açık saçık fotoğrafını çekmeyi veya çocuğun rolü ne olursa olsun, edepsiz bir fotoğrafta yer almasını suç kabul etmektedir. 'Fotoğraf' bir film veya video kaydını da içermektedir. Eğer çocuk yaşlı bir aktör veya aktris tarafından oynanacaksa da dikkatli olunmalıdır.

(d) Hayvanlar: Televizyon ve Radyo

İnsanlarla hayvanlar arasındaki cinsel ilişki gösterilmemeli ve sadece üst düzey istişarelerden sonra programlarda ele alınmalıdır.

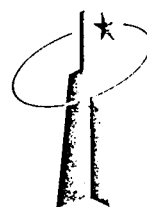
(e) Çıplaklık: Televizyon

Çıplaklık, çıplak insanı sömürmediği sürece, yayınlanan materyalde yasal bir unsur olabilir. Bununla birlikte, seksüel ilişki öncesi veya sonrası çıplaklığın, eylemin simülasyonu gibi, bu tür şeylerin toplumsal gösterimlerde yeri olmadığını düşünenler tarafından protestoların yapılmasına yol açmıştır. Bu nedenle, bireysel programın bunun için bir mazeretinin olması gerekmektedir.

5. Hafif Eğlence: Televizyon ve Radyo

Seksüel mizah veya imaların verebileceği rahatsızlık yayın saatinden kaynaklanmaktadır. Genç izleyiciler bu tür şeylere aldırmasalar da, bunlar yaşlıların utanç duymalarına neden olabilmektedir. Bu nedenle bu tür unsurları içeren programların yayın saatlerine dikkat edilmelidir. İzleyicilerin beklentilerine karşı bu tür materyal içeren programlar da rahatsızlık yaratabilir. Kadınların komedilerde seksüel göndermelerle sömürülmesi, sayısı giderek artan insanlara rahatsızlık vermekte ve bunun haklı çıkarılması da giderek güçleşmektedir.

A Code of Practice

**BROADCASTING
STANDARDS
COUNCIL**

Second Edition

IV

The Portrayal of Sex

Introduction

*"Sexual intercourse
began
In ninety-sixty-three
(Which was rather late
for me)"*

Philip Larkin

In considering the composition of this Section of its Code of Practice, the Council acknowledged criticisms that, in the first edition, issues of sex and sexuality, brought together under a single heading, had led to some confusion. In this version, it is attempting to distinguish between the portrayal of sexual activity and questions of sexuality and some of the latter will be referred to in Section V on Taste and Decency where, under the heading of 'Preserving Dignity', they may also properly appear.

The treatment of sex in documentaries or discussion programmes and its portrayal in fictional programmes have been the subjects of public debate since broadcasting began seventy years ago. They are not, of course, new debates since rival views have long existed about the propriety of sexual display as part of entertainment, as well as about sex itself as a topic for general conversation. The Council believes that, in depicting or describing a variety of sexual acts or experiences, the guiding principle for broadcasters should be one of respect for the differences between individuals, as well as for the sensitivities of minority groups and of the majority.

A broadcasting or cable channel acting responsibly will reflect the fact that, as with most other human activities, relations between the sexes often require the making of moral decisions and the adoption of moral attitudes by each individual. It is sometimes said by those with their own clear principles of sexual behaviour – insisting, for instance, on marriage as the only setting for intercourse – that broadcasting and cable services, with their special

access to the home, have a special responsibility for giving a lead in a particular moral direction. But what might be appropriate for a channel funded by and serving the adherents of a particular set of beliefs would not be so on channels funded by audiences regardless of their beliefs. The role of these channels is to observe sensitively how and why offence may be given in their treatment of sexual matters so that they can avoid offending in ignorance or gratuitously. The need for sensitive scheduling and labelling decisions over material of this kind should always be kept in mind.

1. News and Current Affairs:
Television and Radio

Where a story involves actual sexual relations, then it should be presented without undue exploitation of its sexual aspects. The relative explicitness of such reports must, in any case, be measured against the time of day at which they are transmitted and the likely presence of children in the audience. It is important to report frankly, for example, about Aids, but, while many parents still find it difficult to explain the phenomenon to their children, care needs to be taken in the presentation of items dealing with it when children may be expected to be in the audience.

2. Documentaries :
Television and Radio

Documentaries can deal with a variety of sexual themes, from vasectomies, for example, to the wild life of the African plains. Some are capable, if wrongly treated, of giving offence, making public and explicit what many people regard as private and exclusive. It is, therefore, necessary for producers to ask the question whether each sequence can be fully justified or whether there might be an alternative treatment available. The borderline between sensitive observation for purposes of

information and spectacle for the purposes of sensation is one to be walked with great caution.

3. Discussion Programmes : Television and Radio

Programmes of this kind need to be scheduled with care, with, if practical, an indication in billings of their nature. Attention should be paid to the wide difference of attitudes between generations towards the open debate of sexual topics. Similar caution is called for in the conduct of radio phone-ins which deal with sexual topics.

4. Drama: (a) *Sexual Activity* : Television & Radio

It has been over the representation of sexual activity in televised or filmed drama that some of the most enduring controversies have arisen in the past thirty years. While the Council's 1992 research showed a high degree of tolerance towards the depiction of sex on television even among those who did not wish to watch it themselves, there remained a substantial minority which felt that there was too much sex on television.* Recognising the strong feelings of the objectors, producers should consider whether the degree of explicitness they plan is justified by the context in which it occurs. Nor should youth and physical attractiveness be used to justify a degree of explicitness which may reduce the audience to the level of voyeurs and the participants themselves to objects. Actual sexual intercourse between humans should at no time be transmitted. It should be accepted that, in television, the simulation of human sexual intercourse before the Watershed should always be a matter for senior editorial judgement. Though the solitary nature of much Radio listening means that offence is more likely to be given privately, it is important for broadcasters to have regard to the likely composition of their audiences before

* *Sex and Sexuality*, BSC Annual Review, 1992. *passim*

The survey showed that there was a strong feeling that the portrayal of sexual activity should take place only on conditions whose terms were shared by significant numbers of those surveyed. These included the belief that such activity should not take place gratuitously, but preferably within a 'meaningful relationship' (a point especially stressed by parents) and labelled in advance by such devices as the Watershed and printed or broadcast information. The respondents also wished for limits on the nature and extent of the activity shown.

scheduling more explicit portrayals of sexual activity.

(b) Children: Television and Radio

Overt sexual conduct between adults and children should not be transmitted. A sexual relationship between an adult and a child or between under-age young people can be a proper theme for drama: it is the treatment of the theme which may make it improper or, indeed, unlawful. The treatment should never suggest that such behaviour is legal or acceptable, even if the courts are nowadays inclined to be more tolerant towards a pair of under-aged young people. The Protection of Children Act, 1978, makes it an offence to take an indecent photograph of a child under the age of sixteen or involve a child below sixteen in a photograph which is itself indecent even if the child's role in it is not. 'Photograph' covers a film or a video-recording. Even if legal advice suggests that a proposed photograph or production-sequence is not likely to be caught by the law, very careful consideration should be given to the need to include it in the programme. Caution should also be exercised even if the child is to be played by an older actor or actress.

*(c) Incest and Child Abuse :
Television and Radio*

The inclusion of these subjects in well-established serials or single programmes may be justified as acts of public information, even in programmes directed at children of an older age group. These programmes may also play a legitimate role in warning children of the dangers of abuse and advising them of the help which may be available to them. However, where a play or film takes incest as its theme, there should be particular awareness of the relative ease with which some members of the audience, including children, may identify characters or actions with their own circumstances. In television,

material of this kind should be accompanied by clear labelling of the programme's contents, while sensitive scheduling and labelling are called for in radio.

(d) Animals: Television and Radio

Intercourse between humans and animals should not be shown and should be referred to in programmes only after consultations at a senior level.

(e) Nudity : Television

Nudity,* provided it does not exploit the nude person, can be a legitimate element in the material transmitted. However, it should be recognised that nudity as the prelude to or in the aftermath of sexual intercourse, like the simulation of the act itself, has provoked protests from those who feel such things have no place in public display. Justification, therefore must come from the merit of the individual programme itself.

5. Light Entertainment :
Television and Radio

The offence that is caused by sexual humour and innuendo is often caused by the time of its transmission. While it may pass over the heads of a young audience, it may nevertheless cause embarrassment to their elders. Care is therefore needed in the scheduling of programmes containing such elements. Programmes which, against the well-established expectations of the audience, contain material of this kind can also cause offence. The exploitation for purposes of comedy of sexual references to women, including the half-dressed young woman, continues to give offence to a growing number of people and its justification becomes increasingly more difficult.

* *Sex & Sexuality*, BSC Annual Review, 1992 passim

Respondents expected to see female nudity and some male nudity, but not full frontal male nudity.

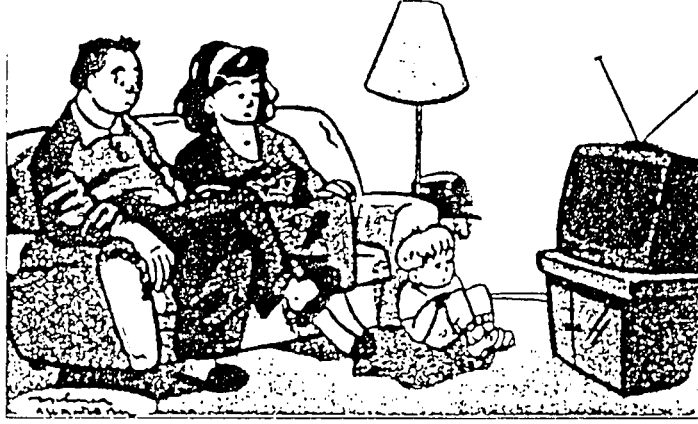
EK-13

5 Temmuz 1995 / Yeni Yüzyıl

Murat Bırsel'in

İzlenimleri

Erotik film delisi değiliz, ama deli de değiliz!

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Show TV, Kanal 6 ve Kanal D'ye birer gün kapatılma cezası verdi. Gerekçesi şu: Kanallar açık saçık film göstermişler. Kanal 6, saat 15.30'da "Gülüzlü Rosa" filmini gösterdiği için 21 Temmuz günü ekran karartacak. Show TV, gece 24.00'de, "11 Gün 11 Gece" adlı filmi gösterdiği için 20 Temmuz günü ekran karartacak. Kanal D, saat 22.50'de "Dokuzbuğuk harita" filmini gösterdiği için 19 Temmuz günü ekran karartacak. Bu karanlık ekranlar, yayıncılık tarihine birer kara leke olarak yansıcak... RTÜK'un haklı yanları olabilir, ona geleceğiz, ama niyeyside adaletsiz. Açık saçık filmi gösterdi diye, bir tan gün istasyon kapatılınca, bizim anayasal haklarımız ihlal ediliyor. Bizim haberleşme özgürlüğümüz var, haberalma özgürlüğümüz var, basınımız sansür edilemez. RTÜK'deki dokuz üye bir filmi açık saçık buldu diye, bizim cinselli kaynaklı haberalma özgürlüğümüzü nasıl kesebilir? Benim videdamı şöyle diyor. Kanal 6'ya ciddi bir para cezası ver. Öğleden sonra açık saçık film oynatmasın. Gerçekten, evde yalnız çocukların olabileceği bir saat... Ama saat 23:00, hele hele 24:00 sonrası yetişkinler de erotik filmi seyretnesin diyorlarsa, bu yaştan sonra neden keyif alacağımıza karar vermek dokuz tane "amecam"a kalmaz... Televizyon yayıncılığında, programlamanın temeli seyirciye kendi kanalını seyrettirmek. İzleyici var ki, bu programı koyuyor. Olay, demokratik... İzlemek istemeyen zaten başka kanala geçiyor... Kimse vatandaşla zorla erotik filmi seyrettirmiyor.

Erotik filmlerin çocuklara zararı var mı? Var. Bırsel psikyatride gorusam, Dr. Nihat Kaya (Bakırköy) ve Dr. Mehmet Kemal Arıkan (Cerrahpaşa), hemen benzer aynı şeyleri söylüyorlar. Hard porno da, yani filmler, hekl bir

de sadizm içeriyorsa, çocuklar için birer saatli bomba. Herde cinsel bozukluklara ve şiddete yönelişe yol açabiliyor. Erotik filmler bu derece tehlikeli değil, ama bizim kültürel yapımızda zarar verebiliyor. Çocukun bunu görmüş olmasının büyüklerde yarattığı davranış aşında, çıplak bir göğüs veya bir opuşme gormelerinden daha vahim olabiliyor.

4-6 yaş arası çok kritik, çünkü filmdeki insanları anne ve babalarının yerine koyup sonra kendileri ile özleştiriyorlar. 7-10 arası da merak durtusu son haddinde olduğu için denemeye kalkıyorlar... Ancak, bu yaştaki çocuklar da anne babaları "Saat 10 yatağa kon" deyince de uyumaya gidiyor. (İstisnalarla girmeyelim...)

Temelde bizim toplumumuzda öğleden sonra erotik film gösterilmesi hoş karşılanmaz, tekeret etmesin diye para cezası ölemlü görülebilir. Ama gece geç saatlerde bizlerin ne seyredeceğine karar verilmesi, temel hak ve özgürlüklerimizin dokuz kişi tarafından kısıtlanması, olacak iş değil. İşin esas önemli yanı bizlerin tepkisi... Haklar verilmez, kazanılır. Kazanılmış haklarımızı geri alıyorlar. Tepkisiz kaldıkça kantarın topuzu kaçıyor. İki önerim var:

1. Hangi tv istasyonu kapalı ise, açık, kanallar kapanmış kanalın o günü haber bültenine yer versin.
2. Kanalların kapalı olduğu günler, bu iyi protesto edenler gündüz vakti arabalarının farları açık dolaşsın. Bu çağrı radyolardan anons edilebilir. O görüntü helikopterle tespit edilsin ve

RTÜK'le ilgili

haberlerde standart lon olarak kullanılsın. Herkes de iyi bilin ki, tırları açık dolaşanlar erotik film delisi değil, temel hak ve özgürlüklerinin korunmasına deli el atıyor.

TIRNAK İÇİNDE

Sadece bir tek sanat var, ne bir fazla, ne bir eksik. Herşeyi bir sanat gibi yapmak

Piet Hein

EK-14

Editörden Erotizm, pornografi ve şiddet...

Erdal
Gökçaya

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun Show TV ile Kanal D'yi gösterdikleri filmler nedeniyle birer gün kapatması (Editörün notu: Bu kararlar İdare Mahkemesi'nin kararları sonucu uygulanmadı.) değişik tepkilere yol açtı. Kimi çevreler olayı sansür ve baskı

çerçevesinde değerlendiren, kimileri yerinde karşıladı. Yani hemen herkes bu konuda fikrini söyledi. Biz de bu konuda bir uzmanın görüşlerini aldık. Uzman Psikiyatrist Dr.

Nihat Kaya'nın bu konudaki görüşlerini virgülene dokunmadan aktarıyoruz...

"Özel TV kanallarının ortaya çıkması ve yaygınlaşması toplum tarafından olumlu karşılandı. Tek elden ve tek sesten yapılan yayınlar; yerini çoğulcu ve seçenekli yayınlara bıraktı. Bununla beraber daha fazla kitleye ulaşmak ve pastadan daha çok pay kapmak için amansız bir yarış başladı. Rekabetin olması, toplumu monotonluktan kurtardığı gibi, kaliteli programların üretilmesine de vesile oldu. Fakat toplumumuzdaki bazı boşluklardan ve zaatlardan yararlanarak da programlar yapılmaya veya hazır diziler, filmler oynatılmaya başlandı. İnsanlarımızın çoğunun ilk defa gördüğü sahneler, bir taraftan merak ve hayretler uyandırırken bir taraftan da yadırganıp tepki topladı. Özellikle görüntülü medyada şiddet, pornografik ve erotik sahneler toplumun çoğunluğu tarafından olumsuz karşılandı.

Bütün aile fertlerinin televizyonun başında olduğu saatlerde, ekrana yansıtılan erotik pornografik sahneler ailelerde panik havası estirmekte. Anne babalar ya televizyonu kapamakta ya yüzünü ekrandan çevirmekte ya da dikkatleri başka yöne çekmek için çaba göstermektedirler. Diğer yandan, uzakdoğu sporlarını konu alan kan ve şiddet sahnelerinin hakim olduğu programlar, insanlarda korku, heyecan ve saldırgan

gan dürtülerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İnsanoğlunun sevmek sevim, üstün olmak değerli olmak gibi arzuları olduğu gibi, saldırmak, tahrip etmek gibi dürtülerinde vardır. Saldırganlık gibi, cinsellikde doğal dürtülerdendir. Yerinde zamanında

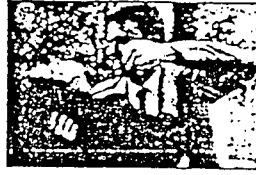
tatmin edilmeyen dürtüler insanda gerilim oluşturur. Saldırganlık yönünü şiddetlendirir. İnsanın bu dürtüleri bazı uyarılarla provoke olur. Bazen aşırıya kaçır. Bunun için, ü-

Gençlere etkisi

Görsel yayınlar özellikle kişilik örgütlenmesi oluşmuş çocuk ve gençler üzerinde büyük etkiye sahiptir. 4-7 yaş arasındaki çocuklar olumlu veya olumsuz yayınlardan çok etkilenirler. Onları taklit etmeye çalışırlar. Gördüklerini gerçek zannederler. Çünkü çocukta soyut düşünce yerine somut düşünce hakimdir. Gördüğüne inanır. Çizgi filmlerde ve bilim kurgu dizilerinde abartılı, gerçek dışı sahneler onlara gerçek gibi gelebilir.

Şiddetin bol olduğu vurma, yaralama, kan dolu sahneler çocukları saldırgan yapabildiği gibi korkak, ürkek ve problemlili çocuklar da olabilirler. Diğer yandan cinsel merakların başladığı 3 yaşlarından itibaren, cinselliğin yetişkin yaşamına hitab eden kısımlarının ve "Sıradışı" görüntülerin çocuklar üzerinde, merakı artırıcı ve uyarıcı etkileri olur.

Gördüklerini taklit etme eğilimleri depresir. Özellikle sadomazohist sahneler onlarda ürküntü ve korku oluşturur. Cinsel kimlik gelişmesini etkileyebilir. Bu açıdan şiddet ve seks içerikli programların mutlaka psikolog, pedagog, psikiyatrist ve sosyologlardan oluşan bir kurulca gözden geçirilip, geç saatlere kaydırılması gereklidir."

Psikiyatrist
Dr. Nihat
Kaya

